

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 1/2017.

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

Sadržaj

SRETAN USKRS SVEMU KLERU I PUKU	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Pismo pape Franje biskupima na blagdan Nevine dječice	8
Poruka Svetoga Oca Franje u prigodi proslave 50. svjetskog Dana mira, 1. siječnja 2017.	10
Poruka pape Franje za 25. svjetski Dan bolesnika, 2017.	14
Poruka pape Franje za korizmu, 2017.	16
Poruka pape Franje za 54. svjetski Dan molitve za duhovna zvanja, 2017.	18
Poruka pape Franje za 51. svjetski Dan sredstava društvene komunikacije, 2017.	20
II. ZAJEDNIČKA BISKUPSKA KONFERENCIJA HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE	23
Priopćenje s 19. redovitoga zajedničkog zasjedanja	
Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije	24
Poslanica biskupa Mrzljaka u povodu Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH	25
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	27
Priopćenje sa 69. zasjedanja BK BiH	28
Poruka za Dan života 2017.	30
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	33
OKRUŽNICE	34
Molitvena osmina, 2017.	34
Treća korizmena nedjelja - Kolekta solidarnosti	35
O ustanovljenju dana molitve i pokore	36
Za žrtve nasilja i zlorabljenja	36
Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2017. u Trebinju	37
Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2017. u Mostaru	38
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2016. GODINU	39
O stanju i važnijim događajima u župi Bezgrješnog začeca Bl. Dj. Marije Tihaljina	39
O stanju i važnijim događajima u župi Presvetoga Srca Isusova Šipovača-Vojnići	40
O stanju i važnijim događajima u župi Rođenja Blažene Djevice Marije Trebinje	41
O djelovanju Caritasa	42
O radu dijecezanskoga misijskog ureda	49
Misijske kolekte Crkve u Hercegovini	50
O radu Katehetskoga ureda	54
Popis svih vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama na području hercegovačkih biskupija	56
O radu Teološko-katehetskoga instituta	59
O radu Crkve na kamenu	65
O bolničkoj kapelaniji	65

BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU	67
Božićno čestitanje	67
Čestitka generalnoga vikara	67
Polnočka u katedrali	68
Božićna poldanja Misa	71
Đakonsko ređenje	73
 Proslava sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije	75
Tjedan i nedjelja solidarnosti	77
 DUHOVNOST	81
Dan Bogu posvećenih osoba	81
Korizmena molitva, milostinja i post	83
Duhovna obnova u bogosloviji	86
Krjeposti obiteljskoga morala	87
Uz obljetnicu smrti Sluge Božjega biskupa Mahnića	89
Razlika između beatifikacije i kanonizacije	94
 VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	99
Isusova "otvorena pisma" biskupima	99
Starogodišnji susret sjemeništara i bogoslova	100
Božić, 2016. doživljajem svećeničkih kandidata	102
Na Isusovo krštenje - dvoje krštenika	104
Ususret stoljetnici	105
Crkva traži prava i ravnopravnost	106
Isusovo Preobraženje	107
Dekret Kongregacije za katolički odgoj o kanonskom ustanovljenju Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru	109
Dokumenti Kongregacije za katolički odgoj.....	111
Odobrenje statuta Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru	111
Ustanovljenje Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru	112
 MEĐUGORSKI FENOMEN	113
Istinska Gospa i "poštanska upraviteljica"	113
Imenovanje posebna izaslanika Svete Stolice za Međugorje	114
Tiskovni ured Svete Stolice	114
Međugorska "ukazanja" u prvih sedam dana	115
 IN MEMORIAM	119
17. obljetnica smrti biskupa Žanića	119
 Biskupova kratka kronika	120

SRETAN USKRS SVEMU KLERU I PUKU

U Bibliji čitamo kako je Bog šestoga dana stvaranja iz zemljana praha uobličio ljudsko tijelo, muško (Post 2,7), a od muža i ženu (Post 2,22). A pravo se stvaranje dogodilo kada je Bog tomu Zemljanu ili Adamu udahnuo besmrtnu dušu. U dušu je Gospodin ugradio dvije sposobnosti: razum sa svojim sposobnostima, i volju koja se može slobodno ponašati, birati dobro ili zlo, istinu ili laž, ali će po zakonu istine i dobra odgovarati pred svojim Stvoriteljem i tako zaslužiti vječnost. Te duševne sposobnosti jesu slika i prilika Božja. Ljudi su izišli iz Božje ruke čitavi i zdravi. I blagoslovljeni (Post 1,27-28).

Ista nas Biblija poučava da se prvi ljudi nisu oduprli đavoljskoj napasti nego su sagriješili i, kao posljedica toga moralnoga pada, ostali ranjeni u dušu i tijelo. To otajstvo opaćine nazivamo iskonskim grijehom, koji je zatrovao ljudski rod.

Uobičajen izraz čovjekova priznanja ovisnosti pred Bogom jest žrtva. Stvorac poziva prve naraštaje - Kaina, sina Adamova - da žrtvuje nešto od svojih "zemaljskih plodova" i Abela, brata Kainova - da žrtvuje nešto od "prvine svoje stoke" (Post 4,3-4). I u toj se žrtvi očituje koliko je čovjekovo srce zahvalno Bogu za dar života i za sve darove u životu. Što je žrtva srcu teža, to je Bogu draža.

Čovjekovo je tijelo, zbog prvotnoga grijeha, podložno smrti, a duša je određena za besmrtnost. Sve u perspektivi Sudnjega dana kada će se opet te dvije ljudske sastavnice povezati u potpunu osobu: pravednici na život vječni, nepravednici na osudu vječnu. Kod Gospodina Isusa, Sina Božjega u vječnosti i sina Marijina u vremenu, nije se tako dogodilo. Njegovo je ljudsko tijelo na Veliki petak bilo povrgnuto svim vrstama zlostavljanja, mučnu umiranju i konačno smrti. Od Velikoga petka na-

večer do Nedjeljnoga jutra njegovo je tijelo preležalo u grobu. I umjesto da se onako izmrcvareno počinje raspadati, ono se najednom, oduhovljeno, s dušom ponovo spojeno pojavilo iz groba: preobraženo i preslavno! To je tijelo vidljivo apostolu Petru (Iv 21,15), Magdalenici (Iv 20,16), svim apostolima, učenicima u Emausu (Lk 24,30). Čak se ukazuje opipljivo Jedanaestorici (Lk 24,39), nevjerujućem Tomi (Iv 20,27), koji je - vjerujemo - tada provjerovao, a da nije unosio svoje prste u Isusovih pet preslavnih rana, ipak duhovno tako da za Njega ne vrijede fizički i kemijski zakoni: bez problema prolazi kroz zatvorena vrata (Iv 20,26). To nam je tijelo neiskustveno, neprotumačivo. Posve zadržalo identitet osobe, a posve novo. Isus je prvjenac u uskrsnuću.

I u ovom novom stvaranju, gdje čovjekovo tijelo doživljava uskrsnuće, postoji žrtva. Ona najsavršenija, a to je Tijelo Isusovo, koje se žrtvovano i preobraženo daruje ljudskim dušama za život vječni. Ono je prošlo kroz vrata smrti u novost života, kao takvo daruje se u Euharistiji onima koji Ga skrušeno primaju kao poputninu života.

Isus je taj svoj čin Otkupljenja - patnje, smrti i uskrsnuća - ovjekovječio sakramentom Euharistije. I svojim učenicima naložio da to čine Njemu na spomen. Pobjeda nad grijehom i smrću ovjekovječuje se u svakoj Euharistijskoj žrtvi, gozbi i spomenčinu.

Blagoslovljena pregorka Muko Isusova!

Blagoslovljeno preslavno Uskrsnuće Kristovo!

Blagoslovljen Uskrs svećenicima, redovnicima, redovnicama i svim Kristovim vjernicima!

Mostar, pred Uskrs 2017.

† Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PISMO PAPE FRANJE BISKUPIMA NA BLAGDAN NEVINE DJEČICE

Dragi brate!

Danas, na blagdan Nevine dječice, dok u našim srcima još uvijek odzvanjaju riječi koje su anđeli uputili pastirima: "Ne bojte se! Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj" (Lk 2,10-11), osjećam potrebu obratiti ti se ovim pismom. Dobro je još jednom poslušati taj navještaj; iznova čuti da je Bog usred našeg naroda. Ta sigurnost, koju obnovljamo iz godine u godinu, je izvor naše radosti i nade.

Ovih dana možemo iskusiti kako nas liturgija vodi do srca Božića, uvodi nas u Otajstvo koje nas malo po malo vodi ka izvorima kršćanske radosti.

Kao pastiri pozvani smo pomoći da ta radost u vjerničkom puku sve više raste. Od nas se traži da čuvamo tu radost. Želim ti još jednom uputiti poziv da ne dopustimo da nam se ukrade tu radost, jer mnogo puta razočarani - i to ne bez razloga - stvarnošću, Crkvom, ili čak samima sobom, osjećamo napast da se predamo sladunjavoj melankoliji, lišene nade, koja nam može obuzeti srce (usp. apost. pob. *Evangelii gaudium*, 83).

Božić je također, htjeli mi to ili ne, praćen tugom. Evanđelisti nisu htjeli prikrivati stvarnost kako bi je učinili uvjerljivijom ili privlačnijom. Nisu se u svom opisu koristili lijepim riječima koje su utješne, ali nemaju veze s pravom stvarnošću. Božić za njih nije bio bijeg u svijet mašte u koji su se sklanjali pred izazovima i nepravdama svoga vremena. Naprotiv, izvješćuju da je i rođenje Sina Božjega bio događaj ispunjen tragedijom i tugom. Citirajući proroka Jeremiju, evanđelist Matej ga prikazuje u svoj njegovoj surovosti: "U Rami se glas čuje, kuknjava i plač gorak: Rahela oplakuje sinove svoje" (2,18). To je bolni jauk majki koje oplakuju smrt svoje nevine djece, žrtava Herodove strahovlade i neutažive žeđi za vlašću.

Taj jauk koji razdire srce možemo i danas čuti, i ne možemo ga i ne želimo zanemariti ili ušutkati. Danas se, nažalost, u našem svijetu - i to pišem s dubokom boli u srcu - još uvijek čuje jauk i plač mnogih majka, mnogih obitelji, zbog smrti njihove djece, njihove nevine djece.

Kontemplirati jaslice znači također kontemplirati taj bolni plač, otvoriti svoje uši i oči da čujemo i vidimo ono što se događa oko nas i imati osjetljivo i otvoreno srce za patnju naših bližnjih, posebice kad su njome pogođena djeca. To također znači shvatiti da se tužno poglavlje povijesti i danas nastavlja ispisivati. Promatrati jaslice odvojeno od svijeta koji nas okružuje značilo bi pretvoriti Božić u lijepu bajku koja pobuđuje tople osjećaje, ali oduzima kreativnu snagu Radosne vijesti koju nam Utjelovljena Riječ želi dati. Ta je napast stvarna.

Može li se doista upoznati kršćansku radost ako okrećemo glavu od te stvarnosti? Može li biti među nama kršćanske radosti ako zanemarimo vapaj naše braće i sestara, vapaj djece?

Sveti je Josip bio prvi kojem je bila povjerena zadaća čuvanja radosti spasenja. Suočen s okrutnim zločinima koji su se zbivali, sveti je Josip - primjer poslušnog i vjernog čovjeka - znao slušati Božji glas i odazvati se poslanju koje mu je Otac povjerio. A budući da je znao slušati Božji glas i bio poslušan volji njegovoj, postao je osjetljiviji na ono što se događa oko njega i znao je realno sagledati događaje.

Isto se to danas traži od nas pastira: da budeмо ljudi kadri čuti, a ne biti gluhi na Očev glas, a time i osjetljiviji na ono što se događa oko nas. Imajući pred očima primjer svetog Josipa, danas se od nas traži da ne dopustimo da nam se ukrade radost. Pozvani smo čuvati je od herodâ našeg doba. Poput Josipa, trebamo hrabrost da prihvatimo tu stvarnost, da ustanemo i uzmemo je u

svoje ruke (Mt 2,20). Trebamo hrabrost braniti tu radost od novih herodâ našeg doba, koji proždiru nevinost naše djece. Nevinost slomljenu pod teretom jarma ropskog i ilegalnog rada, prostitucije i iskorištavanja. Nevinost uništenu ratovima i prisilnom emigracijom, praćenih gubljenjem svega onoga što to za sobom povlači. Na tisuće je naše djece palo u ruke razbojnika, kriminalnih organizacija i trgovaca smrti, koji samo proždiru i iskorištavaju njihove potrebe.

Kao ilustracija može poslužiti podatak da je danas 75 milijuna djece zbog izvanrednih situacija i kriza moralo prekinuti školovanje. Nadalje, u 2015. godini, 68 % svih osoba koje su bile žrtve seksualne trgovine u svijetu predstavljaju djeca. Istovremeno, trećina sve djece koja su morala živjeti izvan svoje domovine učinila su to zbog prisilnog seljenja. Živimo u svijetu u kojem gotovo polovica djece koja umiru u dobi nižoj od pet godina umire zbog pothranjenosti. Procjenjuje se da je u 2016. godini 150 milijuna djece bilo prisiljeno raditi, od kojih mnogi žive u ropskim uvjetima. Prema najnovijem izvješću UNICEF-a, ako se situacija u svijetu ne promijeni, 2030. godine 167 milijuna djece živjet će u ekstremnom siromaštvu, 69 milijuna djece mlađe od pet godina umrijet će između 2016. i 2030. godine, a 60 milijuna djece neće steći osnovno obrazovanje.

Poslušajmo plač i žalosni jauk te djece; poslušajmo također plač i žalosni jecaj naše majke Crkve, koja plače ne samo zbog boli nanesene njezinoj najmlađoj djeci, već i zato što poznaje grijehe neke od svojih članova: trpljenje, iskustvo i bol maloljetnika koje su svećenici seksualno zlostavljali. Sramimo se toga grijeha. Osobe kojima je bila povjerena zadaća brinuti se za tu djecu uništile su im dostojanstvo. Izražavamo duboko žaljenje zbog toga i molimo za oprostjenje. Pridružujemo se boli žrtava i ronimo suze zbog toga grijeha. Grijeh onoga što se dogodilo, grijeh ne-

pružanja pomoći, grijeh prikrivanja i poricanja, grijeh zloporabe položaja. Crkva također gorko plače zbog toga grijeha svojih sinova i moli za oprostjenje. Danas, na blagdan Nevine dječice, želim da svi obnovimo svoju punu predanost kako se te okrutnosti više ne bi događale među nama. Pronađimo potrebnu hrabrost da poduzmemo sve potrebne korake i štitimo u svemu živote naše djece, kako se ta zlodjela nikada više ne bi ponovila. Pridržavajmo se, jasno i vjerno, "nulte tolerancije" na tome području.

Kršćansku se radost ne gradi na rubu stvarnosti, tako da je se ignorira ili praveći se kao da ne postoji. Kršćanska radost rađa se iz jednog poziva - istog onog kojeg je primio sveti Josip - da se prigrli i zaštititi život, naročito život svetih nevinih našeg doba. Božićno vrijeme predstavlja za nas izazov da čuvamo život i pomognemo mu da se rodi i raste. To je vrijeme koje od nas biskupa traži novu hrabrost. Onu hrabrost koja rađa procese buđenja svijesti o stvarnosti u kojoj mnoga naša djeca danas žive i koji će nas potaknuti da radimo na tome da im se osiguraju potrebni uvjeti kako bi se njihovo dostojanstvo djece Božje ne samo poštivalo, već prije svega branilo.

Ne dopustimo da im se ukrade radost. Ne dopustimo da nam se ukrade radost, čuvajmo je i pomozimo joj da sve više raste.

Činimo to s istom onom očinskom vjernošću svetog Josipa i vođeni sigurnom rukom Marije, Majke nježnosti, kako nam srca nikada ne bi otvrdnula.

Uz izraze bratske ljubavi,

Iz Vatikana, 28. prosinca 2016.

Blagdan Nevine dječice, mučenikâ

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE U PRIGODI PROSLAVE 50. SVJETSKOG DANA MIRA, 1. SIJEČNJA 2017.

Nenasilje - stil politike za mir

1. Na početku ove nove godine, upućujem srdačne želje za mirom narodima i zemljama svijeta, šefovima država i vlada, te vjerskim vođama i osobama odgovornim za različite sektore civilnog društva. Mir želim svakom muškarcu, ženi i djetetu te molim da nam svijest o tome da je svaka osoba stvorena na Božju sliku i priliku omogući da priznamo jedni druge kao svete darove urešene neizmjernim dostojanstvom. Poštujemo ovo naše "dublje dostojanstvo"¹ i neka aktivno nenasilje postane naš način života, napose u situacijama sukoba.

Ovo je pedeseta po redu poruka za Svjetski dan mira. U prvoj poruci, blaženi papa Pavao VI. obratio se svim ljudima, a ne samo katolicima, nedvosmislenim riječima: "Napokon je zorno izašlo na vidjelo da je mir jedini i pravi smjer ljudskog napretka, a ne napetosti uzrokovane ambicioznim nacionalizmima, nasilna osvajanja, kao ni represije koje služe kao uporište lažnog građanskog reda." Upozorio je na "opasnost koja se krije iza stava da se međunarodni sporovi ne mogu rješavati razumnim putem, to jest pregovorima utemeljenima na pravu, pravdi i jednakosti, već isključivo zastrašujućim i ubilačkim silama". Nasuprot tome, citirajući encikliku *Pacem in terris* svoga predšasnika svetog Ivana XXIII., veličao je "osjećaj i ljubav prema miru utemeljenom na istini, pravednosti, slobodi i ljubavi".² Upravo je impresivna aktualnost tih riječi, koje danas nisu ništa manje važne i urgentne no prije pedeset godina.

U ovoj prigodi želim se zadržati u razmišljanju o nenasilju kao stilu mirovne politike. Molim Boga da nam svima pomogne nenasilje usaditi i

njegovati u našim najdubljim mislima i vrijednostima. Neka ljubav i nenasilje određuju način na koji postupamo jedni s drugima u našim međusobnim odnosima, u društvu kao i u međunarodnim odnosima. Kad se žrtve nasilja znaju othrvati kušnji osvete, one mogu postati najvjerodostojniji promicatelji nenasilnog mirotvorstva. Neka nenasilje - od lokalne razine i svakodnevnih situacija pa sve do svjetskog poretka - postane karakteristični stil naših odluka, naših odnosa i naših aktivnosti, pa i samog političkog života u svim njegovim oblicima.

Rastrgani svijet

2. Dok je prošlo stoljeće upoznalo razornost dvaju smrtonosnih svjetskih ratova, prijetnje nuklearnim ratom kao i veliki broj drugih sukoba, danas se, nažalost, suočavamo sa stravičnim svjetskim ratom koji se vodi u dijelovima. Nije lako znati je li svijet danas više ili manje nasilan no što je bio jučer, niti pomažu li suvremena sredstva komunikacije i veća mobilnost, koji karakteriziraju naše doba, da postanemo svjesniji ili pak da se sve više navikavamo na nasilje. U svakom slučaju, znamo da nasilje "u dijelovima", na različite načine i na različitim razinama, izaziva golema trpljenja kojih smo veoma svjesni: ratovi u različitim zemljama i kontinentima; terorizam, kriminalitet i nepredvidljivi oružani napadi; zlostavljanje kojima su izloženi migranti i žrtve trgovine ljudima; uništavanje okoliša. Koja je svrha toga? Može li se nasiljem postići bio koji cilj trajne vrijednosti? Ne vodi li to tek razbuktavanju odmazdi i spirala smrtonosnih sukoba od čega koristi imaju tek malobrojni "gospodari rata"?

¹ Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 228.

² Poruka povodom proslave 1. Svjetskog dana mira, 1. siječnja 1968.

Nasilje nije lijek za naš rastrgani svijet. Uzvraćati nasiljem na nasilje dovodi, u najboljem slučaju, do prisilnih migracija i golemih patnji, jer se ogromne količine resursa preusmjeravaju u vojne svrhe i uskraćuju mladima, obiteljima u teškoćama, starijima, bolesnima i velikoj većini stanovnika našega svijeta za zadovoljavanje njihovih svakodnevnih potreba. U najgorem slučaju, to može dovesti do fizičke i duhovne smrti mnogih, ako ne i svih ljudi.

Radosna vijest

3. I sâm Isus je živio u vremenima u kojima je vladalo nasilje. Ipak, učio je da prava bojišnica, gdje se nasilje i mir susreću, jest ljudsko srce: "Ta iznutra, iz srca čovječjega, izlaze zle namisli" (Mk 7,21). Ali Kristova poruka, u pogledu te stvarnosti, nudi radikalno pozitivan pristup. On je neumorno propovijedao Božju bezuvjetnu ljubav, koja prihvaća i oprašta i učio je svoje učenike da ljube svoje neprijatelje (usp. Mt 5,44) i okrenu drugi obraz (usp. Mt 5,39). Kad je zaustavio tužitelje koji su htjeli kamenovati ženu uhvaćenu u preljubu (usp. Iv 8,1-11) i kad je, u noći uoči svoje smrti, rekao Petru da zadjene mač svoj u korice (usp. Mt 26,52), Isus je pokazao put nenasilja kojim je hodio do samoga kraja, sve do križa, kojim je uspostavio mir i razorio neprijateljstvo (usp. Ef 2,14-16). Stoga, onaj tko prihvati Isusovu Radosnu vijest zna prepoznati nasilje koje nosi u sebi i pušta Božjem milosrđu da ga ozdravi, postajući tako sredstvom pomirenja, prema poticajnim riječima svetoga Franje Asiškog: "Kao što mir naviještate ustima, tako ga još više imajte u svojim srcima."³

Da bismo i danas bili istinski Isusovi učenici, trebamo prigriliti njegovo učenje o nenasilju. Ono, kao što je primijetio moj predšasnik Benedikt XVI., "je realno jer uzima u obzir da u svijetu postoji previše nasilja, previše nepravde, te da se stoga to stanje ne može prevladati drukčije već tako da mu se suprotstavimo s više ljubavi i dobrote. To 'više' dolazi od Boga".⁴ U nastavku snažno naglašava: "Nenasilje za kršćane nije puko taktičko

ponašanje, nego čovjekov način postojanja, stav onoga koji je tako uvjeren u Božju ljubav i njegovu moć, da se ne boji hvatati u koštac sa zlom oboružan jedino ljubavlju i istinom. Ljubav prema neprijatelju srž je 'kršćanske revolucije'".⁵ Evanđeoska zapovijed ljubite svoje neprijatelje (Lk 6,27) s pravom se smatra "velikom poveljom [*magna charta*] kršćanskoga nenasilja". Ono se ne sastoji u tome da se "predamo pred zlom [...] nego u tome da na zlo odgovorimo dobrom (usp. Rim 12,17-21), raskidajući na taj način okove nepravde".⁶

Snažnije od nasilja

4. Nenasilje se katkad doživljava kao predaju, nedostatak sudjelovanja i pasivnost, ali u stvarnosti to nije tako. Prilikom primanja Nobelove nagrade za mir 1979. godine, Majka Terezija jasno je izrekla svoju poruku aktivnog nenasilja: "Mi u našoj obitelji ne trebamo bombe i oružje, uništavanje da bismo donijeli mir već samo zajedništvo, da jedni druge ljubimo [...] I moći ćemo svladati sve zlo koje je u svijetu."⁷ Jer snaga oružja je varljiva. "Dok trgovci oružjem rade svoj posao, postoje siromašni mirotvorci koji daju svoje živote kako bi pomogli jednoj osobi, a zatim još jednoj i još jednoj"; za te mirotvorce Majka Terezija je "simbol, slika našeg vremena".⁸ U rujnu prošle godine, imao sam veliku radost proglasiti je svetom. Pohvalio sam njezinu spremnost da bude dostupna svima "kroz prihvaćanje i obranu ljudskog života, onog nerođenog i onog napuštenog i odbačenog. [...] Priginjala se nad nemoćnima, ostavljenima da umru pokraj ceste, gledajući u njima dostojanstvo koje im je Bog dao; preko nje njihov glas mogli su čuti moćnici ovoga svijeta, da prepoznaju svoje krivnje zbog zločinâ - zločinâ! - siromaštva koje su oni sami stvorili".⁹ Kao odgovor na to, njezina misija - i u tome predstavlja tisuće, štoviše milijune osoba - bila je ići ususret žrtvama s velikodušnošću i predanošću, dodirujući i povijajući svako ranjeno tijelo, liječeći svaki slomljeni život.

Nenasilje koje se provodi odlučno i dosljedno polučilo je impresivne rezultate. Uspjesi koje su

³ "Legenda trojice drugova": Fonti Francescane, br. 1469; Franjevački izvori, str. 571.

⁴ Angelus, 18. veljače 2007.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Majka Terezija, Govor prigodom primanja Nobelove nagrade, 11. prosinca 1979.

⁸ Meditacija "Put mira", Kapela Domus Sanctae Marthae, 19. studenog 2015.

⁹ Homilija prigodom kanonizacije blažene Majke Terezije iz Kolkate, 4. rujna 2016.

postigli Mahatma Gandhi i Khan Abdul Ghaffar Khan u oslobođenju Indije, te Martin Luther King, Jr. u borbi protiv rasne diskriminacije neće nikada pasti u zaborav. Žene su osobito predvodnice nenasilja, poput, primjerice, Leymahe Gbowee i tisuća liberijskih žena, koje su organizirale molitvene susrete i nenasilne prosvjede (pray-ins) kojima su izborili mirovne pregovore na visokoj razini za završetak drugoga građanskog rata u Liberiji.

Ne smijemo zaboraviti ni desetljeće od epohalne važnosti koje je završilo padom komunističkih režima u Europi. Kršćanske su zajednice dale svoj doprinos ustrajnom molitvom i hrabrim djelovanjem. Poseban su utjecaj izvršili služba i učenje svetog Ivana Pavla II. Razmišljajući o događajima iz 1989. u svojoj enciklici *Centesimus annus* iz 1991. godine, moj predšasnik istaknuo je činjenicu da se epohalnu promjenu u životima ljudi, narodâ i državâ ostvaruje "mirnom borbom koja se služila samo oružjem istine i pravde".¹⁰ Ta mirna politička tranzicija je omogućena dijelom "nenasilnim zalaganjem ljudi koji su, dok bi uvijek odbijali da popuste moći sile, uvijek znali naći, od slučaja do slučaja, djelotvorne oblike kako bi pružili svjedočanstvo za istinu". Ivan Pavao II. zaključuje: "Neka ljudi nauče boriti se za pravdu bez nasilja, odričući se klasne borbe u unutarnjim razmiricama, kao i rata u onim međunarodnim."¹¹

Crkva je bila aktivno uključena u provedbu nenasilnih strategija promicanja mira u mnogim zemljama, potičući čak i najnasilnije aktere da ulože napore za izgrađivanje pravednog i trajnog mira.

Takvi napori poduzeti u prilog žrtvama nepravde i nasilja nisu isključiva baština Katoličke Crkve, već su svojstveni mnogim religijskim tradicijama, za koje "suosjećanje i nenasilje su od bitne važnosti i pokazuju put života".¹² Ja nedvosmisleno potvrđujem da "nijedna religija nije teroristička".¹³ Nasiljem se oskvrnjuje Božje ime.¹⁴ Neka nam nikada ne dosadi ponavljati: "Nikada se Božje ime ne može koristiti za opravdavanje

nasilja. Mir je jedini svet. Jedino mir je svet, a ne rat!".¹⁵

Obiteljski korijeni nenasilne politike

5. Ako nasilje ima svoj izvor u ljudskom srcu, tada je bitno da se nenasilje prakticira prije svega unutar obitelji. To je sastavni dio one radosti ljubavi koju sam opisao u ožujku ove godine u svojoj pobudnici *Amoris laetitia*, na zaključenju dvije godine dugog razmišljanja Crkve o braku i obitelji. Obitelj je nezamjenjiva kalionica gdje supružnici, roditelji i djeca, braća i sestre, uče komunicirati i nesebično se brinuti jedni za druge i gdje se trvenja, pa čak i konflikti ne rješavaju silom, već dijalogom, poštivanjem, traženjem dobra drugoga, milosrđem i opraštanjem.¹⁶ Iz obitelji se radost ljubavi širi u svijetu i zrači na cijelo društvo.¹⁷ Uostalom, etika bratstva i mirnog suživota između pojedinaca i narodâ ne može se temeljiti na logici straha, nasilja i zatvorenosti, već na odgovornosti, poštivanju i iskrenom dijalogu. U vezi s tim, upućujem apel za razoružanje i zabranu i ukidanje nuklearnog oružja: nuklearno zastrašivanje i prijetnja zajamčenog uzajamnog uništenja nikako ne mogu biti temelj takve etike.¹⁸ S jednakom neodložnošću molim da se stane na kraj nasilju u obitelji i zlostavljanju žena i djece.

Jubiley milosrđa, koji je završio u studenom ove godine, bio je poziv svakome od nas da pogledamo u dubinu svog srca i dopustimo Božjem milosrđu da u nj uđe. Jubilejska nam je godina pomogla shvatiti koliko su brojne i različite osobe i društvene skupine s kojima se postupa s ravnodušnošću i koje su izložene nepravdi i nasilju. I oni su dio naše "obitelji"; oni su naša braća i sestre. Politika nenasilja mora započeti unutar četiri zida vlastitog doma, a zatim se proširiti na cijelu ljudsku obitelj. "Sveta Terezija iz Lisieuxa poziva nas da se vježbamo u malom putu ljubavi, da ne propustimo prigodu da kažemo lijepu riječ, uputimo osmijeh ili učinimo bilo koju malu gestu koja širi mir i prijateljstvo. Cjelovita ekologi-

¹⁰ Br. 23.

¹¹ Ibid.

¹² Govor na Međureligijskoj audijenciji, 3. studenog 2016.

¹³ Govor na Trećem svjetskom susretu pučkih pokreta, 5. studenog 2016.

¹⁴ Usp. Govor na susretu sa šeirom kavkaskih muslimana i predstavnicima drugih vjerskih zajednica, Baku, 2. listopada 2016.

¹⁵ Govor, Asiz, 20. rujna 2016.

¹⁶ Usp. Post. apost. pob. *Amoris laetitia*, 90-130.

¹⁷ Usp. Ibid., 133, 194, 234.

¹⁸ Usp. Poruka u prigodi Konferencije o utjecaju nuklearnog oružja na čovjeka i okoliš (Conference of the Humanitarian Impact of Nuclear Weapons), 7. prosinca 2014.

ja sastoji se i od jednostavnih svakidašnjih gesta, kojima prekidamo logiku nasilja, iskorištavanja i sebičnosti".¹⁹

Moj poziv

6. Izgrađivanje mira aktivnim nenasiljem je prirodna i nužna dopuna stalnim nastojanjima Crkve oko ograničavanja uporabe sile primjenom moralnih normi; ona to ostvaruje sudjelovanjem u radu međunarodnih institucija i stručnim doprinosom mnogobrojnih kršćana izradi zakonodavstva na svim razinama. Sâm Isus nam nudi "priručnik" iz te strategije mirotvorstva u takozvanoj Propovijedi na gori. Osam blaženstva (usp. Mt 5,3-10) oslikavaju portret osobe koju bismo mogli okarakterizirati kao blaženu, dobru i vjerodostojnu. Blaženi su krotki, govori Isus, milosrdni, mirotvorci, oni koji su čista srca, oni koji gladuju i žedaju za pravednošću.

To je ujedno program i izazov za političke i vjerske vođe, voditelje međunarodnih institucija i upravitelje poduzeća i medijskih kuća iz cijeloga svijeta: primijeniti blaženstva u obavljanju svojih dužnosti. To je izazov izgrađivati društvo, zajednicu ili poduzeće za koje su odgovorni djelujući kao mirotvorci i pokazati milosrđe odbijajući odbacivati osobe, nanositi štetu okolišu ili nastojati pobijediti po svaku cijenu. To zahtijeva raspoloživost "suočiti se s konfliktom, riješiti ga i pretvoriti u kariku lanca novog procesa".²⁰ Djelovati na ovaj način znači izabrati solidarnost kao način stvaranja povijesti i izgrađivanja prijateljstva u društvu. Aktivno nenasilje predstavlja način na koji se pokazuje da je jedinstvo zaista moćnije i plodnije od konflikta. Sve u svijetu je međusobno duboko povezano.²¹ Može se, sigurno, dogoditi da razlike izazovu trvenja, ali valja nam se s njima suočiti konstruktivno i nenasilno, tako da "konflikti, napetosti i protivštine mogu dostići mnogoliko jedinstvo koje donosi novi život", čuvajući "dragocjene potencijale strana među kojima postoji kontrast".²²

Mogu zajamčiti da će Crkva pomoći sve napore oko izgrađivanja mira također aktivnim i kreativnim nenasiljem. Dana 1. siječnja 2017. godine započet će s radom novi Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja, koji će pomagati Crkvi da promiče na sve učinkovitiji način "neprocjenjiva dobra pravde, mira i očuvanja stvorenoga svijeta" kao i brigu za migrante, "ljude u potrebi, bolesne i odbačene, marginalizirane i žrtve oružanih sukoba i prirodnih nepogoda, zatvorenike, nezaposlene i žrtve svih oblika ropstva i mučenja".²³ Svako djelovanje u tome pravcu, ma koliko skromno bilo, pomaže u izgrađivanju svijeta bez nasilja, što predstavlja prvi korak prema pravdi i miru.

Zaključak

7. Ovu poruku, prema tradiciji, potpisujem 8. prosinca, na svetkovinu Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije. Marija je Kraljica mira. Prilikom rođenja njezina Sina, anđeli su davali slavu Boga i zaželjeli mir na zemlji muškarcima i ženama dobre volje (usp. Lk 2,14).

Molimo Djevicu da nas vodi na našem putu.

"Svi želimo mir. Mnogi ga izgrađuju svakodnevno malim gestama a mnogi od njih pate, ali ipak strpljivo ustraju u svojim nastojanjima da budu mirotvorci".²⁴ Trudimo se u 2017. godini postati, svojom molitvom i djelima, ljudi koji su odagnali nasilje iz vlastitog srca, iz svojih riječi i djela, i koji izgrađuju nenasilne zajednice koje se brinu za naš zajednički dom. "Ništa nije nemoguće ako se obratimo Bogu u molitvi. Svi možemo biti mirotvorci."²⁵

Iz Vatikana, 8. prosinca 2016.

Franjo

¹⁹ Enc. *Laudato si'*, 230.

²⁰ Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 227.

²¹ Usp. Enc. *Laudato si'*, 16, 117, 138.

²² Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 228.

²³ Apostolsko pismo u obliku motu proprija kojim se osniva Dikasterij za promicanje cjelovitoga ljudskog razvoja, 17. kolovoza 2016.

²⁴ Regina coeli, Betlehem, 25. svibnja 2014.

²⁵ Apel, Asiz, 20. rujna 2016.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 25. SVJETSKI DAN BOLESNIKA, 2017.

Zadivljenost Božjim djelima: "Velika mi djela učini Svesilni..." (Lk 1,49)

Draga braćo i sestre,

11. veljače slavimo u čitavoj Crkvi i na osobit način u Lurdu, 25. svjetski dan bolesnika na temu: Zadivljenost Božjim djelima: "Velika mi djela učini Svesilni..." (Lk 1,49). Ovaj Dan, koji je utemeljio moj predšasnik sv. Ivan Pavao II. godine 1992. i koji se prvi put slavio upravo u Lurdu 11. veljače 1993., predstavlja prigodu za posvećivanje posebne pažnje položaju bolesnih i, općenito, svih koji trpe. To je ujedno poziv onima koji velikodušno pomažu bolesnima, počevši od članova obitelji, zdravstvenih djelatnika i volontera, da zahvale za Božji poziv da prate našu bolesnu braću i sestre. Ovo slavlje isto tako daje Crkvi novu duhovnu snagu da sve bolje ostvaruje onaj temeljni dio njezina poslanja koji uključuje služenje posljednjima, bolesnima, patnicima, odbačenima i marginaliziranim (usp. Ivan Pavao II., *Motu proprio Dolentium hominum*, 11. veljača 1985., 1). Molitve, euharistijska bogoslužja i podjeljivanje sakramenta bolesničkog pomazanja, druženje s bolesnima i bioetička i teološko-pastoralna produbljivanja koja će se održati u Lurdu tih dana dat će zacijelo novi i značajan doprinos tome služenju.

Već sam sada u mislima kod špilje Massabielle, pred kipom Bezgrešne Djevice, u kojoj je Svesilni učinio velika djela za otkupljenje čovječanstva i izražavam svoju blizinu svima vama, braćo i sestre koji proživljavate iskustvo patnje, vašim obiteljima, kao i zahvalnost svima onima koji, u različitim službama i u zdravstvenim ustanovama diljem svijeta, stručno, odgovorno i predano skrbe za vas, pružaju vam svu potrebnu liječničku skrb i svakodnevno brinu o vašem zdravlju. Potičem sve vas bolesne, sve vas koji trpite, liječnike, medicinske sestre i tehničare, članove obitelji

i volontere, da kontemplirate u Mariji, Zdravlju bolesnih, siguran znak Božje nježnosti prema svakom ljudskom biću i uzor prepuštanja njegovoj volji, i da u vjeri, hranjenoj Božjom riječju i sakramentima, nalazite snagu potrebnu da ljubite Boga također u iskustvu bolesti.

Poput svete Bernardice stojimo pod budnim pogledom Marije. Skromna djevojčica iz Lurda nam pripovijeda da ju je Djevica, koju je ona opisala kao "Lijepu Gospođu", gledala kao što se gleda osobu. Te jednostavne riječi opisuju puninu jednog odnosa. Siromašna, nepismena i bolesna Bernardica osjetila je da je Marija gleda kao osobu. Lijepa Gospođa obraća joj se s velikim poštovanjem, bez trunke sažaljenja. To nam doziva u pamet da svaka osoba jest i uvijek ostaje ljudsko biće, i kao takvom joj treba pristupati. Bolesni i osobe s invaliditetom, pa i onim najtežim, imaju svoje neotuđivo dostojanstvo i svoju misiju u životu. Oni nikada ne postaju puki predmeti. Premda ponekad izgledaju potpuno pasivni, u stvarnosti tomu nikada nije tako.

Nakon posjeta špilji, Bernardica, zahvaljujući molitvi, okreće svoju slabost u podršku za druge, zahvaljujući svojoj ljubavi postaje kadra obogatiti svoje bližnje i, nadasve, prikazuje svoj život za spas čovječanstva. Činjenica da Lijepa Gospođa od nje traži da moli za grešnike podsjeća nas da bolesni i oni koji pate nose u sebi ne samo želju za ozdravljenjem, već i želju da žive istinskim kršćanskim životom, čak do te mjere da ga daruju kao autentični Kristovi učenici misionari. Marija Bernardici upućuje poziv da služi bolesnima i poziva ju da postane sestra milosrdnica. Ona tu misije provodi na tako primjeren način da je postala uzor svim zdravstvenim djelatnicima. Molimo se dakle Bezgrešnoj Mariji za milost da se uvijek

znamo ophoditi s bolesnikom kao s osobom koja, zasigurno, treba pomoć, katkad čak i za najjednostavnije stvari, ali koja u sebi nosi dar koji može dijeliti s drugima.

Pogled Marije, Utjehe žalosnih, prosvjetljuje lice Crkve u njezinu svakidašnjem predanom zauzimanju za one koji pate i koji su u potrebi. Dragocjeni plodovi te skrbi Crkve za svijet patnje i bolesti razlog su zahvalnosti Gospodinu Isusu, koji je, iz poslušnosti Očevoj volji, postao jedan od nas, podnijevši čak smrt na križu za otkupljenje ljudskog roda. Solidarnost koju je pokazao Krist, Sin Božji rođen od Marije, je izraz Božje milosrdne svemoći, koja se očituje u našem životu - prije svega kad je krhak, ranjen, ponižen, marginaliziran i ispaćen - ulijevajući u njega snagu nade koja nas podupire i pomaže nam ponovno ustati.

To veliko bogatstvo čovječanstva i vjere ne smije biti izgubljeno, već nam, naprotiv, treba pomoći suočiti se s vlastitim ljudskim slabostima i, istodobno, s izazovima suvremenog zdravstva i tehnologije. Neka na ovaj Svjetski dan bolesnika uzmožemo naći novi poticaj u pružanju vlastitog doprinosa širenju kulture u kojoj se poštuje život, zdravlje i okoliš. Neka ovaj Dan također potakne nove napore u obrani integriteta i dostojanstva osobe, također kroz ispravan pristup bioetičkim pitanjima, zaštiti najranjivijih i brizi za okoliš.

Prigodom ovog 25. Svjetskog dana bolesnika još jednom izražavam svoju blizinu u molitvi i ohrabrenju liječnicima, medicinskim sestrama i

tehničarima, volonterima i svim Bogu posvećenim ženama i muškarcima koji se posvećuju služenju bolesnima i onima u potrebi, zatim crkvenim i civilnim institucijama koje djeluju na tome polju, te obiteljima koji se s ljubavlju brinu za svoje bolesne. Svima želim da budu uvijek radosni znaci Božje prisutnosti i ljubavi, nasljeđujući svijetlo svjedočanstvo tolikih prijatelja i prijateljica Božjih, od kojih želim spomenuti svetog Ivana od Boga i svetog Camilla de' Lellisa, zaštitnike bolnica i zdravstvenih djelatnika, kako i svetu Majku Tereziju iz Kolkate, misionarku Božje nježnosti.

Draga braćo i sestre - bolesnici, zdravstveni djelatnici i volonteri - uputimo zajedno svoju molitvu Mariji da svojim majčinskim zagovorom podupre i prati našu vjeru i izmoli nam od Krista svoga Sina nadu na putu ozdravljenja i zdravlja, osjećaj bratstva i odgovornosti, zauzimanje za cjeloviti ljudski razvoj i radost zahvalnosti kad god nas Bog zadivi svojom vjernošću i milosrđem.

Marijo, Majko naša, u Kristu si prigrlila svakog od nas kao vlastito dijete. Podupri povjerljivo očekivanje našega srca, pohiti nam u pomoć u našim bolestima i patnjama, vodi nas prema Kristu svome Sinu i našem bratu i pomozi nam da se uzdamo u Oca koji čini velika djela.

Svima jamčim da ću vas se stalno spominjati u svojoj molitvi i od srca vam udjeljujem apostolski blagoslov.

Dana 8. prosinca 2016., svetkovina Bezgrješnoga začeća Blažene Djevice Marije.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA KORIZMU, 2017.

Božja riječ je dar. Drugi su dar

Draga braćo i sestre,

korizma je novi početak, put koji vodi ka sigurnom cilju: Uskrsu, Kristovoj pobjedi nad smrću. To nas vrijeme uvijek snažno poziva na obraćenje. Kršćanin je pozvan vratiti se Bogu "svim srcem" (Jl 2,12), ne zadovoljavati se osrednjošću već rasti u prijateljstvu s Gospodinom. Isus je vjerni prijatelj koji nas nikada ne napušta, jer i kada smo u grijehu on strpljivo čeka da mu se vratimo i tim strpljivim čekanjem pokazuje svoju spremnost na opraštanje.¹

Korizma je pogodno vrijeme za jačanje duhovnog života sredstvima posvećenja koje nam Crkva pruža: postom, molitvom i milostinjom. U korijenu svega toga je Božja riječ, koju smo u ovom vremenu pozvani slušati i nad njom revnije meditirati. Želim se ovdje na poseban način zadržati na prisposobi o bogatašu i siromašnom Lazaru (usp. Lk 16,19-31). Neka nam bude nadahnuće taj tako značajan tekst, koji nam pomaže razumjeti što nam je potrebno da bismo postigli pravu sreću i vječni život.

1. Druga osoba je dar

Na početku prisposobe predstavljena su dva glavna lika s time što je siromah detaljnije opisan: on se nalazi u očajnom stanju, nema čak snage ni ustati, leži pred bogataševim vratima i hrani se mrvama koje padaju s njegova stola, cijelo tijelo mu je posuto ranama koje psi dolaze lizati (usp. rr. 20-21). Mračna je to slika; prikazuje ponižena čovjeka koji je zapao u veliku bijedu.

Dodatnu crtu dramatičnosti toj slici daje siromahovo ime: zove se Lazar, ime bremenito obećanjem, koje doslovno znači "Bog pomaže". Stoga taj lik nije anonimn, njegove su osobine jasno opisane i predstavljen je kao pojedinac s vlastitom osobnom poviješću. Dok je za bogataša praktički nevidljiv, za nas je netko koga dobro poznajemo. Postaje jedno lice i, kao takav, dar, neprocjenjivo

bogatstvo, biće koje je Bog htio, koje voli i kojeg se spominje, premda je konkretno stanje u kojem se nalazi stanje odbačenog čovjeka.²

Lazar nas uči da je druga osoba dar. Ispravan odnos s osobama sastoji se u tome da prepoznamo sa zahvalnošću njihovu vrijednost. I siromah na bogataševim vratima nije neugodna smetnja, već poziv na obraćenje i promjenu života. Ta nas prisposoba ponajprije poziva da otvorimo vrata svoga srca drugome, jer svaka osoba je dar, bilo da je to naš susjed ili pak nepoznati siromah. Korizma je pogodno vrijeme da otvorimo vrata svakoj osobi u potrebi i prepoznamo u njemu ili njoj Kristovo lice. Svaki od nas susreće takve ljude u svom svakodnevnom životu. Svaki život koji susrećemo je dar koji zaslužuje prihvatanje, poštivanje i ljubav. Božja nam riječ pomaže otvoriti oči da prihvatimo i ljubimo život, prije svega kad je ovaj slab i ranjiv. A da bismo to mogli nužno je uzeti ozbiljno i ono što nam Evanđelje kazuje o bogatašu.

2. Grijeh nas zasljepljuje

Prisposoba je bespoštedna u opisivanju proturječnosti u kojima se nalazi bogataš (usp. r. 19). Taj lik, za razliku od Lazara, je bezimen; za njega se jednostavno kaže da je "bogataš". Izobilje u kojem živi ogleda se u pretjeranoj raskošnoj odjeći koju nosi. Grimiz je naime bio vrlo cijenjen, čak više od srebra i zlata, i zato je bio pridržan božanstvima (usp. Jr 10,9) i kraljevima (usp. Suci 8,26), dok je tanani lan davao pojedincu gotovo svet značaj. Taj se čovjek dakle volio razmetati svojim bogatstvom i običavao je to činiti svakodnevno: "danomice se sjajno gostio" (r. 19). U njemu vidimo dramatičan odraz izopačenosti grijehom, koja poznaje tri susljedna stupnja: ljubav prema novcu, ispraznost i oholost.³

Apostol Pavao kaže da "korijen svih zala jest srebroljublje" (1 Tim 6,10). To je glavni uzrok korup-

¹ Usp. Homiliju na Misi, 8. siječnja 2016.

² Usp. Homiliju na Misi, 8. siječnja 2016.

³ Usp. Homiliju na Misi, 20. rujna 2013.

cije i izvor zavisti, svađa i sumnjičenja. To može ići tako daleko da novac zavlada nama, čak dotle da postane tiranijski idol.⁴ Namjesto da bude sredstvo kojim se služimo u činjenju dobra i iskazivanju solidarnosti drugima, novac može nas i čitav svijet podjarmiti egoističnoj logici koja ne ostavlja prostora ljubavi i predstavlja prepreku miru.

U prispodobi se zatim pokazuje da gramzivost bogataša čini ispraznim. Njegova osobnost nalazi izraz u vanjštini, u pokazivanju drugima što si može priuštiti. Ali ta vanjština pokriva unutarnje lice. Njegov je život talac vanjskog izgleda, tog površnijeg i najprolaznijeg aspekta postojanja.⁵

Najniži stupanj tog moralnog srozavanja je oholost. Bogataš se odijeva poput kralja i ponaša se poput božanstva, zaboravljajući da je obični smrtnik. Za čovjeka iskvarena ljubavlju prema bogatstvima ne postoji ništa drugo osim njega samog i zbog toga osobe koje ga okružuju ostaju izvan njegova vidokruga. Plod navezanosti na novac je dakle neka vrsta zaslijepljenosti; bogataš ne vidi čovjeka koji gladan, izranjen, ponižen leži do njegovih vrata.

Promatrajući taj lik, može se razumjeti zašto se u Evanđelju tako jasno osuđuje ljubav prema novcu: "Nitko ne može služiti dvojici gospodara. Ili će jednoga mrziti, a drugoga ljubiti; ili će uz jednoga prijanjati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti Bogu i bogatstvu" (Mt 6,24).

3. Riječ je dar

Evanđelje o bogatašu i siromašnom Lazaru pomaže nam dobro se pripremiti za Uskrs koji se bliži. Liturgija Pepelnice poziva nas iskusiti nešto slično onom što bogataš doživljava na tako dramatičan način. Svećenik, dok nas posipa pepelom, ponavlja riječi: "Sjeti se da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti". I bogataš i siromah umiru i glavni dio prispodobe se odvija na drugome svijetu. Dvojica likova iznenada otkrivaju da "ništa nismo donijeli na svijet te iz njega ništa ni iznijeti ne možemo" (1 Tim 6,7).

Mi također možemo vidjeti što se događa na drugome svijetu gdje bogataš vodi poduži dijalog s Abrahamom, kojeg naziva "ocem" (Lk 16,24.27), pokazujući time da pripada Božjem narodu. Ta pojedinost čini njegov život još kontradiktornijim, jer do toga trenutka nije uopće bilo govora o njegovu odnosu s Bogom. Naime, u njegovu život nije bilo mjesta za Boga. Jedini njegov bog bio je on sam.

Tek usred muka na drugome svijetu bogataš prepoznaje Lazara. Želi da mu siromah ublaži patnje s malo vode. To što on traži od Lazara slično je onome što je bogataš mogao za života činiti a nije nikada učinio. Abraham mu, ipak, objašnjava: "Sinko! Sjeti se da si za života primio dobra svoja, a tako i Lazar zla. Sada se on ovdje tješi, a ti se mučiš" (r. 25). Na onome svijetu se uspostavlja stanovita pravednost i ravnoteža između zala doživljenih za života i dobra na drugome svijetu.

Prispodoba se nastavlja i dalje kako bi pružila poruku kršćanima. Naime, bogataš koji još ima žive braće na zemlji, moli Abrahama da im pošalje Lazara da ih opomene; ali Abraham odgovara: "Imaju Mojsija i Proroke! Njih neka poslušaju!" (r. 29). A na bogataševo protivljenje domeće: "Ako ne slušaju Mojsija i Prorokâ, neće povjerovati sve da i od mrtvih tko ustane" (r. 31)

Tako na vidjelo izlazi pravi bogatašev problem: korijen njegovih zala je u tome što nije slušao Božju riječ. To ga je dovelo do toga da nije više ljubio Boga te dakle da je prezreo bližnjega. Božje riječ je živa i djelotvorna, kadra pobuditi obraćenje u srcima ljudi i iznova upravit čovjekove korake prema Bogu. Kad zatvaramo srce daru Boga koji govori to ima za posljedicu da na kraju zatvaramo svoje srce daru braće.

Draga braćo i sestre, korizma je pogodno vrijeme za obnavljanje susreta s Kristom živim u njegovoj riječi, sakramentima i bližnjemu. Neka nam Gospodin - koji se tijekom četrdeset dana provedenih u pustinji odupro napasnikovim prijevarama - pokaže put kojim nam je ići. Neka nas Duh Sveti povede pravim putom obraćenja da ponovno otkrijemo dar Božje riječi, da budemo očišćeni od grijeha koji nas zaslijepljuje i da služimo Kristu prisutnom u braći i sestrama u potrebi. Potičem sve vjernike da izraze tu obnovljenost duha također svojim sudjelovanjem u korizmenim kampanjama koje mnoga crkvena tijela priređuju u raznim dijelovima svijeta sa ciljem širenja kulture susreta u jednoj ljudskoj obitelji. Molimo jedni za druge, da, kao dionici Kristove pobjede, znamo otvoriti naša vrata slabom i siromašnom. Tada ćemo moći u punini živjeti i svjedočiti uskrsnu radost.

Iz Vatikana, 18. listopada 2016. Blagdan svetoga Luke evanđelista

Franjo

⁴ Usp. Apost. pobudnicu Evangelii gaudium, 55.

⁵ Usp. Isto, 62.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 54. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA DUHOVNA ZVANJA, 2017.

U misiji pod vodstvom Duha

Draga braćo i sestre,

u proteklih nekoliko godina, promatrali smo dva aspekta kršćanskog poziva: poziv na "izlazak iz nas samih" da bismo oslušivali Gospodinov glas te važnost crkvene zajednice kao povlaštenog mjesta gdje se Božji poziv rađa, jača i izražava.

Sada, u prigodi 54. svjetskog dana molitve za duhovna zvanja, želio bih se zadržati na misionarskoj dimenziji našeg kršćanskog poziva. Oni koji su dopustili da ih Božji glas privuče i odlučili slijediti Isusa vrlo brzo otkrivaju u sebi nezatolmljivu želju da nose blagovijest svojoj braći i sestrama kroz evangelizaciju i služenje u ljubavi. Svi su kršćani pozvani biti misionari evanđelja! Kao učenici, naime, ne primamo dar Božje ljubavi za svoju osobnu utjehu, niti smo pozvani gurati u prvi plan same sebe ili brinuti o interesima nekog poduzeća. Mi smo jednostavno muškarci i žene koje je radost Božje ljubavi dotakla i preobrazila i koji ne mogu takvo iskustvo zadržati samo za sebe: "Radost evanđelja koja ispunjava život zajednice učenika je misijska radost".¹

Misijska zadaća, međutim, nije nešto što se pridodaje kršćanskom životu poput nekog ukrasa, već je, naprotiv, bitni sastavni dio same vjere. Odnos s Gospodinom podrazumijeva da smo poslani u svijet kao proroci njegove riječi i svjedoci njegove ljubavi.

Premda smo svjesni mnogih svojih slabosti i možemo se katkad osjećati obeshrabrenima, moramo s povjerenjem podići glavu k Bogu. Moramo prevladati osjećaj vlastite nedostatnosti i ne podleći pesimizmu, koji nas pretvara u pasivne

promatrače dosadnog i jednoličnog života. Nema mjesta strahu! Sâm Bog dolazi očistiti naše "nečiste usne" i osposobiti nas za poslanje: "'krivica ti je skinuta i grijeh oprošten'. Tad čuh glas Gospodnji: 'Koga da pošaljem? I tko će nam poći?' Ja rekoh: 'Evo me, mene pošalji!'" (Iz 6,6-8).

Svi učenici misionari osjećaju u srcu taj Božji glas koji ih poziva da, poput Isusa, "prolaze" svijetom "čineći dobro i ozdravljajući sve" (usp. Dj 10,38). Već sam spomenuo da je, po svom krštenju, svaki kršćanin "kristonositelj", to jest onaj koji nosi Krista svojoj braći i sestrama.² To posebno vrijedi za one koji su pozvani na život posebnog posvećenja i svećenike koji su velikodušno odgovorili: "Evo me, Gospodine, mene pošalji!". S obnovljenim misionskim zanosom, svećenici su pozvani izaći izvan svete ograde hrama, da omoguće Božjoj nježnoj ljubavi da se izlije na dobrobit čovječanstva.³ Crkva treba takve svećenike: vedre i sigurne da su otkrili istinsku blago, nošene silnom željom da pođu s radošću sve upoznavati s njim (usp. Mt 13,44).

Javlja se, dakako, mnoga pitanja kad je riječ o kršćanskoj misiji: što znači biti misionar evanđelja? Tko nam daje snagu i hrabrost da naviještamo? Kojom se evandeoskom logikom nadahnjuje misija? Na ta pitanja možemo odgovoriti promatrajući tri prizora iz Evanđelja: početak Isusova poslanja u nazaretskoj sinagogi (usp. Lk 4,16-30); njegovo putovanje, nakon uskrsnuća, u društvu učenika iz Emausa (usp. Lk 24,13-35) i, konačno, prisposoba o sijaču i sjemenu (Mt 4,26-27).

¹ Apost. pobudnica *Evangelii gaudium*, 21.

² Usp. Katehezu, 30. siječnja 2016.

³ Usp. Homiliju na Misi posvete ulja, 24. ožujka 2016.

Isus je pomazan Duhom i poslan. Biti učenik misionar znači aktivno sudjelovati u Kristovu poslanju, koje sam Isus opisuje u nazaretskoj sinagogi: "Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene proglasiti godinu milosti Gospodnje" (Lk 4,18-19). To je ujedno naše poslanje: biti pomazani Duhom i poći našoj braći i sestrama naviještati Riječ i biti za njih sredstvo spasenja.

Isus je uz nas na našem putu. Pred pitanjima koja naviru iz ljudskog srca i izazovima pred koje nas stavlja život, može nas obuzeti osjećaj izgubljenosti, nedoraslosti zadaći ili beznađa. Kršćanska se misija može činiti kao čista neostvariva utopija ili barem nešto što nadilazi naše snage. Međutim, promatranje Uskrslog Isusa dok hoda uz učenike iz Emausa (usp. Lk 24,13-15) može nam uliti novo pouzdanje. U tom evanđeoskom prizoru, imamo pravu i istinsku "liturgiju na ulici", koja prethodi liturgiji riječi i lomljenja kruha. Vidimo da je, na svakom koraku koji učinimo, Isus uz nas! Dvojica učenika, shrvani sablazni križa, vraćaju se kući kao oni koji su pretrpjeli poraz. Njihova srca su slomljena, njihove nade potonule a njihovi snovi razbijeni. Radost evanđelja je zamijenila tuga. Što Isus čini? Ne osuđuje ih već im se pridružuje na njihovu putu i namjesto da podiže zid, on otvara novi prostor. Postupno preobražava njihovu obeshrabrenost, daje da im srce usplamti i otvara njihove oči, naviještajući Riječ i lomeći kruh. Na isti način, kršćanin ne nosi sâm teret misije, već je svjestan da, i usred napora i nerazumijevanja, "Isus kroči s njim, govori s njim, diše s njim, radi s njim. Osjeća Isusa živog uza se usred misionarske zauzetosti".⁴

Isus čini da sjeme raste. Na kraju, važno je iz Evanđelja naučiti kako naviještati. Nerijetko, čak i s najboljim namjerama, možemo podleći stanovitoj pomami za moći, prozelitizmom ili netolerantnim fanatizmom. Evanđelje nas, naprotiv, poziva da odbacimo idolopoklonstvo moći i uspjeha, pretjeranu brigu za strukture i neku vrstu tjeskobe koja ima više veze s duhom osvajanja no služenja. Sjeme Kraljevstva, premda maleno, nevidljivo i katkad beznačajno, tiho i dalje raste, zahvaljujući Božjem neumornom djelovanju. "Kraljevstvo je Božje kao kad čovjek baci sjeme

u zemlju. Spavao on ili bdio, noću i danju sjeme klija i raste - sam ne zna kako" (Mk 4,26-27). To je naš prvi razlog povjerenja: Bog nadilazi sva naša očekivanja i stalno nas iznenađuje svojom velikodušnošću. On daje da naši naponi urode plodom koji izmiče svakoj ljudskoj kalkulaciji.

S ovim evanđeoskim povjerenjem, postajemo otvoreni za tiho djelovanja Duha, koji je temelj poslanja. Nema niti će ikada moći biti pastoralna zvanja ili kršćanske misije bez revne i kontemplativne molitve. U tome smislu, kršćanski se život treba hraniti slušanjem Božje riječi i, iznad svega, njegovanjem osobnog odnosa s Gospodinom u euharistijskom klanjanju, tom povlaštenom "mjestu" za naš susret s Bogom.

Želim od srca potaknuti to prisno prijateljstvo s Gospodinom, prije svega kako bismo od Boga molili nova zvanja za svećeništvo i Bogu posvećeni život. Božji narod trebaju voditi pastiri koji ulažu svoje živote u službi evanđelja. Stoga pozivam župne zajednice, udruge i brojne molitvene skupine koje su prisutne u Crkvi da se othrvaju napasti malodušnosti i nastave moliti da Gospodin pošalje radnike u svoju žetvu i da nam dadne svećenike zaljubljene u evanđelje, koji su kadri iskazati blizinu braći i sestrama i biti živi znakovi Božje milosrdne ljubavi.

Draga braćo i sestre, i danas možemo obnoviti žar navještaja i potaknuti na osobit način mlade da krenu putom nasljedovanja Krista. Unatoč raširenom osjećaju da je vjera umorna ili svedena na puke "dužnosti za obaviti", naši mladi žele otkriti trajno aktualnu privlačnost Isusa, iskusiti poticajnost i izazovnost njegovih riječi i djela, i, na kraju, njegovati, zahvaljujući njemu, ideal punine ljudskog života, koji se troši iz ljubavi za druge.

Blažena Djevica Marija, Majka našega Spasitelja, imala je hrabrosti prigrliti taj ideal, stavljajući svoju mladost i svoje oduševljenje u Božje ruke. Neka nam svojim zagovorom izmoli istu otvorenost srca, istu spremnost odgovoriti: "Evo me" na Gospodinov poziv i s istom radošću pohitati na put (usp. Lk 1,39) da ga naviještamo cijelom svijetu.

Iz Vatikana, 27. studenoga 2016. - Prva nedjelja došašća

Franjo

⁴ Apost. pobudnica *Evangelii gaudium*, 266.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 51. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENE KOMUNIKACIJE, 2017.

**Ne boj se jer ja sam s tobom (Iz 43,5).
Priopćivanje nade i povjerenja u našem dobu**

Pristup sredstvima priopćivanja, zahvaljujući tehnološkom napretku, omogućuje mnogim ljudima dijeliti s drugima vijesti u hîpu i širiti ih sveudilj. Te vijesti mogu biti dobre ili loše, istinite ili lažne. Već su naši pređi u vjeri govorili o ljudskom umu kao o mlinskom kamenu koji se, pogonjen vodom tekućicom, ne može zaustaviti. Onaj tko je zadužen za mlin, međutim, ima mogućnost odlučiti hoće li mljeti pšenicu ili kukolj. Čovjekov um je uvijek u pokretu i ne može prestati "mljeti" sadržaj koji prima, ali na nama je da odlučimo kojim ćemo ga materijalom opskrbljivati (usp. KASIJAN RIMSKI, *Pismo Leonziju Igumeni*).

Želio bih da ova poruka dospije i bude na putu svima onima koji, bilo u profesionalnom radu bilo u osobnim odnosima, svakodnevno "melju" tolike informacije da bi mogli ponuditi mirisan i dobar kruh onima koji se hrane plodovima njihove komunikacije. Želim sve potaknuti na konstruktivnu komunikaciju koja odbacuje predrasude prema drugome i jača kulturu susreta, zahvaljujući kojoj možemo na stvarnost naučiti gledati s realizmom i povjerenjem.

Uvjeran sam da je potrebno razbiti začarani krug zla tjeskobe i zaustaviti spiralu straha, koja je posljedica stalne usredotočenosti na "loše vijesti" (ratovi, terorizam, skandali i svakovrsne ljudske pokvarenosti). Nipošto nije riječ o širenju dezinformacije u kojoj bi se zanemarila drama patnje, niti o upadanju u naivni optimizam koji zatvara oči pred sablazni zla. Predlažem, naprotiv, da svi pokušamo nadvladati osjećaj nezadovoljstva i rezignacije koji katkad rađa bezvoljnošću, strahovima ili ostavlja dojam da se zlo ne može zaustaviti. Osim toga, u komunikacijskoj industriji, gdje vrijedi logika da dobra vijest ne prolazi na tržištu i stoga nije

vijest, i gdje se od tragedije ljudske patnje i otajstva zla veoma lako pravi spektakl, uvijek vreba napast umrtvljenja savjesti ili zapadanja u očaj.

Stoga želim pružiti doprinos traženju otvorenog i stvaralačkog stila komunikacije koji zlu nikada ne priznaje glavnu ulogu, nego pokušava ukazati na moguća rješenja, poticanjem konstruktivnoga i odgovornoga pristupa od strane primatelja. Upućujem poziv svima da muškarcima i ženama našeg doba ponude sadržaje obilježene logikom "dobre vijesti".

Dobre vijesti

Čovjekov život nije puko nizanje događaja, nego je to povijest koja čeka da bude ispričana kroz izbor načina tumačenja koji mogu odabrati i prikupiti najvažnije podatke. Stvarnost, u sebi samoj, nije jednoznačna. Sve ovisi o načinu na koji je se promatra, od "naočala" kroz koju ju promatramo. Promijenimo li stakla tih naočala i sama će stvarnost izgledati drukčije. Otkuda dakle krenuti da bi se stvarnost tumačilo s pravim "naočalama"?

Za nas kršćane, jedine prave "naočale" kojima promatramo stvarnost je blagovijest, počevši od Blagovijesti u pravom smislu te riječi: "Evangelija Isusa Krista Sina Božjega" (Mk 1,1). Tim riječima, naime, evanđelist Marko započinje svoje pripovijedanje, navještajem "dobre vijesti" vezane uz Isusa, ali više no sama informacija o Isusu, ta blagovijest je sâm Isus! Čitajući stranice Evangelija otkrivamo, zapravo, da naslov djela odgovara njegovu sadržaju i, iznad svega, da je taj sadržaj sama Isusova osoba.

Ova dobra vijest koja je sâm Isus nije dobra zato što nema veze s patnjom, nego zbog toga

što iskustvo patnje postaje dio šire slike. Ona je sastavni dio Isusove ljubavi prema Ocu i prema ljudskom rodu. U Kristu je Bog pokazao svoju solidarnost sa svakom čovjekovom situacijom, otkrivajući nam da nismo sami, jer imamo Oca koji nikada ne zaboravlja svoje djece. "Ne boj se, jer ja sam s tobom" (Iz 43,5) utješne su riječi Boga koji je uvijek uronjen u povijest svoga naroda. U njegovu ljubljenu Sinu, to Božje obećanje - "ja sam s tobom" - obuhvaća sve naše slabosti, čak dotle da umire istom smrću. U Njemu tama i smrt također postaju mjesto zajedništva sa Svjetlom i Životom. Nada, dostupna svakom, se rađa upravo u točki gdje život kuša gorčinu neuspjeha. Riječ je o nadi koja ne razočarava, jer ljubav je Božja razlivena u srcima našim (usp. Rim 5,5) i daje da procvate novi život poput biljke koja izrasta iz palog sjemena. Promatrana u tome svjetlu, svaka nova tragedija koja se zbiva u povijesti svijeta može također postati podloga moguće dobre vijesti, jer ljubav može uvijek iznova pronaći put bliskosti i pobuditi srca sposobna za samilost, lica koja neće klonuti duhom i ruke spremne na izgradnju.

Povjerenje u sjeme Kraljevstva

Da bi svoje učenike i mnoštva uveo u ovaj evanđeoski način razmišljanja i dao im prave "naočale" koje su potrebne da se vidi i prigrlji logiku ljubavi koja umire i uskršava, Isus se koristio prisposobama, u kojima je Kraljevstvo Božje često uspoređivao sa sjemenom koje svoju životnu snagu oslobađa tek kad padne u zemlju i umre (usp. Mk 4,1-34). Tim korištenjem slika i metaforâ kojima se priopćava poniznu snagu Kraljevstva ne umanjuje se njegovu važnost ili hitnost, nego je to, radije, milosrdan način koji slušatelju ostavlja "prostor" slobode da prihvati tu snagu i da ona zaživi u njegovu životu. To je ujedno najplodonosniji način da se izrazi neizmjerenu vrijednost pashalnog otajstva, puštajući da same slike - više od pojmova - priopće paradoksalnu ljepotu novog života u Kristu, gdje neprijateljstva i križ ne ometaju nego su sredstva u službi Božjeg spasenja, gdje se slabost pokazuje moćnijom od bilo koje ljudske vlasti, gdje poraz može biti preludij u ispunjenje svega u ljubavi. Upravo tako, naime, nada u Kraljevstvo Božje sazrijeva i produbljuje se: to je "kao kad čovjek baci sjeme u zemlju. Spavao on ili bdio, noću i danju sjeme klija i raste" (Mk 4,26-27).

Kraljevstvo je Božje već među nama, kao sjeme skriveno površnom pogledu, čiji se rast zbiva u tišini. Onaj kome Duh Sveti rasvjetljuje oči može vidjeti kako ono klija i ne dopušta da mu trajno prisutan kukolj ukrade radost Kraljevstva.

Obzori Duha

Nada utemeljena na blagovijesti koja je Isus potiče nas da uzdignemo svoj pogled i promatramo ga u liturgijskom slavlju svetkovine Uzašašća. Iako se na prvi pogled čini da se Gospodin od nas udaljava, zapravo se obzori nade sve više proširuju. U Kristu, koji uzdiže našu ljudsku narav do neba, svaki muškarac i žena ima "slobodan ulaz u Svetinju po krvi Isusovoj - put nov i živ što nam ga On otvori kroz zavjesu, to jest svoje tijelo" (Heb 10,19-20). "Snagom Duha Svetoga" možemo biti "svjedoci" i priopćitelji novoga i otkupljenog čovječanstva "do kraja zemlje" (Dj 1,7-8).

Povjerenje u sjeme Božjeg Kraljevstva i u logiku Uskrsa treba oblikovati i naš način komuniciranja. To povjerenje nam omogućuje djelovati - na mnogostruke načine na koje se komunikacija danas odvija - s uvjerenjem da je moguće otkriti i istaknuti dobre vijesti prisutne u životnoj stvarnosti i na licu svake osobe.

Onaj tko se, u vjeri, daje voditi Duhom Svetim postaje sposoban prepoznati kako je Bog prisutan i na djelu u svakom času našega života i povijesti te prepoznaje kako On, u dramatičnim prilikama ovoga svijeta, strpljivo plete tkanje povijesti spasenja. Nit kojom se tka tu svetu povijest je nada, a njezin tkalac nije nitko drugi doli Duh Sveti, Tješitelj. Nada je najponiznija od svih vrlina, jer ostaje skrivena u naborima života. Ipak, ona je nalik kvascu koji ukvasa čitavo tijesto. Mi je jačamo čitajući uvijek iznova Radosnu vijest, Evanđelje "pretiskano" u mnogim izdanjima života svetaca, muškaraca i žena koji su postali slike Božje ljubavi u ovome svijetu. Duh Sveti nastavlja i danas usađivati u nas želju za Kraljevstvom zahvaljujući onima koji, crpeći nadahnuće iz Radosne vijesti usred dramatičnih događaja našeg doba, svijetle poput svjetionika u tami ovoga svijeta, obasjavajući put i otvarajući nove putove povjerenja i nade.

Iz Vatikana, 24. siječnja 2017.

Franjo

II.
ZAJEDNIČKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE S 19. REDOVITOGA ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA

Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije

Članovi Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje devetnaesto redovito godišnje zajedničko zasjedanje, 23. siječnja 2017. u zgradi Hrvatske biskupske konferencije pod predsjedanjem msgr. Želimira Puljića, nadbiskupa zadarskog i predsjednika HBK, te kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa metropolita vrhbosanskog, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi obje Biskupske konferencije osim jednog člana HBK koji je bio spriječen.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Alessandro D'Errico pridružio se dijelu zasjedanja te prenio poseban blagoslov Svetog Oca i srdačne pozdrave poglavara Svete Stolice. Ističući da zajedničko zasjedanje omogućuje promišljanje o pastoralnim važnim pitanjima i izazovima, kazao je da ovaj susret pruža posebnu mogućnost zajedničkog razmišljanja o trnovitom putu koji proživljava Crkva Božja u Bosni i Hercegovini.

Saslušavši izvješće o radu Vijeća te Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, koje je, kao zajednički ured Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, nacionalni ured za hrvatsku inozemnu pastvu, biskupi su pohvalili rad ovih tijela i zauzimanje brojnih svećenika, redovnika, redovnica te pastoralnih suradnika i suradnica u naviještanju vjere na hrvatskom jeziku u brojnim zemljama diljem svijeta. Nakon što su informirani o trenutnom stanju u Hrvatskoj inozemnoj pastvi te aktualnim personalnim potrebama u hrvatskim župama, misijama, zajednicama i centrima u inozemstvu, biskupi su dali potrebne smjernice. Raduje ih da hrvatske katoličke zajednice ne zaboravljaju svoj rodni kraj u Republici Hrvatskoj

i Bosni i Hercegovini ili dijelovima onih zemalja gdje Hrvati stoljećima žive te da hrabro svjedoče svoju vjeru u Boga i vjernost Katoličkoj Crkvi u zemljama u kojima su pronašli svoj novi dom.

Biskupi su saslušali izvješće predsjednika Hrvatskog Caritasa i Caritasa BK BiH o prošlogodišnjoj akciji Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH što je nastavak onih "akcija bratimljenja" kojima su hrvatske biskupije pomagale pojedinim župama u BiH u saniranju ratnih šteta. Također su upoznati da je Biskupska konferencija BiH 2016. godine pokrenula akciju Nedjelje solidarnosti kojom župe s brojnim vjernicima unutar BiH podupiru župe na kojima je ostao mali broj vjernika i tako jasno pokazuju želju Crkve da opstane i dostojanstveno živi u onim dijelovima Bosne i Hercegovine odakle su mnogi prognani. Biskupi pozivaju sve vjernike na onakvu spremnost pomaganja slabijima i potrebitijima koja je pokazana u teškim danima rata te potiču članove svojih biskupijskih zajednica da na tom putu ustraju i u mirnom razdoblju te takva povezanost bude istinski blagoslov onima koji daju kao i onima koji primaju. Posebno naglašavaju potrebu međusobne povezanosti na duhovnoj, molitvenoj i svakoj drugoj razini koja doprinosi boljitku Crkve i društva.

Biskupi su razmišljali i o pojedinim zajedničkim liturgijskim pitanjima.

Nakon što su saslušali izvješće o radu Komisije HBK i BK BiH za Hrvatski martirologij, biskupi su ponovno izrazili zahvalnost svim članovima ove Komisije za njihovo zauzimanje oko prikupljanja podataka o žrtvama na području obje konferencije koja, ponajprije, imaju za cilj pronalazak onih osoba koje su dale svoj život iz ljubavi prema vjeri te bi se mogao pokrenuti

proces za njihovo proglašenje blaženim. Zaključeno je da se hrvatskim predstavnicima vlasti prenese očekivanje biskupa u vezi s poduzimanjem nužnih koraka na istraživanju o žrtvama totalitarnih sustava.

Biskupi su saslušali i izvješće o radu Vijeća za misije te dali smjernice za daljnju plodnu suradnju na dobro misija i misionara iz Crkve u Hrvata.

Biskupi su također razmijenili mišljenja i o nekim pitanjima u vezi s vjeronaukom u školi te o mogućnostima zajedničkih akcija na planu eklezijalizma i dijaloga.

Zagreb, 23. siječnja 2017.

*Tajništvo HBK
Tajništvo BK BiH*

POSLANICA BISKUPA MRZLJAKA U POVODU TJEDNA SOLIDARNOSTI S CRKVOM I LJUDIMA U BIH

Varaždinski biskup msgr. Josip Mrzljak, predsjednik Hrvatskog Caritasa uputio je prigodnu poslanicu za Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u BiH 2017. Poslanicu biskupa Mrzljaka prenosimo u cijelosti:

Draga braćo i sestre u Kristu!

Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini obilježiti ćemo ove 2017. godine po jedanaesti put. Tjedan je izrastao kao izraz želje mnogih vjernika i ljudi dobre volje u Hrvatskoj, a odlukom biskupa HBK uobličio ga je Hrvatski Caritas.

Tjedan sa zahvalnošću prihvaćaju i prate Hrvati u Bosni i Hercegovini, ali i mnogi naši iseljenici diljem svijeta. Ovaj Tjedan postaje sve više znak molitvenog i duhovnog povezivanja, ali također, prema mogućnostima, i materijalnog pomaganja. Mnogi potrebiti zahvalni su za svaki primljeni dar, a posebno stari i nemoćni koji ne žele napustiti svoju domovinu - Bosnu i Hercegovinu. Budimo i ove godine na treću korizmu nedjelju povezani zajedničkom molitvom i uzajamnim pomaganjem!

Ove godine treća korizmena nedjelja pada na 19. ožujka, kada slavimo i blagdan sv. Josipa. O svetom Josipu nema mnogo zapisa u Svetom pismu.

Ne spominje se ni jedna njegova izgovorena riječ. Ipak, možemo reći kako je bio čovjek vjere, opisan posebno u događaju Isusova rođenja i njegova djetinjstva. Evanđelje opisuje kako je poslušao anđeoski glas u snu, te se poslušno odazvao zahtjevu koji je stavljen pred njega; bio je radišan čovjek, stolar, te je zbog toga Isusa pratio glas "stolareva sina". Josipov život prošao je kao i toliki životi ljudi prije i poslije njega koji se ničim nisu istaknuli u svojoj sredini i za svoga vremena.

Međutim, taj skromni muž koji je bio toliko blizak Isusu i Mariji, Kristovoj Majci, intimni sudionik njihovih zemaljskih života i ostvarenja kojima su čovječanstvu otvorili vrata Neba, zaslužuje svu našu vjerničku pozornost. On je uistinu posjedovao sve osobine koje mu Crkva i zajednica vjernika iskazuju u liturgiji i pučkim pobožnostima. On je zaručnik i zaštitnik Djevice, hranitelj Sina Božjeg, glava obitelji, pravedan, mudar, jak, čist, vjeran, poslušan, ogledalo strpljivosti, ures radnika, ures domaćeg života. Stoga nas ne čudi da njegov lik susrećemo u našim crkvama, na oltarima, u obiteljskim domovima i zazivamo ga kao zaštitnika djece, obitelji, radnika, izbjeglica, umirućih...

Hrvatski sabor još ga je davne 1687. godine proglasio zaštitnikom hrvatskog naroda. Evanđelje po sv. Mateju spominje ga kao pravedna čovjeka (usp. Mt 1,19). Nema veće slave niti počasti koja bi se ovom čovjeku skromna podrijetla mogla pripisati. Jednostavan, siromašan, iskren, radišan čovjek, nedokučiva nutarnjeg života i duhovne snage, odazvao se Božjoj providnosti i postao suradnik djela spasenja prihvaćajući "uvjete" za bračnu sreću, odgovornosti odgoja i obiteljskih tereta, nudeći i žrtvujući cijeloga sebe kako bi se ostvarilo djelo spasenja po Bogu i čovjeku kojemu je on po djelovanju Duha Svetoga nadjenao ime Isus (usp. Mt 1,25), priznavši ga svojim zakonitim djetetom.

Sv. Josip bio je, dakle, vrlo predan i posvećen čovjek. Potpuno predan! Predan Djevici Mariji,

predan Isusu, prihvaćajući sve terete, odgovornosti, rizike i opasnosti kojima je bila okružena sveta Obitelj. On je bio poslužitelj, radnik, žrtva iz sjene bez koje se mnoga velika djela našeg Spasitelja ne bi mogla dogoditi. Bez njega Marija ne bi imala zaštitu, mali Isus u betlehemskoj štali ne bi imao toplinu. Njihov bijeg u Egipat, skroman život mlade obitelji koja se u tuđini prehranila zahvaljujući Josipovu radu, mjeseci šutljiva rada i skrivene patnje za domom, ali u isto vrijeme gledanje kako dječak Isus napreduje u dobi i mudrosti. Po životu i djelu svetog Josipa vidimo kako maleno i neznatno može postati vrlina bez premca. Ovdje je na djelu svjedočanstvo i prikaz jedne drugačije dimenzije vrijednosti čovjeka, one evandeoske, koja nam se otkriva u Isusovim riječima u jedanaestom poglavlju Matejeva evanđelja: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima." Evanđelje naviješta novo Kraljevstvo, ono Nebesko, a objavljuje se onima koji su na ljestvici ljudskih vrijednosti nisko, tzv. malim, neznatnim ljudima!

Sveti Josip tako postaje model skromna čovjeka koji po predanju Bogu omogućuje da se ostvari djelo spasenja. Poručuje nam da je za ispunjen i dobar život dovoljno pouzdati se u Božji plan za svakoga od nas, pa i onda kada ga ne razumijemo! U ovim vremenima posvećenima natjecanju

u stjecanju materijalnih dobara, sebičnom egoizmu, koji nas otuđuje od zajedništva s našim bližnjima, ali i onima koji su nam bližnji po vjeri, tradiciji, duhu, povijesti, iskustvima - sveti nas Josip podsjeća da se ne trebamo stidjeti ako živimo skromno, od rada svojih ruku, ako nismo u prvim redovima, ako se ničim posebno ne ističemo. Upravo tim skromnim ali dostojanstvenim životom od rada, primjerom marljivosti, radišnosti i vjernosti Bogu, zajedništvom u nevoljama i teškim vremenima ostvaruje se i pokazuje da upravo ono "siromašno" u očima ovoga svijeta ostaje zalogom općeg dobra, zajedništva i opstanaka pojedinca i naroda, i pokazuje se kao najveće "bogatstvo".

Po zagovoru i primjeru sv. Josipa podsjetimo se da smo sve što činimo pozvani činiti uvijek s malo više ljubavi. Stoga Vas, braćo i sestre, pozivam da i ove godine u Tjednu solidarnosti i zajedništva, a osobito u nedjelju, na Blagdan sv. Josipa, budemo duhovno bliski jedni drugima, da nas granice država ne razdvajaju, nego da nas naša katolička vjera i Crkva, u kojima stoljećima živimo, duhovno ujedine. Uz izraze zahvalnosti, neka nas sve blagoslovi dobri i milosrdni Bog po zagovoru sv. Josipa.

Mons. Josip Mrzljak
predsjednik Hrvatskog Caritasa

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE SA 69. ZASJEDANJA BK BiH

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je 21. i 22. ožujka 2017. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru svoje 69. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi BK BiH te delegat Hrvatske biskupske konferencije msgr. Slobodan Štambuk, biskup hvarsko-bračko-viški.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini msgr. Luigi Pezzuto koji je pohvalio pojedine inicijative na planu odgoja svećeničkih kandidata. Pozvao je biskupe da nastave pružati znakove nade katolicima, ali i svim ljudima u BiH te kod zaposlenih u raznim institucijama buditi osjećaj odgovornosti i potrebu služenja.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata s raznih susreta u zemlji i u inozemstvu te odredili delegate za predstojeće međunarodne susrete.

Predsjednici Vijeća i Komisija BK BiH te Tajništva i Katoličke tiskovne agencije BK BiH podnijeli su izvješća o radu u 2016. godini. Pošto su saslušali izvješće o radu Vijeća za ekumenizam i dijalog među religijama i kulturama BK BiH, biskupi su zahvalili svima koji su se aktivno uključili u obilježavanje Molitvene osmine za jedinstvo kršćana te pohvalili organizatore raznih ekumenskih i dijaloških susreta koji doprinose izgradnji međusobnog povjerenja. Svjesni važnosti odgoja budućih svećeničkih kandidata, posebnu pozornost posvetili su radu Vijeća za bogoslovna sjemeništa i Vijeća za mala sjemeništa BK BiH. Zahvalili su organizatorima i sudionicima stručnih skupova na planu formacije svećeničkih kandidata.

Utvrdivši da Komisija za nauk vjere BK BiH nije uočila razlog radi kojeg bi trebala reagirati, biskupi su upoznati s radom Vijeća za sredstva društvenog priopćivanja BK BiH s posebnim naglaskom na inicijative i događanja u vezi s obilježavanjem Dana sredstava društvenoga priopći-

vanja u Bosni i Hercegovini, u nedjelju 25. rujna 2016. Odlučeno je da se, u skladu s Temeljnim odredbama BK BiH za televizijski, radijski i internetski prijenos liturgijskih slavlja, osnuje stručno tijelo koje će predlagati plan televizijskih i radijskih prijenosa te brinuti da prijenosi budu u skladu s liturgijskim normama.

Saslušavši izvješće o radu Vijeća za kler BK BiH, biskupi su zahvalili svim sudionicima i svima koji su sudjelovali u organizaciju Trećeg susreta svećenika u BiH održanog, 18. lipnja 2016. u Tomislavgradu. Također su dogovorili dnevni red Četvrtoga međudekanskog susreta koji će se održati 27. travnja 2017. u Travniku kao još jedan od znakova povezanosti Crkve na razini Bosne i Hercegovine. Kroz izvješće o radu Vijeća za katehezu BK BiH, biskupi su dali potporu i smjernice za obilježavanje 25. obljetnice uvođenja konfesionalnog vjeronauka u škole te odobrili logo Katehetskog ureda BK BiH.

Kroz opširno izvješće o radu Pedagoškog vijeća katoličkih škola za Europu BK BiH, biskupi su imali prigodu čuti temeljne informacije o brojnim aktivnostima koje se poduzimaju na planu katoličkog školstva kao i o poteškoćama s kojima se susreću pojedini katolički školski centri ponajprije zbog nedovoljne otvorenosti nekih struktura vlasti. Informirani o radu Vijeća za laike BK BiH i Odbora za mlade BK BiH, biskupi su posebno pohvalili zauzimanje na planu pastorala mladih na biskupijskim razinama i na razini Biskupske konferencije. Kroz izvješće predsjednika Vijeća za obitelj BK BiH upoznati su o raznim inicijativama na planu pastorala obitelji i pripreve mladih za brak u posljednje vrijeme. Posebno ih raduje da Komisije *Justitia et pax* BK BiH, a što je vidljivo iz godišnjeg izvješća, nastoji probuditi svijesti odgovornih i ukazati na nužnost pomoći brojnim obespravljenim ljudima.

Kroz izvješće Vijeća za liturgiju BK BiH biskupi su upoznati s pojedinim aktualnim pitanjima

na liturgijskom planu koja je nužno rješavati kroz aktivnu suradnju s Biskupskom komisijom HBK za liturgiju jer je riječ o Crkvi u hrvatskom narodu. Saslušali su i izvješće o radu Katoličke tiskovne agencije koja na poseban način uprisutnjuje rad Biskupske konferencije u javnosti.

Biskupi su prihvatili godišnje izvješće Misijske središnjice i Papinskih misijskih djela BiH, a raduje ih vrlo dobra suradnja s Papinskim misijskim djelima Hrvatske što je vidljivo kroz zajednički rad na promidžbenim materijalima za Misijsku nedjelju, Djelo sv. Djetinjstva, MIVU, godišnji susret misionara, Radosnu vijest, različite tiskane materijale i misijske animacije. Zahvalni su svim animatorima i promicateljima misija kao i svima koji su svojim molitvama i konkretnom pomoću trajna potpora misionarima i misionarkama.

U sadašnjem osjetljivom političkom trenutku biskupi podržavaju i potiču sve legalno izabrane predstavnike hrvatskog naroda da se svim demokratskim sredstvima zalažu za zaštitu i promicanje svih temeljnih ljudskih prava i sloboda svih građana Bosne i Hercegovine, ali i da se izbore za jednakopravan položaj hrvatskog naroda s druga dva naroda.

Nakon što je Sveti Otac je odlučio ustanoviti Dan molitve i pokore za žrtve spolnog zlostavljanja te molitve Bogu za jasniju svijest odgovornosti svih članova Crkve u pogledu osoba maloljetne dobi njoj povjerene, biskupi su odredili da taj "Dan molitve i pokore za žrtve nasilja i zlorabljenja" u (nad)biskupijama u Bosni i Hercegovine bude petak pred Cvjetnicu - u narodu poznat i kao Cvjetni petak o čemu su pripremili zaseban Proglas.

U povodu ovogodišnjeg obilježavanja stote obljetnice Gospinih ukazanja u Fatimi, biskupi su odlučili da će u svim biskupijama biti obavljena posveta Blaženoj Djevici Mariji.

Biskupi su, 20. ožujka 2017. sudjelovali na zajedničkom Euharistijskom slavlju u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve na liturgijsku proslavu svetkovine sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed izrekao je pomoćni biskup banjolučki msgr. Marko Semren.

Mostar, 22. ožujka 2017.

Tajništvo BK BiH

PORUKA ZA DAN ŽIVOTA 2017.

Zaštita života i pravo na život od samog začeća

Poznati njemački astrofizičar Harald Lesch i istaknuti povjesničar i znanstveni žurnalist Harald Zaun u svojoj zajedničkoj knjizi pod naslovom *Najkraća povijest svega života*, s podnaslovom *Reportaža o 13,7 milijardi godina nastajanja i nestajanja*¹ uvjerljivo i zorno izlažu kako je nastao kozmos prije 13,7 milijardi godina, i to pra-praskom, kako su nastali prostor, vrijeme i materija, kako je nastalo svjetlo, kako su nastale milijarde galaksija, a u svakoj od njih milijarde zvijezda, kako se sve u svemiru kreće brzinom svjetlosti i kako se ta brzina mjeri svjetlosnim godinama, kako je nastao naš planet Zemlja prije 4,5 milijardi godina, život prije 3,5 milijarde godina, a čovjek se kao *homo sapiens* pojavio prije dvjesto tisuća godina. Toliko sve savršeno u svemiru funkcionira da se čovjek može samo diviti. Poznato je da su se stari Grci divili kozmosu i da je iz toga divljenja izviralo njihovo mišljenje. Nakon najnovijih prirodoznanstvenih spoznaja mi se još više možemo diviti kozmosu. Nisu samo pjesnici čuđenje u svijetu, kako je pjevao veliki pjesnik Antun Branko Šimić, nego je sav kozmos i sav život vrijedan čuđenja i divljenja.

Prirodoznanstvenici - i oni koji vjeruju i oni koji ne vjeruju u Boga - tvrde da je ovaj svijet primjereno mjesto za čovjekov život, a suvremeni psiholozi tvrde da ljudski život može uspjeti samo u povjerenju. Imati povjerenje u život, radovati se životu, tražiti smisao i temelj života te se diviti onoj moći koja rađa život, vodi čovjeka i čovječanstvo u uspjeti i puni život. Ako promotrimo cijelu povijest čovječanstva, onda uviđamo da se mi ljudi, općenito gledano, i cijelo čovječanstvo borimo protiv

života: protiv života u prirodi, u vodi, u zraku, u šumi i u ljudima. To je ta zla sklonost u čovjeku, koja želi život umanjiti i razoriti.

Bog je stvoritelj života. On je iz slobode i iz ljubavi stvorio život. Ona moć koja život stvara jedina je istinska moć, a sve moći koje život umanjuju i razaraju nisu nikakve moći u pravom smislu, nego su nasilje nad životom. Život je čudesan i on je pravo Božje čudo. Ljepota života obvezuje ljude i cijelo čovječanstvo na djelovanje koja život umnaža i usavršava.

Razmišljajući o Danu života, razmišljamo o obitelji u kojoj se rađa život, o dostojanstvu obitelji, o dostojanstvu roditelja i djece. Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku, i to je izvor čovjekova dostojanstva: "Snagom takva identiteta svako je ljudsko biće - bez obzira na dob, spol, društveni položaj, ideološko mišljenje - nositelj unutarnjih i nepovrjedivih vrijednosti te subjekt neotuđivih prava. Čovjek je odsjaj dobrote i moći Trojednoga Boga, ali ujedno razumsko i voljno biće, sposobno djelovati u ljubavi, prihvaćati drugoga i živjeti u zajedništvu s drukčijim od sebe; obdaren je sposobnošću da shvaća, preobražava, uljepšava svijet u kojemu se nalazi, kako bi se ostvarili uvjeti života koji će sve više odgovarati njegovoj posebnosti i veličini".²

Bez djece nema budućnosti. Majke koje rađaju djecu šire i promiču vrijednosti koje Europa proglašava, ali ih često ne uvažava. Ne zaboravimo da je Europa srce humanizma, jer su u njoj proglašeni ljudske slobode i prava, odnosno *Deklaracija o ljudskim pravima*. Bez života nema ni prava. Prava postoje da bi štitila ljudski život

¹ HARALD LESCH - HARALD ZAUN, *Die kürzeste Geschichte allen Lebens. Eine Reportage über 13,7 Milliarden Jahre Werden und Vergehen*, Piper, München - Zürich, 2010.

² G. M. SALVATI, "Dostojanstvo čovjeka", u: *Enciklopedijski teološki rječnik*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009., str. 209.

i da bi služila njegovu razvoju. To je danas, kao i ubuduće, potrebno i Europi, i našoj zemlji Bosni i Hercegovini.

Od trenutka začeća počinje novi život koji nije ni očevo ni majčino nego **život novoga ljudskog bića** koje se razvija po svojoj vlastitoj dinamici. Suvremena genetika je utvrdila da je od prvog časa utvrđen program onoga što će začeto biće biti - čovjek. To biće nikada neće postati ljudsko ako to nije već od tada. Prema tome, od prvog časa svog postojanja ljudsko biće u svojoj cjelokupnosti zahtijeva bezuvjetno poštovanje koje dugujemo svakom čovjeku. **Stoga je život svet i nepovrediv od prvoga časa začeća.** Iz toga proizlazi moralni imperativ: ljudsku osobu treba bezuvjetno poštovati i ljubiti, bez obzira na njezino fizičko ili mentalno zdravstveno stanje i bez obzira na njezine osobine. **Stoga zapamtimo da je život uvijek, u svim svojim razdobljima i u svakoj dobi, svet i trajno vrijedan.** To nije zahtjev samo vjere, nego i ljudskoga uma. Ne postoji neki život koji je svetiji od drugoga; jednako tako ne postoji ljudski život koji je po vrijednosti važniji od drugoga. Vjerodostojnost se nekog zdravstvenog sustava ne mjeri samo po djelotvornosti, nego iznad svega po poštovanju čovjeka i po ljubavi prema njemu, jer je život uvijek svet i nepovrediv od nastanka do prirodne smrti.

Obitelj kao relaciju između muškarca i žene, roditelja i djece, ne valja miješati s drugim oblicima zajedničkoga života, koji pak nastaju po drugoj logici, koji primjerice počivaju na nekom dogovoru ili interesu, i kao takvi mogu biti i nesigurni, kraćega ili dužega trajanja. Bog je ljude stvorio slobodne i oni iz te slobode stupaju u zajednicu ljubavi koja se zove brak i iz koje se razvija obitelj. Obiteljska ljubav oslobađa djecu od egoizma, pa tako oslobođena djeca mogu istinski slobodno djelovati. Vrhunac toga istinskog djelovanja jest ljubav. U obitelji se poštuje razlika među osobama i njihovo jedinstvo, pa se može reći da je obitelj *prva slika Trojstva*.

Moramo se suočiti s činjenicom **opadanja nataliteta**, što je velika opasnost za gospodarsku, društvenu i kulturnu budućnost europskih naroda. Ovdje posebno ističem Bosnu i Hercegovinu i hrvatski narod u njoj. Obitelj se ne može dokidati, njome se ne smije manipulirati. Stoga je neprimjereno brkati obitelj s drugim oblicima zajedničkoga života.

Ovom prigodom u ime svih katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem vapaj za obnovu obitelji - rađanje djece, obnovu Crkve, naroda, Domovine, ali i iskrenu zahvalnost svima Vama, svećenicima, redovnicima i drugima, koji se na razne načine trudite oko izgradnje kulture i civilizacije života, a suzbijate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj Domovini koji s velikom odgovornošću prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade "Da životu", koju smo ustanovili prije više godina, a koja potiče naše hrabre bračne drugove da budu spremni imati više djece.

Zahvaljujem i karitativnim i molitvenim skupinama koje se veoma trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog Životvorac! Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, Prvomučenici Franjevačkog reda,
16. 1. 2017.

Dr. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki i
predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

**IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

OKRUŽNICE

MOLITVENA OSMINA, 2017.

Mostar, 11. siječnja 2017.
Prot.: 15/2017.

Župnim uredima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana Svete Stolice i Povjerenstvo "Vjera i ustrojstvo" Svjetskoga Vijeća Crkava svake godine priređuju liturgijski vodič za *Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana*, koja se ove godine održava u našim crkvama od srijede 18. siječnja do srijede 25. siječnja 2017.

U prilogu naći ćete materijale koje je priredila skupina predstavnika raznih kršćanskih Crkava i crkvenih zajednica u Njemačkoj, a koje smo primili od Tajništva Biskupske konferencije BiH. Taj Vodič može biti od pomoći svima, i svećenicima i vjernicima, u praćenju Molitvene osmine: u izboru misnih čitanja, u propovijedanju o toj temi, u molitvama vjernih.

Župnici će za vrijeme Molitvenoga tjedna slijediti program Vodiča u čitanjima i molbenicama, poštujući norme iznesene u ovogodišnjem Direktoriju, 2016.-2017.

Svaki dan može se održati kratka homilija na temu predloženih čitanja.

A u nedjelju, 22. siječnja, propovijed može biti o stanju i potrebi sjedinjenja kršćana općenito.

Želeći svima da kao Kristovi učenici djelom ispunimo Učiteljevu volju da svi budemo jedno u vjeri i ljubavi, za što je sam Gospodin osobno molio na Posljednjoj večeri, sve vas srdačno pozdravljam

† Ratko Perić, biskup

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA - KOLEKTA SOLIDARNOSTI

Mostar, 7. ožujka 2017.
Prot.: 162/2017.

Svećenicima i vjernicima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

NEDJELJA SOLIDARNOSTI. Na zasjedanju BK BiH u Sarajevu, 3. studenoga 2015., usvojen je prijedlog da Treća korizmena nedjelja bude Nedjelja solidarnosti u partikularnoj Crkvi u BiH. Kao što je svojedobno odlučeno da Treća nedjelja Adventa bude **Nedjelja Caritasa**, tako je odlučeno da **Treća korizmena** bude **Nedjelja solidarnosti**.

DUHOVNA POVEZANOST. Na prvom je mjestu kršćanska obveza duhovne povezanosti među dekanatima u domaćoj Crkvi u BiH, ali želimo da svećenici i vjernici također materijalno pomažu jedni drugima, koliko se može i hoće.

KOLEKTA ZA NAJPOTREBNIJE ŽUPE. Ovim molim sve župnike i njihove vikare i suradnike da na prikladan način animiraju vjernike barem tjedan dana prije Treće korizmene nedjelje, 19. ožujka 2016. (proslava sv. Josipa, zaštitnika ove Biskupije, prenosi se na ponedjeljak), a pogotovo na samu nedjelju prije misnoga slavlja, da sva milostinja, bez ikakva odvajanja uobičajene provizije, skupljena na svim sv. Misama toga dana, bude namijenjena spomenutoj solidarnosti, a podijelit će se najpotrebnijim župama u BiH.

DEKANI ZADUŽENI DOSTAVITI NA ORDINARIJAT. Ovim uljudno molim pojedine Dekane da na području svojih dekanata prikupe od župnika kolekte i dostave ih isključivo na Ordinarijat u Mostaru najkasnije do Pete korizmene nedjelje, 2. travnja ove godine.

ZAKLJUČITI DO SVRŠETKA TRAVNJA. Članovi Vijeća za kler podnijet će prijedlog podjele prikupljenih sredstava prema statističkim podacima iz prosinca 2016. i, preko Generalnoga tajništva, dostaviti Ordinarijatima, prema pravilima koja smo prošle godine primijenili.

Ako proces kršćanske solidarnosti bude tekao uredno, sva bi se kolekta mogla podijeliti svršetkom travnja kada je predviđen Četvrti **međudekanski susret u Travniku** (27. travnja 2017.).

Uvjerem da ćete ovom pozivu odgovoriti savjesno i nesebično, za dobro ove partikularne Crkve, zazivam na vas i na vjernike vama povjerene svaki Božji blagoslov po zagovoru sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije.

† Ratko Perić, biskup

O USTANOVLJENJU DANA MOLITVE I POKORE ZA ŽRTVE NASILJA I ZLORABLJENJA

Mostar, 29. ožujka 2017.
Prot.: 244/2017.

Braćo svećenici, redovnici i redovnice, dragi Božji narode!

Na prijedlog Papinskoga povjerenstva za zaštitu maloljetnika, papa Franjo ustanovio je Dan molitve i pokore za žrtve spolnoga zlostavljanja te molitve Bogu za jasniju svijest odgovornosti svih članova Crkve u pogledu maloljetnih osoba koje su joj povjerene.

Članovi Biskupske konferencije BiH na prošlom redovitom zasjedanju u Mostaru, 21.-22. ožujka 2017., odredili su da taj "Dan molitve i pokore" u cijeloj Metropoliji bude Petak pred Cvjetnicu - u narodu poznat i kao Cvjetni petak, ove godine 7. travnja. Toga ćemo dana zajedno u liturgijskim slavljinama ili osobno u svojoj molitvi

posebno moliti za svu izrabljivanu djecu, ali i za obraćenje svih onih koji snose krivnju za ta Bogu odvratna djela. Na istu ćemo nakanu vršiti i dragovoljne pokore prema svojim mogućnostima.

U prilogu, uz Proglas nad/biskupâ o ustanovljenju Dana, dostavljamo i prigodnu molitvu te Molitvu vjernika.

Molimo sve župnike da pozovu povjerene im vjernike na molitveno i pokorničko bogoslužje toga Dana i na nakane Crkve.

Bog, bogat dobrotom i milosrđem, zacijelio rane ranjenima i sve obdario milošću obraćenja.

Svima sretni dani pripreme za Uskrs, a napose Uskrsni blagdani!

† Ratko Perić, biskup

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU 2017. U TREBINJU

Mostar, 30. ožujka 2017.
Prot. br.: 246/2017.

SVIMA SVEĆENICIMA U TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Na **Veliku srijedu, 12. travnja 2017., u 11.00 sati** prije podne, slavit će se - ako Bog da - Misa posvete ulja u katedrali Male Gospe u Trebinju.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi sav kler Biskupije - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu i što-lu, nego i misnicu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan.** I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom **najuzvišenijem svećeničkom činu našega brat-skog i crkvenog zajedništva.**

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u trebinjskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Ivom Šutalom, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

† Ratko Perić, biskup
apostolski upravitelj

MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK 2017. U MOSTARU

Mostar, 30. ožujka 2017.
Prot. br.: 247/2017.

SVIMA SVEĆENICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI

Na Veliki četvrtak, **13. travnja 2017., u 11.00 sati** prije podne, slavit će se - ako Bog da - Misa posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji zakonito pastoralno djeluju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu i što-lu, nego i misnicu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan.* 847, čl. 2

Zakonika kanonskoga prava koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan.** I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom **najuzvišenijem svećeničkom činu našega brat-skog i crkvenog zajedništva.**

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u mostarskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom msgr. Lukom Pavlovićem, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

† Ratko Perić, biskup

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2016. GODINU

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI BEZGRJEŠNOG ZAČEĆA BL. DJ. MARIJE TIHALJINA

Tihaljina, 9. siječnja 2017.
Prot. br.: 1/2017.

U župi Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije u Tihaljini živi i radi jedan svećenik i sedam časnih sestara. Župa ima dvije crkve - župnu i filijalnu - u kojima se redovito slave sv. Mise nedjeljom i zapovijedanim blagdanima.

Od nekada brojne župe danas su ostali ostaci ostataka. Župa broji 355 obitelji s tendencijom opadanja i iseljavanja. Ne mogu navesti točne razloge odlazaka, ali mislim da su razlozi ekonomske prirode, nestabilnost države i političkih odnosa na ovim prostorima, nedostatak radnih mjesta i tomu slično.

U župi živi 1170 osoba, mahom starije dobi. Podatci za 2016. godinu:

umrlih 23

krštenih 13

vjenčanih 11

prvopričesnika 14 (i još četvero iz drugih župa).

Velik broj učenika nakon osnovne škole u pratnji roditelja odlazi u druga mjesta gdje nastavljaju školovanje i život. Istina, njihovi roditelji u početku žive na dvije adrese. No, nakon nekoli-

ko godina takva života i oni se povlače za djecom, a prostori i kuće ostaju prazni.

Vjernici su prema svećeniku vrlo korektni. Naučili su poštovati svećenika, upravo kao što i svećenik poštuje njih u njihovu ljudskom i vjerničkom dostojanstvu i potrebama.

Više puta godišnje brojimo vjernike koji dolaze na sv. Misu. Sigurno da vremenske prilike djeluju na broj misara, ali odziv je od 30 do 40 %. Isto tako vodimo računa o broju pričesnika. Naravno, za velike svetkovine i blagdane broj vjernika i pričesnika znatno je veći.

U prošloj kalendarskoj godini nismo imali većih građevinskih radova, osim što smo popravili instalacije u zvoniku, promijenili sat i, dakako, prema potrebi intervenirali kako u malterskim tako u molerskim radovima. Dopunili smo i misnoga ruha.

Želim ovo izvješće završiti molitvom da dobri Bog po zagovoru nebeske Majke blagoslovi nastojanja svih kojima je stalo do Crkve i Kraljevstva Božjega.

Fra Branimir Musa, župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI PRESVETOGA SRCA ISUSOVA ŠIPOVAČA-VOJNIĆI

Šipovača-Vojnići, 9. siječnja 2017.
Prot. br.: 5/2017.

I. BOGOSLUŽJE I POBOŽNOSTI

1. MISE

Redoviti liturgijski život župe odvija se u župnoj crkvi.

a. SVAGDANJE MISE

Svagdanje sv. Mise slave se u župnoj crkvi u 7,30. Prigodom 1. obljetnice smrti sv. Misa slavi se u grobljanskim kapelicama po dogovoru.

b. NEDJELJNE MISE

ŽUPNA CRKVA: 8.00 (svake druge nedjelje) i 11,00 sati.

DOLE: u filijalnoj crkvi sv. Dominika svake nedjelje i svetkovine u 9,30.

KAŠĆE: u grobljanskoj kapelici svake druge nedjelje u 14,30.

c. ZORNICE

U Došašću se svakodnevne svete Mise zornice slave u 6,00.

2. ISPOVIJED

Prigoda za ispovijed uvijek je prije svete Mise. U vremenu Došašća i Korizme, u zajedništvu s okolnim župnicima, organizira se tzv. božićna i uskrsna ispovijed.

3. POBOŽNOSTI

Krunica - svibanj i listopad pola sata prije sv. Mise.
Križni put - svakoga korizmenog petka prije sv. Mise.

II. ŽUPNA KATEHEZA

Župnu katehezu vodi župnik. Veliki problem za osnovnoškolce jest što pohađaju nastavu u 8 različitih škola, te je školski raspored i njihove izvanškolske aktivnosti teško uskladiti. No, neka-ko se uspijeva.

1. PRVOPRIČESNICI

Učenici 3. razreda osmogodišnje i 4. razreda devetogodišnje škole pripremaju se za pristupanje sakramentima prve ispovijedi i sv. Pričesti. Pripravu vodi župnik.

Prvopričesničko slavlje u ovoj župi uvijek je na svetkovinu Silaska Duha Svetoga.

2. KRIZMANICI

U župi je krizma svake druge godine. Učenici 8. razreda osnovne škole i 1. razreda srednje škole pripremaju se za pristupanje sakramentu krizme ili potvrde. Pripravu vodi župnik, a krizmeno je slavlje na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova, župnoga naslova.

3. OSTALI RAZREDI

Svi ostali razredi osnovne škole, osim 1. razreda devetogodišnje škole, imaju župnu katehezu.

Za sve učenike na početku i završetku školske i vjeronaučne godine u zajedništvu s okolnim župnicima napravi se raspored za sv. ispovijed te uglavnom svi osnovnoškolci pristupe sakramentu sv. ispovijedi.

4. MINISTRANTSKA ZAJEDNICA

Ministrantska zajednica broji 15-ak ministranata. Nedjeljom obvezno, prema rasporedu ministriraju. Susreti po potrebi.

5. DJEČJI ZBOR

Svake subote u 11,00 sati zbor se okuplja i vježba. Nedjeljom pjevaju na sv. Misi u 11,00.

III. SKRB ZA NEMOĆNE I BOLESNE

Tri puta godišnje (pred Božić, Uskrs i Veliku Gospu) župnik obilazi stare, nemoćne i bolesne (njih oko 100) u župi. Uz to redovitu brigu vodi i za starački dom "Grubišić" koji se nalazi na području župe te i njih obide 3 puta godišnje.

U drugo vrijeme župnik je uvijek na raspolaganju.

IV. IZDAVAŠTVO

1. NEDJELJNI LISTIĆ

Tijekom godine svake nedjelje objavljujemo župni pastoralni liturgijski listić pod imenom "Župni list" koji uređuje župnik.

2. ŽUPNA WEB STRANICA

Župna web stranica u funkciji je od svibnja 2012. Redovito ažuriranje najavama, vijestima i fotografijama vrši župnik.

3. VJERSKI TISAK

Od vjerskoga tiska redovito se prima Crkva na kamenu, Mali koncil, Glasnik Srca Isusova i Marijina, Naša ognjišta, Book, Svjetlo riječi, Radosna vijest.

Župnik već na početku Došašća prima pretplatnike za sljedeću godinu.

V. RADOVI U ŽUPI U 2016.

U 2016. godini, zahvaljujući priložima vjernika, učinjeno je sljedeće:

- Šipovača, **grobļjanska kapelica**: postavljene klupe u kapelici;
- **Zvonik kod župne crkve**: u cijelosti obnovljen;
- Župna kuća: u suterenu župne kuće uređen sanitarni čvor za vjernike.

VI. VAŽNIJI DOGAĐAJI U 2016.

- 17. siječnja - Kašće: proslavljen sv. Antun Pustinjak. Svetu Misu predslavio je fra Ljubo Kurtović, župnik Veljaka.
- 25. do 28. veljače u župi Mali tečaj kršćanstva - Kursiljo. Voditelj je bio don Andrija Vrane,

duhovnik i ravnatelj Kursilja u Hrvatskoj, sa svoje dvije suradnice Ljiljanom Matković-Vlašić i Đurđicom Fučkan. Sudjelovalo 60 polaznika.

- 5. ožujka u župi Studenci održan ministrantski sastanak Ljubušškoga dekanata.

- 12. svibnja - svetkovina Duha Svetoga - Prva sveta Pričest. Prvopričesnika 12.

- 3. lipnja - svetkovina Srca Isusova: proslavljen Naslov župe. Misno slavlje predslavio don Ljubo Planinić, župnik Kruševa, u koncelecijaciji s još osmoricom svećenika. Pjevali pučki pjevači iz Vrgorca. Za proslavu svetkovine vjernici su se pripremili trodnevnicom.

- 13. lipnja - Kašće: proslavljen sv. Ante Padovanski. Svetu Misu predslavio je don Marin Marčić, župnik Orah i Stilja. I za ovu proslavu bila je trodnevnica.

- 7. kolovoza svoju zlatnu Misu proslavio je u župnoj crkvi fra Ivan Bebek, dušobrižnik u Švicarskoj.

- 8. kolovoza proslavljen je u Dolama sv. Dominik. Sv. Misu predslavio fr Jozo Čirko, dominikanac iz Splita, koji je ujedno i blagoslovio novu oltarnu sliku sv. Dominika, koju je ovoj filijalnoj crkvi u Dolama darovao splitski dominikanski samostan. Autorica je slike Julija Stapić, koja je i nazočila sv. Misi i blagoslovu.

- 6. studenoga župu posjetio don Ivan Bebek, župnik Prisoja, s dječjim zborom i predslavio sv. Misu na kojoj su djeca predvodila pjevanje.

Don Jozo Čirko, župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE TREBINJE

Trebinje, 5. siječnja 2017.
Prot. br.: 3/2017.

Nakon što sam, po dekretu br. 1495/2016, od 3. listopada 2016., imenovan župnikom trebinjskim, oprostio sam se od župe i župljana Presvetoga Srca Isusova u Studencima 16. listopada, te prvi put nastupio u župi Rođenja Blažene Djevice Marije - Katedrala - Trebinje 23. listopada. Na sv. Misi, pod kojom me biskup Ratko, apostolski administrator, uveo u župničku službu, bilo je 26 vjernika.

Budući da sam jedva nešto više od 2 mjeseca u župi, nemam pravi uvid po kojemu bih mogao sveobuhvatno iznijeti potrebne podatke. Ipak,

iznijet ću ono što mogu i uglavnom ono što sam ovdje od prethodnih župnika naslijedio.

1. Moj predšasnik don Ante Luburić predao mi je dokumentaciju popisa obitelji u župi, pa prema tom popisu mogu reći sljedeće: prema popisu pućanstva iz 2013. godine u župi Trebinje katolicima se izjasnilo 409 vjernika. Prema njegovoj evidenciji od blagoslova kuća ukupno je 420 katolika: Trebinje - 295; Ivanica - 83; Bileća 18; Gacko - 13; Grepći - 11 domaćina. U Grepćima, doduše, ne stanuje nitko, svi su uglavnom u

Dubrovniku. Kada sam 21. studenoga 2016. slavio sv. Misu na Grepcima (Gospa od Zdravlja), tada mi se javila jedna obitelj, muž i žena, da su se vratili živjeti na Grepcima za stalno.

2. Redovita sv. Misa u katedrali jest svake nedjelje u 10,00 sati. Prema dosadašnjem uvidu, dođe između 15 i 30 vjernika na sv. Misu. Na Božić ih je bilo 40. Uglavnom su to stariji vjernici iz miješanih brakova. U samom Trebinju djece, koja bi došla na sv. Misu, uglavnom nema. Vjernici imaju priliku za svetu ispovijed svake nedjelje prije Misnoga slavlja.

3. U protekloj 2016. godini kršteno je jedno dijete, pokopana su 2 vjernika, dok prvopričesnika i krizmanika nije bilo.

4. Župniku redovito u župnim poslovima pomažu Zvonko Budimir i njegova supruga Mara koja održava crkvu i župnu kuću, te je ujedno i kuharica u župi. Artur Škrabec redovit je čitač na nedjeljnoj sv. Misi, održava župni okoliš i priprema kavu u župnoj dvorani nakon nedjeljne Mise.

5. Od crkvenoga tiska župa prima 30 brojeva Crkve na kamenu, od kojih, kako sam vidio, pola plaća župa, a pola uprava Cnaka.

6. Što se tiče ekumenskoga života i komunikacije s nekatolicima, mogu reći da sve ide svojim

ustaljenim tijekom kao što je i do sada išlo. S don Antom Luburićem pet-šest dana prije Božića posjetio sam vladiku Grigorija Durića, a onda smo skupa s vladikom otišli u posjet novoizabranom gradonačelniku Luki Petroviću. I vladika i gradonačelnik vrlo su nas uljudno primili. Iskoristio sam priliku da ih pozovem na božićnu sv. Misu u katedrali. Obojica su se odazvala i došla. Također sam na poziv vladike Grigorija otišao u Dubrovnik 30. prosinca 2016. na svečanost u okviru obilježavanja 1.700 godina od mučeničke smrti "svetoga Vlasima - Vlaha sevastijskog i dubrovačkog". Svečanost je organizirala srpska pravoslavna parohija iz Dubrovnika.

7. Ovih dana slijedi blagoslov obitelji i obiteljskih kuća po župi kao i posjet starima i nemoćnima za koje sam pripremio božićne pakete kao znak brige i ljubavi koje prema takvim osobama uvijek trebamo pokazivati u ime Isusa Krista koji u njima posebno trpi.

Neka Blažena Djevica Marija svojim zagovorom i nebeskim blagoslovom prati ovu trebinjsku župu, biskupiju i sve njezine stanovnike i vjernike.

Don Ivo Šutalo, župnik

O DJELOVANJU CARITASA

Mostar, 28. veljače 2017.
Prot. br.: tak-40/2017.

Glavna skupština Ujedinjenih naroda službeno je 1993. god. proglasila 17. listopada Međunarodnim danom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Izabran je datum 17. listopada, jer je toga dana 1987. u Parizu otkriven spomenik posvećen borbi protiv siromaštva.

Na taj se dan na različite načine očituje solidarnost s osobama u potrebi promicanjem mnogobrojnih akcija za smanjenje siromaštva u svim zemljama svijeta. Siromaštvo, koje se definira kao nedostatak osnovnih uvjeta za život i osnovnih ljudskih potreba (hrana, piće i dom) predstavlja globalni problem današnjice i to poglavito u nerazvijenim zemljama Latinske Amerike, Afrike i Azije. Prema podacima Svjetske banke i UN-a više od 1 milijarde ljudi na Zemlji živi s manje od jednog dolara na dan. Izvješća Svjetske zdravstvene organizacije pokazuju kako čak 11 miliju-

na djece svake godine umire od bolesti uzrokovanih pothranjenošću. UNICEF i Svjetska banka objavile su u listopadu 2016. kako gotovo 385 milijuna djece širom svijeta živi u ekstremnom siromaštvu. Međunarodna organizacija rada tvrdi kako s manje od dva dolara na dan živi gotovo polovica čovječanstva.

Svako je četvrto dijete u EU, dakle, ukupno oko 25 milijuna djece, izloženo riziku siromaštva ili društvene isključenosti. Najteža je situacija u Rumunjskoj i Bugarskoj. Kakva je situacija kod nas glede siromaštva? BiH se ubraja među dvadeset najsiriromašnijih zemalja svijeta. Prema nekim procjenama više od 700.000 građana BiH živi na rubu siromaštva, a svaki šesti stanovnik, tvrde neki portali, je gladan. Istodobno političari, čija mjesečna primanja iznose više nego dvogodišnja primanja umirovljenika, ne pokazuju veliku za-

interesiranost i zauzetost da angažiranije porade na suzbijanju siromaštva u zemlji. Dugi redovi ispred pučkih kuhinja su najbolji pokazatelji kako doista mnogi u BiH žive bez osnovnih uvjeta za život dostojan čovjeka. U prvoj polovici 2016. oko 520.000 radno sposobnih ljudi su prijavljeni kao nezaposleni (41,6 %). Najviše nezaposlenih je među mladima (gotovo 60 %). Statistike potvrđuju kako oko 200.000 radnika BiH dobiva bi-jednih 370,- KM kao mjesečnu plaću. U sličnom stanju siromaštva je preko 642.000 umirovljenika čija zajamčena mirovina u Federaciji BiH iznosi 326,- KM, a u RS 174,- KM.

Prosječna neto plaća u BiH u listopadu 2016. iznosila je 838,- KM. U istom mjesecu 2016. zaposlenih u BiH bilo je 463.563, a nezaposlenih prema podacima ureda za zapošljavanje bilo je 373.657.

Siromaštvo utječe na zdravlje ljudi. Nekvalitetna i nedovoljna ishrana uzrok je brojnim oboljenjima siromašnih koji preživljavaju hraneći se uglavnom kruhom i tjesteninom, a o konzumiranju mesa, mliječnih proizvoda, voća i povrća u njihovoj svakodnevnoj ishrani nema ni spomena. Stanovnik BiH godišnje pojede 110 kg kruha, a državljani zemalja EU samo 35 kg. No, zato be ha stanovnik pojede godišnje samo 28 kg mesa (u prosjeku 76 gr dnevno), a stanovnik EU zemalja pojede u godini dana 91 kg mesa. U BiH je, prema podacima Svjetske banke, registrirano oko 250.000 korisnika socijalne pomoći, a to znači približno 7 % stanovnika iz svakog entiteta.

Ako je vjerovati statistikama, onda je najtragičnija činjenica raseljavanje, poglavito odlazak mladih ljudi i mladih obitelji u inozemstvo radi traženja boljih uvjeta života. Neki ističu brojku od 150.000 ljudi koji su od rata na ovamo napustili BiH. Nažalost, čini se da ni entitetske a kamoli državne strukture BiH ne uviđaju ovu "demografsku opasnost" koja se nadvila nad BiH. Mladi ljudi, čak cijele obitelji, napuštaju BiH zato što ne mogu dobiti zaposlenje ni u svojoj struci, a ni neko drugo radno mjesto koje bi bilo primjereno i dovoljno za život dostojan čovjeka. Osobe koje traže posao na svakom se koraku susreću s korumpiranošću i podijeljenošću društvenih struktura na svim razinama. To djeluje, naravno, vrlo deprimirajuće na mladoga čovjeka koji u zemlji i društvu u kojem živi želi ugraditi svoje sposobnosti i znanje, svoje vještine i svoj trud i ostvariti sebi i svojoj obitelji život dostojan čovjeka.

U sljedećim ćemo redcima pokušati prikazati djelovanje Caritasa hercegovačkih biskupija koji

je u granicama svojih kompetencija i mogućnosti nastojao tijekom 2016. godine kroz svoje ustanove i projekte konkretno pomoći i ohrabriti poglavito one najslabije, najranjivije i najugroženije osobe i skupine.

Zahvaljujemo Gospodinu, nepresušnom vrelu djelotvorne ljubavi, što smo i u protekloj godini relativno uspješno djelovali. Naravno, bilo je i pogriješaka i propusta u našem radu i mogli smo učiniti mnogo više i mnogo bolje, ali zbog naših ljudskih slabosti i krhkosti naše je djelovanje bilo i manjkavo. Temeljni stav kojeg trebamo sebi svaki dan posvećivati i svjedočki ga živjeti u svo-me radu jest: Ljubav koju kroz svoje djelovanje pružam najpotrebnijima ne unaprjeđuje samo kvalitetu njihova života, nego izgrađuje i oblikuje također nas djelatnike Caritasa.

Istaknut ćemo samo one najvažnije događaje tijekom 2016.

Senzorna soba u Rehabilitacijskom centru Sveta Obitelj

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske pomogao nam je u financiranju opremanja *Senzorne sobe* u Rehabilitacijskom centru *Sveta Obitelj*. Usluge senzorne terapije počeli smo pružati 7. ožujka 2016. O čemu je riječ?

Kod djece s poteškoćama u razvoju uočljiva je senzorna dezintegracija, odnosno mozak ne uspijeva primiti i sinkronizirati podražaje koje prima preko osjetila. Otežana je, dakle, integracija senzornog unosa podražaja što se prepoznaje u raznovrsnim poremećajima: smanjena osjetljivost, problemi koordinacije, zaostajanje u razvoju govora, problemi s pažnjom i samokontrolom te pojačanje ili smanjenje razine aktivnosti. Sve je više djece kod kojih se primjećuju neki od ovih poremećaja i zato je nužna "rana intervencija", odnosno sinkroniziran rad roditelja i terapeuta kako bi se na vrijeme simptomi poremećaja prepoznali, pravodobno reagiralo i koordinirano interveniralo.

U *Senzornoj sobi* se uz pomoć raznih pomagala kroz igru potiče kod djeteta koncentracija, želja za istraživanjem, budi se u njemu osjećaj sigurnosti i povezanosti, razvija se sposobnost komuniciranja te bliskost i samosvjesnost.

Jedna od djelatnica RC *Sveta Obitelj*, odgojiteljica djece predškolske dobi, pohađala je u Zagrebu tijekom 2015. posebnu edukaciju za terapeuta senzorne integracije, a u terapijskom radu s dje-

com značajna je također intervencija i suradnja s pedagoginjom, specijalisticom rane intervencije. Budući da je doista velik broj roditelja koji traže terapijske usluge senzorne integracije, omogućili smo još jednoj djelatnici da u Zagrebu završi izobrazbu za senzornog terapeuta.

20. obljetnica postojanja i djelovanja Caritasova Dječjeg vrtića *Sveti Josip*

Prije 20 godina, 16. prosinca 1996., blagoslovljen je i otvoren Caritasov Dječji vrtić *Sveti Josip* zahvaljujući financijskoj pomoći najvećim dijelom Njemačkog Caritasa, ali i drugih inozemnih donatora. Vrtić je s radom započeo nakon svetkovine Bogojavljenja 1997.

Želeći obilježiti ovu za nas značajnu obljetnicu dogovorili smo zajedno s ravnateljicom i djelatnicima vrtića trostruko slavlje: svečanu akademiju 8. prosinca 2016. u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače, pontifikalno misno slavlje u mostarskoj prvostolnici 12. prosinca 2016. te studijski dan u Emausu 21. siječnja 2017. U povodu ove obljetnice objavili smo također katolički 12-lisni kalendar za 2017. s reprodukcijama dječjih likovnih radova te dokumentarni film o svakodnevnim aktivnostima vrtića.

Velika dvoranu Hrvatskoga doma u Mostaru bila je dupkom puna na svečanoj akademiji 8. prosinca 2016. u 18 sati. Nastupala su dječica iz našeg vrtića sa zbornim pjesmama, zbor roditelja i odgojiteljica, zatim igrokaz "Cvijeće i Božić", a na završetku akademije ravnatelj Caritasa i ravnateljica vrtića "Sv. Josip" dodijelili su zahvalnice osobama koje su bile zaslužne za izgradnju, početak rada i djelovanje vrtića. U ime Njemačkog Caritasa ovom je slavlju nazočio i u svome se govoru prisjetio početka vrtića gosp. Günter Hölter koji je 1996. bio predstojnik ureda za inozemne projekte Njemačkog Caritasa.

U nedjelju 12. prosinca 2017. na Nedjelju Caritasa otac biskup, msgr. Ratko Perić predvodio je u 11 sati svečano misno slavlje u mostarskoj prvostolnici Marije Majke Crkve uz koncelebraciju više svećenika. Djeca su svojim pjevanjem uzveličali liturgijsko slavlje, a poslije sv. Mise su priredili svojim roditeljima, bracama i sekama te bakama i djedovima i svima nazočnima mali koncert božićnih pjesama.

Treći događaj kojim je također proslavljeno 20. godina djelovanja vrtića *Sveti Josip* zbilo se 21. siječnja 2017. kada je u Emausu održan studijski dan posvećen odgojiteljskom radu s djecom

predškolske dobi. Premda je ovo izvješće za 2016. ovaj događaj uvrštavamo u ovo izvješće budući je vezan uz obilježavanje 20. obljetnice vrtića.

Na ovom stručnom usavršavanju sudjelovalo je više od 100 odgojitelja i ravnatelja vrtića iz tri županije, od Dubrovnika do Konjica. Misao vodilja cijelog skupa bila je fokusirana na nužnost cjelovitog razvoja djeteta, a u službi tog razvoja naglasak je stavljen na rad sa scenskom lutkom te na učenje stvaranja priča s djecom i za djecu.

Uz partnerstvo Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti, kao i Zavoda za školstvo Mostar, obuku su vodile: doc. dr. sc. Vladimira Velički, predstojnica na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu; Brankica Blažević, prof. pedagogije, stručni suradnik i Dragica VINOŽGANIĆ Rodbinić, odgojitelj-savjetnik. Program su upotpunile i tri različite kreativne radionice.

Kroz proteklih 20 godina djelovanja Dječjeg vrtića *Sveti Josip* u Mostaru svoje predškolsko doba provelo je 2040 djece što je svakako značajan doprinos ove Caritasove ustanove u odgoju budućih naraštaja.

Radionice za osobe s invaliditetom i *Rad - Dar d.o.o.*

Caritasove radionice za osobe s posebnim potrebama funkcioniraju, Bogu hvala, dobro. Naravno, uvijek ima nekih poteškoća koje se uglavnom rješavaju "u hodu".

Naša najstarija radionica *Nazaret* (17 korisnika) navršava 1. studenog 2017. dvadeset godina djelovanja. Ako Bog da, ovu ćemo obljetnicu obilježiti sljedeće godine.

U *Nazaretu* se sve više susrećemo s problemima nemara roditelja prema svojoj "djeci", odnosno korisnicima radionice *Nazaret*. Zanimarivanjem svojih obveza, nezainteresiranošću i neinformiranjem o svome djetetu kod instruktora radionice, ignoriranje njihovih savjeta i uputa, sve to šteti korisnicima i sputava naše djelovanje stoji u godišnjem izvješću voditelja radionice. Što su "djeca" starija, to se kod većine roditelja osjeća sve veći, rekli bismo "životni zamor". Caritas također stoji pred velikim upitnikom kada je riječ o starosnoj dobi naših korisnika. Možda bi ipak bilo najbolje za korisnike, ali i za profil i djelovanje radionice, da se nakon određene navršene dobi - koju bismo trebali dogovoriti - korisnici vrata u svoju obitelj, ako je imaju. Ili da Caritas počne razmišljati o nekom njihovom alternativnom smještaju i okupaciji.

Radionica *Emanuel* je ove godine navršila 10 godina djelovanja. Naime, zahvaljujući preporuci Caritasa Linz dobivena su sredstva za trogodišnje financiranje radionice od ADA (Austrijska razvojna agencija) te je radionica započela s radom 23. studenog 2006. Austrijanci su nakon ove tri godine nastavili djelomično financirati radionicu još dodatne tri godine.

Propust što "glasnije" nismo proslavili 10. obljetnicu radionice *Emanuel* trebali bismo na neki način nadoknaditi. Radionici *Emanuel*, korisnicima i voditeljima, iskrene čestitke i želje za uspješnih bar još 10 sljedećih godina kako bi se ispravio ovaj propust. Ako ne uspijemo mi, onda ovu obvezu prenosimo na buduće voditelje i korisnike ove radionice da sljedeću (kojugod) obljetnicu što svečanije proslave.

Korisnici radionice *Emanuel* (izuzev jednoga koji živi na stacionarnom odjelu Svete Obitelji) su mladići i djevojke (9) s različitim stupnjevima invalidnosti koji dolaze tri dana u tjednu po četiri sata na radnu terapiju i vraćaju se svakodnevno u svoje obitelji. Njihove su rukotvorine od drveta i gline. Dvojica mladića iz ove radionice dva dana izdašno pomažu u svim poslovima u plateniku.

U radionici *Betlehem* u Čapljini u protekloj se godini pružala radna terapija za 14 korisnika iz čapljinske općine: sedam djevojaka i sedam mladića. Oni sve radne dane u tjednu proborave radeći u radionici četiri sata, a potom ih se Caritasovim vozilom preveze do njihovih obitelji. Njihove su rukotvorine postale već dobro poznate i cijenjene u čapljinskoj općini: izrada pozivnica i zahvalnica za vjenčanja, uramljivanje slika, izrada rukotvorina od drveta, kamena, pijeska.

Najvažniji događaj u radionici *Betlehem* u protekloj godini bio je organiziranje "Likovne kolonije Mogorjelo". Naime u listopadu 2016. nekolicina umjetnika s područja Čapljine zajedno s korisnicima radionice *Betlehem* pet su dana učili razne tehnike slikanja i slikali razne motive. Ali ne samo *Betlehemci*, nego *Nazarećani* i *Emanuelci* su također sudjelovali i slikali. U povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 3. prosinca organizirana je prodajna izložba "Naše boje" likovnih radova korisnika naših radionica mladića i djevojaka s invaliditetom. Slike koje nisu prodane rese sada prostorijske *Betanijske* i *Betlehemske*. O ovoj likovnoj koloniji mnogi su mediji informirali širu javnost pohvalno se očitujući o ovome projektu i izričući svoje hvale i divljenje radovima naših korisnika.

Rad - dar d.o.o. je poduzeće za zapošljavanje osoba s invaliditetom koje je utemeljio Caritas Hercegovačkih biskupija prije dvije godine. U poduzeću je zaposleno 7 osoba, od čega 5 osoba s invaliditetom: 3 osobe iz Mostara i 2 iz Čapljine. Glavne aktivnosti ovog poduzeća su izrada dekorativnih i uporabnih predmeta i suvenira u radionicama *Nazaret*, *Emanuel* i *Betlehem*, ali su također angažirani u pomoćnim radovima u kuhinji, održavanju čistoće prostorija i dvorišta te u plateniku.

Višestruka je korist od poljoprivredne proizvodnje u platenicima *Rad - dar* poduzeća: Caritasove i druge crkvene ustanove su zainteresirane za povrće koje se proizvodi. Proizvodi se prodaju i na taj način se steknu sredstva za daljnju proizvodnju, naši korisnici imaju korisnu radnu terapiju i rehabilitaciju, kupaca koji su opredijeljeni za zdravu hranu kontroliranog podrijetla sve je više, što je glede budućnosti djelotvornosti ovog poduzeća itekako obećavajuće.

Završetak projekta *Kućna njega starih i nemoćnih*, odnosno *Veronika*

Svršetkom rujna 2016. bili smo, nažalost, prisiljeni završiti sve aktivnosti jednoga od najstarijih i najčasnijih projekata Caritasa hercegovačkih biskupija: projekt *Kućne njege starih i nemoćnih* ili projekt *Veronika* kako smo ga nekoć zvali.

U Caritasovoj monografiji *20 godina iz ljubavi prema čovjeku*, objavljenoj 2002. zapisano je: "Od svibnja 1994. godine Caritasova služba skrbi za stare i nemoćne osobe, pružajući različite usluge koje imaju za cilj olakšati takvim osobama svakodnevni život, njihovu bolest učiniti podnošljivijom, a starost časnijom i dostojnijom." Ovaj je projekt prepoznat od Njemačkog Caritasa koji je 1998. odlučio pomagati ga financijski u svim Biskupijskim Caritasima BiH, a uloga koordiniranja ovog projekta povjerena je Caritasu Biskupske konferencije BiH. "Riječ je o Caritasovoj mobilnoj službi koja posjećuje stare i nemoćne osobe pružajući im medicinsku i higijensku njegu, pomoć u kućanstvu, različita posredovanja i materijalnu pomoć."

U provedbi ovog projekta su posljednjih godina bile angažirane četiri osobe: koordinatori projekta, dvije medicinske sestre i jedna pomoćnica. Osim jedne medicinske sestre koja se uspjela zaposliti u državnoj ustanovi sve su druge djelatnice ostale raditi u drugim Caritasovim ustanovama i projektima.

Žao nam je doista što smo zbog nedostatka financijskih sredstava inozemnih donatora morali završiti ovaj projekt. Još nam je žališe što ni gradske, ni županijske, a pogotovo entitetske društvene strukture nisu prepoznale važnost ovog projekta, prihvatile ga i integrirale u svoje budžete, premda su uvijek biranim riječima hvalile djelovanje i zauzimanje Caritasa za čovjeka dostojnu starost. Projekt *Kućne skrbi za stare i nemoćne* okončan je u svim b-h. Caritasima.

Proširenje Betanije na građevinskom zemljištu pored Betanije

Zauzimanjem ravnateljstva Caritasa uspješno je napravljena zamjena zemljišta u Čapljini na kojem je 2008. započeta izgradnja Župnog pastoralnog i Caritasovog socijalnog centra u Čapljini. Naime, novim regulacionim planom grada Čapljine preko tog građevinskog zemljišta (k.č. 2675/8 k.o. Čapljina-Trebižat) predviđeno je da bude izgrađena gradska ulica. Izgradnja stambeno-poslovnog objekta na spomenutoj Caritasovoj parceli obustavljena je zbog tužbe bivših vlasnika zemljišta, iako je Caritas imao svu potrebnu dokumentaciju i dozvole za izgradnju i premda nije trebao biti Caritas nego Općina Čapljina tužena stranka u sudskom postupku.

U najprije usmenom dogovoru s načelnikom općine Čapljina dr. Vidićem, a potom i notarski obrađenom, napravljena je zamjena zemljišta te je za 1000 m² spomenutog građevinskog zemljišta gdje je trebao biti izgrađen stambeno-poslovni pastoralni i karitativni objekt dobiveno je novo građevinsko zemljište od 1300 m² (k.č. 2675/24 K.O. Čapljina) koje graniči s parcelom na kojoj je izgrađen Dom za stare i iznemogle s hospicijem *Betanija*. Osim ovih dodatnih 300 m² na ime naknade za troškove koje je Caritas imao glede nerealiziranog projekta i tužbe, načelnik Vidić je obećao kako će imati razumijevanja glede naplate troškova pri dobivanju građevinske dozvole za novi objekt, međutim to obećanje nije ispunio.

Na toj parceli Caritas namjerava tijekom 2017. započeti s izgradnjom novog objekta od 2000 m², koji će biti povezan s postojećim objektom *Betanija*. Namjeravamo, naime, proširiti kapacitete za dodatnih 40 kreveta te izgraditi neophodne druge prostorije te povećati kvalitetu života starih i iznemoglih kao i osoba u terminalnoj fazi ovozemaljskog života.

O životu i djelu *Doma Betanija* u protekloj godini citiram zaključni tekst Ravnatelja doma iz

njegova Izvješća za 2016.: "Četvrta godina djelovanja Doma za stare i iznemogle osobe "Betanija" bila je najdinamičnija do sada. Porastao je broj obitelji zainteresiranih za smještaj starih i iznemoglih osoba. Za nama je godina u kojoj smo imali 27 smrtnih slučajeva, dok je godinu ranije 12 osoba preminulo u našem hospiciju.

S druge strane, godina je to u kojoj smo u četveromjesečnom razdoblju (od početka rujna do kraja prosinca) imali najviše ispražnjenih mjesta s obzirom da nam je od sredine srpnja do kraja kolovoza preminulo 12 osoba. Većina korisnika s liste čekanja koje smo kontaktirali našli su smještaj u nekoj drugoj ustanovi, a nekoliko ih je preminulo. Ponovno smo se uvjerali da obitelji uglavnom pronađu alternativno rješenje ukoliko nismo u prilici promptno odgovoriti njihovim zahtjevima za smještaj.

Prošla godina je specifična i po tome što su, na zadovoljstvo korisnika i njihovih obitelji, u trajanju od pet mjeseci u Domu usluge socijalnog radnika pružale dvije osobe. Primarni medicinski pristup i broj osoba koji skrbe o zdravlju i higijeni naših korisnika je na zavidnoj razini što nam potvrđuju obveznici plaćanja, korisnici, ali i svakodnevni posjetitelji. Tijekom prošle godine radni odnos zasnovale su dvije njegovateljice i jedna medicinska sestra. Psihologinja Caritasa hercegovačkih biskupija jednom je provela superviziju, a za duhovnu skrb svakodnevno su nam na raspolaganju bili župnik i kapelan župe sv. Franje Asiškoga."

S obzirom na porast broja zainteresiranih stranaka za smještaj starih, iznemoglih i osoba u terminalnoj fazi života uvjereni smo kako pratimo smjer naše vizije koja nas od samoga početka poziva da postanemo vodeća ustanova za smještaj ove populacije na području Hercegovine, ali i šire."

Novi sadržaji u Emausu

Caritasov duhovno-obrazovni centar *Emaus*, unatoč svojim velikim kapacitetima, od početka (2007.) je tražio najprikladnije sadržaje i oblike svoga djelovanja. Podnaslov Emausa govori o njegovoj misiji: duhovno - obrazovni centar hercegovačkih biskupija. Upravo zato smo u prvim godinama pokušali realizirati brojne jednodnevne i dvodnevne susrete pastoralne, duhovne, obrazovne, edukacijske, kulturne itd. naravi. Poticali smo svećenike u pastoralu da potaknu svoje vjeroučnike, ministrante, mlade te mlade i starije bračne parove da dođu u *Emaus*, gdje će pronaći oazu

mira, unutarnjeg zadovoljstva, duhovne okrijepe, molitve, radosnog druženja... Zato smo *Emausu* darovali još jedno ime: *Kuća susreta*, s Bogom, s bližnjim i sa samim sobom! Nažalost, nastojanja ravnateljstva Caritasa, unatoč potpori Biskupskog Ordinarijata, nisu urodila uvjerljivim i kontinuiranim rezultatima. Prema našem skromnom mišljenju glavni je razlog neprihvatanja ovih "pastoralnih i duhovnih ponuda" bio neraspoloživost svećenika da motivira, potakne i okupi određenu skupinu vjernika te da im se organizira prijevoz.

Nakon što se više puta pokušalo organizirati ovakve susrete duhovne, kulturne i obrazovne naravi, zbog nedovoljne zainteresiranosti onih kojih se to ticalo, odustali smo i fokusirali se uglavnom na pružanje usluga smještaja za različite skupine, koje su dolazile sa svojim predavačima i već pripremljenim programima i sadržajima. Međutim, pružanje usluga isključivo smještaja pokazalo se nedovoljnim da popuni sve kapacitete *Emausa* i ispuni njegovu zadanu misiju. Zato smo se ove godine odlučili na dva važna koraka: Organiziranje SEC edukacija u Emausu i osamostaljenje mostarskoga SEC-a kao prvi korak te registriranje *Emausa* kao zasebne pravne osobe u obitelji ustanova Caritasa hercegovačkih biskupija kao drugi korak. O svemu smo informirali Generalnog vikara i oca Biskupa koji nam je dao svoj blagoslov.

Za što bolji uvid u ove nove sadržaje *Emausa* evo još neka dodatna pojašnjenja. Što je SEC? To je skraćenica imena Ustanove za obrazovanje odraslih *Socijalno edukativni centar*, kojeg je utemeljio 2011. Caritas BK BiH s centralnim uredom u Banjoj Luci. Naime u vrijeme utemeljenja ove ustanove u Federaciji BiH nije postojao zakon o obrazovanju odraslih ni u jednoj županiji, jer su zakoni o obrazovanju pod jurisdikcijom županijskih ministarstava. Međutim, u Republici Srpskoj zakon o obrazovanju odraslih je usvojen i zato je SEC registriran u Banja Luci kako bi certifikati koje dobivaju polaznici o završenom obrazovanju bili priznati i od države. SEC Banja Luka je osnovan na poticaj Austrijske razvojne agencije (ADA), koja je u Banja Luci zajedno s drugim partnerima najprije izgradila zgradu s prostorima za obavljanje edukacija i s uredima.

Zašto je utemeljen SEC? ADA i Caritas BiH su prepoznali hitnu potrebu razvijanja obrazovanja koje treba usmjeriti prema socijalno ugroženim i ranjivim kategorijama društva. Naime, očito je kako formalno obrazovanje ne osposobljava polaznike za ona zvanja i poslove koji se traže. Sve

je uočljivija činjenica kako se na tržištu radne snage traže nova zanimanja, nove radne vještine te nove kvalifikacije i praktična radna iskustva. Ukratko SEC nudi edukacije koje će polaznika prekvalificirati, osposobiti za obavljanje određenog posla, dobit će od države priznatu diplomu o završenoj obuci, a sve to će mu pomoći pronaći zaposlenje. SEC je tako napravio edukacijske programe, oformio timove nastavnika i omogućio praktične vježbe.

Nakon vrlo uspješnih prvih edukacija, SEC tim je odlučio osnovati podružnicu Ustanove u Mostaru. Tako je svršetkom 2013. godine počela s radom podružnica u Mostaru pod vodstvom gđe. Tanje Raič Tarčuki. Austrijska ADA je 2015. prestala financirati projekt SEC, ali Caritas BiH ovaj projekt nije ugasio nego je na temelju prijedloga Caritasa Mostar prihvatio ideju reorganizacije SEC-a.

Mostarski SEC je tijekom 2015. i 2016. inzistirao kod Vlade i Ministarstva obrazovanja HNŽ da se donese zakon o obrazovanju odraslih. I uspjeli smo, Zakon je usvojen u prosincu 2016. SEC Mostar će se na temelju preregistracije osamostaliti i odvojiti od banjolučkog SEC-a i sve će se edukacije održavati u *Emausu*.

Osim ovog obrazovnog sadržaja, *Emaus* će i dalje nuditi smještajne kapacitete zajedno s uslugama kuhinje, ali za obavljanje ove djelatnosti iskoristit ćemo naše poduzeće *Rad-dar d.o.o.* koje može pružati također i usluge ove naravi o čemu ćemo donijeti odluku tijekom 2017.

SPES - Centar za djecu, mlade i obitelj

Tijekom školske godine 2015./2016. u prostorijama *Spesa* redovito je po jednom tjedno provedeno 6 radionica za osnovce preventivne i edukativne naravi, zatim je redovito proveden individualni rad s djecom koja su trebala pomoć u učenju kao i 4 trodnevne kreativne radionice na početku ljetnih školskih praznika. Bilo je također i drugih aktivnosti: predavanja, kampanji itd. U radu s djecom provedeno je 281 sati efektivnog rada. U radu s odraslima, roditeljima te stručnjacima raznih profila zabilježeno je 118 sati.

S Poliklinikom za zaštitu djece grada Zagreba ostvarili smo vrlo uspješnu suradnju. Ravnateljica Poliklinike prof. dr. Gordana Buljan Flander održala je predavanje u *Emausu* na koje su bili pozvani brojni stručnjaci iz područja zaštite djece u Hercegovini. *Spes* je za svoje djelatnike organi-

zirao studijski posjet Poliklinici u Zagrebu kao primjer dobre prakse.

Za aktivnosti u 2016. *Spes* je dobio financijsku pomoć od Ministarstva kulture za "Studentski praktikum", a od Ministarstva obrazovanja za projekt "Edukacija je prevencija". Uz pomoć ovih sredstava tiskali smo 3 priručnika za rad s djecom i mladima koje su priredile 3 autorice sa Sveučilišta u Mostaru.

S djecom rade volonteri, uglavnom studentice i studenti humanističkih fakulteta Sveučilišta u Mostaru i do sada ih se prijavilo najviše, čak 35 koji doista marljivo i predano rade s raznim uzrastima djece.

Projekt Smanjivanje rizika od prirodnih nepogoda

Ovaj projekt je svojevrsni nastavak projekta pomoći nakon katastrofalnih poplava koje su se dogodile na području Vrhbosanske i Banjalučke biskupije prije tri godine. Tada je Caritas hercegovačkih biskupija među prvim priskočio u pomoć poplavljenim područjima. Inozemni partneri bh. Caritasa su, nakon što su velikodušno pomogli poplavljenim područjima, preporučili Caritasu BiH i Biskupijskim Caritasima kako bi se osoblje Caritasa i lokalne zajednice trebale temeljitije pripremiti za intervencije u područjima koja pogode prirodne nepogode. Tako je nastao gore naslovljeni projekt čija je prva faza okončana u prosincu 2016.

Tijekom 2016. ovim je projektom obuhvaćeno 11 lokalnih zajednica u kojima je kroz razne aktivnosti angažirano 507 osoba. Izgrađena su 4 platenika za obitelji kojima je snijeg ili vjetar uništio obiteljske platenike: u mostarskom naselju Cim, u Čeljevu, Stocu i Bobanovu Selu. Izgrađen je također i resursni centar u Potocima gdje će se ubuduće održavati edukacije. Osim toga u 8 lokalnih zajednica održane su edukacije na kojima je sudjelovalo 86 volontera. Na pet lokacija provedene su eko-akcije čišćenja uz sudjelovanje 54 volontera. U 3 Caritasovim ustanovama održane su evakuacijske vježbe: u Domu za stare i iznemogle *Betanija* u Čapljini, u radionici za osobe s invaliditetom *Emanuel* te u Dječjem vrtiću *Sv. Josip*, a sudionici 31 odrasla osoba i 130 djece. Održano je sedam poljoprivrednih edukacija uz sudjelovanje 83 osobe.

Austrijski Caritas je odobrio i drugu fazu ovog projekta za naredne dvije godine.

Akcije Župnih Caritasa

U župama hercegovačkih biskupija provedena je 2016. *Korizmena akcija* pod geslom pape Franje *Milosrđe mi je milo a ne žrtva*. Biskupijski je Caritas sredstva koja se prikupe namijenio za *Caritasovo Obiteljsko savjetovanje*, o čemu su bili obaviješteni svi župnici posebnim dopisom. Rezultate od ove akcije Biskupijskom Caritasu su dostavile 22 župe.

Već četrnaest godina zaredom Biskupijski Caritas potiče vjernike na provođenje *adventske akcije Paket ljubavi* u svim župama naših biskupija. Smisao akcije je da se vjernike potiče na kršćansku solidarnost: poželjno je da svaka obitelj napravi paket s osnovnim živežnim namirnicama kao izraz svoje ljubavi, blizine i radosne Božićne solidarnosti s obitelji koja je slabijih ili nikakvih materijalnih mogućnosti. Ima župa koje to vrlo lijepo organiziraju, poglavito se srca mladih volontera pokrenu i zagriju te organiziraju različite akcije, prave se paketi, prodaju kolači, kuhano vino, Božićna pšenica itd. Vjeroučenici, krizmanici, mladi pohađaju stare i nemoćne te bolesne osobe u župi, prave im se razne usluge... Međutim, u nekim se župama, nažalost, od svega ovoga što smo nabrojali gotovo ništa ne događa. U ovogodišnjoj adventskoj akciji sudjelovale su 22 župe, a to nije ni četvrtina svih župa u hercegovačkim biskupijama.

Veseli nas ipak činjenica da je ideja "paket ljubavi" prešla granice župâ, jer se mostarski studenti na nekim fakultetima samoinicijativno organiziraju, prikupljaju sadržaje i prave pakete ljubavi, dijele ih potrebnicima ili predaju za distribuciju po župama.

Prijamni ured

Caritasov Prijamni ured tijekom 2016. pohađalo je 2.618 osoba. Svakome od njih je pružena neka vrsta pomoći. Neke od tih osoba, njih 58, su dobile jednokratnu novčanu pomoć: za lijekove, za markice zdravstvene knjižice, za plaćanje elektro-računa, za ogrjev... Pomoć u hrani dobilo je 495 osoba, a pomoć u odjeći i obući dobile su 763 osobe. Razne veličine pelena (za djecu i odrasle) dobila je 81 osoba. Bolesničke krevete i razna ortopedska pomagala na posudbu su dobile 64 osobe.

O svojim životnim problemima i potrebama razgovarala je s đakonom ili sa socijalnom radnicom 441 osoba.

Završavamo ovogodišnje izvješće u kojem smo predstavili samo dio aktivnosti koje je Caritas realizirao u protekloj godini. Mnogo toga u ovome izvješću nije spomenuto, iako je također vrijedno spomena. Djelatnici Caritasa se trude i svakodnevno nastoje svojim radom i životom svjedočiti djelotvornu ljubav prema svima onima koje u svome svakodnevnom djelovanju susreću. Naravno, naše je djelovanje zbog ljudskih slabosti

i grješnosti manjkavo i s mnogo propusta. No, ne smijemo posustati, trebamo razvijati zdrav duh samokritičnosti i poniznosti i nastaviti što dosljednije u ljubavi prema bližnjemu nasljedovati svoga božanskog Učitelja Isusa Krista. Neka nam nikada ne dojadi činiti dobro! Ako ne posustanemo, u svoje ćemo vrijeme žeti. Dok ima vremena, činimo dobro svima, ali poglavito domaćima u vjeri! (usp. Gal 6,9-10).

Don Ante Komadina, ravnatelj Caritasa

O RADU DIJECEZANSKOGA MISIJSKOG UREDA

Mostar, 20. veljače 2017.
Br. 3/2017.

Pastoralno i financijsko Izvješće o misijskoj djelatnosti u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji za 2016. godinu donosim u četiri točaka, poslije kojih slijedi tabelarni prikaz misijskih kolekti u hercegovačkim biskupijama.

1. Misijska animacija na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije uglavnom se odvijala pod vodstvom Nacionalne uprave PMD BiH. Misijski materijali koji su poslani na sve župe, crkvene ustanove i vjeroučiteljima, dobro su odjeknuli.

Ovdje valja naglasiti i angažiranost većeg broja župnika koji u svojim župama imaju misijske sekcije i redovito u misijskom mjesecu organiziraju razne misijske akcije i animacije.

Prema dostupnim informacijama, postoji znatan broj vjeroučitelja koji u sklopu razredne nastave čine razne misijske aktivnosti. Ipak se čini da je najbolji način animiranja kada netko od misionara posjeti određenu župnu zajednicu i tom prigodom prenosi svoje proživljeno misijsko iskustvo, poteškoće ali i radosti koje doživljava u svom misijskom poslanju. Zato je važno da misionari posjećuju župe. Oni su najbolji animatori. Zahvalni smo našim misionarima iz Hercegovine koji se rado odazovu na poziv svećenika. Prošle godine su to bili: don Bernard Marijanović, don Velimir Tomić, s. Liberija Filipović, s. Klementina Banožić.

2. Misijska rubrika *Za evangelizaciju naroda* u Pastoralno informativnom listu hercegovačkih biskupija *Crkve na kamenu* bila je redovita i tije-

kom 2016. godine. To je posebni doprinos misijskoj animaciji, kao i u senzibiliziranju vjernika za misijske akcije koje se provode na području BiH.

3. Akcija za izgradnju crkve Marije Pomoćnice u Kimihuri, koju su na prijedlog uprave PMD-a na svome 66. redovitom zasjedanju u Mostaru (17.-18. 3. 2016.) odobrili biskupi BK BiH, na više je načina najavljivana. Akcija traje do konca lipnja ove godine. Trenutno mi nije poznato koliko se župa odazvalo ovoj akciji jer neki župnici prikupljena sredstva šalju direktno u misijsku centralu, a drugi to čine preko ovoga ureda. Nadamo se da će župe hercegovačkih biskupija na adekvatan način dati svoj doprinos izgradnji crkve u Kimihuri.

Što se tiče drugih akcija na području naših biskupija, premda je službeno završena još uvijek pristižu sredstva za župu **Kisongo** u kojoj djeluju naši misionari don Bernard i don Velimir. Nešto slično je i sa akcijom **MIVA**.

4. Misijske kolekte već više godina dostupne vjernicima preko informativnog lista *Crkve na kamenu*.

Kolekta Bogojavljenja, Dan Djela sv. Djetinjstva za 2016. godinu iznosila je **40.665,71 KM** i uredno dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevo.

Kolekta Misijske nedjelje dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevo u iznosu od: **110.634,28 KM**.

Kolekta Djelo sv. Petra (prilog svećenika hercegovačkih biskupija): **5.269,11 KM**

Zaključak

Ne treba naglašavati da je ovo samo dio onoga što su vjernici Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije doprinijeli za PMD, za misije i misionare, i to zajednički u okviru svojih župa. Ako bi ovomu dodali osobne priloge vjernika, stanje bi bilo još vjernije.

Molitve i žrtve, osobito naših bolesnika i ne-moćnika, koje su prvotni i najvrjedniji doprinos za misije, zasigurno će ostati u potpunosti nepo-

znate, ali za njih znade Onaj pred čije ćemo zna-nje jednoga dana svi stati.

To nas potiče na svakodnevno kršćansko na-stojanje, kao i molitveno sjećanje na naše dobro-činitelje i prijatelje Papinskih misijskih djela, na misije i misionare.

Bogu, po zagovoru Marije Majke Crkve, pre-poručujemo ponajprije naše djelovanje, naše mi-sionare i misionarke, misijske animatore i djelat-nike, prijatelje i dobročinitelje.

Don Marin Skender, dijecezanski ravnatelj

MISIJSKE KOLEKTE CRKVE U HERCEGOVINI

PAPINSKO DJELO DJETINJSTVA - BOGOJAVLJENJE 2016.	
Kolekta za Papinsko djelo djetinjstva - Bogojavljenje 2016.	
Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	386,70
Buhovo	60,00
Bukovica	150,00
Crnač	0,00
Čapljina	1.100,00
Čerin	430,00
Čitluk	740,00
Drežnica	0,00
Drinovci	275,00
Duvno	4.232,00
Gabela	600,00
Gabela Polje	321,00
Glavatičevo	0,00
Goranci	75,00
Gorica	482,00
Gorica-Struge	115,00
Grabovica	195,00
Gradac Mostarski	0,00
Gradac Posuški	360,00
Gradnići	670,00
Gradina	280,00
Grljevići	160,00
Grude	0,00
Humac	2.480,00
Izbično	60,00
Jablanica	0,00
Jare	275,00
Klobuk	147,00
Kočerin	650,00

Kongora	355,25
Konjic	125,00
Kruševo	150,00
Ledinac	356,00
Ljuti Dolac	400,00
Međugorje	1.262,01
Katedrala - Mostar	2.820,00
Mostar - Sv. Ivan	1.474,70
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	185,00
Mostar - Sv. Matej	1.166,00
Mostar - Sv. Petar i Pavao	2.250,00
Mostar - Sv. Toma	684,00
Nevesinje	0,00
Ploče-Tepčići	92,90
Polog	140,00
Posušje	1.760,00
Potoci	285,10
Prisoje	119,00
Rakitno	618,00
Raskrižje	52,00
Rasno	206,00
Rašeljke	150,00
Roško Polje	218,00
Ružići	1.150,00
Seonica	600,00
Studenci	333,00
Sutina	237,00
Šipovača-Vojnići	243,00
Široki Brijeg	2.127,00
Šuica	450,00
Tihaljina	180,00
Veljaci	260,00
Vinica	225,00
Vinjani Hercegovački	240,00
Vir	475,00
Vitina	274,00
Zagorje	151,00
Ukupno	36.057,66

Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	729,00
Čeljevo	180,00
Domanovići	201,00
Dračevo	433,25
Gradac	220,00
Hrasno	502,00
Hutovo	95,00
Neum	1.180,00
Prenj	84,00
Ravno	40,00
Rotimlja	250,00
Stjepan Krst	0,00
Stolac	600,00
Trebinja	60,00
Katedrala - Trebinje	33,80
Ukupno	4.608,05
Mostarsko-duvanjska b.	36.057,66
Trebinjsko-mrkanska b.	4.608,05
Ukupno	40.665,71
ili u € =	20.792,05

MISIJSKA NEDJELJA 2016.

Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	750,00
Buhovo	375,00
Bukovica	750,00
Crnač	0,00
Čapljina	2.000,00
Čerin	1.400,00
Čitluk	1.595,00
Drežnica	81,00
Drinovci	1.002,00
Duvno	5.570,00
Gabela	500,00
Gabela Polje	1.733,00
Glavatičevo	0,00
Goranci	230,00
Gorica	1.500,00
Gorica-Struge	385,00

Grabovica	469,00
Gradac Mostarski	0,00
Gradac Posuški	1.180,00
Gradnići	2.260,00
Gradina	587,90
Grljevići	350,00
Grude	0,00
Humac	4.830,00
Izbično	190,00
Jablanica	73,00
Jare	315,00
Klobuk	460,00
Kočerin	2.589,00
Kongora	759,59
Konjic	310,00
Kruševo	356,00
Ledinac	921,00
Ljuti Dolac	650,00
Međugorje	12.720,79
Katedrala - Mostar	8.000,00
Mostar - Sv. Ivan	4.370,00
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	2.235,00
Mostar - Sv. Matej	2.275,00
Mostar - Sv. Petar i Pavao	5.330,00
Mostar - Sv. Toma	1.067,00
Nevesinje	0,00
Ploče-Tepčići	268,00
Polog	900,00
Posušje	5.100,00
Potoci	590,00
Prisoje	400,00
Rakitno	1.066,00
Raskrižje	178,00
Rasno	1.090,00
Rašeljke	1.000,00
Roško Polje	1.251,00
Ružići	1.010,00
Seonica	1.100,00
Studenci	2.846,00
Sutina	360,00
Šipovača-Vojnići	655,00
Široki Brijeg	7.161,00
Šuica	1.050,00
Tihaljina	400,00
Veljaci	292,00
Vinica	355,00

Vinjani Hercegovački	385,00
Vir	500,00
Vitina	1.532,00
Zagorje	330,00
Kapelanija - Polja	0,00
Karmel - Zidine	0,00
Ukupno	99.988,28
Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	1.499,00
Čeljevo	1.320,00
Domanovići	720,00
Dračevo	1.131,00
Gradac	390,00
Hrasno	510,00
Hutovo	180,00
Neum	1.760,00
Prenj	210,00
Ravno	410,00
Rotimlja	680,00
Stjepan Krst	0,00
Stolac	1.500,00
Trebinja	230,00
Katedrala - Trebinje	106,00
Ukupno	10.646,00
Mostarsko-duvanjska b.	99.988,28
Trebinjsko-mrkanska b.	10.646,00
Ukupno	110.634,28

O RADU KATEHETSKOGA UREDA

Mostar, 12. siječnja 2017.
Prot. br.: 5/2017.

Osoblje i administracija: Nema promjena u odnosu na prošlogodišnje Izvješće.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. U županijama i općinama na području hercegovačkih biskupija redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 64 osnovne i srednje škole (42 osnovne i 22 srednje škole odnosno srednjoškolska centra) koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome je-

ziku (bez općina Rama/Prozor, Livno i Kupres), te u osnovnim i srednjim školama u Jablanici i Konjicu. Vjeronaučnu nastavu održavalo je 148 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 2 dijecezanska svećenika, 15 svećenika franjevac, 22 redovnice i 109 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika. Od navedenoga broja svećenika jedan ima punu normu (20 do 22 sata tjedno), 10 svećenika oko pola norme i njih četvorica od 4 do 6 sati vjeronauka tjedno. Dvije redovnice rade pola norme, dok

ostale imaju uglavnom punu tjednu satnicu. Zaposlenih vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika ima 109, i uglavnom imaju punu nastavnu normu, s tim da jedan dio njih, zbog nedostataka norme u vlastitoj školi, dobiva nadopunu norme u nekoj drugoj školi. Krajem prošle školske godine i u prvom obrazovnom razdoblju ove školske godine, na porodiljnom je dopustu bilo 10 vjeroučiteljica. Njih zamjenjuju vjeroučitelji s "liste čekanja", prema postojećim kriterijima o zapošljavanju koji su poznati svim vjeroučiteljima. Vjeroučitelj Jozo Martinović dijelom nadopunjuje vjeroučiteljsku normu obavljajući poslove pomoćnika ravnatelja u Osnovnoj školi u Biograticima (prilog - Popis vjeroučitelja po školama).

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2016. godini:

Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. KU je uobičajeno pratio, usklađivao i ravnao, u suradnji sa Savjetnikom za vjeronauk u školi don Milom Vidićem, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, vjeroučiteljski rad u školi, redovito izvođenje vjeronaučne nastave, pripravnički staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku školske 2016./2017. godine biskup Ordinarij, na prijedlog KU, podijelio je 21 kanonski mandat, od toga 2 redovnicama, 9 svećenicima franjevcima koji su dobili pastoralni premještaj i 10 vjeroučiteljima laicima u zamjeni na godinu dana. Predstojnik KU imao je tijekom godine redovite službene susrete i kontakte sa županijskim ministrima prosvjete (službeno je posjetio ministarstva u Zapadno-hercegovačkoj i Herceg-Bosanskoj županiji), s ravnateljima osnovnih i srednjih škola (posjetio je osnovne škole u Grudama, Širokom Brijegu, Tomislavgradu, Buni i neke u Mostaru), te sa Zavodom za školstvo u Mostaru. KU je tijekom prošle godine primio jedan usmeni i dva pisana zahtjeva o ispisu troje učenika sa školskoga vjeronauka. Nakon što smo, u dogovoru s ravnateljima i vjeroučiteljima, roditeljima tih učenika dali potrebne informacije o naravi i obvezi katoličke djece da pohađaju, i roditelja da upišu svoju djecu na školski vjeronauk i župnu katehezu, roditelji su povukli svoje zahtjeve, koje su uglavnom opravdavali nezadovoljstvom dobivenom ocjenom i opterećenjem njihove djece školskim i izvanškolskim obvezama. Predstojnik je bio, kao voditelj KU Mostaru i član Vijeća za Katehezu BK BiH, petnaestak godina član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi i vodio je poslove oko izdavanja

vjeronaučnih programa i udžbenika. Umjesto navedenog Povjerenstva BK BiH ustanovila je 2016. Nacionalni katehetski ured BK BiH u Sarajevu, kojemu je član i predstojnik KU u Mostaru.

Na kraju školske godine, u razdoblju od 16. do 25. lipnja 2016., organiziran je redoviti susret s vjeroučiteljima po dekanatima radi njihova raspoređivanja za sljedeću školsku godinu, i radi rješavanja drugih tekućih pitanja. Budući da se u tom razdoblju, zbog brojnih nepoznanica, pa tako i smanjenja broja razrednih odjela i sve manjeg broja učenika u nekim školama, predstojnik Ureda je također u kolovozu 2016. godine obišao sve dekanate, i posebno neke škole u kojima je trebalo izravno riješiti pitanja norme i zapošljavanja vjeroučitelja. Treba konstatirati žalosnu činjenicu sve manjeg broja djece u školama što zbog nedovoljna rađanja i priraštaja stanovništva što zbog sve masovnijeg odlaska mladih obitelji u inozemstvo, posebno iz duvanjskog kraja, ali i iz drugih dijelova Hercegovine. Trenutno nemamo točne informacije o broju učenika u svima osnovnim i srednjim školama, pa ćemo te podatke prikupiti u jesen ove godine. Katehetski ured je također prigodom svećeničkog Pastoralnog dana u Bijelom Polju (29. ožujka 2016.) i vjeroučiteljskog Stručnog skupa (22. ožujka), svim župama i svim školama, već prema broju školske djece, katehetskih dvorana, glavnih i područnih škola podijelio 400 tuba s biblijskim slikama koje smo dobili od izdavačke kuće Editorial Verbo Divino iz Španjolske, a koju financijski podupire Kirche in Not.

Zavod za školstvo u Mostaru i rad Savjetnika za katolički vjeronauk. Službu Savjetnika u Zavodu za školstvo u Mostaru, kao vanjski suradnik, obavljao je mr. don Mile Vidić. Posjetio je šest osnovnih i srednjih škola, obavio je stručne nadzore i vodio vježbenike u njihovu pripravničkom radu. Kao savjetnik Zavoda, i u ime Katehetskoga ureda, bio je član Komisije za polaganje stručnoga ispita vjeroučitelja u školama u županijama na području hercegovačkih biskupija. Stručni ispit položilo je sedmero vjeroučitelja: Anita Vukojević, Osnovna škola u Vitini; Danijela Bašić, Osnovna škola u Ljubuškom; fra Ivan Marić, ml., Gimnazija u Širokom Brijegu; fra Dario Galić, Srednja strukovna škola u Posušju; Andrea Matić, Osnovna škola u Bukovici; Katarina Zorić, Osnovna škola u Bukovici; s. Anđela Pervan, Osnovna škola Petra Bakule u Mostaru. Savjetnik u svom Izvješću KU navodi da su ispitanici po-

kazali dobru stručnu kako teološku tako i didaktičko-metodičku pripremljenost, da su uspješno položili stručni ispit, te da ravnatelj škola nisu imali posebnih primjedbi bilo na rad vježbenika i vjeroučitelja u školama koje je pohodio.

Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU organizirao je 22. ožujka 2015. redoviti godišnji stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Na stručnom usavršavanju bilo je 89 sudionika. Središnja tema skupa bila je *Ljubav prema Bogu i bližnjemu. Kršćanskim odgojem protiv nasilja u školi i društvu*. Odabir teme povezan je s svakodnevnim činjenicama, oblicima i slikama nasilja u društvu, u obiteljima, među djecom i mladima. Vjeroučitelji su o svemu tome razmišljali u svjetlu kršćanske vjere i Kristove zapovijedi ljubavi, tražeći autentične kršćanske odgovore i putove. Prvo predavanje s naslovom *Odgojni naglasci u prevladavanju problema vršnjačkoga nasilja u svjetlu Božje zapovijedi ljubavi (Mt 22,37-39)* održala je teologinja i psihologinja dr. sc. Sanda Smoljo-Dobrovoljski, profesorica na Teološko-katehetskom institutu u Mostaru. Psihologinja i savjetnica u caritasovu Obiteljskom savjetovalištu Mirjana Brajković svoje je predavanje naslovila *Uzroci i odgojni izazovi sukoba i nasilja među djecom i mladima u društvu i školi*, a magistra pedagogije Ines Perić u trećem je izlaganju pozornost usmjerila na *Internetske oblike nasilja među djecom i mladima i kako se tome oduprijeti*. Održano je šest pedagoških radionica s razmatranjem konkretnih modela rješavanja i prevladavanja sukoba i nasilja: a) Prevladavanje sukoba i nasilja među vršnjacima u osnovnoj i srednjoj školi u svjetlu Božje zapovijedi ljubavi (voditelji: s. M. Majić, G. Galić, N. Markić, B. Krišto, R. Klarić, T. Orlovac); b) Umijeće osobnoga i vjerničkoga suočavanja djece i mladih s problemima nasilja i

njihovo prevladavanje (voditelji: S. Vasilj, I. Vuksić, A. Bubalo, Z. Miloš, A. Pejčević, K. Perić); c) Prepoznavanje i vjersko odgojno suočavanje s problemima dječjeg internetskog nasilja i zlostavljanja (voditelji: V. Marić, S. P. Teisler, D. Marić, R. Šakota, Ž. Bušić, M. Džidić) /Vidi opširnije izvješće: Z. Zekić, "Vjerskim odgojem protiv nasilja među djecom i mladima", *Crkva na kamenu*, 4/2016., str. 13/.

4. Hodočašće i Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Vjeroučitelji hercegovačkih biskupija (35 vjeroučitelja) prigodom Papina dana i susreta svih vjeroučitelja iz BiH, hodočastili su 3. srpnja 2016. u Sarajevo. Svetu misu u sarajevskoj katedrali predvodio je papinski nuncij a propovijedao biskup msgr. Ratko Perić (Tema: "Kristovo milosrđe prema prvaku Petru", *Službeni vjesnik*, 2/2016., str. 170-171). Tom prilikom Nacionalni katehetski ured BK BiH vjeroučiteljima je priredio prigodni kulturni program i promociju knjige s. A. Jurić o duhovnom identitetu i duhovnosti vjeroučitelja. U organizaciji istoga ureda, u suradnji s biskupijskim katehetskim uredima, od 22. do 27. rujna 2016. u Rim je hodočastilo 60 vjeroučitelja iz BiH na jubilarno hodočašće i međunarodni susret vjeroučitelja s Papom Franjom. Iz hercegovačkih biskupija sudjelovalo je 10-ak vjeroučitelja. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike održane su u Duhovnom centru Karmel sv. Ilije na Buškom jezeru od 9. do 11. prosinca 2016. Na njima je sudjelovalo 20 vjeroučitelja, a pridružio im se i predstojnik KU. Duhovne vježbe vodio je karmelićanin o. Zvonko Martić, prior samostana. Okvirna tema bila je *Poslanje vjeroučitelja - slava Božja* (više: M. Perić, "Teško je i lijepo biti vjeroučitelj", *Cnak*, 1/2017., str. 7).

Don Ante Pavlović
predstojnik Katehetskog ureda

POPIS SVIH VJEROUČITELJA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA NA PODRUČJU HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA (šk. god. 2016./2017.)

I. Dijecezanski svećenici vjeroučitelji u školama

1. don Jožo Blažević - Srednja škola Posušje
2. don Mile Vidić - Osnovna škola i Srednja škola - Jablanica

II. Svećenici franjevci vjeroučitelji u školama

1. fra Ivan Ševo - Srednja medicinska škola - Mostar
2. fra Ivan Landeka, st. - Osnovna škola Vranić (Posušje)

3. fra Mario Ostojić - Gimnazija M. Marulića u Tomislavgradu

4. fra Goran Čorluka, Gimnazija i Srednja strukovna škola na Širokom Brijegu

5. fra Ivan Marić, ml. - Gimnazija i Srednja strukovna škola na Širokom Brijegu

6. fra Dario Galić - Prva osnovna škola na Širokom Brijegu

7. fra Tomislav Puljić - Druga osnovna škola na Širokom Brijegu

8. fra Mladen Vukšić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju

9. fra Ivan Penavić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju

10. fra Hrvoje Miletić - Osnovna škola u Čerinu

11. fra Tihomir Bazina - Srednja škola u Čitluku

12. fra Goran Azinović - Srednja škola u Čitluku

13. fra Stjepan Klarić - Srednja strukovna škola i Gimnazija u Ljubuškom

14. fra Marin Karačić - Gimnazija u Ljubuškom

15. fra Stanko Ćosić - Osnovna škola u Bijakovićima i Osnovna škola Vladimira Pavlovića u Čapljini - područna škola u **Šurmancima**

III. Vjeroučiteljice redovnice u školi

1. s. Zdenka Petrović - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški

2. s. Anka Kvesić - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški

3. s. Branka Perković - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad

4. s. Zdravka Širić - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad

5. s. Marija Martinović - Osnovna škola Čerin

6. s. Iva Bešlić - Osnovna škola Čerin

7. s. Slavica Kožul - Osnovna škola Čitluk

8. s. Abela Banožić - Osnovna škola Kočerin

9. s. Anđela Pervan - Osnovna škola P. Bakule - Mostar

10. s. Danijela Brekalo - Osnovna škola Cim i Osnovna škola na Buni

11. s. Ana Marić - Osnovna škola Bartola Kašića - Rodoč (Mostar)

12. s. Nada Sušac - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje

13. s. Slavica Šimović - Prva osnovna škola - Široki Brijeg

14. s. Mira Majić - Prva osnovna škola - Široki Brijeg

15. s. Veronika Kvesić - Prva osnovna škola - Široki Brijeg

16. s. Vinka Bešlić - Osnovna škola fra S. Vrljića - Sovići

17. s. Marijana Andrić - Osnovna škola Tiha-ljina

18. s. Ilijana Radoš - Osnovna škola A. B. i S. Šimića u Drinovcima i Osnovna škola T. Ujevića - Vitina - područna škola Klobuk

19. s. Svjetlana Andabak - Treća osnovna škola - Mostar

20. s. Alojzija Ramljak - Osnovna škola Stolac i Osnovna škola u Višićima

21. s. Anđelina Perić - Osnovna škola kardinala A. Stepinca - Neum

22. s. Anica Marija Cvitković - Dječji vrtić - Gabela Polje

IV. Vjeroučitelji i vjeroučiteljice laici u školi

1. Pejковиć Anja - Srednja strojarska škola F. Vrančića - Mostar

2. Vračević Vesna - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar

3. Naletilić Antonija - Treća osnovna škola Mostar/Polog

4. Miloš Zorica - Srednja ekonomska škola J. Martinovića - Mostar

5. Crnjac Antonija - Druga osnovna škola Široki Brijeg

6. Markić Vladimir - Osnovna škola Stolac

7. Kordić Sanja - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar

8. Doko Ivanka - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk

9. Šimović Mario - Srednja škola Čapljina

10. Šimović Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina

11. Beljan Kaja - Osnovna škola S. Radića - Prisoje

12. Poljak Antonio - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar

13. Luburić Željana - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina

14. Vukšić Ina - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški

15. Martinović Jozo - Osnovna škola Biogradi (i pomoćnik ravnatelja)

16. Jurković Mirjana - Osnovna škola Crnići

17. Eljuga Davorka - Druga osnovna škola Široki Brijeg

18. Krišto Lucijana - Osnovna škola Ilići i O. škola A. B. Šimića - Mostar

19. Majić Jerko - Osnovna škola R. Boškovića - Grude

20. Nuić Jelena - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški

21. Šakota Reala - Srednja škola Čitluk
22. Boban Ankica - Srednja škola A. B. Šimića - Grude
23. Dugandžić Andrija - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
24. Ostojić Gordana - Osnovna škola Biogradi
25. Rozić Davorka - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
26. Kutleša Branko - Osnovna škola S. Radića - Prisoje
27. Savić Marjana - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar
28. Savić Ilija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
29. Zelenika Marlena - Osnovna škola R. Boškovića - Grude (porodiljno)
30. Sablić Martina - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
31. Barbarić Milijana - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina
32. Buntić Željko - Osnovna škola Lipanjske zore - Višići/ Domanovići
33. Bokšić Marijana - O. škola Ilići i Srednja med. škola - Mostar
34. Orlović Tomislav - Srednja škola i Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad
35. Drmać Antonela - Osnovna škola P. Bakućle - Mostar
36. Čalić Stipo - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
37. Čalić Ana - Osnovna škola M. Držića - Buna (Mostar)
38. Čuljak Dražena - Osnovna škola Cim i Osnovna škola Buna
39. Ljubić Ksenija - Gimnazija fra Grge Martića - Mostar
40. Rodin Ivana - Osnovna škola "Lipanjske zore" - Višići (neplaćeni dopust)
41. Grubišić Katarina - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
42. Zubac Viktor - Srednja prometna škola - Mostar
43. Matić Dragan - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
44. Zekić Zoran - Srednja ugostit. škola i Gimnazija - Mostar
45. Bošnjak Stjepana - Osnovna škola P. Bakućle - Mostar (neplaćeni dopust)
46. Jurišić Ljubo - Osnovna škola i Srednja škola - Posušje
47. Kožul Tanja - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
48. Gvozdić Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
49. Lončar Kristina - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
50. Grubišić Rajko - Srednja strukovna škola - Posušje
51. Matić-Kelava Ivana - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
52. Bušić Željko - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
53. Bevanda Željka - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar
54. Luburić Marijana - Osnovna škola B. Kašića - Mostar (Rodoč)
55. Raguž Daniela - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
56. Vučina Darija - Osnovna škola "Lipanjske zore" - Višići (porodiljno)
57. Buljan Mirjana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje/Posuški Gradac (porodiljno do početka studenoga)
58. Čubela Danica - O. škola Rakitno i O. škola I. Mažuranića - Posušje (porodiljno)
59. Čule Marija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
60. Rozić Mario - Srednja strukovna škola - Široki Brijeg
61. Marić Vesna - Osnovna škola Bijakovići - (porodiljno)
62. Rozić Stjepan - Osnovna škola Kruševo i Osnovna škola Biogradi
63. Džidić Marin - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
64. Vasilj Stoja - Osnovna škola I. B. Mažuranića - Ljubuški
65. Mikulić Dragica - Osnovna škola Vir
66. Kovač Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
67. Mioč Maja - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
68. Vuletić Ivana - Osnovna škola Bukovica
69. Tomić Ivana (r. Čuić) - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
70. Soldo Marija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
71. Vukoja Magdalena - Osnovna škola Kočerin
72. Anić Jelena - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
73. Karačić Darija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
74. Markić Nada - Druga osnovna škola Široki Brijeg

75. Sentić Katarina - Osnovna škola kardinala A. Stepinca
76. Perić Mirjana - Srednja škola Stolac
77. Vicković Kristina - Osnovna škola I. B. Mažuranić u Ljubuškom i Osnovna škola I. B. Mažuranić (Humac)
78. Rajić Stojanka - Osnovna škola Višići - područne škole Šuškovo i Bobanovo
79. Puljić Anita - Osnovna škola Crnići (porodiljno)
80. Mekinjić Iris - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina (porodiljno)
81. Primorac Mirela - Osnovna škola A. B. i S. Šimića - Drinovci
82. Knezović Irena - Prva osnovna škola Široki Brijeg (porodiljno)
83. Marić Dragana - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk (porodiljno)
84. Menalo Ruža - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina i Osnovna škola Višići
85. Gulin Dario - Srednja elektrotehnička škola u Mostaru
86. Vlašić Ivana - Osnovna škola fra S. Vrljića u Sovićima
87. Mikulić Ivana - Osnovna škola A. B. Bušića - Rakitno
88. Rajić Marija - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški (porodiljno)
89. Komadina Martina - Osnovna škola za djecu s posebnim potrebama - Mostar (porodiljno)
90. Bubalo Marija - Osnovna škola R. Boškovića - Grude i Osnovna škola I. B. Mažuranić Humac /Ljubuški/
91. Marić Andrijana - Osnovna škola Petar Bakula (zamjena)
92. Bubalo Ana - Osnovna škola T. Ujevića u Vitini
93. Boban Antonija - Srednja škola Grude
94. Rašić Kristina - Srednja strukovna škola u Ljubuškom
95. Galić Matea - Osnovna škola Biograci - područna škola u Jarama
96. Perić Teisler Slađana - Osnovna škola u Bijakovcima
97. Krišto Blaženka - Srednja strukovna škola - Tomislavgrad
98. Klarić Ružica - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad/Kongora
99. Matoš Mario - Osnovna škola Crnići i Višići (zamjena)
100. Moro Vanja - Srednja građevinska i Srednja strojarstva u Mostaru
101. Batarilo Marija - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
102. Maj Jozić Klaudija (Osnovna škola za djecu s posebnim potrebama u Mostaru (zamjena)
103. Karmela Zubac - Osnovna škola na Buni, Prva osnovna škola i Srednja škola u Konjicu
104. Soldo Kristina - Osnovna škola u Bijakovcima (zamjena)
105. Vedran Perić - Osnovna škola Petar Bakula u Mostaru (zamjena)
106. Dijana Škegro - Osnovna škola R. Boškovića u Grudama (zamjena)
107. Zlata Marinčić - Osnovna škola Vitina - područne škole i Osnovna škola I. B. Mažuranić Humac - područne škole (zamjena)
108. Danijela Bašić - Osnovna škola I. Mažuranića u Posušju, Osnovna škola Vranić i Osnovna škola Rakitno (zamjena)
109. Danijela Ostojić - Osnovna škola fra Dika Buntića u Čitluku (zamjena)

Don Ante Pavlović
predstojnik Katehetskog ureda

O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOGA INSTITUTA

Mostar, 12. siječnja 2017.
Prot. br. 6/2017.

Uprava, tajništvo i profesori. U upravi i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) nema promjena u odnosu na prošlu godinu. Sveučilišnu nastavu na TKIM-u kroz proteklu godinu održavalo je 25 sveučilišnih nastavnika, doktora ili magistara znanosti, te jedan diplomirani

nastavnik kao asistent. Među nastavnicima 13 je svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, 5 je dolazilo s KBF-a iz Sarajeva i 3 kao honorarni nastavnici sa Sveučilišta u Mostaru. Profesorski rad na Institutu završili su zbog životne dobi dr. Ante Brajko i mr. Božo

Odobasić, pa im je kao znak zahvalnosti uručen novčani dar. U listopadu 2015., novu akademsku godinu 2015./2016. Institut je zaposlio, uz biskupov "nihil obstat", novoga i stalnoga nastavnika dr. fra Ivana Ivandu na katedri dogmatike i fundamentalne teologije te kao honorarne nastavnike dr. sc. Sandu Smoljo-Dobrovoljski s KBF-a iz Sarajeva za predmete iz znanstvenog polja psihologije, dr. sc. Davorku Topić Stipić sa Sveučilišta u Mostaru za predmete sociologije i sociologije religije te komunikologije i dr. Antonia Poljaka na katedri filozofije.

Studenti. U prošloj akademskoj godini 2015./2016., na TKIM-u je u oba studijska programa, bilo upisano 72 studenta: 49 redovitih studenata i 10 apsolvenata, 8 je obnavljalo neku od godina prvoga ciklusa a 5 drugoga ciklusa studija, a četvero studenata napustilo je studij zbog nepoloženih ispita. Na kraju akademske godine preddiplomski studij sa završnim radom i položenim završnim ispitom završilo je 13 studenata, od kojih je 11 nastavilo diplomski ili magistarski studij na TKIM-u u akademskoj 2016./2017. Diplomski studij s diplomskim radom i ispitom završilo je 10 studenata. Tim studentima nije prigodom Dana TKIM-a (15. 11. 2016.) uobičajeno uručena diploma o završenom studiju nego je taj čin odgođen do odobrenja novoga Statuta TKIM-a i dobivanja crkvene akreditacije od Kongregacije za katolički odgoj, nego ima je do dobivanja diplome zdano je Uvjerenje o diplomiranju i stečenoj akademskoj tituli. Diplomski (master) studij religijske pedagogije i katehetike završili su: Ivana Bago, Antea Bagarić, Marija Ćavarušić, Ana Musa, Božena Milićević, Kristina Milićević, Kristina Petric, Josip Radoš, Marijana Stojanović i Ana Višević. Josip Radoš prijavio se za svećeničkoga kandidata Mostarsko-duvanjske biskupije i poslan je na svećeničku pripravu i dovršetak bogoslovnog studija na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu. Nakon završetka trogodišnjeg preddiplomskog studija i stjecanja naslova prvostupnika (bakalaureata) religijske pedagogije i katehetike, Institut je napustila Brigita Bošnjak radi pristupanja redovnicama klarisama u Samostanu sv. Klare u Brestovskom kod Kiseljaka. Kao najuspješniji studenti u akademskoj 2015./2016. nagradu su dobili Serafina Kalfić, Lucija Knezović, Katarina Lauc i Katarina Milićević.

Proslava Dana TKIM-a. Redovita godišnja proslava *Dana TKIM-a* održana je u utorak 15. studenoga 2016., na spomendan sv. Alberta Velikoga, u dvorani katedralne župe u Mostaru. Kako nije bilo promocije završenih studenata, svečana akademija bila je u znaku proslave samoga dana Instituta, akademskoga susreta i predavanja. Na svečanosti su sudjelovali mjesni ordinarij i moderator TKIM-a dr. Ratko Petrić, izaslanik dekana KBF-a u Sarajevu prof. dr. Pavo Jurišić, rektorica Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Ljerka Ostojić s prorektorom dr. Vladom Majstorovićem, te dekanica Pravnog fakulteta Vesna Kazazić i agronomskog i prehrambeno-tehnološkog fakulteta Danijela Petrović, potom predsjednik vlade Hercegovačko-neretvanske županije prof. dr. Nevenko Herceg, konzul Republike Hrvatske u Mostaru Dragan Matijević, kao i predstavnici crkvenih, akademskih i kulturnih ustanova. Prigodni pozdrav i poruku izrekli biskup Ratko Petrić, dr. Pavo Jurišić, rektorica dr. Ljerka Ostojić i predstojnik Instituta dr. Ante Pavlović. Kratko akademsko predavanje s naslovom *Antropologija katoličkoga identiteta* održala je dr. sc. Sanda Smoljo-Dobrovoljski, nastavnica psihologije na KBF-u Sarajevu i TKIM-u. Govorila je o samom pojmu, stvarnosti i sadržaju identiteta u njegovu užem i širem značenju, te njegovim obilježjima i važnosti u životu pojedinca, crkvene zajednice i društva. Naglasak je stavila na tematiku i potrebu izgradnje katoličkog duhovno-vjerničkog identiteta u svjetlu kršćanske antropologije. Glazbene točke izveo je Mješoviti zbor studenata TKIM-a uz glasovirsku pratnju Drage Solde i Katedralnoga orkestra pod ravnanjem prof. don Nike Luburića (O proslavi su izvijestili *Crkva na kamenu*, 12/2016., str. 33; *Službeni vjesnik*, 3/2016., str. 317; *Naša ognjišta*, 12/2016., str. 21; *Sveta Cecilija*, 3-4/2016., str. 61; *Katolički tjednik*, 47/2016., str. 7; *Glas Koncila*, 48/2016., str. 35; *Hrvatsko slovo*, 12/2016., str. 19 te web portali pogled.ba i bljesak.info.

Sveučilišni ustroj, poslanje, prostor i financiranje Teološko-katehetskoga instituta. Uprava i Vijeće TKIM-a završili su u lipnju 2016. godine sve potrebne radnje i usvojili sve dokumente koje su dostavili Fakultetskom vijeću Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu na usvajanje i dostavljanje Velikom kancelaru kardinalu Vinku Puljiću radi njihova slanja Kongregaciji za katolički odgoj na odobrenje. Fakultetskom vijeću

predani su sljedeći dokumenti: 1. Pismo predstojnika TKIM-a Biskupskom ordinarijatu u Mostaru o potrebi pokretanja i dovršenja postupka kanonskog ustanovljenje TKIM-a (5. ožujka 2009.); 2. Obrazloženje Osnivača TKIM-a o njegovoj evangelizacijskoj i pastoralnoj potrebi, dostavljeno Biskupskoj konferenciji BiH na mišljenje i suglasnost (22. 4. 2009.); 3. Pismo predstojnika TKIM-a Fakultetskom vijeću o potrebi formiranja Povjerenstva i rješavanja statuta TKIM-a i izrade novoga Statuta (20. 9. 2011.); 4. Pismo Osnivačima TKIM-a i KBF-a s dodatkom prijedloga teksta Sporazuma prihvaćena na sjednici FV (20. 12. 2012.); 5. Pismo dekana KBF-a predstojniku TKIM-a o dostavi nužnih dokumenata oko rješavanja kanonskoga ustanovljenja TKIM-a (11. 5. 2016.); 6. Pismo biskupa Ratka Perića predsjedniku BK BiH Vinku kardinale Puljiću za suglasnost za kanonsko utemeljenje TKIM-a (11. 5. 2016.); 7. (Novo) Pozitivno mišljenje BK BiH (2. 6. 2016.); 8. Novi Prijedlog Sporazuma između KBF-a i TKIM-a o akademskoj odgovornosti i suradnji u skladu s *Naputkom* - odobrilo vijeće TKIM-a na sjednici 8. 3. 2016.; 9. Prijedlog Statuta TKIM-a - odobrilo Vijeće TKIM-a na sjednici 8. 3. 2016.; 10. Kompletan Plan studija i detaljno razrađen Plan i program studija (prediplomski i diplomski ciklus studija) - odobrilo Vijeće TKIM-a 8. 3. 2016.; 11. Popis stalnih i ne-stalnih nastavnika i vanjskih suradnika; 12. Životopis svih nastavnika na TKIM-u s bibliografijom; 13. Opis mjesta, knjižnice i financijskog plana TKIM-a; 14. Popis i status studenata TKIM-a.

Fakultetsko vijeće KBF-a usvojilo je, uz neke manje primjedbe, sve dostavljene dokumente na sjednici održanoj 7. studenog 2016. Dekan dr. Darko Tomašević poslao je 18. 11. 2016. Velikom kancelaru kardinale Vinku Puljiću "Obrazloženo mišljenje Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu o povezanosti KBF-a i Teološko-katehetskog instituta u Mostaru", u kojem izvješćuje da su Fakultetskom vijeću dostavljeni svi dokumenti za kanonsko ustanovljenje TKIM-a i da je ono "donijelo odluku o usvajanju Statuta i drugih akata Teološko-katehetskog instituta u Mostaru te donijelo pozitivno mišljenje da se taj Institut poveže s Katoličkim bogoslovnim fakultetom u Sarajevu koji će mu, ako bude kanonski ustanovljen, jamčiti akademsku razinu kako to predviđa *Naputak o visokim katehetskim učilištima* (čl. 5.c)". Zamolio je da kardinal sve dokumente, uz svoje mišljenje, proslijedi Kongregaciji za katolič-

ki odgoj na odobrenje. Dokumenti su dostavljeni Kongregaciji i sada čekamo njezin odgovor.

Ovdje izdvajamo važnost postignutog sporazuma između KBF-a i TKIM-a o akademskoj odgovornosti i suradnji te odluku Osnivača da TKIM u skladu s *Naputkom* Kongregacije osigurava pet stalnih nastavnika s doktoratom koji će se osobito posvetiti radu na Institutu, te uz druge sveučilišne honorarne nastavnike i vanjske suradnike, zajamčiti njegovu akademsku zadaću i poslanje. U skladu s navedenom odlukom, Sporazumom, Statutom i pravilnicima TKIM-a, sa stalnim nastavnicima potpisuje se ugovor o radu, a s drugim nastavnicima kao vanjskim suradnicima i nositeljima kolegija, ugovor o djelu. Financiranje nastavničkoga rada usklađeno je s financijskim sredstvima koje TKIM-a dobiva u obliku granta iz godišnjega proračuna Hercegovačko-neretvanske županije. U financijski proračun TKIM-a ulazi, uz upravu, materijalne i putne troškove, pet stalnih nastavnika i 23 honorarna nastavnika te pomoćno osoblje. Izvršenje financijskoga poslovanja, u skladu sa zakonskim propisima, povjereno je *RIF Agenciji za računovodstvo i financije Alga & Omega d.o.o. u Mostaru* (Agencija redovito o transakcijama i drugim računima izvješćuje upravu TKIM-a).

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Održano je pet sjednica Vijeća TKIM-a na kojima se, uz razmatranje i usvajanje dokumenta za kanonsko ustanovljenje TKIM-a, također razmatralo: Izvješće predstojnika o radu TKIM-a za prošlu akademsku godinu, godišnji plani i program studija, radni kalendar, rad sveučilišnih nastavnika, pitanja polaganja ispita, završnoga i diplomskoga ispita, zamolbe studenata i druga tekuća pitanja. Predstojnik je zastupao TKIM na raznim službenim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, BiH i RH. Tijekom akademske godine 2015./2016. dio profesora sudjelovao je na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima i simpozijima, pastoralnim susretima, seminarima, okruglim stolovima, na raznim obrazovnim projektima i školama, a neki su održali i predavanja. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je u svom godišnjem "Redu predavanja" objavilo studijski Program TKIM-a.

U organizaciji Biskupskog ordinarijata i TKIM-a kao suizdavača, u katedralnoj dvorani u

Mostaru predstavljen je 25. veljače 2016. godine Zbornik radova u povodu 25. obljetnice biskupske službe msgr. Želimira Puljića, zadarskog nadbiskupa, s naslovom *U jedinstvu, slobodi i ljubavi*. O Zborniku su prigodno govorili biskup domaćin dr. Ratko Perić, vojni biskup dr. Tomo Vukšić, koji je uredio Zbornik, dr. fra Miljenko Šteko, provincijal HFP i dr. Ivica Musić, prodekan na Filozofskom Fakultetu u Mostaru. U glazbenom dijelu promocije sudjelovala je mostarska ženska klapa "Narenta".

Nastupi i teme profesora na znanstvenim simpozijima i stručnim skupovima:

BERNADIĆ MARIO:

- Međunarodna znanstvena konferencija "Sacrifice: from origins of culture to contemporary life challenges" (Celje, Slovenija, 3-5.11.2016.). Naslov predavanja: "The Situation of War Victims in Bosnia and Herzegovina's Social Context - twenty years after the war". Bit će uskoro objavljeno u zborniku radova.

- Suradnja sa CRS-om: "Mala škola izgradnje mira" - sudjeluje kao predavač i moderator.

BOŠNJAK RAJIĆ MARTINA:

- IV. Međunarodnom simpoziju rane intervencije u edukacijskoj rehabilitaciji u Subotici s radom *Samoprocjena i procjena roditeljskih kompetencija kao temelj za kreiranje stručne podrške roditeljima djece s teškoćama u razvoju*, 15. 10. 2016. Sažetak rada objavljen: Bošnjak Martina, "Samoprocjena i procjena roditeljskih kompetencija kao temelj za kreiranje stručne podrške roditeljima djece s teškoćama u razvoju", u: *Beograd-ska defektološka škola*, Beograd, 2016., str. 143.

BUNTIĆ MATE:

- Znanstveni skup: Duvnjaci (o) Duvnu - Energetski, poljoprivredno-stočarski, šumarski, turistički i lovno-gospodarski potencijali duvanjskoga kraja, Tomislavgrad 17. 9. 2016. Sudjelovao s izlaganjem: "Lovnogospodarski potencijali duvanjskoga područja".

- Treći međunarodni interdisciplinarni znanstveno-stručni skup: Domovinski rat i njegovi društveno-ekonomski odrazi na razvoj hrvatskog istoka, održan u Osijeku 2. i 3. prosinca 2016. Sudjelovao s izlaganjem: "Domovinski rat za Hrvate u BiH još nije završio".

GOLUŽA BOŽO:

- Međunarodni znanstveni skup: "Jubileji svetoga Vlaha - Poticaj suvremenim znanstvenim promišljanjima". Održao predavanje na temu: "Mučeništvo kao jedno od obilježja prvih kršćanskih vremena", Dubrovnik, 21.-22. listopada 2016.

- Međunarodni znanstveni skup: "Povijesno nasljeđe hercega Stjepana Vukčića Kosače - 550 godina od smrti". Održao predavanje (u koautorstvu s Dijanom Korać) na temu: "Recepcija hercega Stjepana Vukčića Kosače u Hercegovini u drugoj polovici 20. stoljeća", Mostar, 20.-21. svibnja 2016.

KOMADINA ANTE:

4. simpozij medicinskih sestara i tehničara s međunarodnim sudjelovanjem o temi "Iskustva sestrinske profesije prije i poslije ulaska u EU", održan u Mostaru 5. i 6. svibnja 2016. Imao predavanje s temom "Uloga duhovnosti u liječenju bolesnika i djelovanju zdravstvenih djelatnika" (objavljeno).

KREŠIĆ MILENKO:

- Interni znanstveni skup održan na Institutu za islamsku tradiciju Bošnjaka 21. prosinca 2016. pod naslovom: *Islamska zajednica u historiografiji Bosne i Hercegovine. Kako do kvalitetne monografije?* - s izlaganjem na temu: "Crkvena povijest i crkvena historiografija".

MENALO NIKOLA:

- X. međunarodni simpozij crkvenih pravnika o temi "Parnice za proglašenje ništavnosti ženidbe. Očekivanja i izazovi reforme postupka" - Poreč 7. - 8. listopada 2016. Sudjelovao s predavanjem "Pokretanje i istraživanje parnice u redovitom postupku".

PAVLOVIĆ ANTE:

Okrugli stol o životu i djelu Nedjeljka Kujundžića, u organizaciji Akademije za odgojne i obrazovne znanosti Hrvatske, u Zagrebu 18. veljače 2016. Izlagao temu "Doprinos Nedjeljka Kujundžića odgojnim i obrazovnim znanostima u Hrvatskoj".

- Pastoralni dan za svećenike u pastoralu hercegovačkih biskupija s naslovom *Župna kateheza i slavlja sakramenta ženidbe*, održanoga u Bijelom Polju kod Mostara 30. ožujka 2016. Predstavio temu s naslovom "Župna kateheza pred izazovi-

ma nove evangelizacije u mjesnoj Crkvi - prema Katehetskom planu i programu".

- Znanstveni simpozij prigodom Proslave 25 godina vjerskoga odgoja i vjeronauka u školi (1991.-2016.), u organizaciji HBK i NKU HBK, Zagreb, 13. i 14. listopada 2016. Održao predavanje s temom "Plan i program vjeronauka za osnovnu školu i njegov doprinos kurikulu u Hrvatskoj".

TURALIJA DUBRAVKO:

- Znanstveno-stručni skup "Teološko-pastoralni seminar za svećenike Đakovačko-osječke nadbiskupije - Sakrament pomirenja" u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu, 13.-15. rujna 2016. Sudjelovao s predavanjem: "Krivnja, kajanje i pomirenje u konceptualnoj perspektivi Svetoga pisma".

- Međunarodni simpozij bibličara u Splitu 11. i 12. studenoga 2016. s temom *Biblijska apokaliptika* u organizaciji Hrvatskog biblijskog instituta u Zagrebu. Održao predavanje s naslovom "Apokaliptika u Daniela 2-6".

Znanstvene i stručne knjige te druge publikacije u 2016. godini objavili su:

KNEŽEVIĆ TOMO, *Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova za godinu Gospodnju 2016.-2017.* (za Vrhbosansku nadbiskupiju, Banjolučku biskupiju i Vojni ordinarijat u BiH), Sarajevo, 2016.; *Imendanski katolički kalendar za 2016. god.*

KOMADINA ANTE, *Čovjek - prvi i osnovni put Crkve*, Crkva na kamenu, Mostar 2016. (knjiga može poslužiti kao priručnik studentima teologije za kolegij "Socijalni nauk Crkve").

KREŠIĆ MILENKO (ur.), *Jakov Markijski i njegovo djelovanje u Bosni. Radovi s međunarodnog simpozija o sv. Jakovu Markijskom održanom u Deževicama 19. i 20. rujna 2015.*, Katolički bogoslovni fakultet - Župa Gospe Snježne, Deževica - Sarajevo, 2016.

TURALIJA DUBRAVKO (priredio), *Vinko kardinal Puljić, Korita prošlosti i pritoke sadašnjosti*, Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski, Sarajevo, 2016.

Znanstvene i stručne članke u 2016. objavili su:

BERNADIĆ MARIO, "Između dramatične sadašnjosti i optimistične budućnosti. Društveni konflikti u širem kontekstu teorije evolucije", Međunarodni teološki simpozij (Sarajevo, KBF, 1.10.2015.), u: TOMAŠEVIĆ DARKO - MAROS ZORICA (ur.), *Zlo nasilja u etničkim sukobima. Poraz moralno-povijesnog imperativa: nikad više*, KBF - Glas Koncila, Zagreb - Sarajevo, 2016., str. 29-43; "Prva dva tisućljeća papinstva (recenzija)", *Vrhbosnensia*, 20 (2016.)2, 450-454.

BUNTIĆ MATE, "Darvinizam kao podloga prošlim i budućim zločinačkim ideologijama", u: *Domovinski rat i njegovi društveno-ekonomski odrazi*, Zbornik radova s drugog međunarodnog interdisciplinarnog znanstveno-stručnog skupa, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2016., str. 433-445.

KNEŽEVIĆ TOMO, "Ostvarenost i ostvarenost misijskog Dekreta II. vatikanskog sabora 'Ad gentes'. Pedeseta obljetnica misijskog dekreta II. vatikanskog sabora 'Ad gentes'", *Vrhbosnensia*, 20(2016.)1, str. 155-202.

KOMADINA ANTE, "Uloga duhovnosti u liječenju bolesnika i djelovanju zdravstvenih djelatnika", *Crkva u svijetu*, 4/2016., str. 615-638.

KREŠIĆ MILENKO, "O biskupima stonskim, trebinjskim i bosanskim u okviru Dubrovačke metropolije do 30-ih godina 14. stoljeća i staroslavenskoj službi Božjoj u njihovim biskupijama", *Vrhbosnensia*, 20 (2016.)1, str. 103-123; "Jakov Markijski i pokušaj reforme u Bosanskoj vikariji od 1432. do 1438." u: *Jakov Markijski i njegovo djelovanje u Bosni...*, str. 159-181; "Vjerske prilike u Humskoj zemlji (Stonu i Râtu) u srednjem vijeku", *Hercegovina* 2/2016., 65-94; "Odjek promjene na habsburškom prijestolju 1916 u hrvatskom i katoličkom bosanskohercegovačkom prigodom 100. godišnjice smrti cara i kralja Franje Josipa I. i stupanje na prijestolje Karla I. (IV.)", *Vrhbosnensia*, 20 (2016.)2, str. 413-427.

LUBURIĆ NIKO, "Branko Birt (1910.-1966.), Uz 50. obljetnicu smrti", *Sveta Cecilija*, 1-2/2016., str. 30-31; U istom broju časopisa: "Mato Lešćan (1936.-1991.), Uz 25. obljetnicu smrti" (članak),

str. 32-33 i "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine (6)", 40-41; "Vinko Žganec (1890.-1976.), Uz 40. obljetnicu smrti" (članak), *Sveta Cecilija*, 3-4/2016., str. 23-24 i "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine (7)", str. 31-37.

MUSIĆ IVICA - BARBARIĆ DRAŽEN - PENAVA MATE, "Pitanje kolektivne krivnje: moralna odgovornost za počinjene zločine", u: *Domovinski rat i njegovi društveno-ekonomski odrazi na razvoj hrvatskoga istoka*, Zbornik radova, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar - Odjel za kulturologiju Sveučilišta Jurja Strossmayera u Osijeku - Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru - Ogranak Matice hrvatske Osijek, Zagreb, 2016., str. 37-51.

TURALIJA DUBRAVKO, "King Rehoboam according to the Chronicler (2 Chronicler 11 - 12)", *Vrhbosnensia*, 20(2016.)1, str. 5-33; "Krivnja, kajanje i pomirenje u konceptualnome kontekstu Svetoga pisma", *Diacovensia*, 24 (2016.)4, str. 521-537; "Apokaliptika u Daniela 2-6", *Bogoslovska smotra*, 86 (2016.)4; "Biblijski bubnjevi i udaraljke", *Magnificat*, 19/2016., str. 12-13; "Uskrs i Vazam, dva naziva istoga značenja, ali i istoga korijenja", *Katolički tjednik*, 12-13/2016., str. 20-21; "Etimologija riječi Kupres", *Katolički tjednik*, 17/2016., str. 28-29.

VUKŠIĆ TOMO, "La Chiesa cattolica e il regime comunista in Bosnia ed Erzegovina", u: MIKRUT JAN (a cura di), *La Chiesa cattolica e il comunismo in Europa centro-orientale e in Unione sovietica*, Gabrielli editori, Verona, 2016., str. 277-325; "Odnos rimske države i Crkve tijekom prvoga tisućljeća kao jedan od uzroka istočnoga raskola", u: IKIĆ NIKO - KOVAČEVIĆ ALEKSANDAR (priredili), *Jedna, sveta, opšta i apostolska Hristova Crkva. Kongarovi pogledi u prošlost - otvaranje perspektiva budućnosti*, Beogradska nadbiskupija, Beograd, 2016., str. 39-54; "Primat i sinodalnost u Crkvi od Četvrtoga Lateranuma do Drugoga Vaticanuma (1215.-1965.)", *Vrhbosnensia* 20(2016.)2, str. 373-391 i "Demografsko stanje katolika i procesi u Bosni i Hercegovini od 1996. do 2015. godine", str. 429-444; "Blažena Ozana Kotorka ekumenska svetica. Pitanje njezina podrijetla te tradicionalno katoličko i pravoslavno štovanje", *Marulić*, 3/2016., str. 6-39; "Počeci visokoga školstva u Bosni i Hercegovini", u: BARBARIĆ TINA - ZELENICA TANJA (prir.), *Izbor tekstova. Povijesno-pedagoška istraživanja. Povijest pedagogije i školstva u BiH*, Objavljeno u elektronskoj formi. Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2013., str. 169-206. (30. rujna 2016., <http://www.fpmoz.ba/>).

Neki su profesori također objavili kraće članke, propovijedi, izvješća i druge manje priloge u raznim časopisima te biskupijskim i župnim listovima.

Pastoralni dan za svećenike. U Kući susreta "Emaus" u Potocima održan je 30. ožujka 2016. redoviti, deveti po redu, Pastoralni dan svećenika za svećenike u dušobrižništvu na području hercegovačkih biskupija. Uz biskupa dr. Ratka Perića na susretu je bilo oko 98 svećenika, dijecezanskih i franjevca. Okvirna tema susreta, na prijedlog Prezbiterskoga vijeća hercegovačkih biskupija, bila je Župna kateheza i slavlje sakramenta ženidbe u hercegovačkim biskupijama. Prvu temu s naslovom Župna kateheza pred izazovima nove evangelizacije u mjesnoj Crkvi - prema Katehetskom planu i programu, održao je predstojnik TKIM-a don Ante Pavlović. Sudionicima je, uz teološki i pastoralni okvir, predstavio konkretan katehetski plan i okvir župne kateheze po dobima. Drugo predavanje s naslovom *Napomene i smjernice za pripravu i liturgijska slavlja sakramenta ženidbe u mjesnoj Crkvi* imali su fra Stipe Biško i don Ivan Štironja. Njih su dvojica osvijetlili s različitih motrišta tematiku sakramentalne pripreme i liturgijskih slavlja sakramenta ženidbe, osobito upozorili na sve učestaliju pojavu uvođenja različitih svadbenih običaja, nedolična ponašanja i oblačenja mladenaca i svatova, uvezenih sa zapada, koji su protivni duhu i dostojanstvu sakramenta ženidbe, kršćanskome životu i narodnoj tradiciji. Predložili su i neke konkretne poticaje i smjernice koje bi trebale pomoći mjesnom Ordinariju u donošenju okružnice i smjernica o navedenoj tematici (Vidi: "Pastoralni dan u Emausu", *Cnak*, 4/2016., str. 24.). Biskup je u skladu s tim poticajima u svibnju 2016. donio "Okružnicu o slavlju sakramenta kršćanske ženidbe" (*Službeni vjesnik*, 2/2016., str. 145-148.).

Studentske aktivnosti. Na poziv župnika i profesora don Nikole Menala, Mješoviti zbor studenata TKIM-a, s njegovim voditeljem prof. don Nikom Luburićem, gostovao je 22. svibnja 2016.

u župi Blagaj - Buna kod Mostara. Studenti su skladnim liturgijskim pjevanjem do pučkom Misom uveličali proslavu župne svetkovine Presvetoga Trojstva (Više: "Duhovno osvježanje višeglasnim skladbama", *Hrvatsko slovo*, 27. 5. 2016., str. 19.). Studenti zbor također je gostovao 2. lipnja 2016. u sarajevskoj katedrali uoči blagdana Presvetoga Srca Isusova ("Glazbeni dar sarajevskoj katedrali", *Hrvatsko slovo*, 2016., br. 1103, str. 19,

i *Sveta Cecilija*, 3-4/2016., str. 58). Na Bezgrješno Začeće BDM, 8. prosinca 2016., održana je jednodnevna Duhovna obnova studenata u župi sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru. Duhovnu obnovu s temom "U iščekivanju Isusa", uz pokorničko bogoslužje, sv. ispovijed i sv. Misu, vodio je župni vikar don Ivan Marčić.

Dr. don Ante Pavlović, predstojnik Instituta

O RADU CRKVE NA KAMENU

Mostar, 2. siječnja 2017.
Prot. 1/2017.

Poštovani naslove!

U protekloj 2016. godini Crkva na kamenu izišla je 11 puta na 52 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. Kao i prethodnih godina, tijekom prošle godine Crkva na kamenu tiskana je u 4800 primjeraka. Prodavano je oko 4400 primjeraka. U pojedine naše župe i institucije jedan broj primjeraka išao je gratis (bolnički kapelan nosio je 50-ak primjeraka, Trebinje 20, Biskupski ordinarijat 10, Svećenički dom 10, povremeno je don Ante Luburić nosio za istočni dio Biskupije 50 primjeraka, a i ostalima uvijek dadnemo pokoji primjerak viška). Uz ovo, gratis također šaljemo i nekim prijateljima Crkve na kamenu ili Crkve u Hercegovini, kao i našim misionarima.

U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo četiri knjige: IVO ŠUTALO, Župnikovi razgovori; RATKO PERIĆ, Svećenici glagoljaši na području BiH; ŽELJKO MAJIĆ (prir.), Župa Jare; RATKO PERIĆ, Kristove poruke Sedmerim Crkvama. Do sada je Crkva na kamenu objavila 144 knjige. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga Službenoga vjesnika, kao i još nekoliko knjiga koje nisu izišle u našem izdanju.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu.

Srdačno vas pozdravljamo, želeći vam obilje Božjeg blagoslova u 2017. godini.

Dr. don Božo Goluha, glavni urednik

O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Mostar, 10. siječnja. 2017.

Djelovanje bolničkog kapelana u mostarskim bolnicama sastoji se od posjeta bolesnicima, djeljenja svetih sakramenata onima koji to žele, te slavljenja sv. Misa u bolničkoj kapelici i raznih prigoda za razgovor i razrješenje tekućih problema koje imaju bolesnici. Raspored posjeta bolnicama ne mijenjam već godinama, želeći tako priviknuti medicinsko osoblje i bolesnike da znaju kad je u njihovoj bolnici svećenik. Raspored moga dolaska u bolnicu nalazi se na ulazu u SKB i na oglasnoj

ploči pred kapelicom (kapela je na -1 katu u SKB) te na web stranici bolničkog kapelana www.bolnickikapelan-mostar.blogspot.com

Tako da svatko, tko ima pametni mobitel ili internet, može znati kad je svećenik u bolnici i u kojoj zgradi bolnice. Ponekad se čuje prigovor od bolesnika zašto svećenik odmah ne dođe kad ga se pozove. Treba imati u vidu da u Mostaru ima 7 zgrada bolnica + Južni logor i preko 1000 bolesnika pa se ne može doći hitno na svaki po-

živ, pogotovo ako je to u jutarnjim satima kad je pred svim bolnicama velika gužva u prometu pa se teško može naći mjesto za parkiranje. Mnogi župnici na svojim oglasnim pločama ili župnim listićima imaju prikaze telefona i web stranice bolničkog svećenika. Dobro bi bilo da svi to imaju i da znaju kad svećenik dolazi u bolnicu i da mogu pristupiti svetim sakramentima.

U bolnici dnevno provodim 3-5 sati, i to u popodnevnom satima jer tada najmanje smetam liječnicima i većina je bolesnika tada u svojim sobama a ne po raznim pregledima. Mobitel je uvijek uz me, osim kad sam na svetoj misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svako doba dana i noći. Treba imati u vidu da dok ispovijedam ne javljam se na mobitel, pa me treba nazvati opet kroz par minuta ako se na prvi poziv ne javim.

Ovo je dobro imati u vidu za sve one koji budu trebali bolničkog svećenika. U mostarskim bolnicama nalazi se uvijek oko 1000 bolesnika od toga je oko 70% katolika pa nije moguće na svaki poziv doći odmah, pogotovo ako su ti pozivi u različite bolnice. Pogotovo u jutarnjim satima kad je vrlo mnogo naroda i vozila kod bolnice pa je pristup otežan. **Zato bi dobro bilo da bolesnici pristupaju sv. sakramentima kad svećenik dođe u njihovu sobu.**

Ako netko od rodbine želi svome bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije pogledajte u bolesnikovu ladicu, u ormariću pored bolničkog kreveta, ima li potvrdu jeli svećenik već bio jer svakom bolesniku kojem podijelim bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako ste u bolnici a ne znate broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču na ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu -1 u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjelenju one će vam u tome pomoći.

Kad zovete svećenika bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe** a ne liječnika kod koga se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika a više je njih s istim prezimenom. Svećenik obično obilazi bolesnike u bolnicama od ručka do večere 13-18 sati jer su tada bolesnici u svojim sobama i svećenik svojim dolaskom ne ometa preglede, visite i druge liječničke poslove.

Rodbina je dužna da se brine ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika nego i za njihovo duševno spasenje. Medicinske sestre ako im ne reknete rijetko će same pozvati svećenika za

vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte. Rodbina je dužna pobrinuti se za duševno spasenje svoga bolesnika ako on to sam ne može. Mnogi su bolesnici u komi ili teškom stanju ili spavaju kad naiđem kroz bolničke sobe i ja ne znam tko su oni pogotovo ako je s kreveta uklonjen njihov karton ako mi rodbina ne javi gdje im je bolesnik.

U 2016. godini ispovjedilo se i pričestilo 652 osobe, a još 1039 osoba se pričestilo u bolnici i bolničkoj kapelici.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 6 djece.

Bolesničko pomazanje primilo je 1475 (lani 1608) bolesnika i ako su mogli ispovjedili su se i pričestili.

Broj pomazanja je manji od lanjskog za 127 a to je samo zato što sam 2 mjeseca bio, zbog svoje bolesti, odsutan iz bolnice. Imao sam zamjenu koja je išla u bolnice na pozive ali ne u redovni obilazak. Moje je iskustvo da od 100 osoba kojima podijelim bolesničko pomazanje za njih bude oko 20-30 poziva, a 70 ih je pomazano a da za njih nitko nije zvao niti se interesirao za njihovo duševno spasenje. Obično su to osobe u komi ili teški bolesnici a ja ih pomažem, samo zato, jer imaju naše ime i prezime. Zato bi zamolio župnike da prilikom krštenja, ne dozvole davanje djeci svakakvih imena, jer ih budući bolnički svećenici neće moći prepoznati kao katolike ako budu u komi u bolnici.

Broj posjetitelja svetih misa u kapelici nedjeljom je prilično dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim danom je kako kada. Posjetitelji svetih misa u kapeli uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremačice, medicinske sestre, pokoji liječnik(ca) i ponešto bolesnika. Od medicinskog osoblja ima sestara i liječnica koje gotovo redovito dođu na sv. Misu ali ima mnogo onih koji nikada nisu bili na sv. Misi u bolničkoj kapeli.

Ovom prilikom zahvaljujem se sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Arkandeli koja iako je teško bolesna) one su svake nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile i vodile liturgijsko pjevanje u kapelici i njihove sestre su pomagale na uređenju oltara i oko njega za pojedine crkvene svetkovine.

Crkva na kamenu mi je svaki mjesec davala više primjeraka lista da podijelim bolesnicima. Župnik župe sv. Ivana Mostar darovao je sve hostije, a Caritas misno vino, hvala im lijepa.

Don Radoslav Zovko, bolnički svećenik

BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU

BOŽIĆNO ČESTITANJE

U srijedu, 21. prosinca 2016. godine, biskup Ratko Perić, u prostorijama biskupske rezidencije u Mostaru, priredio je primanje za svećenike, redovnike i redovnice s područja Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Na ovo bratsko i sestrarsko zajedništvo s pastirom Crkve u Hercegovini odazvalo se šezdesetak članova klera i redovništva. Među čestitarima bili su i fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovačkih franjevac, i s. Zdenka Kozina, provincijalka sestara franjevac Mostarske provincije Svete Obitelji i braća karmelićani iz Karmela na Buškom jezeru.

Zajedništvo je otvoreno prigodnom adventskom pjesmom, nakon koje je don Željko Majić, generalni vikar, u ime svih svećenika, redovnika

i redovnica, kao i vjernoga puka hercegovačkih biskupija, uputio Božićnu čestitku ocu biskupu. Biskup je zahvalio na izrečenim čestitkama, osvrnuo se na činjenicu tragičnih napada na tolike osobe samo ovih posljednjih dana u svijetu te podsjetio kako je i sam Gospodin Isus od svoga rođenja u Betlehemu do svoje smrti na Kalvariji, govoreći samo istinu i čineći samo dobro, stalno doživljavao prijetnje smrću.

Nakon službenoga dijela biskup je, uz ponudenu okrpju, sa svima izmijenio pojedinačne dobre želje moleći od Boga obilje blagoslova, mira i uspjeha za Božić i na tom Mladom ljetu 2017. svega obilja.

ČESTITKA GENERALNOGA VIKARA

Ne boj se!

Poštovana i draga braćo svećenici, redovnici i redovnice!

Na početku ovoga našega duhovnoga, bratsko-sestarskoga, zajedništva s ocem Biskupom, pastirom naše mjesne Crkve, a sve u prigodi velike svetkovine Kristove Crkve Božića, izričemo vam svima zajedno i pojedinačno iskrenu dobrodošlicu. Zahvaljujemo vam na dolasku. Vjerujemo da se i oni koji zbog raznih pastoralnih obveza ili prostorne udaljenosti danas fizički ovdje nisu s nama, u ovo zajedništvo duhovno sjedinjuju i čestitarsku ruku, kako ocu Biskupu tako i svima nama, pružaju. I mi im zdušno i jednoglasno uzvraćamo: I ovoga Božića pohodilo vas mlado Sunce s Visine, obasjalo vam putove, prosvijetlilo

um i srce, Utjelovljena Ljubav u svima se nastanila i po nama u svijetu neprestano uprisutnjivala.

Na poseban način želimo pozdraviti ovdje prisutnoga mnogopoštovanoga provincijala fra Miljenka, provincijalku s. Zdenku, prečasne dekane i sve redovničke kućne poglavare i poglavarice.

U ovom predbožićnom vremenu u liturgijskim čitanjima snažno odzvanjaju riječi: Ne boj se! "Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga" (Lk 1,30). "Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga" (Mt 1,20). Evo smo i jutros u prvom čitanju mogli čuti proroka Sefoniju kako nam poručuje: "Ne boj se više zla! U onaj dan reći će se Jeruzalemu: ne boj se, Sione!" (Sef 3,15-16).

Strah je sastavni dio ljudske naravi. Strah je i refleksni odgovor razuma i srca na svakovrsne probleme i opasnosti s kojima se čovjek svakodnevno susreće ili ih sam sebi pripravlja. Količina nasilja koje je u rodu sa strahom u nama i u svijetu proizvodi toliku količinu straha da nam malo po malo ubija i um i srce, onesposobljava nas za život i poslanje. Jer strah je pomutnja razuma i nemir srca. No, strah, koliko je god u sebi naravan, on nije od Boga. Sv. Pavao u 2. poslanici Timoteju će reći: "Jer nije nam Bog dao duha bojažljivosti, nego snage, ljubavi i razbora" (2 Tim 1,7). Jasno, ovdje ne govorimo o daru straha Božjega koji nas potiče na vršenje Božjih zapovijedi.

Živimo u pobješnjelu vihoru nasilja i svakovrsna zla. Potvrdu ovoga možemo vidjeti u vijestima svakoga dana. Istina, ovo što se događa na svjetskoj pozornici, za sada mimoilazi naše prostore. No, nestanak života, ili bolje rečeno bijeg od života, naša je svakodnevnicica. Valja se podsjetiti i u ovom svečanom trenutku: 2015. godinu zaključili smo s oko 5.500 vjernika manje, a nakon dugo vremena broj umrlih premašio je broj rođenih - krštenih. Zašto je tomu tako?! Odgovor nam se nameće sam od sebe: Čovjeku je ukradena nada. Mjesto nade ispunja ga strah kako za današnjicu tako i sutrašnjicu. Letargija, zatvaranje u sebe, gubitak nade, enormna količina straha svugdje se snažno osjeća. Na žalost sve više ulazi i u nas. A čovjek - naš vjernik očekuje glas nade, očekuje poticaj, riječ ohrabrenja. Tko mu sve to u ovom i ovakvom svijetu može dati? Tko drugi ako ne Krist po Crkvi i oni koji su našli milost u Boga? Kako? Jedino uronućem u Krista čiji snažni ulazak u povijest slavimo u ovoj tajni Utjelovljenja. Samo ako smo čvrsto uvezani uz Krista, možemo biti sigurna nada u nesigurnom svijetu, najvjestitelji bolje i sretnije sadašnjosti i budućnosti,

pobjednici svakoga straha, pa i straha od smrti. Bez njega svaka naša riječ ohrabrenja i nade odiše prazninom i spotiče se vlastitom ograničenošću. Prije čvrstoga prihvaćanja Istinom onoga što anđeo naviješta, i Marija i Josip bili su nesigurni, zbunjeni, preplašeni. No, snažno: ne boj se! - da parafraziram misao kard. Gerharda Müllera, prefekta Kongregacije za nauk vjere, zapisanu u knjizi: *Razgovor o nadi*, pretvorilo ih je u "grumen što sja na dnu korita, dajući istinsku mjeru svakodnevnim nadama".

Preuzvišeni Biskupe! Ove jeseni, točnije na svetkovinu Uzvišenja sv. Križa, ušli ste u jubilaru - srebrenu obljetnicu Vašega biskupskoga služenja Crkvi u Hercegovini. Na čelo Biskupije došli ste u vrlo teškom vremenu. Često, kako u privatnim razgovorima tako i u službenim nastupima i intervjuima, znali ste reći: Snaga za prihvaćanje ovako teške i odgovorne službe bili su mi također svećenici, redovnici i redovnice. Mi Vam zahvaljujemo za sve Vaše poticaje, ohrabrenja i savjete. Zahvaljujemo Vam za pastirsko zauzimanje i zaštitu. Želimo na poseban način u ovoj Vašoj jubilarnoj godini pokazati blizinu s Vama moleći dobroga Boga, Novorođenoga Kralja, da Vas čuva u dobru zdravlju, u Božjem strahu i ni u kakvu ljudskom strahu, uvijek iznovice jača u duhu kako biste i sami ojačani bili i naša snaga, a svi zajedno Božji odgovor, nada i utjeha povjerenju narodu, kako bi mir Božji koji je iznad svakoga razuma očuvao naša srca i misli u Kristu Isusu (usp. Fil 4,7).

Preuzvišeni biskupe! S ovim mislima, u ime svega svećenstva i redovništva, svega od Boga Vam povjerena puka, izričem Vam ovu svečarsku čestitku našim božićnim pozdravom

Na dobro Vam došao Božić - Sveto Porođenje Isusovo!

POLNOČKA U KATEDRALI

U svih sedam mostarskih župa - Sv. Luka i Sv. Marko imaju zajedničku crkvu Dobroga Pastira i zajedničkoga župnika - slavljene su sv. Mise zornice u 6.00 ujutro. Uglavnom crkve pune. Bila je uvijek i mogućnost za sv. ispovijed. Misa polnočka proslavljena je u radosti i miru. Mjesni biskup Ratko Perić predvodio je Euharistijsko slavlje u katedrali Marije Majke Crkve. Ne treba ni isticati da je katedrala bila puna, ali ako se usporedi s proš-

logodišnjim mnoštvom, neki će reći da se ove godine primijetilo nešto manje naroda. Je li to odraz iseljavanja? U 2015. godini u Hercegovini je 5000 katolika manje.

U koncelecijaciji su bili katedralni župnik don Luka Pavlović, ravnatelj Biskupijskoga caritasa don Ante Komadina, delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj don Ivica Komadina i don Davor Berezovski, župni vikar u katedrali. Oko oltara

posluživali su i asistirali katedralni bogoslovi i sjemeništari, te veći broj župnih ministranata pod vodstvom tajnika don Marina Skendera. Svečanon cijelomu slavlju dao je svojim pjevanjem Veliki katedralni zbor uz pratnju komornoga orkestra pod vodstvom prof. don Nike Luburića. Na svršetku

sv. Mise biskup je pozdravio žitomisličkoga igumana o. Danila Pavlovića i zahvalio mu na božićnim čestitkama koje je izrazio svojim prisustvovanjem svetoj Polnočki i poželio mu dobru pripremu za Božić koji pravoslavni vjernici slave 7. siječnja po starom julijanskom kalendaru.

BISKUPOVA HOMILIJA

UZ BOŽIĆNU ČESTITKU SV. AUGUSTINA

1. - Radujte se muževi, radujte se žene: Rodio se Krist muškarac, rođen je od žene!

Tako svečano i poticajno na radost počinje svoju Božićnu čestitku sv. Augustin (354.-430.), biskup u Hiponu u današnjem Alžiru prije 1600 godina (biskup: 396.-430.), svomu vjernomu puku i kleru. Kristovim otajstvenim utjelovljenjem i rođenjem oba su roda počašćena, i muški po dječaku Isusu i ženski po majci Mariji. Kao što su oba roda bila svjesno i svojevrijedno ranjena u početku stvaranja: i suprug Adam i supruga mu Eva. Njihov se grijeh u svojim posljedicama protegnuo na sve nas, uz iznimku Isusa, Sina Božjega, i njegove Majke, Bogorodice Marije. Ljudska su bića ravnopravna kao osobe, unatoč svim naravnim razlikama. A onda tijekom povijesti ravnopravni su i narodi. To se pravo i ravnopravnost temelji u Božjemu zakonu, a ne u ljudskim namjernim izmišljotinama. Razumije se da Bog jest Stvoritelj, a mi smo samo ljudska stvorenja; da Sin Božji jest Otkupitelj, a mi smo samo potrebni otkupljenja. Božja je inicijativa i planirano djelo izbavljenja od zla i spasenja u nebu, a nama je upućen poziv na razumnu i slobodnovoljnu suradnju u vlastitu spasenju.

- *Kriste Sine Boga živoga, rođeni od Žene, ne dopusti da ponavljamo grijehe neposluha i oholosti praroditelja, nego učini da se držimo Tvoga puta i zakona koji vodi k ispunjenju Božjega plana. Da ne izmišljamo svoja "ljudska prava" koja odudaraju od Tvoga božanskog morala! Pozvani smo na radost i klicanje u duši zbog Tvoga djela otkupljenja. Zahvalni smo Ti i veselimo se i na vanjski način!*

2. - Radujte se, djeve svete: Djevica vam rodila, da se i vi djevičanski zaručite;

ni začecem ni rođenjem ne možete izgubiti ono što volite.

Na drugom su mjestu dionici Božićne radosti oni koji su svoje djevičanstvo Bogu posvetili i vjerno ga obdržavaju. Blago čistima srcem! Pa i

da se dogodi nasiljem začece, ne gubi se ono što se voli. Marija je čudesno i otajstveno djevičanski začela osjenjenjem Duha Svetoga i rodila djevičanskog Isusa, koji se ukazao kao Zaručnik a cijela Crkva kao zaručnica. Sve u slici vjerodostojne ljubavi koja ne pozna požude ni grijeha. Uostalom u stadiju dovršenja ili savršenstva sve je kao u daru trajna djevičanstva: nit se žene niti se udaju, nego su kao anđeli Božji (Mt 22,29).

- *Djevičanski Isuse, udijeli shvaćanje i snagu svima onima koje je Otac privilegirano pozvao da u Crkvi izaberu djevičanski stalež i da vjerno i velikodušno odgovore zvanju svjedočeci istinsku ljubav prema Bogu i njegovoj Crkvi.*

3. - Radujte se, pravednici: Rođendan je Opravdateljev!

Sveti se biskup Augustin potom obraća pravednicima, koji to nisu po sebi, po svojim zaslugama, nego po otkupiteljskom djelu Krista Gospodina koji nas u krštenju čini pravednima, tj. opravdava nas pred Bogom Ocem svojom patnjom, smrću i uskrsnućem. I mi doista postajemo prava djeca Božja, pravedni i opravdani. Kao što nas je Bog stvorio bez nas, opravdava nas u krštenju također bez nas, bez naših djela, ali nas ne će konačno spasiti bez nas: traži se i naša vjera i naša djela u suradnji s milošću spasenja! Hoće se vjerno nošenje križa ovom suznom dolinom dok ne prispijemo k slavi uskrsnuća. Pravedne čeka uskrsnuće života, a nepravedne uskrsnuće osude (Iv 5,29).

- *Novorođeni Isuse, Ti nas opravdavaš od naših nepravdi i krivdi, da stojimo pred Tobom opravdani kako bismo bili spremni, vjerom i djelom, boriti se za vječno spasenje!*

4. - Radujte se, bolesni i slabi: Rođendan je Ozdraviteljev.

Novorođeni Isus nije samo onaj koji opravdava i nudi duševno spasenje svima a prihvaćaju ga oni koji to hoće i surađuju s njime, nego je on

ujedno i Iscjelitelj tjelesno bolesnih i slabih osoba. Sastavljeni smo od duše i tijela. Nismo puna osoba bez oba konstitutivna dijela. Ako se raduje duša, raduje se i tijelo; a ako boli duša, boli i tijelo. Isus liječi oboje. Eto poziva na radost zbog duševno-tjelesnoga zdravlja koje je on donio i daruje onima koji ispunjuju volju Božju.

- *Isuse, Liječniče naših duša i tijela, pouči nas da primajući dar zdravlja iz Tvoje ruke, držimo da smrtno tijelo u odnosu na besmrtnu dušu "ne koristi ništa" (Iv 6,63), a da je neizmjerena vrijednost u spasenju duše radi čega će i tijelo jednoga dana uskrsnuti na život vječni!*

5. - Radujte se zarobljeni: Rođendan je Otkupitelj!

Dvostruki su robovi: jedni su zarobljeni grijehom, a drugi tako fizički zarobljeni da ne mogu slobodno djelovati. Kažu da danas u svijetu ima oko 35 milijuna stvarnih robova, kojima je onemogućeno razumno i slobodno djelovanje: bijelo roblje, dužničko roblje. Božić - Isus ima moć osloboditi svojim otkupljenjem čovjeka i od ropstva grijeha i od društvenoga ropstva.

- *Isuse Otkupitelju ljudskoga roda! Daj milost onim ljudima koji u duši žele i u životu čine da budu slobodni u Bogu! A Otac će naći načina da svima ponudi otkupljenje.*

6. - Radujte se služitelji: Rođendan je Gospodarev!

Služitelji su i robovi i ropkinje, i sluge i služkinje, i službenici i službenice, i ministranti i asistenti, a Krist je Gospodar, *Dominus, Dominans*, koji dominira, upravlja i ravna. Od našega začeca i rođenja Bog upravlja svima nama. A on želi ne samo da se oslobodimo ropskoga stanja nego da s Njime kraljujemo u vijeke vjekova.

- *Gospodine Isuse, Gospodaru naših duša, daj da shvatimo, prvo mi u Crkvi, a onda i svi drugi, da smo tek onda pravo slobodni kada Tebi služimo! Kada Tebe priznajemo svojim Gospodarom! Jer "Tebi služiti znači kraljevati".*

7. - Radujte se slobodni: Rođendan je Oslobođitelj!

Imaju se jednako pravo radovati oni slojevi društva koji se zovu slobodni, nasuprot robo-

vima, ili su bili državnim ukazom oslobođeni. Društveno slobodni, ali ne onim najvišim stupnjem slobode u Duhu Svetom, koje samo zakon Duha određuje u djelovanju.

- *Oslobođitelju Isuse, pouči nas da su slobodni samo oni koji svoju slobodu predaju u ruke Božje, a ne u grijeh ljudske! I da je Božji plan beskrajno veći i umniji od bilo kojega našega plana i programa.*

8. - Radujte se svi kršćani: Rođendan je Kristov!

Hiponski biskup čestita Kristov rođendan svim kršćanima. *Christus - christianus*: vidljivo je da riječ *christianus*/kršćanin dolazi od Krista - Pomazanika, Mesije, Spasitelja i svih ovih drugih božanskih naziva koje je veleumni Augustin nabrojio navodeći ovih osam kategorija u društvu, a sve su potrebne čistoće duše i tijela, temeljita opravdanja, potpuna ozdravljenja, sigurna otkupljenja, trajna oslobođenja, vječnoga spasenja. Jest Augustinov vrhunski kontrast u riječima, ali riječima koje nose puno značenje i smisao!

Isuse Kriste, ne dopusti da mi, kršćani, koji se ponosimo Tvojim imenom, budemo poput Betlehemčana koji ne primaju ni Tebe, ni Tvoje majke Marije, ni Josipa. Daj da budemo poput pastira koji traže Dobroga Pastira, Pastira nad Pastirima. Da budemo poput istočnih kraljeva koji traže Pravoga Kralja, Kralja nad Kraljevima!

Na dobro vam svima došao Božić - Sveto Porodenje Isusovo!

Izvorni latinski tekst sv. Augustina:

Exsultent viri, exsultent feminae:

Christus vir est natus, ex femina est natus;

Exsultate, virgines sanctae:

Virgo vobis peperit, cui sine corruptione nubatis;

quae nec concipiendo, nec pariendo

potestis perdere quod amatis.

Exsultate, justi: Natalis est Justificatoris.

Exsultate, debiles et aegroti: Natalis est Salvatoris.

Exsultate, captivi: Natalis est Redemptoris.

Exsultent servi: Natalis est Dominantis.

Exsultent liberi: Natalis est Liberantis.

Exsultent omnes christiani: Natalis est Christi.

[S. Augustinus, *Sermones de tempore*, 184; PL, lib. 38, col. 996].

BOŽIĆNA POLDANJA MISA

SVJETLO, SLAVA, SPAS I MIR

Mostar, 25. prosinca 2016. - Na svetkovinu Rođenja Gospodinova - Božić, 25. prosinca 2016., u Gospinoj katedrali slavljen je pet redovitih sv. Misa, a ono polnočno kao i ono poldanje Euharistijsko slavlje u 11.00 sati predvodio je biskup Ratko Perić, a s njim su koncelebrirali generalni vikar don Željko Majić, katedralni župnik don Luka Pavlović, župni vikar don Ilija Petković mlađi i biskupov tajnik don Marin Skender.

Dok je biskup s kadionicom prolazio ispred jaslica, a katedralni zbor radosno pjevao božićne pjesme, neki su se mališani, koje su majke ispustile iz ruku, još radosnije domogli ograde jaslica ispred oltara da vide što se u njima krije. Između mnoštva figurica neki upiru prstom u maloga Isusa na slamici. Ponekad i dječaci i djevojčice podignu pjevni glas, ali nije uvijek ujednačen kao u don Nikinu zboru. Ali ovo je i njihov dan!

Biskup je u početku, čestitajući Božić svemu mnoštvu nazočnomu, zahvalio i svima onim pojedinih osobama i institucijama na čestitkama i zaželio svima Božićnu milost i radost. Prije završnoga blagoslov predvoditelj slavlja predmolio je molitvu na nakanu Svetog Oca i podijelio apostolski blagoslov s potpunim oprostom.

Poslije sv. Mise razmijenilo se više stotina vjernika na zajedničkom čestitanju u velikoj katedralnoj dvorani gdje se našla i rektorica Sveučilišta u Mostaru dr. Ljerka Ostojić, predsjednik Vlade Hercegovačko-neretvanske županije dr. Nevenko Herceg i brojni drugi javni djelatnici.

Poslije slavlja u katedrali biskup je sa suradnicima pohodio svećenike u Domu, čestitao im Božić i ostao s njima na objedu.

BISKUPOVA HOMILIJA

ILI JE VEĆI BOŽIĆ ILI USKRS?

Braćo svećenici, bogoljubni vjernici!

Talijani imaju uzrečicu: *Il Natale con i tuoi, e la Pasqua dove vuoi!* - Božićaj sa svojim doma, a uskrsuj gdje te volja!

Božić i Uskrs. Osvrnemo li se na vremena Isusovih Apostola i prvih kršćana, odnosno na prvo, drugo i treće stoljeće Crkve, razabiremo kako se blagdan Božić - Rođendan Isusa Krista - počeo javno i liturgijski slaviti 25. prosinca tek od četvrtoga stoljeća nadalje, u Rimu od 336. godine. Istina, u nekim se Crkvama, kao onoj aleksandrijskoj, Božić slavio u drugi datum još od 200. godine.

A Uskrs se slavio odmah na prvu obljetnicu Kristova uskrsnuća. Zapravo nakon slavnoga Isusova ustajanja od mrtvih i njegova uzašašća u nebesku slavu Uskrs se počeo slaviti svake nedjelje, kako i Apostol naroda sv. Pavao prenosi tradiciju: "Svakoga prvoga dana u tjednu neka svaki od vas kod sebe na stranu stavlja i skuplja što uzmogne..." (1 Kor 16,2), a to je nedjelja u kojoj se počinje "činiti spomen" na sve ono što je Isus učinio za naše spasenje, organizira se agape-gozba ponajviše radi siromaha, skupljaju se milodari za

nemoćne, pohađaju se bolesnici itd. Dobra djela kažu kakva nam je vjera. U Crkvi židovska subota ustupa mjesto kršćanskoj nedjelji.

A u svih nas, ne samo u Talijana, danas je gotovo posve drukčije. Božić slavimo iznad svega, javno i privatno: preposjećenim polnočkama, gradskim i crkvenim jaslicama, milijunima čestitaka s pomoću sms-ova, emailova, faksova, telefona, fiksnih i mobilnih, neki i pismima, s vatrometima, uzajamnim darovima, obiteljski pretrpanim stolovima.

A Uskrs ne slavimo sigurno ni desetinom od svega toga: uglavnom Bdijenjem, Misom bdijenja, Uskrsnom Misom, čestitkama... A Uskrs je i liturgijski i dogmatski svetkovina nad svetkovinama kao što su razumjeli Apostoli i prvi kršćani i tako proslavljali.

Božić je utjelovljeni i rođeni Sin Božji i sin Marijin u liku Djeteta, koje je bilo podložno rastu u dobi, krjeposti i mudrosti (Lk 2,40.52), uz Gospinu i Josipovu brigu, pouku i primjer.

A Uskrsli jest dovršen, savršen Čovjek Isus Krist-Pomazanik-Mesija, očitovani Otkupitelj i Spasitelj, pravi Bog od pravoga Boga!

Ima i bitnih dogmatsko-liturgijskih istosti i sličnosti između Božića i Uskrsa:

Prva: Istina! U šest najvećih istina i tajna naše svete vjere u istom su redu: "4. Sin je Božji postao čovjekom i otkupio nas smrću i uskrsnućem." Na istoj razini i pod istom istinom: Kristovo utjelovljenje/rođenje i Njegovo uskrsnuće. Početak i svršetak.

Druga je sličnost: Patnja! Malo Dijete tek od Majke rođeno mrzne se u štalici, unatoč svemu Majčinu povijanju i zamotavanju. Dijete mora bježati u Egipat ispred mača zloćudna Heroda, kao što će patnje Velikoga tjedna dosegnuti svoj vrhunac u samoj smrti Kristovoj na Golgoti.

Krist je svoju patnju i smrt pobijedio vlastitim Uskrsnućem da više nikada ne pati i ne umre.

Mi smo ljudi u fazi **rađanja** i rasta, patnje i smrti. **Uskrsnuće** nam je tijela obećano da će se dogoditi o Sudnjem danu i traži se naša vjera: "Vjerujem u uskrsnuće mrtvih!"

Četiri dara. Ljudski je rod usmjerio oči na svjetlo koje se pojavilo kao Mlado Sunce s visine na prosvjetljenje narodâ, na spasenje svega čovječanstva; židovske su oči usmjerene na slavu puka izabranoga, na mir koji donosi spokoj dušama na svijetu! Upravo su to najveći Božji darovi i bitne vrijednosti u životu čovjeka i čovječanstva, kako ih je izrekao starina Šimun, prorok u Hramu, kada se susreo s malim Isusom, s majkom njegovom Marijom i sa sv. Josipom, uskliknuvši da mu ne bi bilo žao umrijeti istoga trenutka kada je vidio ta četiri veličanstvena dara u životu: svjetlo, spas, slavu i mir (Lk 2,28-32).

Svjetlo Kristovo javlja se protiv zamračena uma, protiv izopačena srca, protiv izbora grijeha i bezakonja koje vodi iz tame u tamu umjesto u krjepost i mudrost koje osmišljaju čovjekov život.

Bog nam je dao očinski vid, koji nam ništa ne koristi, ako nema vanjskoga svjetla, od sunca ili od žarulje ili od svijeće.

Tako nam ne bi ništa koristio ni vid naše naravne pameti kada ne bismo imali obzor svjetla kojim kruži naš um da spoznamo i zaključimo ono što primjećujemo. Bog je svjetlo. Kažu da sama riječ Bog, u sanskrtskom jeziku *baghas*, znači svjetlo. Krist je naše svjetlo, i duševno i tjelesno, svjetlo oka i uma. Mi svakomu i u životu želimo pravo svjetlo, a ispraćujemo li svoje vjernike, braću i sestre, s ovoga svijeta zazivom: Svjetlost vječna svjetlila njima!?

Mir Kristov koji je protiv svakoga nereda u duši i u društvu, protiv nemira građanskoga i rata

međunarodnoga. Mir je vrijednost koju Bog daje čovjeku već na ovome svijetu: mir savjesti, mir srca, mir u duši, u kući, u gradu, u domovini, u svijetu. Isus je rekao svojim apostolima: "Mir vam dajem. Dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje" (Iv 14,27). On daje svoj božanski mir, koji ne počiva na nepravdama i neistinama. Mi počinjemo Euharistijsko slavlje, Isusovu žrtvu i gozbu, s pozdravom: *Mir vama!* I završavamo sv. Misu s pozdravom: *Idite u miru. Božjemu miru!* A u Misi često zazivamo mir Božji, osobito pred samu sv. Pričest. Mi ispraćujemo i vjernike s ovoga svijeta s tim pozdravom: *Počivao u miru!* Ne u grobu, nego u Bogu.

Spasenje Isusovo javlja se protiv ljudske ograđenosti u oholosti i svakovrsnu zlu, protiv propasti i smrti! Spasenje je završni dar Božji čovjeku. Stvorio nas je bez nas, opravdao nas je u krštenju bez naših zasluga, a ne će nas spasiti bez nas, bez našega zalaganja, sudioništva. Valja uložiti, na častan način, sve svoje snage i sposobnosti, fizičke i umne, moralne i molitvene da postignemo spasenje, koje je u Božjoj ruci. Spasenje je najveći dar koji je Bog smislio kao nagradu onima koji kroz šipražje ovoga svijeta njegovim putovima hode. To je onaj blagoslovljeni svršetak koji je Gospodin pripremio onima koji ga vole i koji ga se u ljubavi sinovski boje i iskreno ga časte.

Slava Božja javlja se protiv ljudske sramote i bezočnosti, protiv poistovjećenja dobre i zloće, protiv nerazlikovanja istine od laži! Sav smisao stvaranja, vidljivoga i nevidljivoga svijeta, sva čudesna živa priroda, sva ljudska sloboda, sve čovječanstvo jest slava Božja, tj. poznatost i priznatost Božja u duhovima nebeskim i ljudima zemaljskim. Mi smo ljudi na zemlji slava Božja. Kao što je onaj maturant odlikaš, koji je oslobođen usmenog ispita na maturi, slava i svojih roditelja i svojih profesora, tako smo i mi, kada uspijemo, kada čestito završimo ovozemni tijek života, prava slava Božja. Bog se savršeno proslavlja u nama ljudima; mi smo njegova dika koja se očituje u našem priznanju i u zahvali za njegove darove i djela. Razumije se Bog ima u sebi u svome trojstvenom troosobom životu, punu neizmjernu slavu, i nije mu potrebna naša vanjska slava. Nego on to čini radi nas i radi našega spasenja, i svjetla, i mira, i vječne slave. Da i mi budemo gdje je on!

A upravo novorođeni Kralj betlehemijski donosi i osigurava

to **Svjetlo**, koje rasvjetljuje svakoga čovjeka, ako čovjek želi biti prosvjetljen;

taj **Mir** koji se daje ljudima koji to žele i za to se bore;

to **Spasenje**, koje je ponuđeno svakomu čovjeku kako je samo Bogu znano, a da to razuman čovjek ikako želi;

tu **Slavu**, koja se traži samo od Boga a ne od ljudi. Eto puta da i mi po Božićnom svjetlu, spasu, slavi i miru uzrastemo do savršena, uskrsla čovjeka. Amen.

ĐAKONSKO REĐENJE

Mostar, 26. prosinca 2016. - Na blagdan sv. Stjepana, prvomučenika i prvoga od Sedmorice đakona apostolske Crkve, 26. prosinca 2016., za vrijeme svečane večernje sv. Mise u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru biskup Ratko Perić podijelio je sakrament sv. reda đakonata fra Augustinu Čordašu (r. 1989.), članu Hercegovačke franjevačke provincije, čestitajući njegovim roditeljima, cijeloj obitelji i rodbini kao i Provinciji. Fra Augustinova obitelj živi na području mostarske katedralne župe. U koncelebraciji je sudjelovalo 25 franjevačkih i dijecezanskih svećenika, uz radostan ugođaj božićnih pjesama koje je izvodio župni zbor. Evanđelje je pjevao đakon fra Alen Pajić. Na svršetku sv. Mise provincijal fra Miljenko Šteko izrazio je radost i iskrenu zahvalnost

Bogu i svima koji su sudjelovali u molitvenu i odgojnu praćenju ovoga duhovnog redovničkog zvanja. Poslije misnoga blagoslova priređen je domjenak u franjevačkom samostanu gdje su se razmjenjivale božićne čestitke.

Ovo je drugi ovogodišnji đakon u Hercegovini; u nedjelju 4. prosinca zaređen je don Marin Krešić, bogoslov župe Svetoga Marka u Cimu u crkvi Dobroga Pastira u Mostaru. Biskup obično prepušta đakonskim kandidatima, župnicima, poglavarima da izraze želju s obzirom na đakonsko ređenje, a sakrament prezbiterskoga reda redovito se podjeljuje svim kandidatima u mostarskoj katedrali oko svetkovine sv. Petra i Pavla.

Bogu hvala na njegovu Božićnom daru!

BISKUPOVA HOMILIJA

KAKVE ĐAKONE CRKVA ŽELI?

Đakone nije ustanovio Isus Krist kao što je izričito pozvao i ustanovio Dvanaesticu apostola (Mk 3,14). Ali jesu ih ustanovili apostoli ovlašću koju su primili od Gospodina: Što svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima... (Mt 18,18).

Čim su apostoli praktično uvidjeli da bi zbog razloga posluživanja kod stolova, gdje su izbili neredi prigodom dijeljenja karitasovih namirnica, moglo patiti "posvećenje molitvi i posluživanje Riječi" (Dj 6,4), odmah su se dali na dogovor i izbor muževa prikladnih za službu pri gozbi ljubavi ili agapi i za posluživanje siromašnih. Apostoli su jasno postavili tri uvjeta ili kriterija (Dj 6,3), po kojima će se birati takvi kandidati za đakonsku službu:

Prvo, da su "na dobru glasu", tj. čisti u govoru i tvorbu i čestiti tako da se drže ljudskoga reda i Kristova ćudoređa. Crkva, i ona prvašnja i ova

današnja, ne može uzeti u obzir čovjeka koji nije "na dobru glasu"!

Drugo, da su kandidati "puni Duha" Svetoga, tj. da su u svetoj krizmi primili od apostola sedam darova Duha Svetoga, da uočljivo razvijaju te Božje darove i da se drže uputa odgovorne apostolske hijerarhije, a ne svoje neodgovorne anarhije srca, jezika i mozga. Ni danas ne može biti zaređen za đakona pripravnik koji nije primio sakrament sv. potvrde i ne drži se kanonskih uputa!

Treće, da su "puni mudrosti". Mudri su oni kojima je ono božansko neprocjenjivo važnije od ljudskoga, ono vječno presudnije od vremenitoga, ono nebesko značajnije od zemaljskoga, a ono duhovno vrjednije od tjelesnoga. Mudri su oni kojima je beskrajno više stalo do trajna glasa savjesti negoli do trenutačna zova strasti. Đakon se suobličuje Kristu, a ne ovomu svijetu!

Po tim su se, dakle, kriterijima tijekom povijesti birali klerici - pozvanici u crkvene službe sve do danas. Pogledajmo kako se od jednoga kandidata razvio uzoran đakon i mučenik, a od drugoga besprimjeran i nemoralan sektaš.

Đakon Stjepan. Ne znamo pouzdano je li on pripadao onoj vjernoj skupini između Sedamdeset i dvojice Isusovih pozvanih učenika, koji su ostali povezani s njime i nakon što "mnogi učenici odstupiše, više nisu išli s njime" (Iv 6,66), kao što su, između poznatih, Ananija, Kleofa, Matija i drugi. Prema tekstu Djela apostolskih, dade se zaključiti da je Stjepan i prije primanja službe đakonata bio poznat prvotnoj kršćanskoj zajednici jer je bio čovjek Božji, na čestitu glasu, bistra uma i zamjetne govorničke vještine, zbog čega ga je vjerničko mnoštvo predložilo na prvo mjesto. Stjepan je dakle bio vrlo popularan među prvim vjernicima, osobito među onima iz dijaspore gdje se, osim hebrejskim, govorilo i helenskim-grčkim jezikom. Samo mu ime, na grčkom *Stephanos*, znači Vjenceslav ili Krunoslav.

Kada se pojavila stvarna potreba da se predlože i rukopolože Sedmorica đakona za službu kod stolova, Stjepan je bio na čelu. Kao zaređeni đakon svima je postao dobro poznat. Smatran protodakonom đakonskoga zbora. Toliko je nadrastao svoje karitativno služenje da se nije mogao zadovoljiti samo time da poslužuje kod stolova, nego je počeo propovijedati po sinagogama u Jeruzalemu, te "pun snage i milosti, činio velika čudesa i znamenja u narodu" (Dj 6,8). Tako je privukao nemalen broj Židova za Krista. Broj se učenika iz dana u dan povećavao Stjepanovim zaslugama, a ljubomora među njegovim protivnicima sve više i više rasla.

Kada su Židovi, predstavnici službene religije, uvidjeli da im Stjepan govori o nekim Mojsijevim pravilima - ne o Deset Božjih zapovijedi! - kao o nečem prevladanom, a oduševljeno svjedoči za Isusa Krista kao Božjega Sina i novoga Zakonodavca, kao nečemu posve novom, prekipjeli su u svojoj osveti, izveli ga izvan grada i zasuli hrpom kamenja. Nisu više tražili ni rimskoga sudca da potvrdi njihovu presudu, kao ono kod Isusa, niti su i pred kim odgovarali za svoje kamenje i bezakonje. Tako je Stjepan postao prvi "svjedok" - mučenik Gospoda Boga (Dj 22,20). Moglo je to biti 34./35. godine. Stjepan se istaknuo svojim biblijsko-povijesnim propovijedima, iskrenim praštanjem svojim progoniteljima i mučeničkom smrću. U njega je bio savršen sklad između riječi i djela.

Njegovo je svjedočanstvo/mučeništvo djelovalo i na Savla Taržanina, tako da mu je stavilo u pitanje sav njegov religijski sustav: Ako đakon Stjepan ima pravo, onda smo svi mi drugi u velikoj zabludi! Isus mu je to i dokazao pred Damaskom.

Đakon Nikola. Za đakonskoga kandidata Nikolu izričito se kaže da je pridošlica, tj. prodrijetlom iz poganstva, obraćenik, pridošao u kršćanstvo. Nije dakle bio židovske ni religije ni nacije, nego došljak iz Antiohije sirijske. Kršten, rukopoložen za đakona sa šestoricom ostalih izabranih židovskih kandidata u Jeruzalemu: Stjepanom i Filipom, Nikanorom i Prohorom, Parmenom i Timonom (Dj 6,5). Ali je u duši, čini se, ostao poganin. Zaređen valjano, a ostao nevaljao, sa svim svojim poganlukom, kao da se u njemu nije ništa promijenilo niti primilo. Zaređen prvim stupnjem svetoga reda, ali nije ustrajao ni u đakonskom zvanju, a kamoli da bi bio promaknut u viši red. Napustio je i služenje kod stolova i propovijedanje na sastancima kod oltara. I dao se po krivu putu. Nikola je, prema određenoj struji u prvotnoj tradiciji, odustao od autentična naviještanja Riječi i od evanđeoske čistoće tijela. Došla je u pitanje i njegova logika, i njegova moralka. A po tome svijet procjenjuje jednoga đakona i uopće službenika Crkve. Ponovo se vratio u poganstvo i naučavao krive stvari, osobito na području Šeste i Devete Božje zapovijedi. Čak je osnovao posebnu sektu svojih pristaša, prozvana po njegovu imenu - nikolaiti. Navode se imenito barem dva puta u knjizi *Otkrivenja* (2,6.15).

Za vrijeme svetoga đakonskog ređenja u pitanjima, odgovorima i molitvama barem se dva puta spominje naviještanje Evanđelja. Prvi put upitom "Hoćeš li apostolsku vjeru propovijedati riječju i djelom prema Evanđelju i crkvenoj predaji?", a, drugi put, na kraju ređenja: "Primi Kristovo Evanđelje kojemu si postao navjestitelj."

Đakoni su poslužitelji Božjih otajstava, upisivači krštenih i vjenčanih, kao i umrlih, posjetitelji nemoćnih i starih, suradnici na njivi Gospodnjoj, ali na prvom mjestu - propovjednici Riječi Božje! Po propovijedi se prenosi Riječ, vjera - "vjera po poruci, a poruka riječju Kristovom" (Rim 10,27), a to je glavna snaga i način priopćavanja! Poziva na obraćenje i sam se obraća!

Nikola Antiohijac, pridošlica iz poganstva, nažalost, nije odgovorio ni kršćanskoj vjeri ni đakonskoj zadaći.

- Ušao je u novozavjetnu i crkvenu povijest kao trovatelj kršćanskih duša po Maloj Aziji, na

području Božjih zapovijedi. Sam u grijeh upao i onda i druge navodio da griješe. Tko poništi načelo, ubrzo će poništiti i praksu.

- Kada se odmetne dobar đakon ili prezbiter ili biskup i ne drži se Božjega puta, posljedice mogu biti više nego porazne ne samo u župi i biskupiji. Slabić se naopako poziva na druge. Kao da su mu kriterij drugi, a ne Božji zakon!

- Ne zaboravimo: Kao što je jedan član iskočio iz Apostolskoga zbora, a bio je izravno pozvan od samoga Isusa Krista, tako je, evo, i jedan ispao iz Đakonskoga zbora a bio je pozvan od Dvanaestorice apostola.

Dragi fra Augustine, čuli smo u početku obreda da si kršten u Sarajevu, 1990., krizman

u Mostaru, 2004., da si napunio potrebnu dob za ređenje, obdaren potrebnim sposobnostima, da si doživotne zavjete položio u Međugorju, 2014., da si ove 2016. godine diplomirao u Zagrebu, obavio duhovne vježbe u Slanom, položio ispovijest vjere u Mostaru i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, te da puk koji je bio pitan o Tvojim prikladnosti za sveti red đakonata nije dao nikakve negativne primjedbe. Polazem na Te ruke kao na čestita kandidata, a Ti se pokaži na borbenoj liniji sv. Stjepana đakona u molitvi, u asistiranju kod oltara, u propovijedi, u posluživanju kod stolova, osobito u spremnosti svjedočiti za Krista - do krvi! Bog Ti bio u pomoći!

PROSLAVA SV. JOSIPA, ZAŠTITNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE

Mostar, 20. ožujka 2017. - Na dan liturgijskoga slavlja sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, a uoči 69. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, 20. ožujka 2017. u 18 sati, u biskupi BK BiH slavili su i zajedničko Euharistijsko slavlje u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, u zajedništvu s četvoricom biskupa i koncelebraciju dvadesetak svećenika, dijecezanskih i franjevac. Na Svetoj misi sudjelovao je i veći broj redovnica raznih kongregacija, a brojni vjernici ispunili su mostarsku stolnicu.

Riječi pozdrava i dobrodošlice kardinalu Vinku, biskupima msgr. Tomi, msgr. Peri i msgr. Marku, svećenicima i svim okupljenima uputio je domaćin msgr. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski. "Braćo i sestre, neka je svima vama, svima nama sretna i blagoslovljena i čestita ova svetkovina sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, zaštitnika naše Mostarsko-duvanjske biskupije i zaštitnika cijele Katoličke Crkve. Josip je prva klasa. Na prvom mjestu ispred svih svetaca i svetica Božjih. Jedino je Gospa ekstra. Mi ćemo

se preporučiti i osobno, i obiteljski, i crkveno, i nacionalno njemu u zagovor. Iskoristit ćemo tu njegovu moć zagovora da nam pomogne kod Isusa Krista kojemu je bio vjeran od početka do kraja svoga života", kazao je biskup Perić u pozdravnoj riječi.

Uvodeći u Misno slavlje kardinal Puljić zahvalio je biskupu Periću na pozdravu te čestitao svetkovinu sv. Josipa cijeloj mjesnoj Crkvi preporučujući je zagovoru ovog velikog sveca. Potaknuo je okupljene i na molitvu za cijelu Katoličku Crkvu i za sve obitelji "da sv. Josip, kao poglavar Svete Obitelji, izmoli svim našim obiteljima potrebne milosti". Pozvao je da mole sv. Josipa i za sve očeve jer je uzor svih očeva iako nije bio naravni otac, ali je bio otac pred zakonom. "Molit ćemo i za sve one koji nose ime Josip da ih prati zagovor sv. Josipa. Molit ćemo i za naš hrvatski narod jer je on proglašen zagovornikom i zaštitnikom našeg naroda", kazao je kardinal Puljić.

Prigodnu propovijed uputio je pomoćni biskup banjolučki msgr. Marko Semren. Tijekom Svete mise liturgijsko pjevanje animirao je Katedralni zbor pod ravnanjem don Nike Luburića dok je asistenciju koordinirao biskupov tajnik vlč. Marin Skender.

PROPOVIJED BISKUPA SEMRENA

Preuzvišeni biskupe Ratko, uzoriti kardinale Vinko, braćo u biskupstvu i svećeništvu, poštovane časne sestre, dragi puče Božji, dragi štovatelji, prijatelji sv. Josipa, Bog je dao našoj biskupiji Mostarsko-duvanjskoj sv. Josipa kao zaštitnika kojega je svaka generacija otkrivala i prihvaćala kao svoga. Kroz stoljeća je ljubav Božja djelovala preko njega i djeluje još uvijek i u našim danima. Sv. Josip je svetac nad svecima jer je živio na samom izvoru svetosti zajedno s Isusom i Marijom. *Približimo se sv. Josipu da nas nauči ljubiti Isusa i Mariju, da nas nauči poniznosti i kršćanskoj skromnosti, kako bismo razumjeli da se sva naša veličina nalazi u služenju braći u nevolji, u kojima se nalazi Isus.*

Braćo i sestre, današnje Evanđelje govori o dvanaestgodišnjem Isusu u Hramu. Za vrijeme hodočašća u jeruzalemski Hram dječak Isus, a da to njegovi roditelji Marija i Josip nisu znali, *susreo se s učiteljima vjere, slušao ih i pitao, i svi bijahu zaneseni njegovim odgovorima.* Tora (židovski Zakon) propisivala je da se svaki Izraelac mora pojaviti u jeruzalemskom Hramu na tri velika blagdana: na blagdan Pashe, blagdan Sedmica (Pedesetnice) i blagdan Sjenica (usp. Izl 23,17; 34,23; Pnz 16,16). Jesu li žene bile dužne hodočastiti u Jeruzalem, o tome su se sporile dvije teološke škole (Šamajeva i Hillelova), jedna je bila za, a druga protiv. Za dječake je obveza vrijedila nakon 13. godine života. Činjenica da su i Josip i Marija pošli na hodočašće zajedno s dječakom Isusom pokazuje da je Isusova obitelj bila pobožna. *Cijeli Izrael je hodočastio u jeruzalemski hram, hodočastio na susret s Bogom.*

Na povratku kući dogodilo se veliko iznenađenje, koje se sastojalo u tome da je dječak Isus ostao u Jeruzalemu. Nije putovao natrag s ostalima, a njegovi su roditelji to primijetili tek na svršetku prvoga hodočasničkoga dana. To je dokaz kako su Izraelci svojoj djeci dopuštali slobodu da se druže s vršnjacima i prijateljima tijekom putovanja, a navečer su ih očekivali. Isusovi roditelji su bili zabrinuti i našli su Isusa tek nakon tri dana - u Hramu, gdje sjedi među učiteljima, sluša ih i postavlja im pitanja.

Joseph Ratzinger (papa u miru Benedikt XVI.) i još neki teolozi tvrde da ova tri dana Isusove odsutnosti znakovito upućuju na tri dana između križa (Isusove smrti na križu) i uskrsnuća (Isusova povratka nebeskom Ocu). To su tri dana

trpljenja zbog Isusove odsutnosti, jer je Marija rekla dvanaestgodišnjem Isusu: "Sinko, zašto si nam to učinio? Gle, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili" (Lk 2,48). Marija je već tada osjećala nešto od one boli koja će joj za vrijeme Isusove muke i smrti na križu probosti srce (Lk 2,35).

To stoji, dakle, ta dimenzija stoji, ali ne treba zanemariti ni drugu dimenziju. Tim odlaskom od obitelji, koji je trajao tri dana, najavljuje se ono što će Isus učiniti kada kao zreo čovjek počinje javno djelovati. Tada će napustiti svoju obitelj i sa svojim učenicima *naviještati riječima i ostvarivati djelima Božje kraljevstvo.* Svi naši zemaljski očevi i majke su dobri, ali u svima njima i u svima nama ima sebičnosti, pristranosti, zavisti, nepravde i koječega drugoga. Sjetimo se kako smo se kao dječaci zauzimali za pravdu i istinu i kako su nam naši roditelji govorili "Nemoj, sinko, što će ti to, bolje ti je šuti i slušaj!" Znali su naši roditelji da zauzimanje za pravdu i istinu vodi u sukob sa silama zla i nepravde i da to zauzimanje može njihovu djecu odvesti u zatvor ili napokon u smrt. Isus je odgovorio svojim roditeljima: "Zašto ste me tražili? Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mogega?" Njegovi roditelji nisu razumjeli te riječi, ali su ih čuvali u srcu, što znači da je njihova vjera s vremenom sazrijevala.

Nebeski je Otac sve ljude stvorio i svima želi dobro, i sve želi spasiti. Ako smo vjerni Božjoj volji koja želi dobro svakom čovjeku i svakom svom stvorenju, onda možemo cijeli svijet, cijelo čovječanstvo i svakoga čovjeka pretvoriti u skladnu i složnu zajednicu u kojoj će se ljudi uzajamno poštivati i ljubiti i slaviti svoga nebeskoga Oca. *Biti vjeran nebeskom Ocu znači biti vjeran pravdi za sve, istini za sve, slobodi za sve, punom životu za sve.* Isus je, dakle, propovijedao i prakticirao Božje kraljevstvo, Božju vladavinu. Budući da na ovom svijetu ima puno nepravde, odluka za Božje kraljevstvo vodi nas u nevolje i u sukobe sa silama zla i nepravde, ali to je put vjernika. *Marija i Josip nisu razumjeli Isusove riječi, ali su ih čuvali u svom srcu i njihova je vjera s vremenom sazrijevala.* Da ne bi netko krivo shvatio, treba reći sljedeće. Trebamo poštivati i ljubiti svoje roditelje, ali uvijek biti svjesni nebeskoga korektiva, a to je nebeski Otac. Neću se odreći svoga oca i svoje majke, ali ću priznati nepravdu ako su je počinili.

Braćo i sestre, Crkva nam želi pomoći čitati život sv. Josipa u svjetlu Abrahamove vjere: *kao*

što je Abraham, uistinu, vjerovao riječi Gospodinoj, nadao se protiv svake nade, te je postao otac mnoštva narod, tako je Josip vjerovao nebeskom Ocu i zbog toga je nazvan pravednikom. On je bio zaštitnik Svete Obitelji, on je zaštitnik svete Crkve, on je zaštitnik hrvatskog naroda, kojega je hrvatski sabor davne 1687. god. "jednoglasno" izabrao i proglasio zaštitnikom; on je zaštitnik i mostarsko-duvanjske biskupije. Sve kongregacije koje su nastale radi činjenja dobra siromašnima, bez iznimke, izabrale su sv. Josipa za zaštitnika.

Slavi sv. Josipa mnogo su pridonijeli dokumenti crkvenog učiteljstva, osobito pape Pija IX., koji je 8. prosinca 1870. sv. Josipa proglasio zaštitnikom svete Crkve i zbog izvanrednih milosti koje je primio od Boga, njegovo štovanje nadvisuje štovanje svih ostalih svetaca (usp. dekret *Inclytum patriarcham* od 7. srpnja 1871.).

Krasnih su misli o sv. Josipu izrekli pape: Leon XIII., Benedikt XV., Pio XI. i Pio XII. (uveo blagdan sv. Josipa radnika, koji se slavi 1. svibnja). Ivan XXIII. apostolskim pismom od 19. ožujka 1961. proglasio je sv. Josipa zaštitnikom II. vatikanskog sabora. Sabor je uveo ime sv. Josipa u I. kanon, a zato je zaslužan mostarsko-duvanjski biskup Petar Čule, koji se za to svojim uvjerljivim govorom na Saboru bio živo založio, a papa Ivan XXIII. odmah uvažio njegovo zalaganje.

Braćo i sestre, važna je pobožnost prema sv. Josipu i u današnjem vremenu, jer je ugrožena najveća svetinja našeg naroda - obitelj i najvažnija ustanova zdravog društva - brak. Time je i smanjen broj rođene djece, a bez djece nema ni budućnosti. Drag nam je sv. Josip jer je od svih smrtnika bio najbliži Isusu i Mariji, drag nam je zbog svoje

vjernosti i tihog služenja otajstvu spasenja. Crkva osobito u novije vrijeme ima veliko pouzdanje u njega te mu se utječe u raznim velikim potrebama. Očito je da je sam Bog htio proslaviti svoga poniznog, tihog i poslušnog slugu. On je dostojno ispunio svoje životno poslanje i kao takav zaslužuje i naše povjerenje i udivljenje. Dragi prijatelji, svetom Josipu, zaštitniku opće Crkve i mostarsko-duvanjske biskupije povjerimo sve najdraže: obitelji, prijatelje, domovinu...

Pjesma *Idite k Josipu* najbolje izražava raznolikost životnih potreba u kojima su se vjernici nalazili i utjecali sv. Josipu za pomoć:

Idite k Josipu!
Kad pritisnu boli - u toj suznoj doli,
Idite k Josipu!
Nesreća kad bije - a pomoći nije,
Idite k Josipu!
Kada duša zdvaja - pati od očaja,
Idite k Josipu!
Žalost kad vas muči - jer nemir je u kući,
Idite k Josipu!
Teška kad vas tuga - muči radi duga,
Idite k Josipu!
Kada vjeru gubi - koga srce ljubi,
Idite k Josipu!
U napasti jakoj - u potrebi svakoj,
Idite k Josipu!
Kada snaga pade - zdravlju nema nade,
Idite k Josipu!
Kad se život gasi - žića minu časi,
Idite k Josipu!
Duša kad poleti - u raj gore sveti,
Idite k Josipu!
 Amen!

TJEDAN I NEDJELJA SOLIDARNOSTI

Mostar, 19. ožujka 2017. - Ovogodišnje Mišno slavlje Tjedna i Nedjelje solidarnosti održano je u Mostaru, 19. ožujka 2017., u crkvi Krista Dobroga Pastira. Dijecezanski ordinarij biskup Ratko Perić zamolio je varaždinskoga biskupa Josipa Mrzljaka, školskoga kolegu iz sjemeništa sa Šalate (1959.-1963.) i iz bogoslovije s Kaptola (1963.-1965.), da predvodi Euharistijsko slavlje pod kojim je gost izgovorio i prigodnu homiliju. Prostrana crkva Dobroga Pastira bila je popunjena vjernicima ponajviše iz dviju župa sv. Marka

iz Cima i sv. Luke iz Ilića, a među njima i sjemeništarci iz Zadra sa svojim poglavarima; gimnazijalci su dan prije u Kruševu izveli priredbu o nadbiskupu Petru Čuli, mostarskom biskupu, rodom iz iste župe.

Poseban sviračko-pjevački svečan ton slavlju u Cimu dao je Komorno-pastoralni orkestar Mostar, pod ravnanjem maestra don Dragana Filipovića iz Čapljine. Pjevali su udruženi zborovi: *Dobri Pastir* iz župe Cim - Ilići, *Sveti Franjo* iz Čapljine, *Fontes* iz Kruševa, *Paulus* iz Ro-

timlje, *Akademski zbor Pro musica* iz Mostara, te mješovita klapa *Signum* iz Čapljine. Sve ukupno oko 130 pjevača i 18 svirača. Pjevali su prvi put - praižvedbeno - Misu koju je skladao don Dragan Filipović u čast sv. Ivanu Krstitelju, kojemu je posvećena don Draganova rodna župa Gradina.

Đakon Marin Krešić navijestio je Ivanovo Evanđelje Isusova susreta sa Samarijankom na Jakovljevu zdencu. Molitve su vjernika izgovorili predstavnici iz b-h. biskupija, među njima i Ivan iz kolica iz Rehabilitacijskoga centra. Posluživala su osmorica uvježbanih ministranata. A sve prenosila Hrvatska televizija.

Uz biskupe u koncelecijaciji sudjelovali su ravnatelj Caritasa BiH msgr. Tomo Knežević i Hrvatskoga caritasa msgr. Fabijan Svalina; ravnatelj biskupijskih Caritasa msgr. Miljenko Aničić iz Banje Luke, vlč. Mirko Šimić iz Sarajeva i don Ante Komadina iz Mostara; župnik don Ivan Perić i mostarski dekan msgr. Luka Pavlović; don Ante Dražina rektor i don Stanislav Wielinski duhovnik zadarskoga sjemeništa Zmajević te biskupski tajnici vlč. Nikola Tomašević iz Varaždina i don Marin Skender iz Mostara.

Pozdrav mjesnoga biskupa

Dragi Josipe, varaždinski biskupe,
predsjedniče Hrvatskoga caritasa,
predvoditelju ovoga Euharistijskog slavlja
i propovjedniče u ovom svečanom trenutku
Tjedna solidarnosti
i zajedništva s Crkvom i s ljudima u Bosni i Hercegovini,

srdačno pozdravljam Tebe, sve koncelebrante i sve sudionike ove sv. Mise i u ovoj crkvi kao i one koji su na bilo koji medijski način danas sjedinjeni s nama!

Kao što su sv. Marko i sv. Luka povezani Evanđeljem Isusa Krista, i kao što su ove dvije mostarske župe, u Cimu i u Ilićima, pod zaštitom ovih svetih Evanđelista, povezane ovom zajedničkom crkvom **Krista Dobroga Pastira**, kojemu se duboko klanjamo kao svomu Spasitelju, tako je danas i Hrvatski caritas povezan s Caritasom BiH ovom Kristovom Misom žrtvom.

Dok se vi biskupi, svećenici, redovnici, vjernici u okviru Hrvatske biskupske konferencije već jedanaestu godinu istinski zalažete da izrazite molitveno zajedništvo i materijalnu solidarnost u odnosu na Crkvu i na sve ostale članove društva u BiH, na čemu vam iskreno zahvaljujemo, tako

danas, drugu godinu, na Treću korizmenu nedjelju biskupi, svećenici, redovnici i vjernici u okviru Biskupske konferencije BiH nastoje molitveno i materijalno pomoći onim najugroženijim župama u biskupijama ove naše partikularne Crkve. Neka **Otac nebeski** rosom **Duha** svoga blagoslovi ovaj Tjedan molitvenog i materijalnog zajedništva i neka blagoslovi ovu Nedjelju solidarnosti u cijelom hrvatskom narodu u domovini i u svijetu!

Ti si, biskupe Josipe, u svojoj Poslanici za ovaj Tjedan solidarnosti, osvrćući se na život i rad **sv. Josipa**, zaručnika **Blažene Djevice Marije**, zaštitnika ove Mostarsko-duvanjske biskupije, kojega kalendarski danas, a liturgijski svetkovinski, zbog današnje korizmene nedjelje, slavimo sutra, napisao ovu misao: "Upravo tim skromnim ali dostojanstvenim životom od rada, primjerom marljivosti, radišnosti i vjernosti Bogu, zajedništvom u nevoljama i teškim vremenima ostvaruje se i pokazuje da upravo ono 'siromašno' u očima ovoga svijeta ostaje zalogom općeg dobra, zajedništva i opstanka pojedinca i naroda, i pokazuje se kao najveće 'bogatstvo'." Mi u to vjerujemo jer vjerujemo Evanđelju Gospodinovu da "siromašni, duhom", koji od Boga sve očekuju i preko ljudi primaju, osvajaju i samo "kraljevstvo nebesko"! (Mt 5,3).

Tebi, biskupe Josipe, sretan imendan, i sretno nas i pokornički povedi u ovo sv. Misno slavlje da nam bude na vremenito dobro i na vječno spasenje!

Poziv na molitveno zajedništvo

Uvodno je biskup Josip zahvalio biskupu Ratku na pozdravu i imendanskim čestitkama. I sam je svima uzvratio čestitkama za svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarske biskupije. Okupljeni smo - nastavio je predvoditelj slavlja - na ovu Euharistiju, koja je uvijek zahvala Bogu, zahvala za ovih jedanaest godina Tjedna solidarnosti, duhovne povezanosti, molitvena zajedništva. Stoga vas sve srdačno pozdravljam u ovoj crkvi, ali i sve vas koji nas pratite putem Hrvatske radiotelevizije u Bosni i Hercegovini, u Hrvatskoj i mnogi širom svijeta koji na ovaj način prate sv. Misu, moleći zajedno s nama. Sve vas pozivam ponajprije na skrušenost da stanemo pred Boga takvi kakvi jesmo sa svim svojim nedostatcima, grijesima, moleći Božje milosrđe: da ne gleda naše grijehe, nego našu vjeru.

HOMILIJA BISKUPA MRZLJAKA

Žedan Isus na studencu

Korizma je privilegirano vrijeme kada nastojimo posebnom pozornošću slušati Božju Riječ. Slušati je ne samo pod vidom jesmo li to već čuli, zapamtili ili možda gledali kada se to dogodilo u povijesti, nego pitati se što Božja Riječ nama danas govori? Je li ona suvremena? Ili ćemo možda čuti neke koji će kazati: To je nešto zastarjelo, a mi živimo u novom - modernom svijetu. Imamo nove riječi, nova razmišljanja, ovo ćemo staviti u prošlost, a okrenimo se mi u sadašnjost i budućnost. Ali mi ćemo kazati Božja je Riječ uvijek sadašnjost, ona je prošlost, ona je i budućnost. I zato se pitamo: Što Riječ Božja nama danas govori?

Iz prvoga čitanja: Ova Riječ, koju smo sada slušali (Izl 17,3-7) podsjeća nas na četrdeset dana Isusove kušnje u pustinji. Znamo kako se Gospodin odhrvao napasniku. I kako je zaključio da čovjek ne živi samo od kruha, nego od svake riječi što izlazi iz Božjih usta (Mt 4,4). Kruh je nešto svagdašnje, potrebno. Potrebna je tjelesna hrana da bismo živjeli. Ali čovjek ne živi samo od kruha, nego živi i od Božje Riječi. Kruh ovaj, kojim se hranimo, podržava nas u vremenitom životu, ali Božja nas Riječ vodi i kroz ovaj vremeniti život, vodi nas prema vječnosti. Ovih četrdeset Isusovih dana podsjeća nas također i na četrdeset godina kako su Izraelci putovali iz Egipta u Obećanu zemlju. Putovali iz ropstva prema slobodi. Geografski su mogli to daleko prije učiniti, ali jednostavno Bog ih je vodio tim putem da bi mogli cijeliti slobodu, kao velik Božji dar, i da bi se mogli nekako otresti onoga ropstva, gledajući na poseban način ropstvo zla i grijeha. Bog nas često vodi kroz kušnje. Vodi nas u obećanu zemlju, u slobodu djece Božje. Na tom putu Izraelci su mrmljali, često su govorili: Vratimo se natrag! U Egiptu smo bili robovi, ali smo imali barem hrane. Mrmljali su na Mojsija: Kamo nas to vodiš? I tada Bog preko Mojsija daje vodu, život.

Iz Evanđelja: Nije li ta voda već predznak one vode o kojoj smo slušali u odlomku sv. Evanđelja (Iv 4,5-42) o kojoj Isus govori. To je jedna od najljepših stranica Svetoga Pisma, taj susret Isusa sa ženom Samarijankom na studencu. Riječ je o vodi. Najprije Isus ženi kaže: Daj mi piti, žedan sam! Umorio se, hodao je tom zemljom. Ali, za uzvrat, sada je govor o jednoj drugoj vodi: Ja ću

tebi dati druge vode, od koje čovjek ne žeda, koja vodi u život vječni.

Braćo i sestre, nije li ta voda znak one vode kojom smo mi kršteni? Mi se Hrvati često ponosimo kako pripadamo već skoro četrnaest stoljeća narodima u kojima ta krsna voda ima svoje duboko značenje. Kada su se već u samim početcima naši predci pokrstili i kada su nam namrli te vrijednosti kršćanskoga života, i većinom se i mi krstimo, pitamo se što zapravo znači to naše krštenje? Je li to samo neki obred koji se dogodio negdje na početku našega života? Doduše može to biti u bilo kojem dobu života, ali obično je to već na samim početcima. Što ta krsna voda proizvodi u nama, u našem životu? Je li se možda ta krsna voda već ponekad "osušila"? Možda nema onaj učinak koji bi trebala imati? Jer, krštenje nije samo obred, nego krštenje je neprestan život iz vjere, život po Božjoj Riječi. To je pravo krštenje. Jer mi smo, evo ima nas i mladih i starih, mi smo uvijek u krstu. Mi smo uvijek kršćani i moramo vidjeti kako ta krsna voda teče u našem životu? Kako ona zapravo proizvodi život u našoj opstojnosti, možemo reći i u našem narodu, ne samo u pojedincima nego u zajednici, u Crkvi.

Na tom našem životnom putu i kroza svih ovih četrnaest stoljeća imali smo onih koji su bili predvodnici, koji su pokazali što znači to biti kršćanin, živjeti kršćanskim životom, odhrvati se napastima i poteškoćama. Znamo što je Isusu nuđeno: Pokloni mi se i dat ću ti cijeli svijet, cijeli će svijet biti tvoj. To su bile te napasti na koje čovjek može uvijek naići, ali kroz povijest našega hrvatskog naroda bilo je uvijek ljudi koji su nam znali pokazati put poput Mojsija. Koji su znali reći: Ako je Bog obećao, On će to onda ispuniti i zato treba ustrajati na tom putu.

Jučer smo bili u Kruševu, rodnoj župi biskupa Petra Čule, biskupa koji je sigurno obilježio važnu epohu života ove Mostarske biskupije. Ali ne samo nje, nego i cjelokupna hrvatskoga naroda; čovjeka koji je itekako prolazio kroz kušnje života, kroza sva ona zla koja je bezbožni komunizam mogao nanijeti mnogim ljudima, a na poseban način onima koji su bili na čelu, poput Mojsija, postavljeni da budu vođe naroda. I oni su onda itekako morali pokazati tu čvrstoću, život iz vjere.

Mnogo je takvih svetih ljudi, slobodno to kažemo, bez obzira jesu li proglašeni svetima ili nisu, ali jednostavno oni su pokazali tu svetost života jer po krštenju mi zaista postajemo sveti.

Dakako, u tom nizu mnogih, ne možemo nikako zaobići ni blaženoga Alojzija Stepinca, čovjeka našega vremena. Kada mi u Crkvi govorimo o svetcima, često su nam nekako daleko, možda i ne znamo za neke detalje iz njihova života. Recimo iz života sv. Josipa nemamo zapisanu ni jednu njegovu riječ da je on izgovorio. Ali zapravo njegov je život itekako bila svojevrsna propovijed, svjedočenje vjernosti Božjoj Riječi. Blaženi Alojzije Stepinac čovjek je našega vremena, čovjek o kojemu je mnogo govoreno; koji je bio izoliran iz svoga naroda u zatvoru, ali upravo onda kada je šutio, on je najviše govorio. To možemo reći i za biskupa Čulu i za bl. Alojzija Stepinca, koji su bili u zatvorima, kada im nije bilo moguće govoriti, ali oni su govorili ne riječima, nego životom. Njihov je život veliko svjedočanstvo vjere.

Evo zato kada danas razmišljamo o toj vodi - vodi krštenja, kojom smo poliveni, ali za koju moramo neprestano moliti Gospodina: Gospodine daj nam te žive vode, daj nam da ta živa voda teče kroz naš život... a to znači da ona bude zaista životvorna u našem životu, da mi ne budemo samo deklarirani kršćani, s etiketom "katolici smo", nego da zaista pokazujemo to svoje zajedništvo Crkve, u koje nas povezuju upravo Crkva, apostoli s Petrom na čelu, s Papom, s biskupima. To je naše zajedništvo kroz koje teče živa voda našega krsnog saveza.

Zato i mi možemo na kraju moliti s ovim Samarijancima. Kada su čuli što je Isus govorio, što je učinio, kada su ga prepoznali, onda su rekli: Gospodine, ostani s nama! (Iv 4,40). Da se ne bi dogodilo da kažemo: Gospodine, otiđi od nas, mi smo ljudi suvremenoga svijeta, novoga vremena. Ti nama zapravo ne trebaš. Makni se iz našega života, iz našega društva. Makni se od nas jer mi smo zapravo sada na tvojemu mjestu, mi to znamo bolje. I zato je dobro upravo čuti te riječi ovih Samarijanaca - Moljahu ga da ostane kod njih!

Neka nam i ovaj Tjedan solidarnosti, zajedništva, molitvena povezivanja bude obnova i učvršćenje naše vjere jer smo jedna zajednica u Crkvi Katoličkoj. Ali zajednica na poseban način povezana u našem hrvatskom narodu, u kojemu se tako dobro možemo razumjeti, zajedno pjevati i moliti, bez obzira gdje živimo, u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini ili širom svijeta. Kada idemo po svijetu, susrećemo naše Hrvate i u Europi i u Americi i na mnogim drugim stranama svijeta. Osjećamo kako su iz Domovine ponijeli ono najvrjednije, najbogatije: svoju vjeru. Nisu imali neka bogatstva, ponijeli su ono što je čvrsto, vjeru iz koje žive svugdje. Tu je vjeru potrebno hraniti, neprestano je obnavljati, učvršćivati, jer postoji mogućnost da oslabi, da možda i nestane. Ali kada smo zajedno, kada jedni druge potičemo i učvršćujemo u vjeri, kada gledamo i kroz povijest mnoge koji su svjedočili o toj vjeri, mnoge naše pastire, svete ljude, onda su nam oni poticaj da i mi idemo tim putom, i da zajedno sa Samarijancima zamolimo: Gospodine, ostani s nama!

DUHOVNOST

DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 2. veljače 2017. - Na blagdan Prikazanja Gospodinova u Hramu, 2. veljače 2017., po dvadeseti put, upravo koliko se i ovaj Gospodinov blagdan slavi kao Dan Bogu posvećenih osoba, a koji je 1997. godine ustanovio sv. Ivan Pavao II., u mostarskoj stolnici Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje, sabrala se redovnička zajednica Hercegovine na duhovnu obnovu i Euharistijsko slavlje. Na početku svetoga obreda oko stotinu okupljenih redovnika i redovnica te njihova pomlatka, u ime opravdano odsutna biskupa Ratka Perića, pozdravio je don Željko Majić, generalni vikar, koji je i predvodio pokorničko slavlje. Prisutni svećenici stavili su se na raspolaganje za sv. ispovijed. Za

vrijeme ispovijedanja moljena je Gospina krunica. Sv. Misu u koncelebraciji 10 svećenika predvodio je hercegovački provincijal fra Miljenko Šteko, pjevali franjevački novaci s Humca pod vodstvom svoga meštra fra Stanka Mabića, misna čitanja i molitvene zazive pročitale redovnice raznih kongregacija koje djeluju u ovoj mjesnoj Crkvi, Evanđelje navijestio o. Zvonko Martić, prior karmelskoga samostana sv. Ilije na Zidinama u župi Grabovica na obali Buškoga jezera, a don Željko je pročitao Biskupovu propovijed. Nakon Misnoga slavlja uslijedilo je bratsko-sestarsko zajedništvo u velikoj katedralnoj dvorani uz okrjepu. Prenosimo propovijed biskupa Ratka.

BISKUPOVA PROPOVIJED

NAJPRIJE GOSPIN, POTOM GOSPODINOV BLAGDAN

Sveti Ivan Pavao II. proglasio je Svijećnicu ili Gospodinovo Prikazanje kao Dan Bogu posvećenih osoba prije dvadeset godina, 1997. Od tada i mi u ovoj katedrali proslavljujemo ovaj blagdan moleći za ova sadašnja duhovna zvanja koja nam je Bog dao kao i za nova koja nam može i hoće dati. Hvala mu na svemu!

Gospin blagdan. Od kada se počela slaviti svetkovina Božića 25. prosinca, od tada se počeo slaviti i blagdan Prikazanja u Hramu, četrdeseti dan, tj. 2. veljače, i to od 4. stoljeća nadalje. Najprije u Jeruzalemu, gdje je bilo i ono prvo Prikazanje, pa unaokolo sve do Rima i do krajeva zemlje.

Kroz punih 1900 godina blagdan se slavio s naglaskom na Marijinu dolasku u Hram 40. dan nakon njezina porođaja sina prvorodenca, a u nje ujedno i jednorodenca. Tako je, naime, činila svaka židovska žena po tisućgodišnjem običaju

prije Kristova rođenja, još od vremena Levitskoga zakona (12,3).

Pa i samo današnje Evanđelje po sv. Luki (2,21-24) spominje ne samo taj obred, nego još dva druga obreda toga blagdanskog slavlja:

Prvi je obred čišćenje: Kada bi žena rodila muškića, smatrala se "nečistom od krvi" četrdeset dana. To jest nije smjela ići u Hram niti se doticati ničega svetoga. Majka je mogla raditi u kući i na njivi sve potrebne poslove, ali nije mogla dočastiti u Hram niti pribivati ijednomu svetom obredu prije nego što bi obavila taj obred "čišćenja". Trebala je kao žrtvu u Hram donijeti janje ako je boljestojeća obitelj, ili barem dva golubića ako je bila sirotinja. I jedno se i drugo moglo nabaviti u predvorju Hrama, samo šekele iz džepa na stol. Marija se podložila zakonu očišćenja, kao i druge žene rodilje - "od svoga krvarenja" (Lev

12,5). Gospa je donijela dva golubića, kako kaže Evanđelje. I dala ih svećenicima. Prosječna siro-tinjska obitelj. Ali u kojoj je neprocjenjivo blago vječnosti. Ona, koja je bezgrješno začeta, koja je bila i ostala Djevicom i prije poroda i u porodu i nakon poroda, koja je bezgrješno začela i Isusa, koja nije trebala nikakva očišćenja čitava svoga života, jer je bila savršeno čista kao nijedna druga ljudska osoba na ovome svijetu, poslušno je op-služila židovski zakon. Uzorna li primjera poni-znosti i poslušnosti!

Drugi je obred "otkupljenje prvorođenca". Muš-ko dijete koje se rodilo jest Božje dijete koje s pot-punim pravom pripada samo Bogu. Da bi ga Bog nekomu povjerio na odgoj ili formaciju, treba ta obitelj, roditelji, dati malu simboličnu žrtvu, tj. pet šekela. Šekel je nadnica. Josip je odnekuda skucao tih pet nadnica i dao ih svećenicima da "otkupi" Isusa. I ovo je bio zakonski običaj. Ali ne možemo se ne sjetiti onoga perverznoća čina kada je - do trideset i tri godine - Juda Iškariotski, jedan od izabраниh učenika, u tom istom Hramu prodao Isusa za 30 srebrenih šekela (Mt 26,15).

Treći je obred prikazanje maloga Isusa Bogu. Nakon što su službeno preuzeli svoju od-gojnu brigu za dijete Isusa, sada su Marija i Josip prikazali maloga Isusa Bogu Ocu koji svime rav-na i upravlja, koji je kadar nasmrtna bolesna vratiti u život, nepravedna učiniti pravednikom, grješ-nika svetcem, mrtvaca uskrisiti iz groba. Isusu jedinom pripada naslov Spasitelja, Otkupitelja, Sina Božjega, Uskrisitelja, Sudca. I Marija i Josip obećaju da će biti u potpunoj službi Isusu i u boli mača i u uzdignuću mnogih.

Kao što je Marija bila nazočna na dan Prikaza-nja u Hramu, tako će za tridesetak i više godina biti nazočna malo poviše od toga Hrama, na Kalvariji, kada ga s mačem u srcu bude prikazivala Bogu.

Isusov blagdan. Bogoštovna obnova od 1966. vratila je ovom blagdanu izrazito kristološko značenje: Isusovo početno posvećenje Ocu u Hra-mu predodražuje njegovo konačno prikazanje kao žrtva na križu na Golgoti. I jednomu i dru-gom činu božanskoga prikazanja prisustvuje i su-djeluju na svoj ljudski, majčinski način i Marija. Ovaj je blagdan nazvan i blagdanom svjetla: Svje-tlo na prosvjetljenje puka svoga izraelskoga. Zato je obogaćeno blagoslovom svijeća - kandela, koje vi, Bogu posvećene osobe, držite danas u rukama prigodom obnove svojih zavjeta. Kandelora.

Šimunove proročke riječi. U međuvremenu pri-stupi jedan stari čovjek, bijele brade, bijele kose, i

sam presavijen kao štap u ruci, i pozdravi Gospu. Blagoslovi je i reče joj tri velike rečenice, koje je zapamtila svega života svoga.

Prva: ovaj je Tvoj sin "postavljen na propast mnogima": tko se u njega ne bude uzdao, kuku njemu! Tko se na njega ne osloni, ne vele mu se održati! Tko njega bude prezirao, sam će biti pre-zren. Tko njega odbaci, sam će biti odbačen. Gos-pa samo dršće: što priča ovaj Božji čovjek?

Druga: ovaj je Tvoj sin, gospođo, "postavljen na uzdignuće mnogima": Tko njega prizna pred ljudima, priznat će i on njega pred Ocem svojim nebeskim. Komu on oprosti, bit će mu oprošte-no. Komu on zadrži grijehe, bit će zadržan svaki grijeh. Tko njega uzme kao svoga Otkupitelja i Spasitelja, spasit će se. Tko od njega bude živio u ovome vremenu, živjet će uvijek. Gospa se samo raduje tim veličanstvenim riječima.

Treća: ovaj je Tvoj sin, poštovana gospođo, po-stavljen "za znak osporavan". Jedni će ga smatrati Mesijom, Poslanikom Božjim, Sinom Božjim, a drugi će ga izrugivati, nazivati ga šarlatanom, čak beelzebulom. Tko se tako postavi prema Isusu, taj griješi protiv Duha Svetoga, a grijeh protiv Duha ne oprašta se ni na ovom ni na drugom svijetu.

Marija i Josip tresu se nad svakom riječju koju vjerodostojni Šimun prorok tiho i razgovijetno izgovara. I nije zaboravio ni Gospe: "a i tebi će sa-moj mač probosti dušu". Mač boli zbog odbijanja ljudi da ga uzmu kao svoj Put, Istinu i Život; mač boli pod križem, gdje mu se jedni izruguju, dru-gi ga vrijeđaju, treći vrte glavom govoreći: Neka sada sam spasi sebe.

Povuče se stari Šimun po riječi Gospodnjoj. A i Sveta Obitelj, obavivši sve što Zakon propisuje, uputi se u Betlehem. Sv. Luka kaže: u Galileju u svoj grad Nazaret.

Malo suvremene statistike. Jučer je rimski dnevnik *Messaggero* objavio neke statistike re-dovništva.

Prošle godine više od 3.000 osoba napustilo je redovnički život, misli se na Bogu posvećene osobe s doživotnim zavjetima, i ne računaju se redoviti odlasci s ovoga svijeta na bolji.

U posljednjih pet godina (2012.-2016.) Kon-gregacija za redovnike izdala je 11.805 dispensa ili oprosta, dekreta, otpuštenja, sekularizacija. U prosjeku svake godine 2.361 osoba. Prava "hemo-ragija" - nezaustavljivo krvarenje - kako reče Sveti Otac Papa Franjo.

U tom istom razdoblju napustilo je redovnički život 13.123 osobe ili prosječno godišnje: 2.626.

U Belgiji, Nizozemskoj, Njemačkoj zatvaraju se samostani.

Dijecezanski svećenici primili su prošle godine 1.188 dispensa od svećeničke službe.

Nije sve u statistikama, ali ne možemo zavući glavu u pijesak i ne vidjeti ovakav odljev redovničkih srdaca od Boga posvećena života.

Zato naša molitva Gospodaru žetve da on učvrsti ove i providi nove žeteoce i žetelice.

KORIZMENA MOLITVA, MILOSTINJA I POST

Mostar, 1. ožujka 2017. - Na Čistu srijedu, 1. ožujka 2017., održana je korizmena obnova hercegovačkoga klera, dijecezanskoga i redovničkoga, u skladu s Isusovim zahtjevom iz Evanđelja toga dana: Mt 6,1-6.16-18 - o redovitoj molitvi, o nesebičnoj milostinji i o potrebi svakovrsna posta.

- Srednji čas izmoljen je u katedralnoj kripti sv. Josipa. Nagovor je izrekao don Đuro Bender, gradinski župnik i broćanski dekan. Ujedno je ponudio i svećenički ispit savjesti. Svima je ostavljena mogućnost sakramentne ispovijedi.

- Zajednički Križni put u katedrali predvodili su ovogodišnji đakoni don Marin Krešić i fra Augustin Čordaš.

- Koncelebriranu Misu vodio je biskup Ratko Perić. Uz napomenu trostrukoga evanđeoskog sadržaja molitve, milodara i posta biskup je u kratku nagovoru podsjetio i na potrebu trostruka odricanja od suđenja drugih da ne budemo i sami suđeni; post od ogovaranja ili iznošenja istine o drugima ali istine koja nije na čast bližnjima, te od klevetanja ili iznošenja neistine, što je više od zlogovora. Nakon propovijedi obavljen je obred pepeljanja: Sjeti se, čovječe, da si praha...

- U katedralnoj dvorani ponuđen je posni ručak, uz koji je bila prilika da svećenici odvoje milodar za katoličke misije.

Donosimo Dekanov nagovor i ispit savjesti:

NAGOVOR

Na početku, a i u cijeloj korizmi, proživljavat ćemo pojedine Isusove susrete s narodom, učiteljima Zakona, s farizejima i pismoznancima. Čut ćemo njegove božanske riječi upućene, ne nekomu tamo davno prije 2000 godina, ili danas nekomu drugomu, nego prvo upućene nama svećenicima - propovjednicima i tumačima te iste njegove riječi.

Ne gledajmo toliko u djela, riječi i ponašanje vjernika u župama nama povjerenima, nego gledajmo sebe i svoju nutrinu, pa se upitajmo gdje

smo, tko smo i što smo osobno, gdje smo jedni prema drugima i prema Bogu. A možemo pogledati i redoslijedom: prema Bogu, prema sebi i prema drugomu.

Poziv. Zato ovo korizmeno vrijeme provedimo: - u korisnu razmišljanju, **posebno u dnevnom razmatranju;**

- u molitvi **liturgijskoj, Časoslovu i Euharistijskom klanjanju, također u krunici i u križnom putu;**

- u pokorničkim djelima, tj. u **korizmenom postu, ne samo u odricanju od hrane ili koje druge prakse, na pr. pušenja;**

- u žrtvi: **samosvladavanju, izbjegavanju ogovaranja ili poprijekom gledanju jednih na druge.**

Budemo li tako činili, ne će izostati osoban boljitak i napredak duhovnoga pa, ako to bude volja Božja, i tjelesnoga zdravlja i života, jer duh se i tijelo potpomažu ili bore jedno protiv drugoga.

Smisao žrtve. Za što bolji početak, a i plodonosniji učinak korizmenog vremena može nam poslužiti misao koju pisac Poslanice Hebrejima primjenjuje na Isusa: *Žrtva i prinos ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio; paljenice i okajnice ne sviđaju ti se. Tada rekoh: evo dolazim, Bože, vršiti volju tvoju* (Hebr 10,8-9).

Mnogo smo puta čuli, pročitali, a isto tako i rekli vjernicima: Otac nebeski ni svoga Sina nije poštedio životnih nevolja, patnje, križa pa ni same smrti (Rim 8,32), jer želio je biti nama u svemu jednak osim u grijehu, pa zašto bismo mi bili svega toga poštedeni. Kao što ćemo vjernicima govoriti, tako već sada sebi posvijestimo još i ove misli Poslanice Hebrejima: *Poradi vašega odgajanja trpite. Bog s vama postupa kao sa sinovima: a ima li koji sin kojega otac stegom ne odgaja? Tjelesne smo oce imali odgojiteljima i poštovali ih. Pa nećemo li se kudikamo više podlagati Ocu duhova te živjeti? Oni su nas doista nešto malo dana stegom odgajali kako se njima činilo, a On - nama na korist, da postanemo sudionici njegove svetosti.*

Isprva se doduše čini da nijedno odgajanje nije radost, nego žalost, ali onima koji su njime uvježbani poslije donosi mironosni plod pravednosti (Hebr 12,7-11).

Uđimo s povjerenjem u ovo četrdeset-dnevno pokorničko vrijeme. Disciplinirajmo svoje tijelo postom i odustajanjem od onoga na što imamo pravo i što sebi možemo priuštiti. Često i rado upravimo svoj pogled i misli na Isusov 40-dnevni post, žrtvu i molitvu u pustinji. Ali učinimo to onako kako nam kaže Evanđelje Čiste srijede: *Pazi kako postiš... pazi kako moliš... Jer Otac tvoj koji vidi u tajnosti, uzvratit će ti* (Mt 6,1-6.16-18).

Ispravna nakana. Žrtva i post nisu radi drugih - *da bi nas drugi vidjeli i hvalili* - nego radi nas. Post i žrtva jesu jedan od načina na koji Bogu i sebi pokazujemo da nam je stalo do spasenja duše te do prijateljstva i povezanosti s Bogom. Odvrćajući pogled od stvari ovoga svijeta možemo se bolje usredotočiti na Krista. Netko reče: Post nije primoravanje Boga da ispuni naše želje. Post mijenja nas, a ne Boga. Post i žrtva ne smiju biti način na koji ćemo sebe prikazati duhovnijima i boljima od drugih. Korizmena žrtva donijet će duhovnu korist samo ako bude dragovoljna, ponizna, iskrena i radosna. S pravom nakanom da se svidimo Bogu kako Bog želi. Inače može biti trud uzalud, ili "već primljena plaća".

Velike odluke - mali rezultati. Puno je osoba koje u korizmu uđu s velikim odlukama izbjegavanja i odustajanja od pojedinih jela, pića, malih i velikih ekrana... a onda ubrzo posustanu i lako odustanu. Tijelo traži svoje, na što je priviklo, i buni se protiv novih odluka i ustaje protiv duha. Vjerujem da smo više puta čuli takve primjere, a možda smo i sami upadali u takvu zamku kojom Zli pokušava obezvrijediti smisao pokore i žrtve, pa čak i radosna slušanja riječi Božje i ustrajna hoda za Gospodinom koji nam kaže: *Primjer sam vam dao...* (Iv 13, 15); *Hajdete za mnom* (Mk 1,17); *I bit ćete sa mnom* (Iv 12,26).

Neprevarljivi Isus - prevarljivi ljudi. Poslije četrdeset-dnevnog osobnog pokorničkog i molitvenog hoda, Isus se otkrivao narodu u propovjedničkom životu. Narod je sve više išao za njim, jer ga je privlačila njegova jednostavnost u govoru, spremnost na molitvu kao i objava Očeve ljubavi, milosrđa i praštanja. Uvijek ga je silno mnoštvo naroda pratilo, ne samo da ga čuju, vide ili dotaknu, nego i zato jer su mislili da je on njihov očekivani osloboditelj od zemaljskoga ropstva i podjarmljenosti rimskom imperi-

ju - vlasti. A prevarili su se, kao što su se mnogi prevarili prije njih kada su stvarali svoga boga na svoju sliku i priliku ili svoje bogove mimo Boga jedinoga, ili kao što su se prevarili i Pilat i Herod i Juda i mnogi drugi kroz povijest Crkve sve do naših dana. Takvima povijest nije dala pravo, već njihovim žrtvama.

Sjetimo se samo bl. Alojzija Stepinca te desetaka i stotina tisuća nevinih žrtava Hrvata i Hrvatica na kraju i poslije Drugoga svjetskog rata. Isto tako povijest će dati pravo i današnjim tisućama nevinih žrtava ubijenih širom svijeta, kao i tolikim prognanicima i izbjeglicama koji pred strahom za svoj život napuštaju svoje domove i odlaze u neizvjesnost. A nas će povijest prosuđivati prema onome što im činimo ili ne činimo.

Isus nudi više od materijalnoga. Dok je u Isusa bilo, recimo tako, hrane i čudesnih ozdravljenja od raznih bolesti, narod je hrlio za Njim. A kada je Isus počeo prekoravati nevaljalštine i površnosti duha, spočitavajući mnogima puku radoznalost i želju za materijalnošću: *Jeli ste i nasitili ste se...!* (Iv 6,26), jedni su počeli odustajati, a drugi su počeli prigovarati: *A mi se nadasmo..., a mi vjerovasmo..., a mi očekivasmo da je on onaj koji ima doći...* (Lk 24, posebno redak 21.). Jedni rekoše: *Tvrda je ta besjeda, tko je može slušati...!* (Iv 6,60) i odoše za svojim poslom.

U nekom samarijskom selu ne htjedoše ga ni primiti, a kamo li poslušati (Lk 9,53), a neki ga čak zamoliše da ode iz njihova kraja/zavičaja (Mt 8,34). Onaj mladić kojemu Isus reče: *Ako želiš biti savršen: idi prodaj sve i podaj siromasima, pa onda dođi i slijedi me i imat ćeš blago na nebu...!* ne posluša njegova savjeta, nego ode žalostan jer imашe silno velik imetak (Mt 19,21-21).

Tako je to, ili slično je to kroz svu ljudsku povijest. Mnoge stvari, a nekada i samo jedna jedina, prijeći dolazak k Isusu, ili prijeći hod u pronalaženju puta duhovnosti. Nekomu su zatvorene, ne samo tjelesne već i duhovne oči, a nekomu i uši, pa ne čuje i ne vidi. Bolje je reći: ne želi ni čuti, a ne želi ni vidjeti. Zato je prorok već u Starom Zavjetu napadao i osporavao vrijednost klanjanja idolima govoreći: *Oči imaju a ne vide, uši imaju a ne čuju, noge imaju a ne hodaju, ruke imaju a ne hvataju. Takvi su i oni koji ih napraviše...!* (Ps 115).

Promašena korizma. I mi ljudi današnjice, više puta skupa a i pojedinačno, nalik smo takvima. Gledamo a ne vidimo, slušamo a ne čujemo, tobože idemo a zapravo stojimo i ne mičemo se... O rukama za dobra djela da i ne govorimo. Ruke

su nam često zatvorene, stisnute, prekrižene na grudima ili sakrivene u džepovima.

Pojedinci, dok se u korizmi nečega odriču, računaju kako će im poslije korizme sve to dobro doći - *jer to im je kao neka ušteđevina - kao ono životno osiguranje*. Zaboravljaju da to čega su se odrekli nije njihovo, jer to treba drugomu darovati; *slično našem daru što ga darujemo na početku korizme za misionare i pojedine misijske potrebe*.

Potrebno je na sebe primijeniti ono što znamo reći vjernicima: mnogi vape, mole i čekaju upravo vas i vašu materijalnu i novčanu pomoć. A mi recimo: upravo nas i našu materijalnu i novčanu pomoć. Korisno je i potrebno pomoliti se za druge i sjetiti se vjernika u sv. Misi. Ali ne zaboravimo riječi apostola Jakova: *Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti? Ako su koji brat ili sestra goli i bez hrane svagdanje pa im tkogod od vas rekne: "Hajdete u miru, grijte se i sitite", a ne dadnete im što je potrebno za tijelo, koja korist? Tako i vjera: ako nema djela, mrtva je u sebi* (Jak 2,14-17).

U Godini milosrđa pozivali smo vjernike na duhovna i tjelesna djela milosrđa i rado smo im govorili da to ne zaborave, a većina ih ne će ni zaboraviti. Vjernici su to više puta potvrdili i potvrđuju kroz razne župne i biskupijske humanitarne - karitativne aktivnosti. A jesmo li to sebi posvijestili, u pamet i u dušu usadili, ili je taj govor o djelima milosrđa samo bio, prošao i nestao.

Vjerujemo Evanđelju! U svakodnevnim potrebnim i nepotrebnim stvarima i mi, *kao i vjernici kojima s propovjedaonica prigovaramo i korimo ih zbog nekih nevaljalština*, imamo vremena i sluha, pa i novca za sve drugo samo ne za ono što je potrebno. I mi svećenici kao i pojedini vjernici zaboravljamo da to ne siti i ne smiruje duh, već izgladnjuje, umara i upropašćuje duh, a nerijetko i tijelo. Upravo zato Isus je govorio ondašnjim slušateljima, a po svojoj riječi govori danas i nama svećenicima: *Obratite se i vjerujte Evanđelju! Jer što koristi čovjeku da cijeli svijet stekne, a duši svojoj naudi?!*

Završimo mišlju na carinika koji, stojeći u hramu, ne diže glave prema svetištu već skrušeno govori: *Bože, milostiv budi meni grješniku!* I opravdan se vratio kući.

ISPIT SAVJESTI

Poslije slušanja riječi Božje osvrnimo se kratko na svoj duhovni život od posljednje ispovijedi i pogledajmo čime smo Boga i bližnjega uvrijedili i svoju dušu ogriježili.

Odnos prema Bogu: slavljenje i poštovanje Boga, klanjanje i zahvaljivanje Bogu na svakom njegovu daru, ugodnom a nekad nama i neugodnom (*a sve je to za naše dobro i rast u vjeri...*). Slažem li se s voljom Božjom, planovima Božjim? Čuvam li milosti Božje? Idem li rado s Isusom i za Isusom, njegovim putom ili svojim stranputicama? Molim li u ime Crkve i za Crkvu: Časoslov? Prikazujem li Euharistijsko klanjanje za duhovna zvanja? Molim li prije i poslije sv. Mise? Jesam li bio rastresen i površan u molitvi i slavlju Euharistije?

Odnos prema bližnjemu: ljubav prema bližnjemu, kolegi svećeniku, župljanima, svojoj rodbini (*ocu i majci: bilo živima ili pokojnima*), starima i bolesnima (*molim li za njih, posjećujem li redovito i ispovijedam li rado bolesnike - imam li vremena za njih?*). Kakav sam vjeroučenicima i mladeži? Nastojim li biti i jesam li im učitelj duhovnosti, prijatelj koji za njih uvijek i na svakom mjestu ima vremena? Znam li ih i želim li ih rado poslušati, s njima se družiti u duhovnim razgovorima? Ili besposličarim? Kakav sam prema svim župljanima, pa i onima koji me katkada uvrijede jer im nisam ispunio želje i očekivanja? Sedam glavnih grijeha, a posebno oholost i škrtost? Duhovna i tjelesna djela milosrđa?

Odnos prema sebi: Jesam li na bilo koji način kao svećenik dao loš primjer ili bio uzrok sablazni vjerniku ili bilo kojemu čovjeku? Jesam li gubio vrijeme gledajući televizor, prateći razne nepotrebne emisije i bezvezne filmove...?

Jesam li bio milosrdan prema sebi i svojim slabostima, a strog prema drugima? Jesam li pazio na svoje zdravlje u jelu i pilu, u radu i odmoru, ljenčario, hranio oči, dušu i pamet neprimjerenim sadržajem na Internetu, TV?

Jesam li se srdio, ljutio, živcirao, pričao dvolične šale?

Neka nam svima Bog pomogne u dobru, a slabosti nam milostivo oprost!

DUHOVNA OBNOVA U BOGOSLOVIJI

Sarajevo, 3. i 4. ožujka 2017. - Duhovnik sarajevskih dijecezanskih bogoslova, vlč. Jakov Kajinić, pobrinuo se da bogoslovi u početku korizmenoga vremena provedu prvi petak popodne i prvu subotu dopodne u duhovnoj obnovi, u razmišljanju nad evanđeoskom riječju, nad primjerima svetih, u ispitu i ispravljanju savjesti. Sve u sjemenišnoj kapelici Navještenja Gospodnjega izabranoj Djevici Mariji Nazarećanki. Obnovu je vodio mostarski biskup Ratko Perić s dvama razmatranjima, s dvjema homilijama pod sv. Misom, s ispitom savjesti i večernjim susretom s bogoslovima.

Petak, 3. ožujka, u 16.00 h: Šesnaest Veličanstvenih. Papa Benedikt XVI. u posinodalnoj pobudnici *Verbum Domini* - Riječ Gospodnja, 2010. u 48. broju naveo je 16 istaknutih svetaca i svetica, blaženika i blaženica u dvotisućljetnoj povijesti Crkve, koji su na osobit način u svome životu odjelotvorili Riječ Gospodnju: sv. Antun pustinjač, sv. Bazilije Veliki, utemeljitelj monaštva na Istoku; sv. Benedikt, utemeljitelj monaštva na Zapadu; sv. Franjo, sv. Klara, sv. Dominik, sv. Ignacije Lojolski, sv. Terezija Velika, sv. Terezija Mala, sv. Terezija Benedikta, blažena Majka Terezija (od prošle godine sveta), sv. Ivan Bosco, sv. Ivan Marija Vianney, sv. Pio iz Pietrelcine, sv. Josemaria Escrivà i blaženi Alojzije Stepinac, mučenik jedinstva Crkve i moralni bedem bezbožnu i nečovječnu komunizmu. On je objedinio dvije biblijske rečenice, onu iz Očenaša "Budi volja tvoja" (Mt 6,10), i onu iz Psalma (25,2): "U Tebe se, Gospodine, uzdam, ne daj da se postidim". Stepinac je progonjen i mučen te u progonstvu postigao mučeništvo.

17.00: Ispit savjesti. Pred bogoslove je stavljeno više pitanja po kojima su mogli ući u nutritu svoje savjesti s obzirom na žrtvu, patnju, križ, progon: Kakvo je moje stajalište prema trpljenju općenito? Duševnom i tjelesnom? Osobnom i obiteljskom? Je li mi vlastita patnja dokaz da me "Bog ne ljubi"? Ili se s pomoću križa uzdižem na veći stupanj molitve, vjere, ljubavi, pouzdanja? Vjerujem li Isusovim riječima koje je izgovorio u pogledu Osmoga blaženstva: o progonstvu kojim se postiže kraljevstvo nebesko? Ispitujem li svoju savjest prema ovom blaženstvu, pogotovo kada se nađem u progonstvenoj situaciji, u užem ili širem društvu? Tužim li se na svoje poteško-

će, posebno pred onima koji mi uopće ne mogu pomoći? A ne govorim o poteškoćama pred onima koji mi objektivno mogu pomoći? Dok je u kapelici bilo otvoreno Presveto Otajstvo i prilika za osobno klanjanje, postojala je također mogućnost da bogoslovi pojedinačno pristupe sakramentu ispovijedi.

18.00: pod sv. Misom homilija o Isusovu najprije trogodišnjem kružnom putu po Palestini pa onda o jednodnevnom križnom putu uz Kalvariju. Napose o sedam Riječi s Križa. U Isusovu ključu i križni put blaženoga Alojzija: Stepinac je imao 14 postaja križnoga puta kroz 14 godina svoga sužanjstva: od pritvora 18. rujna preko osude 11. listopada 1946. do preminuća 10. veljače 1960.

Prva postaja: Stepinca osuđuju na 16 godina prisilnoga rada (izdržao do smrti 14).

Druga postaja: Stepinac uzima na se križ ne samo Zagrebačke nadbiskupije, nego i cijele jedne Crkve i naroda.

Treća postaja: Stepinac u zatvoru ne može ni s kim komunicirati od svojih suradnika. A reziden-cijalni zagrebački nadbiskup! Kao da u sebi čuje Papine riječi: Nadbiskupe, možeš bolje upravljati Zagrebačkom nadbiskupijom iz zatvora iz Lepoglave nego s Kaptola 31. Bog upravlja Nadbiskupijom po tvojoj patnji!

Četvrta postaja: Stepinca posjećuje njegova majka Barbara 1947. u Lepoglavi. "Sine, izdrži, ne prestaje za tebe moliti tvoja majka da budeš dobar biskup. I u zatvoru!"

Peta postaja: Brojne redovnice, redovnici, svećenici, bogoslovi mole za Stepinca (a u neka je doba bilo zabranjeno i moliti za njega javno u crkvama!).

Šesta postaja: Stepincu sestre Služavke Maloga Isusa u Krašiću pružaju rubac svoga nesebična služenja.

Deseta postaja: Stepinca razgolićuju i razapinju po novinama i predavanjima: nema bezobraštine koju neznabošci nisu izmislili i napisali protiv Crkve i Stepinca, od uspostave jugo-države do Stepinčeve osude: oko 1400 novinskih priloga, 2,5 priloga dnevno! Pretprošle godine Postulatura u Zagrebu priredila izložbu crteža, viceva, rugalica. Karikature se zastidjele samih sebe!

Dvanaesta postaja: Stepinac prikovan na križu svoga kreveta. Noge pate od tromboze, operirane dva puta, iz krvotoka iscijeđene 34 litre krvi. Tje-

lesno onemoćao i umire, ali duhovno sve moćniji i zreliji za nebo.

Četrnaesta postaja: Stepinca polažu u grob, ali ne u Krašiću, nego u zagrebačkoj katedrali. I iz groba i iz katedrale zrači posebno svjedočko svjetlo i žar. Savršeno ostvario *Verbum Domini*!

20.15: Pitanja i odgovori u vezi sa Stepinčevom beatifikacijom i kanonizacijom.

Subota, 4. ožujka, 7.30 h: Jutarnja molitva u kapelici. Poslije doručka susret s hercegovačkim bogoslovima, koje je biskup potaknuo na ozbiljan studij i na ustrajnost u zvanju u službi Bogu i Njegovoj svetoj Crkvi.

9.00: Predzaručničko tromjesečje. Razmatranje o mladom Alojziju koji osam godina traži svoj put u život, od 1916. do 1924. U taj se put uključila i tromjesečna korespondencija mladića Alojzija s djevojkom Marijom Horvat. On je njoj

poslao 9 pisama od kojih su 3 izgubljena, a ona njemu 12 pisama. Sve je objavljeno 1975. u Rimu, pa ponovljeno 2010. u Zagrebu. Kroz to je dopisivanje Marija upoznala i priznala da ne može ići usporedo s njim. Obećala mu je iskrene molitve da u životu nađe bolju - od nje. I našao je: Bogosloviju! Nadbiskupiju! Crkvu!

11.00: pod sv. Misom homilija o izboru carinika Mateja za apostola, koji je, pozvan, ostavio sve i spremno pošao za Isusom. Očistio ruke, izgubio doduše posao na carinarnici, a zadobio novi, kudikamo plemenitiji i uzvišeniji i čudesniji: apostol i evanđelist Isusa Krista!

Rektor Josip Knežević na svršetku sv. Mise uputio je riječi zahvale biskupu, a bogoslove potaknuo da se nastave obnavljati u duhu i istini u ovom korizmenom vremenu.

KRJEPOSTI OBITELJSKOGA MORALA

Stolac, 5. ožujka 2017. - Na I. korizmenu nedjelju, 5. ožujka ove godine, na poziv župnika don Rajka Markovića biskup Ratko Perić predvodio je pučku Misu u župnoj crkvi sv. Ilije proroka u Stocu. Poslije Misnoga slavlja biskup je bračnim parovima, kojih je bilo oko 80 (tj. 160 vjernika), održao polsatni nagovor prema savjetima sv. Pavla obiteljima u Crkvi u Kolosima (Kol 3,12-17). Župnik je ovu praksu posebne pažnje prema bračnim par-

vima bilo koje dobi uveo prije sedam godina i sustavno je održava, a broj se vjernika pomalo povećava. Na izlazu iz sakristije svaki je kućni domaćin mogao uzeti biskupovu knjigu "Mojsije! Mojsije!", kojega je Bog izabrao da izvede, brine se i doprati izraelski narod iz Egipta u Obećanu zemlju. Prije razlaza don Rajko je u crkvenu dvoranu pozvao sve okupljene koji su počašćeni ukusnim darom vrijednih domaćica iz župe.

BISKUPOV NAGOVOR

Mogli bismo odmah napomenuti da sv. Pavao nije utemeljio Crkvu u Kolosima, kao što je to učinio u Filipima, u Korintu, u Efezu ili Solunu. Kolosi su grad u Maloj Aziji, današnjoj Turskoj. Niti je ikada bio u tome gradu, barem koliko razabiremo iz Novoga Zavjeta. Kada je pisao poslanicu Kološanima iz Rima, po svoj prilici 63. godine po Kristu, iznio im je pravila ne samo lijepa ponašanja nego pravoga čudoređa u obiteljskom životu u 3. poglavlju, od retka 12. do 17. Nazvao ih je "izabranicima" Božjim, "svetima i ljubljenima". Ta tri prekrasna naslova nekada su se davala izabranom, svetom i ljubljenom narodu izraelskom, a ovdje ih apostol Pavao primjenjuje na bivše pogane a sada kršćane Kološane. To znači da se Isusova otkupiteljska

milost razlila preko izraelskih granica do krajeva svijeta, i da nema više samo jednoga izabranog naroda, jedne povlaštene rase i nacije. Svi koji žele ući u ekonomiju spasenja, u Kristovu obitelj, u Svetu obitelj, pozvani su, posvećeni su i ljubljeni od Gospodina Boga, tvore jedan Božji narod. Narod skupljen iz svih naroda. I onda Apostol nabraja najvažnije krjeposti koje bi trebale resiti sve obitelji u Kolosima, to jest sve obiteljske zajednice raspršene po bijelome svijetu. Ne spominju se one vrline koje bi svaki čovjek osobno volio imati: snalažljivost, promućurnost, inteligentnost, poduzetnost, dosjetljivost, vještinu. Ali budući da je kršćanstvo jedna velika obitelj, zajedništvo u zajednici, onda u njemu trebaju vladati krjeposti zajedništva i obitelji. A

to su krjeposti za koje se valja svakodnevno boriti, i to s Božjom pomoći:

Milosrdnost. "Zaodjenite se u milosrdno srce!" Eto što Pavao stavlja na prvo mjesto: milosrdnost. Staromu, poganskomu svijetu ništa nije bilo toliko tuđe, a toliko potrebno kao milosrđe. U starogrčkom svijetu umjesto dječjih bolnica bio je Tajget, brdo na koje su izlagali kržljivu djecu da ih životinje razvuku. Umjesto staračkih domova bile su jame i rijeke u koje su bacali nemoćne starce i starice. Sve mirne "savjesti"! Umjesto duševnih bolnica imali su spaljivaonice. I tako dalje. Kršćanstvo je unijelo milosrdnost, milosrđe, na prvo mjesto. Sva dobra djela milosrđa koja su se učinila u dvotisućljetnoj povijesti, učinila su se u prvom redu i uglavnom po nadahnuću kršćanstva, milosrdnoga Krista.

- Danas se svijet, koji svjesno zanemaruje Krista, vraća na poganska vremena i običaje: promiče abortuse, ozakonjuje eutanazije!

Dobrostitivost. Divna riječ za divnu kvalitetu. Dobrostitiv je onaj kome je dobro bližnjega drago kao vlastito dobro. Pavao tu "dobrostitivost" preporučuje na drugom mjestu, odmah iza milosrđa. To je, na primjer, kao da se stanovnici Vidova polja raduju uspješnu urodu i utršku u Kruševskom polju kao da je to njihovo. Pitam jednoga rektora kakav je taj i taj bogoslov. On odgovara: Mogu reći da je više nego dobar, upravo dobrostitiv!

- Ako znaš što je dobar, dobrostitiv je još bolji, i pojam i vrlina. Dobar na kvadrat.

Poniznost. Ove riječi nije uopće bilo ni u grčkom ni u latinskom jeziku staroga svijeta. Nepoznat pojam. Da upitaš umnoga Aristotela ili mudroga Cicerona, što je to "poniznost", oni bi samo slegnuli ramenima. Latinska riječ *humilis* ili hrvatski ponizan ima svoje korijensko značenje. *Humilis* dolazi od *humus*, zemlja, podina, nizina. Odatle doslovna riječ ponizan: čovjek koji hodi po nizini. Ponizan je tko nije uzdignute glave, nebu pod oblake. Poniznost počiva na uvjerenju da smo stvoreni od Boga, prema tome: onako kako smo stvoreni tako se možemo i rastvoriti, raspasti, obična miljevina. A s druge strane svima nam je loza "adamovština" i "evinost", koja nas je odmah u početku uvalila u blato, u zemlju, u poniženje, u nizinu.

- Eto zašto ponizni! Jer smo ionako poniženi!

Blagost. Blag je onaj sretnik koji se nalazi u sredini između previše se naljutiti i premalo se naljutiti. Nego: pravo se naljutiti za pravu stvar, u

pravo vrijeme, iz pravoga razloga, na pravu osobu. I tada si blag/a, jer kontroliraš sama sebe.

- Imaš "blagosti" ako ti drugi ne govore: Eto onoga poplašenoga! Ili eto one živčane!

Strpljivost. To je duh koji čovjeka tako drži da nikada ne plane živcima u odnosu na svoje suradnike, pomoćnike, članove obitelji, podložnike ili poglavare.

- Okani se horoskopa, čitaj Poslanicu Kolanima! Ona će ti kazati što ti je činiti i kakvu "strpljivost" prakticirati!

Uzajamna podnošljivost. Naša se strpljivost temelji na Božjoj strpljivosti koja podnosi naše grijehenje do određene mjere, i nikada nas ne izbacuje van, osim ako se mi sami želimo izbaciti. Jedan mali od sedam godina svaki dan nosi svojga bracu od tri godine, koji je hendikepiran, da se zajedno igraju s drugom djecom. Stavi ga na ramena i nosi ga. Pita ga jedan putnik: "Mali, je li ti teško breme?" - "Nije ovo breme, ovo je moj braco!" odgovara stariji. Ako smo braća i sestre, onda jedni drugima ne bismo smjeli biti teški. "Podnosite jedni druge!"

- Ja tebe podnosim ove godine, a ti ćeš mene dogodine.

Uzajamno praštanje. Onaj kome je oprošteno uvijek mora biti spreman drugima oprostiti. Kao što je Bog meni oprostio, tako ja moram oprostiti drugomu. Jer samo onaj tko prašta, taj će zadobiti Božje opraštenje.

- Opraštenje se smije sudu.

Ljubav. To je savršena veza svih organa u jednu cjelinu. Tijelo se po sebi razjedinjuje, raspada, rastvara, a ljubav ga povezuje. Kao mnoštvo željeznih mrvica prosutih po zemaljskoj prašini nad koju naneseš magnet koji sve pokupi. Tako ljubav pokupi svu razasutost u obiteljskoj prašini.

- Ljubav je veza savršenstva.

Mir Kristov: Neka "mir Kristov upravlja srcima vašim!" Neka mir bude vaš sudac. Vidimo na igralištu 40 ili 80 tisuća grlatih vikača, psovača, navijača, razbijača. I svaki očekuje da njegov igrač ili klub pobijedi. Pogotovo ako se okladio na pobjedu. A sudac je jedini koji ima pravo zazviždati, sve zaustaviti, igrača izbaciti i proglasiti zgoditak valjanim. Tako mir mora biti sudac u našim strastima koje nas razdiru, ne samo nas nego i druge oko nas. Kao kada Isus kaže Genezaretu: Utihni, i on utihne.

- Ili ozbiljna učiteljica u razredu ono strogo: "Mir!" I među nemirnom djecom nastane mir.

Zahvalnost. "I zahvalni budite!" Bogu, roditeljima, učiteljima, dobročiniteljima. A svi ovi ništa drugo ne očekuju, osim riječi "hvala".

- Pa ili mi zaboravimo, ili ne ćemo, ili ne znamo, ili ni mi ne očekujemo?

Riječ Kristova: Riječ je ovdje više od zvuka, više od glasa, to je sadržaj, draga i radosna poruka, to je srce, osoba. Mi se s radošću sjećamo lijepe riječi koju nam je netko rekao u životu i koja nas je držala osobito u teškim momentima. A "Riječ Kristovu", evanđeosku, koju inače dobro znamo na pamet, doživljavamo li je i srcem!

- Riječ nas Kristova čisti u ispovjedaonici, u sakramentima općenito.

Sve činite u imenu Isusovu. Što to znači? - Kada nešto **misliš**, možeš li Isusa zovnuti da ti

prati misli? - "Mogu". Onda misli i dalje tako! - "Ne mogu". Onda prekini s tim zlim mislima. I opameti se!

Kada nešto **govoriš**, možeš li zovnuti Isusa da te sluša? - "Mogu". Onda nastavi i dalje govoriti! - "Ne mogu, ne mogu". Onda prekini što prije zlogovoriti i pokaj se!

Kada nešto **činiš**, upitaj se možeš li Isusa zovnuti da to gleda. - "Mogu". Onda čini to! - "Ne mogu". Onda ne čini te nevaljalosti! Nego se čestito ispovjedi, skruši i popravi!

- Neka nas u našim obiteljima i međuljudskim odnosima Sveta Obitelj Isusa, Marije i Josipa nauči kako sveto i obiteljski živjeti!

UZ OBLJETNICU SMRTI SLUGE BOŽJEGA BISKUPA MAHNIĆA

Prije tri godine, 2013., u Krku je tadašnji biskup ordinarij msgr. Valter Župan otvorio dijecezanski postupak za proglašenje blaženim svogaavnoga prethodnika Antuna Mahnića (1850.-1920.), krčkoga biskupa (1896.-1920.). Postupak je otvoren upravo na obljetnicu biskupove smrti, 14. prosinca. Postulatorom je imenovan krčki svećenik don Saša Ilijić, koji od tada, uza sve skupljanje potrebne građe za vođenje procesa, izdavanje promidžbena materijala kojim upoznaje vjernike s likom i djelom biskupa Mahnića, također organizira vanjsko slavlje u povodu biskupove smrti i inauguracije procesa. Tako je ove godine pozvan predvoditi Misno slavlje i održati propovijed biskup iz Mostara Ratko Perić.

Najprije se gost iz Hercegovine našao na Biskupskom ordinarijatu i ujedno rezidenciji mjesnoga biskupa msgr. Ivice Petanjka i biskupa emeritusa msgr. Valtera Župana, a u 18.00 sati predvodio je koncelebraciju u katedrali Gospina Uznesenja.

Pred ulazom u katedralu don Saša upozori biskupa iz Mostara na jednu krčku epizodu iz 18. stoljeća koja se odnosi na "usklik" krčkoga biskupa rodom iz Friulija, Italija, a zvao se Antonio Pietro Zuccheri. Upravljaio je krčkom biskupijom 39 godina (1739.-1778.), a imao je podosta okapanja sa svećenicima (koje li novosti u Crkvi Božjoj!). Biskup je želio imati solidne klerike i učene

i uredne svećenike, a oni s tužbama u Mletke i na rimske dikasterije! Biskup je nekom zgodom u afektu uzviknuo: "Pokopat ćete me pred ulazom u katedralu! Kada ste me već cijeloga života gazili, gazite me i nakon smrti!" Svećenici su u poslušnosti i poštovanju izvršili biskupovu "oporuku"!

U početku sv. Mise biskup je Ivica pozdravio biskupa Ratka. U koncelebraciji je sudjelovalo oko trideset svećenika Krčke biskupije. Oko 20 sestara raznih kongregacija našlo se među ostalim vjernicima - štovateljima Sluge Božjega biskupa Mahnića. Župni je zbor pjevao Staroslavensku misu. Biskup je Ratko najprije odao slavu Presvetomu Trojstvu, Blaženoj Djevici Mariji, sv. Kvirinu zaštitniku Krčke biskupije, sv. Ivanu od Križa, kojega se spomendan slavi, i biskupu Mahniću koji je imao tri sprovoda: najprije je, nakon preminuća na glasu svetosti u Zagrebu, pokopan na Mirogoju 1920. Zatim su ga oci trećoredci prenijeli na Ksaver 1929., a odatle je 2002. prenesen i pokopan na desnoj strani od ulaza u krčku katedralu. Sv. Ivan od Križa i sluga Božji Antun imaju bitno zajedničko to što im je obojici glavni i prioritetan cilj bio svetost, da ispune Isusovu prvu molbenicu Očenaša koju je naučio svoje apostole: Oče naš koji jesi na nebesima **sveti se ime Tvoje!**

Biskup je govorio o stožernim krjepostima biskupa Mahnića i pokazao ih samo na jednom primjeru: u borbi za glagoljicu početkom proš-

loga stoljeća. Nakon završnoga blagoslova koji je predvoditelj podijelio držeći u ruci pastirski štap biskupa Mahnića, biskupi su s asistencijom pošli na Mahnićev grob gdje je izmoljena molitva za sretan hod dijecezanskoga postupka za beatifikaciju, blagoslovljen i pokađen grob Sluge Božjega. Biskupi sa svećenicima i redovnicama te s pjevačkim zborom imali su prigodu, uz večernji domjenak u velikoj biskupijskoj dvorani, ostati u radosnu razgovoru. Biskupu je Ratku biskup Ivica uručio primjerak Rimskoga misala s Rimskim kanonom na glagoljici i latinici iz 1927. godine. Biskup mu je Valter darovao svoju nedavno izišlu knjigu *Moliti i služiti, Pastirske poruke* koje je msgr. Župan u vrijeme svoga 17-godišnjega biskupovanja (1998.-2015.) objavljivao: uz Božić (str. 13-60), uz Dan života (61-103), uza svetkovinu Uskrsa (105-149), uz važnije događaje (151-240), Uvodnike *Službenog vjesnika biskupije Krk* (241-306). Čestitke biskupu Valteru koji je ovako sustavno pisao i sada u jednom svesku poručano objelodanio svoje glavne poruke puku i kleru! Postulator don Saša dao je mostarskomu biskupu fotokopiju papinskoga imenovanja svećenika goričke biskupije Antuna Mahnića za krčkoga biskupa iz 1896. godine. A biskup je uzvratio svojom knjigom *Svećenici glagoljaši na području BiH. Trista godina djelovanja (1551-1851.)* i tek objavljenom knjigom duhovnih vježbi svećenicima "Kristove poruke Sedmerim Crkvama".

O biskupu Mahniću radili su svoje teološke studije dvojica krčkih svećenika: don Josip, zagrebački nadbiskup i kardinal, za licencijat 1979., i brat mu don Anton, sadašnji župnik u Omišalj, za doktorat - izišla mu je knjiga *Biskup Antun Mahnić*, 2013.

Donosimo propovijed biskupa Ratka:

BISKUP S KARDINALNIM KRJEPOSTIMA

Najprije bismo nabrojili imena nekih svetača, blaženika i slugu Božjih u Crkvi u hrvatskom narodu po godinama njihove kanonizacije, beatifikacije i otvaranja procesa pri Svetoj Stolicu. A vidjet ćemo i razlog zašto samo neke, koji su hrvatskoga podrijetla ili su živjeli, djelovali i preminuli u hrvatskom narodu. Nekima služi na čast da ih i drugi narodi štiju kao svoje.

Sveti Leopold Bogdan Mandić (1866.-1942.), od 1983.

Blaženi:

1. Alojzije Stepinac (1898.-1960.), mučenik, 1998.

2. Marija Petković (1892.-1965.), 2003.

3. Ivan Merz (1896.-1928.), 2003.

4. Francesco Bonifacio (1912.-1946.), mučenik, 2008.

5. Berchmana Leidenix (1865.-1941.), mučenica, 2011.

6. Krizina Bojanc (1885.-1941.), mučenica, 2011.

7. Julia Ivanišević (1893.-1941.), mučenica, 2011.

8. Antonija Fabjan (1907.-1941.), mučenica, 2011.

9. Bernardeta Banja (1912.-1941.), mučenica, 2011.

10. Miro Bulešić (1920.-1947.), mučenik, 2013.

11. Serafin Kodić Glasnović (1893.-1947.), mučenik, 2016.

12. Anton Mužić (1921.-1948.), mučenik, 2016.

Postupci **slugu Božjih** pri Svetoj Stolicu:

1. Josip Lang (1857.-1924.), u Rimu od 1981.

2. Vendelin Vošnjak (1861.-1933.), od 1981. Časni: 2000.

3. Egidije Bulešić (1905.-1929.), 1984. Časni: 1988.

4. Ante Antić (1893.-1965.), od 1995., Časni: 2015.

5. Alojzije Palić (1878.-1913.), od 2002.

6. Toma Gerard Stantić (1876.-1956.), od 2003.

7. Josip Stadler (1843.-1918.), od 2008.

Evo imena nekih slugu i službenica Božjih s godinom otvaranja **dijecezanskoga** postupka:

1. Klaudija Böllein (1875.-1952.), u Zagrebu, 1971.

2. Aleksa Benigar (1893.-1988.), u Rimu, 1995.

3. Ante Tomićić (1901.-1981.), u Rijeci, 2005.

4. Marica Stanković (1900.-1957.), u Zagrebu, 2006.

5. Ivo Peran (1920.-2003.), u Splitu, 2009.

6. Žarka Ivasić (1908.-1946.), u Gospiću, 2011.

7. **Antun Mahnić** (1850.-1920.), u Krku, 2013.

8. Marija Krucifiksa Kozulić (1852.-1922.), u Rijeci, 2013.

9. Ante Gabrić (1915.-1988.), u Zagrebu, 2015.

Da ne nabrajamo dalje. Zašto samo ovih dvadesetero svetaca, blaženika, slugu i službenica Božjih, kojih se postupci vode u Rimu a među kojima neki s naslovom: Časni - *Venerabilis*, kojima je Papa već priznao herojske krjeposti, te još devetero slugu i službenica Božjih kojima je otvoren dijecezanski proces? Zato što je svih ovih 29 ugodnika Božjih živjelo u isto vrijeme barem koju godinu između **1912.**, kada je rođena blažena Bernardeta Banja, mučenica, i **1924.**, kada je preminuo pomoćni zagrebački biskup Josip Lang. Nevjerojatno kako iz toga burnog doba, predratnoga, ratnoga i poratnoga u prvoj četvrtini prošloga stoljeća, Bog "čudesno uzvisuje" tolik broj "prijatelja" svojih (usp. Ps 4,4) na raznim mjestima u hrvatskom narodu: među njima čak polovica s mučeničkom smrću. Kao da je neka

čudesna klima pogodovala i uvjetovala razvoj svetosti među biskupima, svećenicima, redovnicima i laicima. Čekali smo skoro 500 godina, od 1391. do 1889. da Sveta Stolica proglasi Nikolu Tavelića mučenikom i blaženikom te još 80 godina da ga proglasi kao prvoga hrvatskog svetca, 1970. Osim sv. Nikole u hrvatskom narodu ima još jedan svetac,¹ pet blaženih,² i četvero slugu Božjih³ koji su živjeli prije spomenutoga razdoblja 1912.-1924.

Mi ćemo ovdje o krčkom biskupu Antunu Mahniću, koji je rođen u Sloveniji 1850., zaređen za goričkoga svećenika 1874., doktorirao u Beču 1881. Njega je papa Lav XIII. dne 3. prosinca 1896., točno prije 120 godina, od cara izabrana potvrdio za krčkoga biskupa, a Andriju Šterka, tadašnjega biskupa u Krku (1894.-1896.), premjestio u Trst. Mahnić je morao najprije naučiti hrvatski jezik. I naučio ga. Svoga se slovenskoga jezika i roda nije odrekao, a Hrvatima se inkultuirao. I biskupovao 24 godine.

Kada se o nekom kandidatu za čast oltara povede dijecezanski pa potom svetostolički proces, najprije se proučavaju 3 nadnaravne bogooblične krjeposti u njegovu životu: vjera, ufanje i ljubav, a onda 4 stožerne krjeposti: razboritost, pravednost, jakost i umjerenost.

Večeras bismo se zadržali na kardinalnim krjepostima na jednom primjeru i problemu, crkveno-nacionalnom, koji se u Krku osobito potezao od 1896. do 1907. godine, gdje se pokazalo razumno, pravedno, hrabro i umjereno držanje biskupa Mahnića.

Dr. Mahnić pokrenuo je u Gorici 1888. godine časopis "Rimski Katolik" koji je uređivao osam godina, do 1896., u duhu rimokatolištva kako mu i ime naznačuje. Svaki takav list i urednički lik odmah izazove i pobornika i protivnika. Pobornici se boje da ne zapostavi nacionalni vid u isticanju rimokatoličke vjere, a protivnici prigovaraju da je

Mahnić rimskiji od Rima i papskiji od Pape! A bijaše to doba kada se u Hrvatskoj vodila bitka oko afirmacije ili eliminacije glagoljice, pisma kojim su bile tiskane crkvene knjige na staroslavenskom jeziku. Glagoljica bijaše kao neki lakmus-papir (koji u kiselini pocrveni, u bazi poplavi), a na kojem se provjeravao nacionalni osjećaj ljudi, osobito intelektualaca. U Krčkoj se biskupiji od pamtivijeka u liturgiji naveliko glagoljalo.

Kakvo onda čudo da je skupina svećenika Krčke biskupije, koja je bila nazočna na biskupskom ređenju u Gorici, 7. veljače 1897. godine, svomu novomu biskupu Antonu, "rimskom katoliku", darovala "fino uvezani glagoljski misal"! Ne znam je li crveni ili plavi. Neka se odmah pokaže je li biskup izabran i nametnut od austro-ugarske vlade da ukloni glagoljicu ili će se i sam boriti "za stare pravice". On je taj dar sa zahvalnošću primio i svećenicima rekao da će pitanje glagoljice proučiti i pravedno riješiti.⁴

- Prvi dan svoga biskupstva pokazao se razboritim, pravednim, hrabrim i discipliniranim. Krjepostan biskup!

Već nakon pola godine pojavio se u Krku, a domalo i po drugi put, Teodoro von Rinaldini, carski namjesnik iz Trsta (1890.-1897.), da podsjeti novoga biskupa na zahtjev bečke vlade da makne glagoljicu s dnevnoga reda. Biskup mu je odgovorio da će on osobno proučiti predmet i donijeti razuman sud: "ako pronađem, da ona zakonito postoji, ne samo da je neću ukinuti, nego ću je svom dušom braniti".⁵

- Pošteno i pravedno. Razumno i smiono. I sve pod nadzorom. Bila je na kušnji biskupova kvaliteta mudrosti odnosno praktična krjepost razboritosti. On rodom iz Slovenije ušao je pavlovski (1 Kor 9,19) u Hrvatsku da Hrvatima bude Hrvat, da im kao biskup pomogne u djelu spasenja. Osobito mu je bilo razborito i pravedno što je cio problem glagoljice stavio u širi crkveni kontekst: ispitao je

¹ Nikola Tavelić (1340.-1391.), svetac od 1970.

Marko Križevčanin (1589.-1619.), svetac od 1995.

² Augustin Kažotić (1260.-1323.), blaženi od 1700.

Jakov Zadranin (1400.-1485.), od 1700.

Gracija iz Kotora (1438.-1508.), od 1889.

Julijan iz Bala (o. 1300.-1349.), od 1910.

Ozana Kotorska (1493.-1565.), od 1927.

³ Petar Barbarić (1874.-1897.), u Rimu od 1945. Časni: 2015.

Šimun Filipović (1732.-1802.), u Rimu od 1875.

Nikola Bijanković (1645.-1730.), u Rimu od 1895.

Ana Marija Marović (1815.-1887.), u Rimu od 1962.

⁴ I. RADIĆ, *Biskup Mahnić*, Slavenska Požega, 1940., str. 129.

⁵ *Isto*, str. 130.

mišljenje Stolnoga kaptola u Krku, doznao je, s pomoću dekanskih konferencija, za stajališta klera u biskupiji i dao se na Biskupijsku sinodu koju je spremio i održao u Krku u rujnu 1901., da iz nje iznjedri svoje dekrete pa i onaj o glagoljici.

Nakon što je sam, počevši od 1897. godine, osobno, temeljito i svestrano proučavao fenomen glagoljice - nije bilo još klasična djela koje je desetak godina poslije objavio upravo ovdje u Krku, Zadrani don Luka Jelić⁶ - biskup je Mahnić izrekao svečanu presudu koja služi na čast njemu i ovoj biskupiji a na spas samoj glagoljici. Čitamo u Aktima i Dekretima te Sinode: "Glagoljica u crkvenim činima, u krčkoj i njoj pridruženim biskupijama rapskoj i osorskoj, već negdje od dobe svete braće Ćirila i Metodija, svakako od XII. vijeka dalje, postoji i rabi se. Samo poradi pomanjkanja liturgijskih knjiga - zadnji je staroslovenski misal izdan godine 1741., brevir 1791., ritual 1640., - dogodilo se, da se negdje mjesto staroslovenskoga jezika u liturgiji uveo latinski a pogdjegod, pogotovu u seoskim župama i živi hrvatski jezik osobito u onim dijelovima mise, koje je narod pjevao, dok je svećenik tihe molitve izgovarao latinski".⁷

Još godine 1893. tadašnji krčki generalni vikar don Fran Volarić, zabranio je uporabu *ščaveta*, tj. latinicom pisane crkvene knjige, a naredio svim glagoljskim župama u biskupiji da se služe Parčičevim glagoljskim misalom, koji je izdan upravo te godine, i da svi svećenici nauče glagoljicu.

Biskup Mahnić na Sinodi 1901. dekretira: "oslonjeni na stari običaj, koji u ovoj biskupiji vlada i na dozvole papinske, usvajajući odredbe sv. Zbora [obreda] od 5. VIII. 1898. i 1900., predloživši prije Svetoj Stolicu sve o liturgijskom jeziku, zapovijedamo i određujemo ovo:

a) u ovoj našoj biskupiji, kako sada postoji, u običaju su kao liturgijski jezik latinski i staroslovenski, s rimskim obredom;

b) da se u buduću ukloni svaka sumnja, koje crkve uživaju povlasticu staroslovenskog jezika, sastavili smo popis crkava, koji popis ovime proglašavamo".

Time je pitanje glagoljice riješeno pravno i načelno:

- u župama u kojima se slavila služba Božja rimskim obredom na staroslovenskom jeziku neka se i dalje slavi iz glagoljskih knjiga;

- a u župama u kojima se nepravdom vremena to dokinulo, neka se ponovo uvede;

- daje se popis svih tih župa.

Kao konkretnu provedbu biskup određuje: "Svi svećenici u biskupiji moraju savršeno poznavati jedan i drugi liturgijski jezik, da uzmognu u jednom i drugom jeziku svetu misu prikazivati. Nijedan mladić neće biti pripušten na svete redove, niti će biti pridruženi dijecezanskom kleru, ako ne polože ispit iz jednoga i drugoga jezika":⁸ staroslovenskoga i latinskoga.

- Biskup je došao do povijesne istine u pogledu jezika i pisma u slavlju sakramenata i časoslova, potaknuo je na razborito i pravedno rješenje: ništa ne ukidati nego s ljubavlju čuvati i razborito i zdravo promicati.

Nakon tih odredaba nastala je prava hajka na biskupa i na glagoljicu. Talijanaši, potpomognuti bečkom vladom, nastojali su čak omesti održavanje Sinode. Kada im to nije pošlo za rukom, poduzeše sve da Sveta Stolica ne odobri sinodskih zaključaka. Podigla se novinarska graja, provaljivane su takve optužbe i osvade da je biskup Mahnić pozvan u Rim da se pred Svetim Oficijem, nekadašnjom Inkvizicijom, opravda i brani. Ne bijaše mu se teško obraniti, ali mu bijaše kudikamo teže što i u Rimu sumnjahu u njegovo rimokatolištvo i gotovo povjerovaše objedama na njegov račun. Neke su novine toliko bile ogrezle u manipulacijama, da ne bijaše više mjesta za ispravke, koji su dolazili iz Krčkoga ordinarijata. Pa umjesto da promijene stil, promijenije naslov: nije se više zvala na pr. "La Voce Cattolica", nego "Il Trentino".⁹

Biskup je Mahnić ocijenio razboritim i pravednim, upravo u smislu prouke i afirmacije glagoljske baštine, utemeljiti - i utemeljio je 1902. - Staroslavensku akademiju u Krku, koja je samostalno djelovala, uz prekide, do 1928.¹⁰ potom se sjedinila s Hrvatskom bogoslovskom akademijom kao poseban odio...

Kriza oko glagoljice početkom stoljeća nije se stišavala pa se hrvatski biskupi nadoše u Rimu

⁶ L. JELIĆ, *Fontes historici liturgiae glagolitico-romanae a XIII ad XIX saeculum*, Veglae [Povijesna vrela glagoljsko-rimske liturgije od 13. do 19. stoljeća, Krk], 1906.

⁷ I. RADIĆ, *nav. dj.*, str. 130-131.

⁸ *Isto*, str. 131-132.

⁹ *Isto*, str. 132.

¹⁰ M. BOLONIĆ, "O transkripciji glagoljskih obrednih knjiga", u: *Croatia christiana periodica*, 8 - 1981., str. 36-51.

1906. na poziv Svete Stolice. Kolika je bila Mahnićeva ljubav prema glagoljici i istini, pokazuje jedna zgoda u jednoj audijenciji kod pape Pija X.

Papa: *Eccellenza*, ima li u Vašoj biskupiji svećenika koji nameću glagoljicu gdje je nije bilo tako da župljani napuštaju crkvu, a neki odbijaju svećenika i na smrtnom času?

Biskup: *Santità*, glagoljica se rabi samo ondje gdje je od pamtivijeka, ili gdje je bila protuzakonito uklonjena. A bez sakramenata umiru samo oni koji su bez sakramenata i živjeli.

Papa pokaže biskupu neke novine koje opisuju nametanje glagoljice na nekoj župi na Lošinju uz veliku štetu po vjeru i duše.

Biskup: Sveti Oče, "kunem se biskupskom čašću, da je onako, kako sam kazao. Ako se pak

jednoj liberalnoj novini vjeruje više nego li meni, katoličkom biskupu, onda smjesta polažem svoju biskupsku čast".¹¹

Niti je Mahnić položio na Papin stol svoju biskupsku čast, kapicu ili križ, niti je Papa želio izazvati njegove ostavke. Pred biskupom je bio dug put borbe u Hrvatskom katoličkom pokretu i u pokretanju Hrvatske straže 1903., Hrvatske prosvjete 1913., u ratnom vihoru (1914.-1918.), u nepravедnu progonstvu u Frascati kod Rima, u bolesti, vođen stožernim krjepostima do smrti u Zagrebu 1920. Dao Bog da se dijecezanski proces što bolje prospješi i da ovoga vrijednog biskupa što prije ugledamo u Crkvi ovjenčana aureolom blaženika.

¹¹ J. PALČIĆ, *Hrvatska straža*, br. 107, str. 3, opisano u: I. Radić, *nav. dj.*, str. 134, bilj. 1.

RAZLIKA IZMEĐU BEATIFIKACIJE I KANONIZACIJE

Odluka pape Franje da se formira Mješovito povjerenstvo u ime Hrvatske biskupske konferencije i u ime Srpske pravoslavne Crkve, 2016. godine, s predstavnikom Svete Stolice kao predsjednikom, a koje bi preuzelo zadaću čitanja dokumenata koji se odnose na ulogu zagrebačkoga nadbiskupa Alojzija Stepinca (1898.-1960.), držeći se znanstvene metodologije, tj. idući na izvore i tumačeći te izvorne dokumente u povijesno-prostornom kontekstu, izazvala je u javnosti određena pitanja. Sveti Ivan Pavao II. proglasio je blaženim kardinala Stepinca u hrvatskom marijanskom svetištu Mariji Bistrici, 1998. godine. Iz Kongregacije za kauze svetaca bilo je rečeno 2014. da bi se Blaženikova kanonizacija mogla dogoditi do svršetka 2015. godine, jer je postupak za kanonizaciju uglavnom završen. Mandat je Povjerenstva od srpnja prošle godine do srpnja ove 2017. godine i ne tiče se postupka kanonizacije. Ovdje se daje uvid u povijesni tijek pojmova i pojava beatifikacije i kanonizacije u Katoličkoj Crkvi.¹

U izradi ovoga sastavka, osim uobičajenih priručnika, bile su na raspolaganju i studije službenika pri Kongregaciji za proglašenje svetaca.²

Običan katolički vjernik, slušajući ili čitajući česta proglašenja blaženih ili svetih mogao bi se pitati: čemu tolike beatifikacije i kanonizacije? Samo je papa Ivan Pavao II., u svojih 27 godina pontifikata proglasio 1338 blaženika i 482 svet-

ca, svega 1820 kanonskih proglašenja. Trebaju li blaženi biti proglašeni svetima i u Crkvi ako ih je Bog kanonizirao zauvijek u slavi? Zar proslavi jednoga svetca ili svetice pred Bogom i malo pridonosi to što ga Sveti Otac poblašeni ili proglasi svetim? Je li cilj kanonizacije spašenik Božji na nebu ili vjernik Kristov na zemlji? Na ta i druga brojna pitanja odgovaramo da kanonizacija svetaca treba više nama vjernicima kako bismo imali pred sobom ne samo uglednike koji su svetački proživljavali Evanđelje, natprosječno vršili krjeposti ili podnijeli mučeništvo za Krista, nego i pomoćnike i zagovornike da i mi budemo kako Bog zapovijeda. Svaki je svetac postao svetcem ne u svetim uvjetima i mjestima, nego u nesvetim kušnjama i napastima, koje je s pomoću Božjom i krjepošću ljudskom svladao i pobijedio.

Koncil kaže da "ne štujemo uspomenu svetaca radi samoga primjera, nego još više zato da se sjedinjenje Crkve u Duhu pojača vršenjem bratske ljubavi (usp. Ef 4,1-6)... Jer svako naše pravo svjedocanstvo ljubavi prema svecima po svojoj naravi teži i svršava u Kristu koji je 'kruna svih svetaca' i po Njemu u Bogu koji je divan u svojim svecima i u njim slavljen".³

Kristovi sljedbenici, pozvani ne po svojim djelima, nego po milosti Božjoj, po krštenju postaju doista sinovi Božji i dionici božanske naravi. Stoga stvarno sveti.⁴

¹ Članak je objavljen u monografiji *Kćeri poslušna*, 2. izdanje, Mostar, 2003., str. 21-31, ovdje neznatno izmijenjen.

² Mislimo u prvom redu na dugogodišnjega službenika i dotajnika Kongregacije za proglašenje svetaca u Vatikanu, svećenika splitsko-makarske nadbiskupije, msgr. dr. Fabijana Veraju (1922.-2014.). On je objavio više radova o toj temi: „Postupak za kanonizaciju“, u: *Zbornik u čast sv. Nikole Tavelića*, Rim, 1970., str. 67-94.

„La Canonizzazione equipollente e la questione dei miracoli nelle cause della Canonizzazione“, u: *Apollinaris* (Roma), 1975., str. 222-245, 475-500; 1976., str. 182-200.

La Beatificazione. Storia, problemi, prospettive. Izd. Sveta Kongregacija za kauze svetaca, Rim, 1983.

Le Cause di Canonizzazione dei santi, Rim, 1992. Njemački prijevod: *Heiligsprechung*, Resch, Verlag, Innsbruck, 1998.

„Postupak za kanonizaciju Sluge Božjega Ivana Merza“, u: *Crkva u svijetu*, 4/2002., str. 474-486, osobito str. 475-478.

Pri ruci nam je priručnik koji je napisao R. RODRIGO, *Manuale per istruire i processi di Canonizzazione*, Roma, 1998.

³ Drugi vatikanski koncil, *Lumen Gentium*, 50.

⁴ *Lumen gentium*, 40.

Između tih vjernika Bog u svako doba povijesti i u svakom prostoru izabire mnoge da, nasljedujući Krista, daju svjedočanstvo za njegovo kraljevstvo. A to čine bilo mučeništvom, bilo herojskim vršenjem bogoobličnih krjeposti: vjere, ufanja i ljubavi prema Bogu i bližnjemu, i herojskim vršenjem stožernih krjeposti: pravednosti, razboritosti, umjerenosti i jakosti.

Kult ili štovanje svetaca počinje od apostolskih vremena. Mjesne su Crkve najprije iskazivale javno štovanje Isusovoj Majci Mariji, uznesenoj dušom i tijelom u nebesku slavu, zatim Kristovim apostolima, koji su redom bili mučenici - *martyres*.

Ubrzo se stalo pridavati crkveno čašćenje i drugim kršćanskim mučenicima koje su tirani iz mržnje prema vjeri - *in odium fidei* - ubili, a mučeni svjedoci iz ljubavi prema Bogu krv svoju prolili za Krista i vjeru.

Zatim su se počeli štovati i oni koji su podnosili razna mučenja i progonstva, ali bez prolivanja krvi. Oni su nazvani ispovjedaocima vjere - *confessores fidei*.

Tijekom vremena Crkva je među kandidate za oltar počela ubrajati i one koji su za života bili urešeni izvanrednim krjepostima ljubavi prema Bogu i bližnjemu i tako preminuli na glasu svetosti.

Kanonizacija ili proglašenje blaženika svetim ne znači da su sveti samo oni koje je Crkva službeno takvima proglasila.⁵ Vjerujemo, uzdajući se u Božje milosrđe i dobrotu, da je mnogo veći broj neproglašenih negoli proglašenih svetaca i mučenika. Uvjereni smo, kada je riječ o proglašenju nekoga blaženika svetim, da je izričita volja Božja da nam pred oči stavi ne samo uzorna uglednika na zemlji nego i moćna odvjetnika pred prijestoljem Presvetoga Trojstva.

Kratak povijesni pregled

Crkveni proces s obzirom na proglašenje nekoga krjeposnika časnim slugom Božjim, ili sluge Božjega blaženikom, ili blaženika svetim poprimao je tijekom vremena brojne dopune, preinake i promjene. Nije bila uvijek ujednačena ni terminologija, ni forma, ni redoslijed ispitivanja, ni mjesto, ni način, ni subjekt proglašenja dok se nije doseglo do zakona o proceduri nakon

koje Sveta Stolica, točnije Sveti Otac Papa osobno nekoga slugu ili službenicu Božju proglašava blaženim ili svetim. Uostalom neke se promjene u tom smislu događaju sve do naših dana. To je u mnogim slučajevima toliko zauzvano da se ne može povijesno dostatno ni pratiti jer nema povijesnih dokumenata kojima bi se određena praksa ili crkvena odluka mogla stručno i znanstveno provjeriti.

Glavno mjerilo po kojem se neka osoba uvrštavala u popis svetaca jest njezin glas svetosti - *fama sanctitatis*. Ali nakon što je kršćanstvo zadobilo vanjsku slobodu u 4. stoljeću, u sveopćem oduševljenju i želji da pojedine mjesne Crkve istaknu svoje mučenike i vjerske junake, o kojima su imale svoje kataloge i martirologije, znale su se potkradati ponekad ozbiljne zloporabe i proširiti prikazi bez dokaza o svjedocima i krjeposnicima. Za neke je svetce i svetice danas teško utvrditi da su uopće i postojali. A dirati u tradiciju može biti vrlo nezahvalno.

Crkva, ona uža mjesna ili ona šira pomjesna, ubrzo je tražila da ima svoju auktoritativnu riječ u tim procesima i proglašenjima.

Sve do 10. stoljeća uglavnom su biskupi, pojedinačno ili ujedinjeni na pokrajinskim sinodama, davali ovlasti za javno štovanje svetaca na svome području. To je tzv. "biskupska kanonizacija".⁶ Prigodom kakve biskupske sinode pročitao bi se životopis dotičnoga blaženika, zbirka čude sa koja su se njemu pripisivala i nakon obrednog odobrenja dopuštalo bi se javno crkveno štovanje koje je počelo prijenosom [*translatio*] tijela iz groblja u crkvene prostore ili uzdizanjem [*elevatio*] tijela svečeva na neko časnije mjesto u crkvi. Tako se radilo barem šest stoljeća - od četvrtoga do desetoga - normalno i zakonito i od svih prihvaćeno. Čak je ponekada i sam Papa bio nazočan takvim elevacijama i translacijama.⁷ Razumljivo je se da je Papina nazočnost na poseban način uzveličala takvo slavlje, a da se sam Sveti Otac nije miješao u sam čin kanonizacije.

To je bio jedan od razloga da je od 10. i 11. stoljeća uvedena praksa da se redovito poziva Papu na takve crkvene događaje. Štoviše, njega se počelo moliti da on proglasi dotičnoga oltar-

⁵ *Bibliotheca Sanctorum* (= Biblioteka Svetaca), koja je objavljivana u Rimu, od 1961. do 1969., zatim reprintirana, u svojih 12 svezaka, i u trinaestom Dodatku iz 1970. s 3. izdanjem 1991., skupila je sve poznate svetce i blaženike. Ima jedan svezak samo raznih Kazala (moglo bi biti više od 30 tisuća imena).

⁶ Tako danas rade pojedine pravoslavne Crkve kada sinodalno proglašavaju svetiteljem nekoga mučenika ili isposnika Božjeg ugodnika.

⁷ Vidi u djelu P. CHIOCCETTA (diretto da), *Dizionario storico religioso*, Roma, 1966., str. 87.

skoga kandidata svetcem. Od 11. stoljeća počinju pojedini biskupi izričito tražiti od Stolice Svetoga Petra u Rimu dopuštenje za kanonizaciju svetački preminulih vjernika u njihovim biskupijama.

Takva odobrenja, s ograničenim učinkom s obzirom na prostor i naslov štovanja, proučavatelj ove tematike nalaze za pontifikata pape Aleksandra III. (1159.-1181.).⁸ Papa je jednim svojim pismom iz 1171./1172. godine švedskom kralju Kolu zabranio novo štovanje nekoga Božjeg ugodnika "kao Sveca bez ovlaštenja Rimske Crkve".⁹

Međutim, tek je papa Grgur IX. (1227.-1241.) godine 1234. izdao opće zakone ili *Decretales* kojima je odredio da samo Sveti Otac Papa može, i *de jure* i *de facto*, tj. i pravno i stvarno, nekomu odobriti javno štovanje za cijelu Crkvu, odnosno nekoga kanonizirati.¹⁰ Bilo je vrlo teško te zakone tijekom vremena provoditi u praksu, stoljećima drukčije uvriježenu. Tako su od te 1234. kada je kanonizacija rezervirana Papi, do 1588. godine kada je papa Siksto V. ustanovio Kongregaciju svetih obreda, biskupi kanonizirali ili dopustili javno štovanje za više od 600 slugu Božjih.¹¹ Stoga su pojedini Rimski prvosvećenici sve odlučnije inzistirali, čak i uz primjenu određenih kazna, da se za svaki novi slučaj štovanja blaženika ili svetaca mora zadobiti izričito dopuštenje Svete Stolice.

Na taj se način ukazala prava potreba da se uspostave norme za provođenje postupka ili kauzu dotičnoga kandidata za oltar. Temeljna naznaka bila je da se štovanje jednoga Božjeg ugodnika ne može javno, tj. ne samo službom Božjom i svetom misom slaviti u crkvi, nego da se ne mogu izdavati ni njegove sličice, medaljice, molitve, niti izlagati njegovo tijelo javnomu čašćenju. Ponekada su se izricale oštre sankcije za nepoštovanje takvih normi. Ako se ne bi crkvena pravila doslovno opsluživala, znalo je biti drastičnih slučajeva tako da je poneki Papa naređivao da se tjelesa takvih popularnih "svetaca" izvade iz groba i da ih se spale! Na primjer papa Bonifacije VIII. (1295.-1303.) tako je postupio s nekim Ermannom iz Ferrare, koji se štovao 20 godina prije toga. Slično je papa Urban V. godine 1368. zabranio zloporabe

pojednim redovnicima, augustincima i dominikancima, koji su izlagali mrtva tijela preminulih na glasu svetosti, posvećivali im oltare, molili im javne molitve, pri tome skupljali milodare itd.¹²

Papa Siksto IV. (1471.-1484.) godine 1475. zabranio je među svetce ubrajati, čudesa odobravati i javni kult pridavati bilo komu bez izričita odobrenja Svete Stolice.¹³

Za pape Urbana VIII. (1623.-1644.) uvelike se odredilo i auktoritativno ustalilo zakonodavstvo za beatifikaciju i kanonizaciju. Papa je najprije želio ukloniti sve zloupotrebe s tim u vezi, a onda uspostaviti strogu disciplinu u obrađivanju kauza kanonizacije. U tu je svrhu izdao više dokumenata od 1625. zatim 1634., do *Decreta et ordo procedendi* iz 1642. godine. On je uveo pravilo da se u kauzama beatifikacije i kanonizacije vodi proces o nepostojanju nezakonita štovanja. Neko se štovanje smatralo nezakonitim ako nije bilo od pamtivijeka ili ako nije bilo počelo stotinu godina prije objavljivanja toga Urbanova pravila, tj. prije 1534. godine. Tako se uspostavljaju dvije vrste kauza:

- prva, *per viam non cultus* (ili *super non cultu*), u kojoj osim krjeposti i čudesa treba dokazati da nije bilo javnoga crkvenog štovanja, to jest da se nekoga Božjeg ugodnika nije javno sv. Misom i časoslovom slavilo bez pristanka Svete Stolice;

- druga, *per viam cultus*, u kojoj je trebalo dokazati da je štovanje bilo od pamtivijeka ili da je počelo prije 1534. godine.¹⁴

Imajući u vidu, s jedne strane, dotadašnju praksu, a, s druge, novo zakonodavstvo, pojavila se problematika s obzirom na dva niza slučajeva: prvi je niz proglašenje svetaca u prethodnim stoljećima, kada nije intervenirala Sveta Stolica, nego su pojedine pokrajinske biskupske sinode odobravale štovanje svetaca unoseći im imena i u sam kanon sv. Mise.

Ovdje postoje slučajevi izuzeti od dekreta Urbana VIII. - "casus excepti a decretis Urbani VIII." - a to su oni svetcu koji su štovani ili "po zajedničkom pristanku Crkve ili od pamtivijeka ili prema spisima otaca i svetih muževa, ili s du-

⁸ F. VERAJA, *La Beatificazione*, str. 20.

⁹ *Ondje*, str. 9: «non licet vobis pro Sancto absque auctoritate Romanae ecclesiae eum publice venerari».

¹⁰ *Ondje*.

¹¹ R. RODRIGO, *nav. dj.*, str. 19.

¹² F. VERAJA, *La Beatificazione*, str. 14-15.

¹³ *Ondje*, str. 17-18.

¹⁴ R. RODRIGO, *nav. dj.*, str. 18; F. VERAJA, *La Beatificazione*, str. 73.

goročnim znanjem i toleriranjem Apostolske Stolice ili Ordinarija".¹⁵

Drugi je niz slučajeva slugu Božjih koji su preminuli na glasu svetosti, ali još nisu bili beatificirani ili kanonizirani po zakonima Svete Stolice, i na njih je valjalo primijeniti nova Urbanova pravila.

Ovdje spominjemo također dvije vrste kanonizacije. Jedna je ona kojom Papa definira izričito i izravno svetost blaženika upisujući ga u popis svetaca. To je *formalna* kanonizacija. A druga je ona kojom Papa izravno određuje uvrštenje blagdana Sluge Božjega u kalendar opće Crkve, s obzirom na sve kojih se tiče, da mole časoslov i slave Misu u njegovu čast. To je *ekvipolentna* kanonizacija. Ta druga, ekvipolentna ili jednakovrijedna, kanonizacija nekoga sluge Božjega koji se po odobrenju već štovao u Crkvi, jest definitivna, svečan i nezabludiv čin Svetoga Oca Pape.¹⁶

Uvođenje razludžbe između beatifikacije i kanonizacije

Kroz stoljeća, barem kroz prvo tisućljeće pa i dalje, sve do 15. stoljeća, naizmjenično se upotrebljavao izraz "blaženi" i "sveti" za nekoga Božjega ugodnika. Nije bilo bitne razlike u vjerničkom pristupu s obzirom na naslov, zagovor i štovanje. Očit dokaz za to proizlazi iz tadašnjih liturgijskih knjiga u kojima su se spominjala imena takvih blaženika ili svetaca.

Ako bi se nekoga zvalo "blaženim", a ponekad se tako zvalo svakoga tko je pobožno i na glasu svetosti preminuo,¹⁷ ne bi mu se iskazivalo pravno štovanje bez odobrenja crkvenih vlasti, mjernih biskupa. Takvo je štovanje ograničeno na određenom području.

Tijekom vremena iskristalizirala su se dva papinska postupka s obzirom na proglašenje slugu Božjih blaženima i svetima.

Beatifikacija. Siksto IV. bio je prvi Papa koji je, godine 1483., upotrijebio izraz blaženi - *beatus* u odnosu na sveti - *sanctus*, kako bi se uočila

razlika između ograničena štovanje nekoga blaženika i općega štovanja jednoga svetca.¹⁸ Papa je službeno odobrio da se Giovanni Bono, augustinski pustinjač, "može štovati kao blaženik", dok se ne odredi svečaniji način.¹⁹ Za toga je blaženika odobreno štovanje još 1254. godine, ali je zbog nekih povijesnih okolnosti neprovedeno, odnosno palo u zaborav. Tako je uvedena praksa, odnosno pravo, da se nikoga ne može javno štovati kao blaženika, na određenom crkvenom području, bez odobrenja Svete Stolice.

Od Leona X. (1513.-1521.) redovito se upotrebljavaju izrazi "blaženi" ili "sveti", koje odobrava Sveta Stolica, kako bi se nekoga moglo štovati na nižem stupnju blaženika ili na završenu stupnju svetca.²⁰

Beatifikacija je dakle papinsko dopuštenje ili odobrenje novoga štovanja pod nazivom "blaženika" s ovlaštenjem da se slavi liturgijski spomendan ili blagdan dotičnoga sluge Božjega u okviru određenih granica, jedne biskupije, jedne redovničke zajednice ili naroda, a da se prethodno nije tako štovao.²¹

To je dakle papinsko dopuštenje štovanja - *permissio cultus* - u vidu buduće kanonizacije ili bez obzira na kanonizaciju. Beatifikacija, dakle, nije posljednja riječ u procesu.

Prva takva beatifikacija, provedena prema pravilima Urbana VIII., i koja je bila svečano proglašena u bazilici sv. Petra u Rimu odnosila se na Franju Saleškoga, 1662. Od tada su se u pravilu sve beatifikacije događale u bazilici sv. Petra do 1981. kada je papa Ivan Pavao II. u Manili na Filipinima beatificirao šesnaestoricu slugu Božjih.²²

Kanonizacija. Papa Inocent IV. (1243.-1254.) izdao je Dekret u kojem se jasno definiralo što je to kanonizacija. Kanonizirati znači da Rimski prvosvećenik propisuje svim vjernicima u Katoličkoj Crkvi štovanje nekoga Božjeg ugodnika kao svetca, određujući da se obavlja svečana služba - sv. Misa s časoslovom - u čast dotičnoga svetca.

¹⁵ F. VERAJA, *La Beatificazione*, str. 72. Auktor donosi sve „iznimne slučajeve“, *casus excepti*, koje je kao takve proglasila Sveta Stolica. Navodi i imena kanoniziranih, *La Beatificazione*, str. 175-190.

¹⁶ Usp. F. VERAJA, *La Canonizzazione equipollente*, str. 5-18.

¹⁷ Ne kažemo li i mi za blagopokojnika - blažene uspomene?

¹⁸ F. VERAJA, *La Beatificazione*, str. 16-17, 27-28.

¹⁹ *Ondje*, str. 19. (*ut possit pro beato... venerari*).

²⁰ *Ondje*, str. 101.

²¹ *Ondje*, str. 5.

²² R. RODRIGO, *nav. dj.*, str. 23. navodi četrnaestoricu. Usp. Ufficio delle celebrazioni liturgiche del Sommo Pontefice, *Beati e Santi*, pod godinom 1981.: „Beatificazione 18 febbraio 1981 (Manila - Filippine): Laurentius Ruiz de Manila et XV Socii, Martyres“.

Prema nauku pape Benedikta XIV. (1740.-1758.), iznesenu u njegovu klasičnom djelu o tom predmetu,²³ a koji je sažet u Kodeksu iz 1917. godine, tri su uvjeta da se nekoga može proglasiti svetim:

Prvo, dokazi ili *probationes* o vjeri i izvrsnosti života dotičnoga kandidata ili sluge Božjega.

Drugo, ti dokazi nisu dostatni, jer se pravi život odvija daleko od svijeta, *in secreto* ili u tajnosti, koja može biti drukčija od vanjskoga očitovanja drugima. Stoga su potrebna i čudesa ili *miracula*, kojima nebo potvrđuje da su se čudesa pripisana određenom svetcu dogodila po njegovu zagovoru.

I treće, ne radi se o bilo kakvim čudnim stvarima, događajima ili ozdravljenjima, nego o čudesima koja odobri Sveta Stolica.²⁴

Za mučeništvo se ne traži čudo ako je mučeništvo sluge Božjega evidentno, nesumnjivo, kristalno jasno u svakom pogledu, povijesnom i teološkom.²⁵

Papa može nekoga proglasiti svetim, bez obzira na kanonski put kojim se došlo do toga čina. Ali on ne može nekoga kanonizirati a da se prethodno nije uvjerio u svetost ili mučeništvo dotičnoga kandidata.

Bitna je dakle razlika između beatifikacije i kanonizacije u Papinoj osobnoj, definitivnoj i stoga nezabludivoj izreci, a ne toliko u ograničenu ili općem štovanju Božjih ugodnika.

Kanonizacija čin Papine nezabludivosti

Je li kanonizacija dogmatska definicija Papina? Ne može se reći da je kanonizacija poput dogmatskih definicija koje uključuju elemente sadržane, barem implicate ili uključivo, u Bibliji, jer dotičan kandidat za oltara nema oslonca u Svetom Pismu. Ali u Papin privilegij nezabludivosti, prema općem mišljenju teologa, ulazi i kanonizacija svetaca. Te izjave ulaze u redovitu Papinu nezabludivost, ali ne na izravan, nego na neizravan način.

Ratko Perić, biskup

²³ BENEDICTUS XIV., *De Servorum Dei Beatificatione et de Beatorum Canonizatione*, tom. I.-V., Prato, 1839.-1841.

²⁴ F. VERAJA, *La Beatificazione*, str. 12-13.

²⁵ *Ondje*, str. 67-68.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

ISUSOVA "OTVORENA PISMA" BISKUPIMA

Kristove Poruke Sedmerim Crkvama nova je knjiga biskupa Ratka Perića, izašla u prosincu 2016. Većina je njegovih knjiga u izdanju biskupijske izdavačke kuće Crkva na kamenu u Mostaru, dok su neka djela pratila njegove svećeničke službe u Trebinju, Sarajevu i Rimu. Teme kojih se biskup dotiče različita su sadržaja.

Ova je knjiga plod duhovnih razmišljanja izgovorenih u duhovnim vježbama svećenicima, redovnicima i redovnicama te svećeničkim kandidatima. Riječ Tijelom postala, silna u stvaranju i otkupljenju i danas je među nama živi Bog koji nas jednako poziva, opominje, tješi, krijepi, milosno vodi i poučava. Zato je i ova knjiga posebno duhovno - ali i teološko znanstveno štivo - koje, dok preispituje srce i hrani dušu, ujedno čitatelju pomiče i spoznaju. *Vetera novo modo* - stare istine izreći na nov način glavno je obilježje ovoga duhovnoga štiva, što je bio i zadatak Drugoga vatikanskoga koncila u obnovi Crkve.

Knjiga *Kristove poruke Sedmerima Crkvama* ima dva dijela: 1: Kristove Poruke Sedmerima Crkvama (str. 16-133) i 2. Koncilske poruke suvremenoj Crkvi, sažetak Koncilskih konstitucija, dekreta i deklaracija, objavljujane u prigodi 50. obljetnice završetka Drugoga vatikanskoga koncila, a ovdje donekle prilagođene (str. 137-253). Auktor se odlučio da naslov knjige bude istovjetan prvomu izvorno auktorskom dijelu te da drugi dio ne uvrsti kao dodatak nego kao zasebnu cjelinu, jer se ne može u istu ravninu staviti Kristova Poruka koja je jedinstvena i nepromjenljiva i za sva vremena vrijedeća: "Jer, uistinu vam kažem, dok nebo i zemlja ne prođu, nipošto neće nestati ni jedna jota ili neka kvačica iz Zakona, dok se sve ne ispuni" (Mt 5,18), od koncilskih poruka, koje su, kako nam i sv. Ivan Pavao II., kon-

cilski otac, i Benedikt XVI., Papa emeritus, koncilski teolog, kažu, siguran kompas u budućnost i velika snaga za potrebnu obnovu Crkve. No u isto vrijeme neke od njih mogu biti - i često jesu - izraz potrebe vremena te se kao takve u dijelovima ili u cijelosti mogu mijenjati i mijenjaju.

Znano nam je da se u Novom Zavjetu pominje izričito 15 crkvenih zajednica u Maloj Aziji (današnjoj Turskoj): 7 u Otkrivenju i 8 u Djelima apostolskim i Poslanicama. Danas od tih 15 Crkava u nekima nema gotovo nikakva kršćanskoga traga ni znaka, gotovo nijednoga kršćanskog vjernika ni svećenika, nijedne crkve ni samostana, osim jedne ili druge. O stanju Crkve u Maloj Aziji opširno je u svom putopisu po gradovima Apokalipse, 1938. godine, nakon što je 1936. godine obišao sva mjesta, pisao fra Petar Vlašić (1883.-1969.), član Provincije Presvetoga Otkupitelja i konzultor Beogradske nadbiskupije, a kojim se auktor poslužio u prikazu pojedinih Crkava na kraju svakoga razmatranja.

U ovoj knjizi obrađene su poruke Sedmerima Crkvama iz Otkrivenja 1,5-3,22. Radi se o sedam izabranih gradova koji su ujedno prve apostolske biskupije ili dijeceze. Iako su u svom izvoru ove Poruke poput Otvorenih pisama upućene konkretnim osobama i mjestima s pohvalama Smirni zbog vjernosti u progonu, Pergamu zbog jasna opredjeljenja, Filadelfiji zbog hrabrosti i izdržljivosti u progonima te s prijekorima Efezu zbog ohladnjele ljubavi, Tijatiri zbog krive snošljivosti, Sardu zbog neautentičnosti vjere i Laodiceji zbog posvjetovnjačenja i mlakosti, "anđelima Crkava", biskupima, kako pohvale tako i prijekori - jer se tiču stanja Crkve sve do eshatona, do posljednjih vremena, stvari i osoba - one upravo po tim pohvalama i prijekorima izvrsno su pomaga-

lo ispita savjesti svakomu kršćaninu, pogotovo svećeničkomu kandidatu, prezbiteru i biskupu; da po njima provjeravaju vlastitu vjeru u Boga stvoritelja, uzdržavatelja i suca; vjernost zvanju i obećanju; pravovjernost i ljubav prema Presveto-

mu Trojstvu i prema svojim službama u zajednici te uvidjeti svoje nedostatke: hotimične poroke i nehotične mane, kako zapisa auktor u uvodnom dijelu.

Bilo na duhovnu korist čitateljima!

STAROGODIŠNJI SUSRET SJEMENIŠTARACA I BOGOSLOVA

Mostar, 31. prosinca 2016. - Ove godine, ne na Staru godinu nego dva dana prije toga, održan je redoviti godišnji susret bogoslova i sjemeništara hercegovačkih biskupija u Mostaru, na koji se odazovu uglavnom svi kandidati. Prigoda je to da se barem jednom svi pripravnici na svećeništvo vide zajedno: jedanaest sjemeništara iz devet župa: Bijeloga Polja, Blagaj-Bune, Čapljine, Hercegovačkih Vinjana, Kruševa, Prisoja, Rotimlje, Mostara (katedrala) i Šipovače-Vojnića, te šesnaest bogoslova iz jedanaest župa: Čapljine, Gradca, Herc. Vinjana, Hrasna, Jablanice, Kongore, Mostara (katedrale, i Sv. Mateja), Pologa, Posušja i Šipovače-Vojnića.

Najprije su od 10.00 do 11.00 sati u dvorani radili slobodan sastav: "Božić, 2016." Obično se ovom prigodom školom i dobi prispjeli bogoslovi pripuštaju među kandidate za đakonat i

prezbiterat i podjeljuju im se službe lektorata ili akolitata. Domagoj Markić, bogoslov IV. godine, u zavodskoj kapelici rimskoga Germanicum-Hungaricum primljen je među kandidate 19., a 20. studenoga 2016. podijelio mu je službu lektorata nadbiskup Francisco Ladaria, tajnik Kongregacije za nauk vjere. U kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu u Mostaru Petru Filipoviću, također četvrtotečajcu, u Zagrebu, pod sv. Misom u 11.00 sati, nakon homilije, biskup Ratko Perić podijelio je službu lektorata. Zatim su četvorica bogoslova, također sa studija iz Zagreba, bila pripuštena među kandidate za đakonat: Josip Radoš iz V. godine te Ante Jukić, Antonio Krešić i Mate Pehar iz III. godine studija. Sve, razumije se, nakon što su njihovi poglavari dali svoje pozitivno mišljenje o svakom kandidatu.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Dragi bogoslovi i sjemeništarc!

Nekoliko riječi o odlomku iz misnoga čitanja iz Prve Ivanove u kojoj su glavni izričaji: *poznavati Boga, ostati s njime, čuvati zapovijedi, živjeti u svjetlosti, tama zasljepljuje oči, ne biti na sablazan drugima, tama je prolazna, a svjetlost je vječna.*

1. - **Intelektualni i moralni pristup Bogu:** *I po ovom znamo da ga poznajemo: ako zapovijedi njegove čuvamo. Tko veli: "Poznajem ga", a zapovijedi njegovih ne čuva, lažac je, u njemu nema istine. A tko čuva riječ njegovu, u njemu je zaista savršena ljubav Božja. Po tom znamo da smo u njemu. Tko veli da u njemu ostaje, valja mu ići putem kojim je on hodio (1 Iv 2,3-6).* Četiri puta kaže se: znamo, poznajemo; tri puta: zapovijed, riječ, istina.

- Koji je pristup k Bogu važniji, glavniji: onaj umni/"poznam" ili čudoredni/"čuvam", "ostajem"? Ako je glavni onaj umni, onda Boga shvaćamo poput matematike, neke točne znanosti,

koju mogu dosegnuti samo izabrani intelektualci, dobri matematičari i znanstvenici. A ako je moralni pristup važniji, onda Boga shvaćamo i prihvaćamo kao nekoga tko se izražava u vidu riječi, zapovijedi, poziva koji potiče na moralnu akciju, koji naređuje: De ili Ne! A naše je da slušamo, da se držimo uputa i zapovijedi kako bismo rasli u mudrosti i krjeposti. Hajdemo se malo vratiti u svoje djetinjstvo u svojim obiteljima. Kao djeca, novorođenčad, počinjemo s ništice u svemu s obzirom na intelektualnu i moralnu stranu. Ništa ne znamo, osim materina mlijeka. Ne znamo ni kako nam je ime, ni kako je mami ime, ni koliko joj je godina, ni koje su njezine muke ili radosti, ne znamo odakle ona na svijetu. Ne znamo to ni kada nam je pet godina, kamoli da znamo kada nam je bilo pet dana. Tijekom vremena kao da nam se fitilj u glavi malo odvrće. Malo bolje vidimo obličje, razaznajemo osobe, razlikujemo riječi, predmete, godine. Mi o mami ništa ne

znamo, ali mama nam neke stvari stalno kazuje, naređuje, zapovijeda, po stotinu puta ponovi, dok ne uhvatimo da nešto ne smijemo, a nešto moramo. Mama nam zapovijeda da se dignemo, da sjednemo, da donesemo vode, da zatvorimo vrata, da uzmemo žlicu u ruku pa u usta. I mi slušamo. Vezani smo uz mamu i uz njezinu riječ više nego i uz ijednu drugu osobu u kući. S njom smo se stopili. Eto kako je spoznajemo ne po svome razumu, nego po njezinoj zapovijedi koje se poslušno držimo, iako ne znamo razloga. Doznat ćemo kada uzrastemo. Nije dakle bitan intelektualni nego moralni pristup. Razumom ne shvaćamo, nego voljom prihvaćamo. Majčina ljubav prethodi našoj spoznaji istine. Iz praktične ljubavi niče spoznaja.

Sličan je i naš pristup Bogu. Bog nam preko roditelja u obitelji ili preko Crkve u društvu ili preko naše savjesti u životu nešto zabranjuje, a nešto naređuje: ovo ne smiješ raditi, ovo trebaš činiti. Naši nam roditelji svojim auktoritetom dočaravaju Boga koji stoji iza svega, a mi ga ne vidimo, ne spoznajemo. Ali preko njihove ljubavi dopiremo do Božje ljubavi. Ovaj pristup može svatko dosegnuti, i malo dijete, a ne samo izabrani, intelektualci, znanstvenici.

2. - Razlika između stare i nove zapovijedi: *Ljubljeni, pišem vam ne novu zapovijed, nego staru zapovijed, koju ste imali od početka. Ta stara zapovijed jest riječ koju ste čuli. A opet, novu vam zapovijed pišem - obistinjuje se u njemu i vama - jer tama prolazi, svjetlost istinita već svijetli (1 Iv 2,7-8).*

- Koja je razlika između Stare i Nove zapovijedi? Stara zapovijed, mojsijevska, Levitski zakon 19,17-18, glasi: "Ne mrzi svoga brata u svom srcu! Dužnost ti je koriti svoga sunarodnjaka... Ne osvećuj se! Ne gaji srdžbe prema sinovima svoga naroda. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe." To je, doduše, zapovijed izrečena 1300 godina prije Krista, ali skućena samo na izabrani židovski narod. A Isusova se zapovijed odnosi na svakoga brata čovjeka iz svakoga naroda: "Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge" (Iv 13,34). Bez razlike uvjerenja i naroda.

3. - Četiri načina gledanja na bližnjega: *Tko veli da je u svjetlosti, a mrzi brata svojega, u tami je sve do sada. Tko ljubi brata svojega, u svjetlosti ostaje i sablazni u njemu nema. A tko mrzi brata svojega, u tami je, u tami hodi i ne zna kamo ide jer mu tama zaslijepi oči (1 Iv 2,9-11).* Ključne su riječi: svjetlost; mržnja, tama, sablazan, sljepilo.

- Mi možemo gledati na brata i na sestru na više načina. Kao što postoje na televizoru četiri kanala - na primjer, na jednom se slavi sv. Misa, na drugom se igra neka utakmica, na trećem se odvija neka besmislena svađa, na četvrtom teško besramlje - pa samo ih mijenjaš daljinskim, tako je i naše srce namješteno barem na četiri kanala. Ovisi koji ćeš program upaliti da mu se divimo ili da ga se stidimo:

Prvi kanal: nezainteresiran! Zanemaruješ brata, kolegu. Ignoriraš ga, ne uzimaš ga u obzir, pokraj njega prolaziš mrtav-hladan, bez žalosti, bez radosti, šutljivo, egocentrično, bašmebrigaški. Nemaš i ne želiš imati posla s njim! A zaboravljaš kako je tebi kada si ti *ignoriran*, otpisan. Ocjena: Loš, jedan! Zatvori!

Drugi je kanal kada nastupaš prema bratu, kolegi kao prema *dosadnu* stvorenju. Ti misliš da si ljubazan, pametan, zanimljiv, duhovit, duhovan. A on: grub, glup, gluh, neinteligentan, neukusan, antipatičan, nesretan slučaj koji moraš podnositi, tvornička pogriješka u srcu ili u glavi. "Eto onoga dosadnoga! Razbježite se, kolege, kad čujete glas!" A zaboravljaš, naravno, da si i ti nekomu uvijek dosadan i nesnosan! Loš program! Mijenjaj!

Treći je kanal srca kojim gledaš na bližnjega svoga kao na *neprijatelja*, prema kojemu se pokazuje prijezir, mržnja koja iz tame izvire i u tamu uvire. Izvučeš mu stolicu, a on na pod. I tako živiš s bližnjim svojim godinama. I obratno, on s tobom takvim. Neki drugi uvijek tebe smatraju neprijateljski raspoloženim. U tebi, kažu, nema svjetlosti. Sin tame! To je najgori program koji može biti.

Četvrti je kanal kojim gledaš na brata s *ljubavlju*, kao na sebe sama.

Nama je Isus pokazao kako se ponašati prema drugima. Kako? - Pa eto tako da je Isus dao svoj život za nas. To je istinska ljubav. To je ta Nova zapovijed. To je savršena ljubav. Tko nju prakticira, taj živi u svjetlosti, a ne u tami i sablazni. Takvu je ljubav Isus pokazao u svojoj nazaretskoj obitelji i u ovome svijetu. Takvu je ljubav pokazala Gospa u svojoj obitelji i takvu je ljubav pokazao sv. Josip u svojoj obitelji, u društvu.

Takvu smo ljubav i mi dužni pokazivati u svome životu, u svojoj kućnoj obitelji, u svojoj sjemenišnoj i bogoslovijskoj zajednici. Tako ćemo biti sinovi svjetla, a ne tame; na izgradnju sebi i drugima, a ne na sablazan svima. Taj program drži otvorenim!

Neka vam svima u tome pomogne kroz cijelu Novu godinu Mali Isus svojom božanskom moću, Gospa i sv. Josip svojim moćnim zagovorom!

BOŽIĆ, 2016. DOŽIVLJAJEM SVEČENIČKIH KANDIDATA

Na 18. redovitom godišnjem susretu o Staroj godini, točnije, u četvrtak, 29. prosinca 2016., hercegovački dijecezanski bogoslovi i sjemeništari našli su se s biskupom Ratkom na zajedničkom čestitanju na Ordinarijatu. U radnom dijelu sastanka biskup im je predložio slobodan sastav: *Božić, 2016.* Marljivo su pisali. Jedni jednu stranicu, drugi dvije i više. Od nekih je ovdje uzeo više, od nekih manje. Donosimo odlomke iz njihovih sastava, navodeći njihova imena s oznakom b = bogoslov ili s = sjemeništara. A ono ml. znači mlađi; st. = stariji. Teško ih je ikako drukčije poredati osim po abecedi:

Andrej, s.: "Božić sam proslavio zajedno s obitelji kod djeda u Vojnićima. Najprije smo sudjelovali na Euharistijskom slavlju, a nakon toga obiteljski ručak, gdje smo se osjetili kao 'mala 'crkva'."

Ante, b.: "Božić u mome kraju zaista se snažno doživljava. Na Badnji dan neka je neopisiva radost u iščekivanju Polnočke. U večernjim satima najstariji član obitelji unosi badnjak u kuću i zaželi svim ukućanima sretnu i blagoslovljenu Badnju večer. Kada odložimo badnjake, započnemo molitvu i pjesmu. Pa odlazak na Polnočku. U Svetom Pismu piše: 'Odložite dakle djela tame i zaogrните se oružjem svjetlosti'. Upravo tako trebamo proživljavati Božić: svjetlošću koja dolazi iz štalice."

Antonio, b.: "Veličanstveno je u rane jutarnje sate slaviti Boga sve do onoga trenutka kada će nam zasjati Mlado Sunce s visine... To je vrijeme pomirenja. Samo netko treba prvi pristupiti, pružiti ruku i eto mira u našim srcima i obiteljima!"

David, b.: "Vratimo se malo u povijest. Zapravo, kako je nastala svetkovina Božića? Na dan 25. prosinca stari su Rimljani slavili "rođenje boga sunca", pa su kršćani na taj dan rekli: Mi ne ćemo slaviti "rođenje boga sunca", nego ćemo mi slaviti "Rođenje Svjetla svijeta!", Rođenje Sina Božjega koji se udostojao utjeloviti i roditi se poput djeteta da bi nas u punini vremenâ spasio.... Neki kažu: 'to je sve apsurdno, djevica začela po Duhu Svetom?'; 'Bog se rodio?'. I kažu: 'Kako možeš vjerovati u to, nema veze s razumom?' A ja kažem zajedno s Tertulijanom: 'Credo quia absurdum! Vjerujem upravo zato što je apsurdno. Ja vjerujem da bih spoznao.'"

Domagoj, b.: "Imali smo dovoljno vremena za pripremu za ovaj Blagdan. Ne pomaže nam sigurno u tome ova suvremena komercijalizacija Božića. Pitam se: može li onaj beskućnik na uli-

cama Rima proslaviti Božić? Samim svojim rođenjem Krist se približio i onom beskućniku. Zar Isus nije bio odbačen i prije svoga rođenja, pa se morao roditi u štalici?"

Gabrijel, s.: "Ovaj je Božić meni bio vrlo uspješan. Pomagao sam župniku i sa svojom obitelji proveo sam lijepo vrijeme, pjevali smo i svirali. Svake se godine sjetim kako je bilo Mariji i Josipu kada su bježali u Egipat... Smisao je Božića pomaganje drugima, darivanje da se sjetimo i onih potrebnih koji nemaju mogućnosti da slave Božić, da pomognemo i njima da osjete duh Božića."

Goran, b.: "U Advent sam ušao u rastresenu stanju duha... Pozitivne se stvari počinju događati desetak dana pred Božić. Na prijedlog kolege Mate počinjemo redovito i zajedno moliti časoslov. S tom molitvom dolazi i veća želja za studiranjem i odbojnost prema cigaretama. Da sažmem, mogao bih reći da je ovaj Božić, 2016., na mene utjecao da izađem iz duhovnog drijemeža."

Ivan, b.: "Svete Mise zornice poticaj su nam da budno čekamo i da pripravimo put Božjemu Sinu. I samo to jutarnje buđenje, svjetlo s adventskoga vijenca, uvijek su na mene ostavljali poseban osjećaj, djetinje raspoloženje, obazrivost prema drugima, da se Isus rodio za sve da bi nam pokazao svjetlo u tami."

Ivan, s.: "U našem sjemeništu pripreme su tekle u duhu pokore, redovitom ispovijedi i Misama. U tom duhu napravili smo prelijepe jaslice i ukrasili sjemenište."

Josip, b.: "Ovaj Božić dočekujem kao bogoslov i kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije. Badnjom večeri i samim danom Božića osjećao sam kao da je vrijeme stalo. Bio sam u mislima s Bogom. E, kad bi barem svaki dan bio kao taj dan!"

Luka, s.: "Na Božićno jutro gledao sam emisiju na HRT-u koja govori o tome što je Božić. Temu je tumačio zagrebački ispovjednik kojemu sam zaboravio ime. Božić dolazi od riječi Bog, *Bo-gić* te se palatalizacijom preoblikovalo u *Božić*. Rođenje maloga Boga na zemlji... Isus ne traži idealne osobe, Isus traži osobe s idealima!"

Marko, s.: "Prije početka Došašća donio sam neke odluke kojima ću se pripremati za Kristov dolazak. Zornice su tekle jedna za drugom u zadarskoj katedrali sv. Stošije. Uz pjesmu i molitvu časoslova nekada bi neki i zakunjali, da bi se trznuli na zvuk zvona. Kada sam se vratio u Hercegovinu, još sam sretniji što vidim rodnu

grudu. Posjetio sam župnika. Malo smo popričali o programu za Božićne blagdane, a zatim smo zaveselili. Na Badnji dan po tradiciji u našoj obitelji peklo se janje. Pokraj dalmatinske kuhinje vidjeti i jedan naš specijalitet. Badnjaci su se navečer naložili, pšenica posula, a trenutak Kristova dolaska približio... Misa polnoćka bila je do sada najsvečanija u mojoj župi... Božićna propovijed bila je još poučnija: Nije Božić ni janjeća plečka ni sarma već doček maloga Isusa čiste savjesti i radosna duha! Božićni ručak bio je u mojoj rodnoj župi... Sve smo održali po starim običajima, samo mi je bilo žao što nismo imali bukare. A što je još jedna stvar važna: dan je prošao bez mobitela!"

Marko, st. s.: "Često se sjetim svojih proteklih Božića, dok sam još bio dijete. Nekako mi se čini da su bili veseliji. Veseliji, kažem, a ne radosniji. Veselje obuzme na jedan čas, a kasnije popusti, a radost je življenje u ljubavi. Prije sam mislio da je sve u lampicama, borovima, sjaju i kićenju, u petardama, vatrometima i tko zna kojoj sve materijalnoj i izvanjskoj stvarnosti. Mislio sam da Božić bez toga i nije Božić. No sada, Kriste Bože, kada razmišljam o Tebi i Tvomu svetom Rođenju, vidim da ono ima potpuno drukčiji smisao od ovoga što nam ga nudi svijet i vanjština. Svijet ne nudi smisao, nego ispraznost."

Mate, b.: "Na Badnji dan po Hercegovini su različiti običaji, u mojoj obitelji je običaj da se posti i da se navečer kuća pošćkropi dok se ostali članovi zajednički mole. Slijedi paljenje badnjaka, a nakon toga svatko svojim putem. Ja sam se zaputio u Bijelo Polje, gdje sam pomagao don Josipu župniku. Zvona u ponoć zvonila su svečano i radosno, a još veća radost bila je dok su se pod sv. Misom pjevale Božićne pjesme..."

Mate, s.: "Ove godine nisam bio toliko veseo i sretan za Božić. U obitelji sam imao dva smrtna slučaja, umrli su mi djed i teta, kod koje sam do sada živio... Jednim dijelom ona je i zaslužna što sam osjetio svećenički poziv. U mojoj današnjoj tuzi pomaže mi mali Isus."

Mato, b.: "Božić sam doživio radosno, ali ne u potpunosti. Bio sam sa svojom obitelji kod bake i djeda. Oni kojima su godine i zdravlje dopuštali, otišli su na Misu polnoćku, dok su ostali pratili prijenos uživo iz sarajevske prvostolnice... Kako mogu biti radosan kada me na sam Božić bombardiraju vijestima o ratovima, pogibijama, nesrećama..."

Mato, st., b.: "U jednoj strofi pjevamo: 'Kore one lijene ljude, dozivlju ih iz sna bude'. Tko nas kori

ovako lijene? Spavamo li ili čekamo budni u molitvi? Tko nas dozivlje? Pa, čovječe, i mene i tebe, poziva Bog koji će se roditi, da budni budemo, raskajana srca za njegov Rođendan... Vrijeme Došašća proveo sam u bogosloviji u Sarajevu. Išli smo skoro svako jutro na Mise zornice. Uistinu kada čovjek vidi punu katedralu, ljude kako mole i pjevaju, srce se ispuni nekom milinom. Novorođeno Dijete, ostani s nama i u nama, kako kroz Božićno vrijeme, tako i kroz ostale dane Nove godine!"

Nikša, b.: "Ove sam godine pošao putem prema svećeništvu, pa mi je na bogosloviji bio poseban osjećaj iščekivati Božić, zajedno s ostalim svećenicima i kolegama bogoslovima. Meni je Božić najradosniji dan u godini, posebno stoga jer već dugo nisam kod kuće sa svojim, najprije školovanje daleko od kuće, pa posao... i onda dođe Božić kada se svi skupimo, obitelj i uža rodina, i provedemo ga u radosti."

Petar, b.: "Naslov je ovogodišnje teme 'Božić, 2016.' To znači da ovaj Božić pripada cijeloj ovoj 2016. godini, a ne samo njezinu svršetku. On dolazi kao kruna Božje ljubavi. To smo itekako trebali doživjeti ove godine jer se kroz proteklih 12 mjeseci obilježavala 'Godina Božjega milosrđa' pa je tako i gotovo svaka nedjeljna propovijed bila označena tim pojmom. Nisu prethodne bile zakinite za to milosrđe i ljubav, niti je Bog stroži u tim godinama, nego mi smo sebi ove godine više posvješćivali istinu: Bog je ljubav!"

Stipe, s.: "Božić je najradosniji kršćanski blagdan. Slave ga gotovo svi narodi. Vrlo sam radosan kada Božić dočekam sa svojim roditeljima i ukućanima, s ostalim prijateljima, s cijelom župnom zajednicom i župnikom."

Stjepan, s.: "Božić je pao u nedjelju. Misa je bila svečana. Ugođaj veličanstven vidjeti ponovo svoje susjede na Misi. Nakon Mise pošli smo obilaziti kuće i čestitati obiteljima Porodjenje Isusovo. Ove godine bilo nas se četrnaest. I odlučili smo posjetiti više kuća, ali bez pirotehnike! Bio je Božić veseliji. Više smo pjevali i družili se. Posjetili smo stare i nemoćne, one koji ne mogu iz kuće izlaziti. Vratili smo se kasno u noć, svi sretni i radosni. Sljedeći dan bio je moj imendan, sv. Stjepan, đakon, prvi mučenik Gospodina Krista. On nas podsjeća i na današnju situaciju u svijetu. Mnogi kršćani na Istoku prolijevaju svoju krv za Isusa. Dana 28. prosinca bio je blagdan Nevine dječice. Na taj dan kralj je Herod zapovjedio svojim vojnicima da u Betlehemu i okolici ubiju svu djecu do 2. godine ne bi li se među njima našao

naš Spasitelj Isus. Na toj Misi u župi bila je puna crkva djece te nakon toga dijelili su se darovi i bila je Božićna priredba."

Sven, b.: "Ove sam godine išao redovito na zornice u sarajevsku katedralu. Gledao sam i neke tzv. 'božićne filmove', koji s Božićem nemaju neke veze. U svakom takvom filmu za Božić mora pasti snijeg. Ja sam uspio doživjeti Isusovo rođenje i bez snijega... Isusov sam rođendan dočekao u katedrali Marije Majke Crkve. Bila je Polnoćka. Bio sam sa svojom 'ekipom' iz župe desno od oltara i desno od zbora. Nakon Mise imali smo druženje s našim kapelanom u Pastoralnom centru. Svatko je od nas nekomu poklonio nešto za Božić..."

Tomislav, b.: "Misom polnoćkom... u malenoj župnoj crkvi koja je bila prepuna naroda, u kojem je bilo i muslimana, odjekivala je hvala Bogu Ocu koji je poslao svoga Sina Isusa da otkupi sve narode od zla i grijeha... Hvaljeno budi sveto Trojstvo, hvalu svi dajmo Gospodu Bogu!"

Tomislav, s.: "U Travniku sam. Budi me zvono za ustajanje, posljednji put u ovom polugodištu. A meni je već u glavi odlazak kući i župno slavlje Božića. S obzirom na to da sam prva godina, ne

znam kako će to izgledati, samo znam da će ovaj Božić sigurno biti drukčiji, naravno drukčiji za mene. Nastava je završila. Čestitali smo profesorima, pozdravili smo se s prijateljima, te pošli u sobe po stvari. Prolazim kroz mjesta bošnjačka i srpska i hrvatska. Sve okićeno, uređeno, očišćeno. I to nije samo od Travnika do Mostara, nego i po cijelom svijetu. Prva mi je misao bila: pa nije li sve ovo pretjerano? A onda mi je druga misao odgovorila na prvu: Čuj, pretjerano? Pa kada bi ljudi bili svjesni kolika milost dolazi među nas, izlazili bi na ulice te vrištali, plakali od sreće!"

Vinko, b.: "Zahvaljujem Bogu na ovim Božićnim blagdanima, ali se smatram pozvanim moliti za našu progonjenu braću u Siriji kako bi i oni dočekali i proveli Božić u radosti i miru... Ja mislim da je sama bit Božića sadržana u tome da Krist živi u svakome od nas, a mi sami jedni s drugima u ljubavi i radosti."

Zvonimir, s.: "Nema mi ljepše Mise u godini od Polnoćke. Dok pitam časnu, treba li išta pomoći, pozdravljam se s bogoslovima koje nisam odavno vidio. Utišavam ministrante i pomažem im oko kadionice. Ali kada pođe procesija i počne pjesma, zaigra mi srce od radosti."

NA ISUSOVO KRŠTENJE - DVOJE KRŠTENIKA

Prisoje, 9. siječnja 2017. - Župni upravitelj u Prisoju, župa Duvanjskoga dekanata, don Ivan Bebek, pozvao je biskupa Ratka Perića da krsti Anicu i Frana, šesto i sedmo dijete Kristine i Ivice Sučića, u nedjelju, na svetkovinu Gospodinova krštenja, 8. siječnja 2016. Temperatura u duvanjskom kraju u neka doba noći bila je minus 16. Po danu, osobito ove nedjelje, sunce obasjalo sniježna brda i polja.

Biskup je u 11.00 nakon župnikova pozdrava, udijelio mir svima u crkvi i župi u ovoj novoj godini. Prisjetio se da je prvi put bio u Prisoju prije 48 godina, na svećeničkom ređenju koje mu je s četvoricom drugih kolega: pok. don Milivojem Galićem (+2014.), pok. don Jozom Ivančićem (+2008.), te don Lukom Mamićem i don Krešimirovom Pandžićem podijelio biskup Petar Čule za župnikovanja don Srećka Čuline, koji je sada u Svećeničkom domu u Mostaru. Pozdravio je obitelji Sučić, kao i druge dvije obitelji Krištu i Kapulicu, koji također imaju po sedmero djece, koja najviše ispune i crkvu i školu. Pozvao je sve vjernike na čin kajanja.

U propovijedi biskup je govorio o Isusovu krštenju (Mt 3,13-17) kao sakramentnom činu. Dok je Ivan Krstitelj krstio Isusa na rijeci Jordanu, očitovao se Duh Sveti, vidljiv "poput goluba"; osjetio se jasan glas iz oblaka: "Ovo je Sin moj, Ljubljeni, u njemu mi sva milina!" Dakle Očev glas koji potvrđuje Božansko Sinovstvo Isusovo. Eto svih triju Osoba Presvetoga Trojstva. To je krštenje!

Ivan je krstio samo jordanskom vodom. Učinak je bio oproštenje grijeha. Ali nije mogao ići dalje od toga. Taj Ivanov obred nije proizvodio milosti Božje. On je mogao svojim krštenjem očistiti dušu vjernika od istočnoga grijeha, ali je nije mogao ispuniti posvetnom milošću Presvetoga Trojstva. To je kao da kuću dobro okrečiš i omećeš, ali nema bitna kućnog namještaja.

Kada se Isus krstio, onda je i on počeo krštavati druge (Iv 3,22). Ali njegovo je krštenje bitno drukčije od Ivanova. Njegovo je ne samo vodom, nego vodom, Duhom Svetim i ognjem. Njegovo krštenje ne pere samo dušu od iskonskoga i drugih

grijeha, nego je i ispunja posvetnom milošću Oca nebeskoga, Sina utjelovljenoga i Duha Svetoga.

Krist je, na odlasku s ovoga svijeta, naložio svojim učenicima da učine sve narode njegovim učenicima krsteći u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih opsluživati sve ono što je on učio i činio (Mt 28,19-20). A on će biti s njima i njihovim nasljednicima do svršetka svijeta.

Dok je biskup molio obred krštenja mama je Kristina držala malu Anicu, a tata Ivica maloga Frana, kumovi sa strane, a u trenutku samoga krštenja kumovi su preuzeli djecu na svoje ruke. Ne samo roditelji i kumovi, nego i cijela crkva odgovarala je glasno da se odriče đavla i njegova sjaja i njegova zavodjenja, a vjeruje u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga, u svetu Crkvu katoličku i apostolsku. Sa strane su bila druga djeca: Katarina rođena 2001., zatim Mirna i Križan, blizanci, iz 2003., pa Paulina i Patricija, također blizanke iz 2007. i na rukama Anica i Fran iz 2015., blizanci. Trojstvo u dvojstvu.

Pjevala su dva zbora: veliki na koru i dječji ispred svetohraništa. Oba dobro i izvježbano pjevaju. I sviraju.

Za ručkom su se sa župnikom i biskupom našli don Ante Ivančić Rimski, don Marin Skender, don Blaž Ivanda koji je u svoju župu Grabovicu pozvao don Željka Majića, generalnoga vikara, da slavi sv. Misu i razgovara s kućnim domaćinima o nekim župnim pitanjima. Poput mladoga đakona posluživao je za stolom župljanin Marko Brzović, sjemeništarač maturant, koji se popodne vratio u sjemenište u Zadar.

Prisoje je jedna od jačih četiriju župa oko Buškoga jezera, a i njezine statistike za prošlu godinu tanke: troje krštenih, četvero pričešćenih, petero krizmanih, devet vjenčanja, devetnaest sproveda. Gospodinu smo zahvalni na svakom njegovu daru. Župnik kaže da bi ova godina mogla biti rodnija. Dao Bog!

USUSRET STOLJETNICI

Rotimlja. Peta nedjelja kroz godinu, 5. veljače 2017., pučka sv. Misa u rotimskoj župnoj crkvi sv. Petra i Pavla. A župa Rotimlja, u Stolačkom dekanatu, ove godine zašla u svoju jubilarnu Stolitnicu. Osnovana je dekretom biskupa Alojzija Mišića, od 6. travnja 1917. tako da je don Martin Krešić s Trebinje, u Trebinjskom dekanatu, premješten u Rotimlju da ograđuje novu župu i gradi župnu crkvu. Ni naziv joj nije bio stabilan: Gornje Dubrave, Hodovo, dok se nije ustalila: Rotimlja sa župnom crkvom na Pobrđu iz 1925. godine.

U početku sv. Mise župnik don Damjan Raguž pozdravio je biskupa Ratka Perića, apostolskoga upravitelja Trebinjske biskupije, koji je izrazio radost zbog povelika mnoštva naroda, zbog skladna pjevanja na koru, pobožna držanja djece kao i zbog dvanaestorice ministranata oko oltara. Dvojica su sjemeništarača iz župe. Potaknuo je župnika da ovogodišnjim Jubilejom prožme sve veće svetkovine, a napose svetkovinu sv. Petra i Pavla, središnju svečanost 29. lipnja, i Srce Marijino - nekada 22. kolovoza, a Kraljicu neba i zemlje - sada, dan okupljanja duhovitih zvanja iz župe Rotimlje i Stjepan Krsta. A župnik će i cio broj BIOS-a, župnoga godišnjaka, posvetiti toj svečanosti. Bit će to prigoda da se živi sjete svih pokojnih, i svećenika i vjernika, iz župe. I toliko

toga što se proživjelo u tri rata, a osobito nevolje raseljavanja: Prvi svjetski (1914.-1918.), Drugi svjetski (1941.-1945.), Domovinski (1991.-1995.) i tri izvanratna razdoblja, u kojima se svijet koliko-toliko pribirao, nakon posljednjega rata nešto svijeta i doselilo iz drugih prognaničkih mjesta.

Biskup je nakon Evanđelje po sv. Mateju rekao da će govoriti o *sol*i. Kažu učevne knjige da je gotovo 97 % sve vode na kugli zemaljskoj zasoljeno u oceanima i morima. Koliko je zasoljeno? Do 3-4 %. Na 100 litara morske vode može se izvući oko 3 kg soli. I takav je razmjer milijunima godinama unatoč tomu što neprestano tisuće i tisuće slatkovodnih rijeka, poput Amazone, Nila, Missisipija, Volge i drugih, utječu u mora i oceane da malo oslade slane vode. A na svijetu ima samo 3 % slatke i pitke vode. A i od ta 3 % dvije su trećine nedostupni ledenjaci. Eto koliko nam je ostalo. I ta voda milijunima godinama ista, i ona morska slana i ova riječna slatka. O prispodobu soli govori Gospodin Isus svojim učenicima: Mt 5,13. Postavlja ih da budu zrno ili grumen soli, kako i gdje već treba, u ovome svijetu: da poput soli daju ukus ovomu svijetu, da poput soli čiste nevaljalštine i da poput soli čuvaju Polog od rastvorbe i kvara. Pa smo i mi dužni slijediti svoga Učitelja koji je svojim zrnom soli dao ukus ovomu svijetu.

Stjepan Krst. U 13.00 sati, prema dogovoru, tajnik don Marin odvezao je župnika i biskupa na Stjepan Krst, župu sv. Ivana Krstitelja, gdje se svake prve ili mlade nedjelje slavi sv. Misa. Oko 150 misara. Malo manje nego na Rotimlji. Ima ih odasvuda, a svi su vezani nekim duhovno-imovinskim sponama s tom župom koja je za župnikovanja don Slavka Maslaća bila vrlo živa od svoga rođenja 1974. do svoga raseljenja 1992. godine. Skupina pjevača i pjevačica s Rotimlje pretekla je Misnike i smjestila se na koru dajući svojom crkvenom pjesmom još ugodniji ton cijeloj ionako zdravoj i pobožnoj atmosferi.

Biskup je pod homilijom govorio o drugoj evanđeoskoj prisposobi iz nedjeljnoga Evanđelja, o *svjetlosti* (Mt 5,14-16). Nitko ne zna što je svjetlost i kako nastaje, a bez nje nema života. Isus je najprije za sebe rekao: "Ja sam svjetlost svijeta!" (Iv 8,12). Svjetlost izvorna. Božanska. On je Svjetlo od Svjetla, pravi Bog Sin od pravo-ga Boga Oca, kako ispovijedamo u Vjerovanju. On je smrću ušao u tamu, u grob, ali je svojom božanskom snagom treći dan uskrsnuo na svjetlo dana. To je Uskrsnuće prava Svjetlost života. A onda je Isus i svojim apostolima rekao: "Vi ste svjetlost svijeta!" Svjetlost drugotna, u kojoj se održava Isusova izvorna. Mi smo, Kristovi sljedbenici, toliko smo svjetlonosni koliko smo pri-

mili svjetla od Isusa i poslani smo biti svjetlost drugima.

I Stjepan Krst, koji je kao nova župa 18 godina bila isplivala iz župe Rotimlja (1974.-1992.), ulazi u slavlje Stogodišnjice, jer opet djeluje poput jedne župe s jednim župnikom, don Damjanom, koji je formalno "župni upravitelj" Stjepan Krsta.

Župnik je početkom ove godine za obje župe za prošlu 2016. godinu podnio ove statistike:

Rotimlja: Svega stanovnika: 1035; katolika: 710; krštenja: 7; vjenčanja: 10; sprovoda: 17; pr-
vopričesnika: 21.

Stjepan Krst: dvoje stalnih katolika; jedno vjenčanje; na Misi prve nedjelje bude između 60 i 80 vjernika podrijetlom iz župe. O Stjepan Krstu izišla je monografija 2014. od 670 stranica, koju je u povodu 40. obljetnice osnutka župe, priredio domaći sin dr. Marinko Marić, koji živi u Dubrovniku, okupivši više od 30 sudionika, podrijetlom iz župe, a sada razasutih po domovini i svijetu. Bog može dati bolja vremena, a i mi smo ljudi pozvani da ne zapuštamo i ne zaboravljamo svoje djedovine.

U ovih Stotinu godina Rotimlja sa Stjepan Krstom dala je Crkvi oko 30 duhovnih zvanja: svećenika, redovnika, redovnica. Hvala Bogu na njegovu daru!

CRKVA TRAŽI PRAVA I RAVNOPRAVNOST

Mostar, 22. veljače 2017. - U sve složenijoj političkoj situaciji u BiH intenzivira se razgovor o političkom uređenju, ili, bolje rečeno, unutar-njem političkom razgraničenju - preustroju ove vjekovne zemlje i daytonske tvorbe. Nismo pratili tko je prvi izvukao već zaboravljenu kartu četvorice članova BK BiH o četiri regije iz 2005. godine. Ali nemalo nas je iznenadio apologetski nastup generalnoga tajnika BK BiH, msgr. Ive Tomaševića, u zagrebačkom tjedniku *Globus* od 17. veljače ove godine. Da je nastup uvaženoga kolege bio njegovo osobno promišljanje, na koje svakako ima pravo, zasigurno se ne bismo osvrta-li. A jer ga novinar u intervjuu - vjerujemo auto-riziranu - stalno predstavlja kao glasnogovornika Biskupske konferencije, osjećamo potrebu iznijeti ovih nekoliko redaka. Naime, glasnogovornik po definiciji predstavlja i promiče službeni stav tijela - zajednice kojoj pripada i u čije ime govori.

Je li generalni tajnik imao ovlast, i je li se prije ovoga intervju konzultirao sa svim biskupima, pa i s onom dvojicom, koji 2005. nisu bili biskupi - on to najbolje zna.

No, prije nego što iznesemo promišljanje i stajalište Biskupskog ordinarijata u Mostaru, bez ne-potrebne obrane, kritike i govora o ne/održivosti predložena plana, čini nam se korisnim reći: Bi-skupi nisu političari, i to ne pretendiraju biti, pa im se ne može ni zamjeriti politička ne/realnost predložena plana jer su vođeni načelom pravednosti i željom da se svatko na svome ognjištu osjeća kao svoj na svome. Oni se zalažu za istinu i pravdu, do-stojanstvo i slobodu pojedinca, zajednice i naro-da. No, svjesni su da je to ideal koji je u realnom svijetu gotovo nedostižan. Ipak, ta ovozemaljska nedostižnost ne priječi ih da uvijek i svugdje, pa i u političkom kontekstu, nastoje promicati evan-đeoske ideale. Je li ovaj, prije 12 godina, izneseni

plan maksimum koji je u danim okolnostima i vremenu dostižan, čini nam se da su na ovo pitanje sami biskupi dali odgovor. Ni oni sami kroz svih ovih 12 godina na njemu nisu ustrajavali. Stoga nas i iznenađuje ovakav istup generalnoga tajnika. Umjesto toga, svaki je od biskupa, najbolje razumijevajući svoje jurisdikcijsko područje, nastojao predstavljati problematiku na vlastitom teritoriju i zauzimati se za pravedno rješenje. I nije zabilježen kritički, ili osporavajući, osvrt zbog različitosti stajališta i izričaja. Načelo, koje za ovo pisanje nije važno potječe li u ovakvu obliku od sv. Augustina ili njemačkoga luteranskog teologa Petera Meiderina: "u bitnom jedinstvo, u nebitnom sloboda u svemu ljubav", više je nego vidljivo u biskupskom zboru Crkve u BiH. Ovim ne želimo reći da je politička sadašnjost i budućnost hrvatskoga naroda u BiH nebitna. No, poslanje Crkve nadilazi prostor i vrijeme, kamo li ne politiku, da bi po politici među biskupima vladala nesloga ili, ne daj Bože, umanjila se evanđeoska ljubav.

Biskupski ordinarijat u Mostaru, na čelu s biskupom Ratkom Perićem, uvijek se zalagao i zalaze se za pravedno rješenje "hrvatskoga pitanja" i uređenje ove zemlje na jednakopravnosti svih koji u njoj žive, pa tako i konstitutivnih naroda. Pisao je o tome i javne Promemorije i predsjedniku RH i hrvatskom članu predsjedništva BiH. A pravednu BiH vidi kao državu:

prvo, u kojoj će hrvatski građani birati svoje predstavnike na svim razinama, a ne da ih drugi biraju i nameću;

drugo, gdje će legalno i legitimno izabrani predstavnici moći donositi i provoditi zakone, a ne da nam ih strani dužnosnici po nečijem diktatu donose i nameću;

treće, gdje će Hrvati moći organizirati školstvo i obrazovni sustav po hrvatskom planu i programu, a ne da se to naziva segregacijom;

četvrto, gdje će medijski prostor biti otvoren i za hrvatski jezik, kulturu, tradiciju, misao, kršćanski i katolički nauk i svjetonazor a da se ne poteže institut "zaštite vitalnoga interesa" pripadnika drugoga naroda;

peto, gdje će se moći uspostaviti porezni i fiskalni sustav u kojem će i hrvatski građani imati koristi od novca hrvatskih poreznih obveznika;

šesto, gdje će se moći organizirati održiv sustav višega i nižega obrazovanja, zdravstva, kulture i drugih slojeva javnoga života, a ne da takve institucije životare i krpore svoj proračun od danas do sutra, bez riješena statusa i financiranja;

sedmo, gdje će gospodarski subjekti moći poslovati slobodno i po zakonima, a ne da strahuju od oduzimanja privatne imovine;

osmo, gdje će birači moći izraziti svoju građansku i političku volju i znati da će se ona poštovati, a ne da nam strani veleposlanici na odlasku poručuju da se mi hrvatski građani moramo "asimilirati ili emigrirati";

deveto, gdje će svi živjeti u slobodi, sigurnosti i dostojanstvu, uživajući plodove svoga rada i znanja.

U kojem će se to političkom okviru ostvariti: s pomoću trećega ili još pokojega entiteta, regionalizacijom ili federalizacijom, ostavlja se mudrosti narodnih zastupnika koji su opskrbljeni izbornim legitimitetom, zatim nositeljima izvršne vlasti na svim razinama kao i Hrvatskom narodnom saboru, kojega su zakonitu uspostavu pozdravili biskupi u BiH i prije 2005. godine i s pravom od njega očekuju da bude središnje mjesto hrvatske politike i političke borbe ostvarenja proklamiranih načela.

Don Željko Majić, generalni vikar

ISUSOVO PREOBRAŽENJE

Ploče-Tepčići, 12. ožujka 2017. - Župnik don Ivan Turudić dočekao je biskupa Ratka Perića pred crkvom na Crkvinama, dijelu koje je čitlučka općina dodijelila župi sv. Ante Padovanskoga Ploče-Tepčići za gradnju nove crkve. Bila je ovo 2. nedjelja korizmena, 12. ožujka 2017. Misa je zakazana u 10.00 sati. Svijet je popunio crkvu. Jedanaest ministranata razne dobi i različitih razreda imaju svoja

mjesta oko oltara. Pobožni i sabrani kako se i pristoji ministrantskoj službi i dvorbi. Mlada sviračica intonira korizmene pjesme, a pjeva ne samo zbor nego i svi nazočni. Župnik je pozdravio biskupa i njegova tajnika don Marina, kao i sve nazočne te izrazio radost zbog ovoga biskupova pastoralnog pohoda. Biskup obično dolazi u ovu župu za dijeljenje sv. krizme, za službenu vizitaciju, o svetkovi-

ni sv. Ante, za uvođenje novoga župnika i kada se najavi kakav poseban blagoslov.

Druge korizmene nedjelje Crkva izborom Evanđelja podsjeća na Isusovo Preobraženje, a sam blagdan Preobraženja Gospodinova slavi 6. kolovoza. Ove je godine čitan Matejev prikaz Preobraženja: Isus s Mojsijem zakonodavcem i Ilijom prorokom na jednoj strani u slavi, a Petar s Jakovom i Ivanom na drugoj strani ne mogu od sjaja gledati u preobražena Isusa. Očevo tumačenje s neba: "Ovo je Sin moj. Ljubljani! U njemu mi sva milina! Slušajte ga!" (Mt 17,5).

Biskup je u propovijedi naveo primjer da naše smrtno tijelo može biti bolesno ili zdravo na ovom svijetu, a samo je Isusovo zemaljsko tijelo doživjelo na Taboru u Galileji veličanstveno čudo i otajstvo preobraženja kakvo će nakon uskrsnuća biti vječno u nebu. Kristovi sljedbenici vjeruju da će svemogući Bog o Sudnjem danu opet povezati besmrtnu ljudsku dušu s preobraženim tijelom kada će ponovo postati pune osobe, preobražene, tj. trajne, vjerne, besmrtne vrijednosti.

I župa je živi organizam sastavljen od živih osoba po zakonu rasta: krštenjem se novih članova župa obnavlja, sakramentom bolesnih i poputninom sprovodno se vjernici ispraćuju tijekom na zemaljsko počivalište, a Bog zove svačiju dušu na svoj sud. Zato i župa može doživljavati i svoje bolesti i svoje zdravlje. U župu se uvukla bolest ako se ne drži Očeve riječi: "Slušajte ga", Krista Gospodina. Krist je osnovao Crkvu svoju, zasnovao je na Stijeni ili Petru, na njegovoj vjeri i vjernosti i povjerio mu upravu. A taj Petar i danas živi u svome 266. nasljedniku rimskom biskupu i papi Franji. Bitna je razlika u župi Ploče-Tepčići prije 20 ili 10 godina i dan-danas. Unatoč tomu što je i župna crkva i crkveni inventar u rukama takva neposlušnika, napredak je u župi očit, i brojem vjernika i blagoslovom objekata, zahvaljujući Božjoj milosti i pastoralnoj mudrosti župnikâ: don Josipa Galića (1999.-2004.), don Tomislava Ljubana (2004.-2012.) i don Ivana Turudića (od 2012.-). Nije dosta nešto imati samo "pravno", potrebno je uvijek biti raspoložen i molitveno i radno. Rada nije nedostajalo. Biskup je potaknuo vjernike da se svojim molitvama Bogu i čestitim ponašanjem što više zauzimaju da župa bude što prije jedno vjerno stado i jedan pastir. U spomenu pokojnih biskup je uključio i sve preminule, župnike i vjernike ove župe.

Župnik je don Ivan poslije sv. Mise pozvao na objed članove Pastoralnoga župnog vijeća, koji

zastupaju pojedina sela: Veselko Miletić za Dobro Selo, Željko Krtalić za Slipčice, Slavko Ćorić za Tepačko Polje - Maloševiče, Slavica Raspudić za Tepčice i Marko Kvesić za Vidoviće, gdje im je biskup zahvalio kao predstavnicima koji pomažu župniku i pomiriteljski djeluju u svojim mjestima i u samoj župi. Vidan je pomak u pastoralnom djelovanju iz župnikovih statistika: 2012. blagoslovio je 147 obitelji, 2013. - 162; 2014. - 164; 2015. - 174; 2016. - 170. Na žalost, dodaje župnik, ugasilo se 10 ognjišta, ali su kroz to vrijeme neke obitelji prihvatile zakonitoga župnika.

Don Ivan je na početku ove godine dostavio statistike za 2016. Svega vjernika: 509, vjenčanja: 2, prvopričesnika: 4, krštenja: 8, krizmanika: 12, sprovoda: 23 uključujući sedmero onih koji su dovezeni sa strane a podrijetlom su iz župe.

Dogodine, 2018., župa Ploče-Tepčići obilježuje 100. obljetnicu svoga osnutka i djelovanja. Župnik bi dobro učinio da sa svojim suradnicima pripremi monografiju o župi, u riječi i slici, od barem 100 stranica. Dao Bog župi slavljenici svoj željeni mir i puno crkveno jedinstvo te da i ona s Isusovom milošću doživi svoje istinsko preobraženje.

Prije pedeset godina, 1967., izbio je "hercegovački slučaj". Prema odluci Svete Stolice trebala je mirno i kanonski Hercegovačka provincija predati pet župa biskupu na slobodno raspolaganje (Crnač, Blizanci-Gradac, Grude, Grljevići, Mostarski Gradac). Dvije su župe, Blizanci-Gradac, danas Gradina, i Grljevići uredno predane. Umjesto da se stvar rješava među predstavnicima svećenstva, Franjevačkoga reda, Biskupije mostarsko-duvanjske i Svete Stolice, dekret je prenesen u "narod" i nije se više mogla nadzirati njegova provedba. Godine 1975. izišao je konačan dekret Svete Stolice "Romanis Pontificibus" kojim se rješava "hercegovačko pitanje". Godine 1999. - točno stotinu godina od razdiobe župa kako je predložio tadašnji biskup fra Paškal Buconjić s provincijalom, a potvrdila Sveta Stolica - Franjevački je red, i u rimskom Generalatu i u hercegovačkom Provincijalatu, osam župa (Blagaj-Bunu, Crnač, Čapljinu, Grude, Jablanicu, Mostarski Gradac, Nevesinje, Ploče-Tepčice), do tada u franjevačkoj pastoralnoj upravi, načelno predao Biskupu na slobodno raspolaganje. Godine 2000. pozvani su svi hercegovački franjevci da potpišu pastoralnu Izjavu koju je sastavila Generalna uprava Reda manje braće i Biskupski ordinarijat u Mostar, a

potvrdila Sveta Stolica. Godine 2005. i dekretalno je Generalna uprava potvrdila da spomenutih osam župa prelazi Biskupu na slobodno pastoralno raspolaganje. Skupina franjevaca još i prije 1999. otkazala je poslušnost i svomu Redu i Svetoj Stolicu te okupirala neke od spomenutih župa. Stoga su devetorica članova otpuštena iz Reda i suspendirana od bogoštovnih čina. Ni tomu se nisu htjeli pokoriti, nego su pokušali okupira-

ti svih osam župa. Međutim uredno su predane župne crkve i crkvene knjige u Blagaj-Buni, Nevesinju i Jablanici (1999.). Osim toga biskupijski su svećenici - župnici podigli pastoralne centre u župama Buni (2000., s novom župnom crkvom 2006.), na Ploče-Tepčićima (2010.) i u Čapljini 2012., gdje punom vlašću vode istoimene župe i vjernicima navješćuju riječ Božju i poslužuju svete sakramente.

DEKRET KONGREGACIJE ZA KATOLIČKI ODGOJ O KANONSKOM USTANOVLJENJU TEOLOŠKO-KATEHETSKOGA INSTITUTA U MOSTARU

Rim - Mostar, 27. ožujka 2017. - Kongregacija za katolički odgoj donijela je 22. veljače 2017. godine Dekret o kanonskom ustanku Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (dalje: TKIM) kao crkvene visokoškolske znanstvenonastavne ustanove u poveznici s Katoličkim bogoslovnim fakultetom Univerziteta u Sarajevu (dalje: KBF). TKIM je tim Dekretom, u skladu s *Naputkom* Kongregacije o visokim učilištima (institutima) religijskih znanosti iz 2008. i Sporazumom o akademskoj odgovornosti i suradnji između Vrhbosanske nadbiskupije i Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije iz 2016., institucijski povezan s KBF-om koji za nje preuzima akademsku odgovornost, jamči mu akademsku razinu djelovanja i prikladnost postizanja akademskih ciljeva.

Kongregacija je također potvrdila i odobrila na pet godina Statut TKIM-a, njegov Plan i program trogodišnjega preddiplomskog i dvogodišnjega diplomskog teološko-katehetskoga i religijsko-pedagoškoga programa studija. Ona je tim činom uvrstila TKIM među visokoškolska crkvena učilišta Katoličke Crkve na kojima se provode sveučilišni studijski programi prvoga i drugoga ciklusa studija i stječu, u skladu s Bolonjskim procesom, akademske titule i diplome prvostupnika (bakalaureata) i magistra (master) religijske pedagogije i katehetike. Kongregacija je također time omogućila pokretljivost studenata TKIM-a i mogućnost njihova diplomskoga i poslijediplomskoga studija na crkvenim učilištima diljem Europe i svijeta. Dekret Kongregacije u tom pogledu predstavlja crkvenu visokoškolsku akreditaciju TKIM-a, njegov crkveni i javni sveučilišni akademski status, njegove znanstvenonastavne programe i njihovu nastavnu provedbu

na sveučilišnoj razini koja je temelj i njegova priznanja i akreditacije na visokoškolskom civilnom području. TKIM je ujedeno pravna osoba, upisana u Registar za Katoličku Crkvu kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, registriran je u županijskom sudu u Mostaru i u Upisniku mjero-davnoga županijskog ministarstva znanosti i obrazovanja u Mostaru. On je također, u skladu sa Statutom, otvoren mogućnostima povezivanja sa Sveučilištem u Mostaru, na temelju sporazuma.

TKIM ove godine obilježava 30. obljetnicu svoga osnutka i djelovanja. Osnovala ga je Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija dekretom biskupa msgr. Pavla Žanića, 7. rujna 1987., kao "područni odjel" Vrhbosanske katoličke teologije u Sarajevu s naslovom Teološki institut Mostar. Osnovan je najprije kao trogodišnji studij za teološku izobrazbu vjernika laika, imajući posebno u vidu zahtjeve Drugoga vatikanskoga koncila i potrebe mjesne Crkve za duhovnom i teološkom izobrazbom katoličkih laika. Nakon jednogodišnje zabrane rada, koju je naredio komunistički režim, i nakon demokratskih promjena koje su ubrzo nadošle, Institut je 1991. godine izradio prvi *Statut* koji su potpisali mostarski Biskup kao osnivač, Veliki kancelar i vrhbosanski nadbiskup, Rektor Vrhbosanske katoličke teologije i Predstojnik Instituta. Institut je tada usvojio četverogodišnji program studija prema četverogodišnjem sveučilišnom programu studija Katehetskoga instituta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, koji se dalje razvijao i prilagođavao crkvenim potrebama odnosno svrsi i potrebama visokoškolskoga teološko-katehetskog studija vjernika laika i redovnika. Njegov akademski ustroj i rad usklađivan je također s crkvenim dokumentima i civilnim visokoškolskim zakonodavstvom.

Nakon što je Kongregacija za katolički odgoj 2008. godine donijela *Naputak o visokim učilištima (institutima) religijskih znanosti*, Teološki institut mijenja svoj naziv u Teološko-katehetski institut u Mostaru i od akademske godine 2008./2009. počinje provoditi petogodišnji teološko-katehetski i religijsko-pedagoški programa studija u dva susljedna ciklusa: preddiplomski trogodišnji ciklus s diplomom prvostupnika (*baccalareus*) i dvogodišnji diplomski ciklus s diplomom magistra (*master*) religijske pedagogije i katehetike. Novi Plan i program studija u dva ciklusa donesen je akademske godine 2009./2010. Odmah se pristupilo i provođenju *Naputka* o kanonskom ustanovljenju TKIM-a, ali je proces dijelom usporen jer je Kongregacija za katolički odgoj, dekretom od 21. rujna 2009., osnovala Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu, kojemu je tada bio "pridružen Teološki institut u Mostaru".

Nakon ulaska Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u puni sastav Univerziteta u Sarajevu, i donošenja njegova novoga Statuta, TKIM je od Kongregacije zatražio kanonsko utemeljenje u poveznici s KBF-om, koji je za njega preuzeo akademsku odgovornost, kako to podrobnije određuje i uređuje njezin *Naputak*.

Od osnutka TKIM-a do danas, na ovu visokoškolsku ustanovu bilo je upisano više od 600 studenata koji su dolazili iz svih dijelova i svih biskupija u BiH, a dijelom i iz Republike Hrvatske. Godišnje na TKIM-u predaje oko 25 sveučilišnih nastavnika. Četverogodišnji sveučilišni studij od 1994. do 2011. završilo je i diplomu profesora vjeronauka - diplomiranoga katehete stekla su 194 studenta, a diplomu magistra religijske pedagogije i katehetike, od 2012. do danas, steklo je 39 studenata.

DOKUMENTI KONGREGACIJE ZA KATOLIČKI ODGOJ

ODOBRENJE STATUTA TEOLOŠKO-KATEHETSKOGA INSTITUTA U MOSTARU

Br. 42/2017.

KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ (CONGREGATIO DE STUDIORUM INSTITUTIS)

KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ (de Studiorum Institutis), pročitavši i ocijenivši Statut Visokoga učilišta religijskih znanosti [Teološko-katehetskog instituta] u gradu Mostaru, uspostavljena pod vlašću i vodstvom Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, utvrdivši, prema odredbi Naputka o visokim učilištima [institutima] religijskih znanosti iste Kongregacije koji je objavljen 28. mjeseca lipnja godine Gospodnje 2008., da se Statut u svomu dvadeset i jednom članu određuje i uređuje, ovim ga **potvrđuje i odobrava** na petogodište radi pokusa, te onima na koje se odnosi nalaže da ga obdržavaju, opslužujući ostalo što po pravu treba opsluživati, unatoč svemu što bi bilo čemu i najmanje bilo protivno.

Dano u Rimu, u dvorima iste Kongregacije, dana 22. mjeseca veljače, na blagdan Katedre sv. Petra apostola, godine Gospodnje 2017.

Giuseppe kard. Versaldi
Pročelnik

+ A. Vincenzo Zani
Tajnik

USTANOVLJENJE TEOLOŠKO-KATEHETSKOGA INSTITUTA U MOSTARU

Br. 42/2017.

KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ (DE STUDIORUM INSTITUTIS)

KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ (de Studiorum Institutis), uzimajući u obzir zakonito predstavljen zahtjev uzoritoga i prečasnoga Vrhbosanskoga nadbiskupa metropolita, Velikoga kancelara Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; doznajući da je Visoko učilište religijskih znanosti [Teološko-katehetski institut], koje se nalazi u gradu Mostaru, prema odredbama koje je Sveta Stolica za ovakva Učilišta (Institute) izradila - uz potpunu akademsku odgovornost Vijeća spomenutoga Bogoslovnog fakulteta, zakonito uređeno, u prvom redu s obzirom na nastavnike i studijske programe, uvaživši rado molbe joj iznesene, isto

VISOKO UČILIŠTE RELIGIJSKIH ZNANOSTI

smješteno u gradu Mostaru

hrvatskim jezikom nazvano

"Teološki-katehetski institut u Mostaru",

ovim Dekretom akademski **ustanovljuje i ustanovljenim** proglašava, te ga ujedno uspostavlja pod vlašću i vodstvom gore spomenutoga Bogoslovnog fakulteta, koji se sastoji iz prvoga i drugoga ciklusa, da akademske stupnjeve bakalaureata [prvostupnika] i magisterija [master] religijskih znanosti po istom Fakultetu mogu postizati oni studenti koji su trogodišnji i petogodišnji studijski program redovito odslušali, te sve pravne propise uspješno ispunili prema posebnim Statutima koje je ova Kongregacija odobrila.

Stoga je dužnost istoga Fakulteta trajno pratiti da se akademski položaj Instituta marljivo čuva i promiče, osobito s obzirom na kvalifikacije nastavnika i ozbiljnost studija, opslužujući ostalo što po pravu treba opsluživati, unatoč svemu što bi bilo čemu i najmanje bilo protivno.

Dano u Rimu, u dvorima iste Kongregacije, dana 22. mjeseca veljače, na blagdan Katedre sv. Petra apostola, Godine Gospodnje 2017.

Giuseppe kard. Versaldi
Pročelnik

+ *A. Vincenzo Zani*
Tajnik

MEĐUGORSKI FENOMEN

ISTINSKA GOSPA I "POŠTANSKA UPRAVITELJICA"

Razgovor pape Franje vođen 25. studenoga prošle godine s Višim redovničkim poglavarima, objavljen u vatikanskom dnevniku *L'Osservatore Romano*, 9.-10. veljače 2017., ima jedan dio o pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji koji zavrjeđuje posebnu pozornost. Govoreći o tema-marijanskih izbora za Svjetske dane mladeži najesen u Krakovu, a sve u vidu Svjetskoga dana mladih 2019. u Panami, Sveti je Otac odredio važnost pobožnosti prema **"istinskoj Gospi! Ne Gospi - upraviteljici poštanskoga ureda koja svakoga dana šalje različito pismo, govoreći: 'Djeco moja, radite ovo', a onda sljedeći dan: 'Činite ovo drugo'. Ne, nije to Gospa. Prava je Gospa ona koja rađa Isusa u našim srcima, a to je Majka. Ova moda: Gospa kao super-zvijezda, kao protagonistica koja sebe stavlja u središte, nije katolička"**, razlučuje Papa Gospu istinsku od neistinske.

Neki portali u ovome čitaju "međugorski fenomen". Podsjetimo na neke činjenice. "Vidjelacâ i vidjelicâ" u prvih 5 godina (1981.-1985.) bilo je oko 120 u raznim župama u Hercegovini s mnoštvom poruka, kao s poštanskih šaltera! Od njih se tijekom vremena poslužbenilo šestero: 2 dječaka i 4 djevojčice, danas sve odrasle, obiteljske osobe. Od tih šestero troje ih ima "ukazanja" svaki dan već 37 godina, a od to troje jedna "vidjelica" svakoga 25. u mjesecu od veljače 1987. šalje poruke svijetu. Drugo troje ima "ukazanja" jednom na godinu, a jedna od njih svakoga 2. u mjesecu, i to od kolovoza 1987. šalje poruke svijetu. Njih troje što imaju "ukazanja" jednom godišnje, žive na području Međugorja, a drugo troje što imaju "ukazanja" svaki dan žive izvan Međugorja. A sve se vodi pod pojmom "Međugorje".

Iz računa kako je gore navedeno proizlazi da je od lipnja 1981. do veljače 2017. godine bilo oko

47.000 "međugorskih ukazanja" na raznim mjestima svijeta. Ta se "ukazanja", "objave", "poruke" - dnevne, mjesečne, godišnje - teško mogu više i računalno pratiti.

Stajalište mostarskih biskupa, i blagopokojnoga dijecezanskoga biskupa Pavla Žanića (1981.-1993., umro 2000.) i sadašnjega, s obzirom na "međugorski fenomen" jest stabilno i dosljedno: Ne postoji nijedan dokaz, nijedan znak da su posrijedi vjerodostojna nadnaravna ukazanja, viđenja ili objave. Biskup je Žanić, 29. siječnja 1985., pisao kroničaru međugorskih događaja vlč. Reneu Laurentinu da mu je žao međugorske "Gospe koja je postala 'činovnica na šalteru' kojoj postavljaju razna pitanja, pa i ona najbesmislenija..."

Dokazi protiv istinitosti "ukazanja" kudikamo su uvjerljiviji nego pogolema propaganda trgovačka, ekonomska, financijska, graditeljska, tiskarska, imovinska, turistička, parapsihološka koja podupire, promiče i popularizira ovaj - u osnovi na neistinama i izmišljotinama utemeljen - fenomen. Mostarski Biskupski ordinarijat svojedobno je objavio knjižicu biskupa Pavla Žanića "Istina o Međugorju", 1990. u više jezika, i knjigu "Ogledalo Pravde", 2001., koje argumentirano iznose činjenice protiv autentičnosti "međugorskoga fenomena".

Pod jutarnjom sv. Misom 14. studenoga 2013. papa je Franjo rekao da ne smijemo Gospu zamisljati "kao da je ona upraviteljica poštanskoga ureda odakle razasila poruke svakoga dana" (*Službeni vjesnik*, 3/2013., str. 309). I tada je to bilo shvaćeno, i ni od koga opovrgnuto, da se odnosi na Međugorje.

Evo sada Sveti Otac ponavlja gotovo doslovno svoju tadašnju misao objavljenju i u dnevniku *L'Osservatore Romano*, ističući pravu pobožnost prema "istinskoj Gospi! Ne prema Gospi

- upraviteljici poštanskoga ureda koja svakoga dana šalje različito pismo, govoreći: 'Djeco moja, radite ovo', a onda sljedeći dan: 'Činite ovo drugo'. Ne, nije to Gospa. Prava je Gospa ona koja rađa Isusa u našim srcima, a to je Majka. Ova moda: Gospa kao super-zvijezda, kao protagonista koja sebe stavlja u središte, nije katolička!"

Sva je, naime, katolička pobožnost i vjera usmjerena na Boga, od Njega proizlazi, Njemu teži, k Njemu vodi. Gospa nam je kao Prijestolje Mudrosti u tome, po Providnosti Božjoj, Pomoćnica.

Djevice premudra, moli za nas!

Mostar, 9. veljače 2017.

† Ratko Perić, biskup

IMENOVANJE POSEBNA IZASLANIKA SVETE STOLICE ZA MEĐUGORJE

Tiskovni ured Svete Stolice

Br. 0092

Subota, 11. 2. 2017.

Priopćenje Državnoga tajništva: *Prijevod izvornoga talijanskog teksta*

Dana 11. veljače 2017. Sveti Otac zadužio je preuzvišenoga gospodina msgr. Henryka Hosera, SAC [palotınca], nadbiskupa, varšavsko-praškoga biskupa (Poljska) da pohodi Međugorje kao Poseban izaslanik Svete Stolice.

Svrha je poslanja steći dublje spoznaje pastoralnoga stanja ove pojavnosti i, osobito, potrebâ vjernika koji hodočasno dolaze i, na temelju njih, predložiti eventualne buduće pastoralne inicijative. Stoga će imati isključivo pastoralan karakter.

Predviđeno je da preuzvišeni gospodin msgr. Hoser, koji će i dalje obavljati službu nadbiskupa-biskupa Varšave-Prage, dovrši svoje poslanje tijekom nadolaznoga ljeta.

Curriculum vitae

Msgr. dr. Henryk Hoser, rođen 27. studenoga 1942. u Varšavi, studirao je medicinu i postao liječnik. Godine 1969. stupio je u palotince, kleričku Družbu katoličkoga apostolata, koju je osnovao sv. Vinko Palotti u XIX. stoljeću. Prve je zavjete položio 1970. Za svećenika je zaređen 1974. Bio je službenik u Zboru za evangelizaciju naroda i predsjednik Papinskih misijskih djela (2005.-2008.). Sv. Ivan Pavao II. imenovao ga je nadbiskupom s osobnim naslovom u siječnju 2005. i kao takav djelovao je kao dodani tajnik u istom Zboru do 2008., kada ga je papa Benedikt XVI. imenovao rezidencijalnim biskupom varšavsko-praške biskupije, koja obuhvaća dio poljskoga glavnoga grada Varšave, i ima oko milijun katolika. Stručnjak je u području bioetike. Sam je Nadbiskup izjavio da nikada nije bio u Međugorju.

Biskupova dobrodošlica
Biskup iz Mostara, msgr. Ratko Perić, uputio je 11. veljače 2017., nadbiskupu Henryku Hoseru pozdravno pismo:

Eccellenza Reverendissima!

Avuta la notizia sulla Nomina Pontificia dell'Eccellenza Vostra ad "Inviato Speciale della Santa Sede", con l'incarico di approfondire la conoscenza della realtà pastorale della parrocchia di Medjugorje, appartenente a questa Diocesi di Mostar-Duvno, l'incarico di un carattere esclusivamente pastorale, vorrei esprimere le mie fraterne congratulazioni ed anche preghiere al Signore per un ottimo esito della Sua missione.

Sin d'ora Le assicuro, Eccellenza, una fraterna accoglienza e un sincero benvenuto in questa Diocesi, in particolare nella parrocchia di Medjugorje.

Questa Curia diocesana Le sta a disposizione per quanto riguarda la Sua visione della situazione pastorale di detta parrocchia.

In attesa di buone notizie e dell'arrivo della Sua stimata Persona, Le invio i miei migliori saluti ed auguri

† Ratko Perić, vescovo

Preuzvišeni gospodine!

Primivši vijest o papinskom imenovanju Vaše Preuzvišenosti "posebnim izaslanikom Svete Stolice" s nalogom da produbite spoznaje o dušobrižničkoj zbilji u župi Međugorje, koja pripada ovoj Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, sa zadaćom isključivo pastoralne naravi, želim Vam izraziti

bratsku čestitku i molitve Gospodinu da Vaše poslanje doista uspije.

Preuzvišeni, jamčim Vam bratski doček i želim iskrenu dobrodošlicu u ovu Biskupiju, napose u međugorsku župu.

Očekujući dobre vijesti i dolazak Vaše poštovane osobe, upućujem Vam srdačne pozdrave i želje.

† Ratko Perić, biskup

MEĐUGORSKA "UKAZANJA" U PRVIH SEDAM DANA

Budući da "Crkva Boga živoga" jest "stup i uporište istine" (1 Tim 3,15), sva dosadašnja istraživanja "međugorskog fenomena" išla su za tim da se ustanovi istina: jesu li ukazanja vjerodostojna ili nevjerodostojna? *Constat vel non de supernaturalitate?* Tomu je služila prva dijecezanska komisija u Mostaru: 1982.-1984., proširena komisija: 1984.-1986., komisija Biskupske konferencije u Zagrebu: 1987.-1990., komisija Kongregacije za nauk vjere u Vatikanu: 2010.-2014. te vrjednovanje same Kongregacije: 2014.-2016., kako je bio odredio papa Benedikt XVI. A sve se našlo u rukama Svetog Oca Pape Franje.

Stajalište ovog Ordinarijata kroz sve ovo vrijeme bilo je jasno i odlučno: nije riječ o vjerodostojnim ukazanjima Blažene Djevice Marije.

Iako je bilo ponekad govora o tome da bi se ukazanja prvih dana mogla smatrati istinitima, a potom je nadošla "nadgradnja" drugih, ponajviše nereligioznih elemenata, ovaj je Ordinarijat promicao istinu i s obzirom na te prve dane. Nakon što su presnimljene i prepisane audiokasete koje sadržavaju razgovore pastoralnog osoblja u župnom uredu u Međugorju, u prvih tjedan dana, s dječacima i djevojčicama koji su tvrdili da im se ukazala Gospa, s uvjerenjem i odgovornošću iznosimo razloge i zaključke o nevjerodostojnosti navodnih ukazanja. A ako se prava Gospa, Isusova Majka, nije ukazala - kao što nije - onda su sve to samozvani vidioči, tobožnje poruke, tzv. vidljivi znak i navodne tajne.

U vrijeme svoje biskupske službe, najprije koadjutorske (1992./1993.) potom ordinarijske, svojim propovijedanjem, objavljivanjem knjige (*Prijestolje mudrosti* 1995., *Ogledalo pravde* 2001., *Isusova majka* 2015.) te još pedesetak marijanskih i marioloških članaka, nastojao sam obrazlagati ulogu Blažene Djevice Marije u utjelovljenju i djelu Sina Božjega i Sina njezina, i

njezin providnosni zagovor cijele Crkve kojoj je ona Majka po milosti. U isto doba isticao sam, na liniji svoga prethodnika sretne uspomene biskupa Pavla Žanića, nevjerodostojnost međugorskih ukazanja koja su do sada dosegla brojku od 47 tisuća. Ovaj je Ordinarijat uvijek nastojao o tome izvješćivati Svetu Stolicu, napose Vrhovne svećenike: svetoga Ivana Pavla II., Benedikta XVI. i Franju. Ovdje sažeto donosimo niz točaka iz tih prvih dana "ukazanja", koje nas u tu nevjerodostojnost duboko uvjeravaju.

Dvoznačna pojava. Ukazana žena, koja se navodno pojavila u Međugorju, ponaša se sasvim drugačije od istinske Gospe, Majke Božje, u ukazanjima koja je Crkva do sada priznala autentičnima. Redovito ne govori prva; čudno se smije; nakon određenih pitanja nestaje, zatim se ponovo vraća; pokorava se "vidiocima" i župniku da s brda siđe u crkvu, iako nevoljko. Nije sigurna koliko će se vremena ukazivati; dopušta nekima nazočnima da joj gaze po velu koji se vuče po zemlji, dopušta da joj se dodiruje odjeća i tijelo. Takva doista nije evanđeoska Gospa!

Čudan trepet. Jedan od "vidjelaca", Ivan Dragičević, u razgovoru s kapelanom fra Zrinkom Čuvalom (1936.-1991.) kaže da je primijetio, prvoga dana, "trepet" na rukama pojave.¹ Kakav "trepet"? Takva primjedba može pobuditi ne samo jaku sumnju nego i duboko uvjerenje da to nije autentično ukazanje Blažene Djevice Marije, iako se tako, navodno, predstavlja već četvrtoga dana.²

Obljetnica neistinita. Navodna su ukazanja započela 24. lipnja 1981. Međutim, režiseri "međugorskoga fenomena" odlučili su da se obljetnica ne slavi 24. nego 25. lipnja. Razlog takva izbora jest u tome što je 25. lipnja 1981. bilo, navodno, zajedno na "ukazanju" sve šestero "vidjelaca" probranih od više njih koji su se tih dana hvalili da su imali "ukazanja". Pravu istinu, opovrgavajući ovu

¹ Kaset 2 - razgovor: o. Zrinko Čuvalo - Ivan Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981.

² Kaset 7 - razgovor o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, nedjelja prije podne, 28. VI. 81.

verziju Vicke Ivanković, kaže sam Ivan Dragičević, koji tvrdi: "Prvu sam večer bio s njima, drugu nisam".³ Od šestero uobičajenih "vidjelaca", osim Marije Pavlović, i Jakov je Čolo prvi put bio na "ukazanju" tek drugoga dana.⁴ Prema tomu nadnevak je obljetnice proizvoljan, netočan, krivotvoren.

Ne/vidljivo dijete. Figura, koja se navodno ukazuje kao žena ima različite opise: neke "vidjelice" vidjele su kao neko dijete prekriveno na rukama žene: Vicka i Ivanka Ivanković,⁵ Mirjana Dragičević,⁶ Ivanka to ponovo potvrđuje.⁷ Ivan, međutim, izričito niječe da je vidio dijete, dok je, naprotiv, lako mogao vidjeti iz daljine "oči" i "tre-pavice" ženskoga lika.⁸

Varljivi znak. "Vidioci" su od početka, od drugoga dana, tražili od svoje pojave neki "znak" kao dokaz o vjerodostojnu ukazanju. Prema Ivanki, pojava je dala "znak" o okrenutosti sata na Mirjaninoj ruci: "skroz se sat okrenuo"; "I ona je na satu ostavila znak!"⁹ Više nego smiješno i čudovišno!

Ali redovito se događa da se, na vrlo čest zahtjev vidljiva znaka, svima pojava samo nasmeješi i nestane.¹⁰ A ponekad se odmah vrati. U jednom trenutku upada vjernik imenom Marinko, koji vodi "vidioce", sugerirajući im: ako "Gospa" ne može dati znaka, "neka pita Isusa da joj pomogne".¹¹

Ivanka je sigurna da će pojava ostaviti znak na brdu, možda u obliku vode.¹² Čeka se skoro četiri desetljeća, nema nikakva znaka, ni vode, sve sama izmišljotina!

Neprotumačiva šutnja. U prvih sedam dana pojava ne poduzima nikakve inicijative, ne počinje govoriti prva.¹³ Na pitanja "vidjelaca" odgovara općenito, radije dvosmisleno, kimajući gla-

vom,¹⁴ odgađajući u budućnost, obećavajući čudo ozdravljenja i ostavljajući poruku svijetu: "Neka narod čvrsto vjeruje kao da me vidi". I franjevci-ma: "Nek čvrsto vjeruju" [tj. da se ukazala].¹⁵

Čudne poruke. Prvih dana, prema snimljenim razgovorima, ne vidi se nikakva svrha takozvanih ukazanja, ne opravdava se pojava, ne daje se nikakva posebna poruka ni za "vidioce", ni za franjevce, osim da vjeruju da se "ukazala", ni za vjernike župe, ni za svijet. A privatne su "poruke" ove vrste:

Ivanki njezina majka, koja je umrla dva mjeseca prije toga, šalje poruku: "Slušajte babu jer je stara".

Mirjani pojava kaže da je njezin pokojni "dedo dobro", i da "ode na groblje".

Ivanka je čula od pojave motiv "ukazanja" u Međugorju: "Zato što ima puno vjernika".

Vicka je čula da je pojava došla da se "narod pomiri".¹⁶

Ivan je čuo poruku: "Vi ste najveći vjernici".¹⁷

Jakov jednostavno kaže: "Ovako, kad ja postavljam pitanje, ja u sebi mislim da će mi ona tako reći i ona mi rekne tako".¹⁸ Sve sami umišljaj i izmišljaj!

Lažna proročanstva o lažnim ukazanjima. Na Ivankino pitanje koliko će dugo još ostati i ukazivati se, pojava odgovara: "Koliko god vi hoćete, koliko god vi želite".¹⁹

Mirjana kaže da će pitati pojavu koliko će se dana još ukazivati i onda dodaje kako joj iz nje neki glas govori da će se još ukazivati "2-3 dana". To ponavlja još jednom.²⁰

Na pitanje župnika o Zovke kada će prestati "ukazanja", Vicka odgovara: "Ja mislim isto kad bi mi rekli da nećemo više dolaziti, a da nam ostavi

³ Kaseta 2 - razgovor: o. Zrinko Čuvalo - Ivan Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981.

⁴ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

⁵ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

⁶ Kaseta 6 - razgovor o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981.

⁷ Kaseta 11 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, nedjelja navečer, 28. VI. 1981.

⁸ Kaseta 2 - razgovor: o. Zrinko Čuvalo - Ivan Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981.

⁹ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

¹⁰ Kaseta 10 - razgovor: o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, nedjelja navečer, 28. VI. 1981.

¹¹ Kaseta 13 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

¹² Kaseta 13 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

¹³ Kaseta 13 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, utorak prije podne, 30. VI. 81.

¹⁴ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

¹⁵ Kaseta 11 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, nedjelja navečer, 28. VI. 1981.

¹⁶ Kaseta 1 - svi navedeni citati iz kasete 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

¹⁷ Kaseta 2 - razgovor: o. Zrinko Čuvalo - Ivan Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981.

¹⁸ Kaseta 16 - razgovor o. Jozo Zovko - petero "vidjelaca", utorak navečer, 30. VI. 1981.

¹⁹ Kaseta 13. razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

²⁰ Kaseta 14 - razgovor o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

tačno neki znak, sigurno da bi prestalo".²¹ Znači li to: budući da tražena "znaka" nema već 37 godina, zato "ukazanja" ne prestaju!

Potom kategorična izjava pojave koja se "ukazala" ne u Međugorju nego u susjednom Cernu, u utorak popodne, 30. lipnja 1981., da će se ukazivati još samo "tri dana": 1., 2. i 3. srpnja 1981. U stvari, na pitanje župnikovo, koliko će se vremena još ukazivati, sve petero "vidjelaca", osim Ivana, odgovaraju jednoglasno: "Tri dana".²²

Zatim pojava mijenja ideju i "ukazuje" se već 37 uzastopnih godina svaki dan trima "vidiocima" u skupini: Ivanu, Mariji i Vicki, a drugima troma jednom godišnje: Mirjani od 1982. godine, Ivanki od 1985. i Jakovu od 1998. Osim toga, dvoma spomenutih iz skupine pojava se "ukazuje" jednom mjesečno od 2007. s "porukama" svijetu: Mirjani točno 2. i Mariji 25. svakoga u mjesecu.

Različite haljine. Iz razgovora s "vidiocima" pojava se oblači na razne načine. Ona je imala haljinu - prema Ivanu: "plave boje" prvoga dana;²³ prema Ivanki: "kafe boje" drugoga dana;²⁴ prema ostalim "vidiocima" - "sive boje": Jakov,²⁵ Mirjana,²⁶ Ivanka šestoga dana.²⁷

Više nervoza nego mir. Vidi se neka napeta nervoza u padanju "u nesvijest" i na zemlju triju "vidjelica", trećega dana, 26. lipnja: Ivanke, Mirjane i Vike. "One su padale u nesvijest, meni ništa", hrabri se Marija.²⁸ Vicka: "Velečasni, ja došla gore, donila one kršćene soli i vode. I velim ja: ako ne bude Gospa, otić će. Poškropit ćemo i da vidimo. Stvarno vidit ćemo. Došla ja: "U ime Oca i Sina i Duha Svetog. Amen. Ako si Gospa, ostani među nama; ako nisi, idi!"²⁹ Uporno traženje vidljiva "znaka" za ljude da im vjeruju. U većini

razgovora spominje se znak,³⁰ i vidljivo je da su "vidioci" nervozni jer nemaju vidljiva znaka.

Škandalozni dodiri. Nešto vrlo neobično i ozbiljno: pojava dopušta da joj neki iz mnoštva gaze ne samo njezin veo koji se proteže do zemlje,³¹ nego i da joj dodiruju tijelo. Vicka je već dotiče drugi dan. "I kad je dirneš, velečasni, ovako, prsti odskoče".³² Isto ponavlja Ivanka i dodaje da, dodirujući njezino tijelo, osjeća kao da je "vazduh, nekako kao svila, sve nam se odmiču prsti ovako, kad je diramo, sve se prsti odmiču".³³ Dali su i jednoj doktorici da se dotakne te pojave: "I, eto, ona je dirnila njenu haljinu".³⁴ Takve priče o dodirivanju navodna Gospina tijela, njezine haljine i gaženja njezina vela stvaraju u nama i osjećaj i uvjerenje da se radi o nečem nedostojnom, nevjerodostojnom i škandaloznom. Samo možemo reći: To nije katolička Gospa!

Namjerne manipulacije. Sugovornik "vidjelaca", fra Jozo Zovko, župnik, nervozan je jer ukazana pojava ne šalje konkretne poruke za svijet i za franjevce; jer s brda ne silazi u crkvu, gdje se nalazi njezin kip;

štoviše, pita može li se Gospu "obvezat" - doslovno tako! - da siđe i ukaže se u crkvi. O. Zovko: "Ali ovo me zanima, Mirjana, ako se Gospa ne pokaže u crkvi, možete li vi nju obvezat da ona se u crkvi pokaže, možda može, je li, šta misliš to?" Mirjana: "Ne znam. Nismo o tome razmišljali uopće". O. Zovko ponavlja: "Ja mislim da bi mogla obvezati: «Gospe, tražim da mi se ukažeš u crkvi», šta misliš?" A onda Mirjana popušta i misli da bi "bilo isto bolje jer onda nas ne bi ni milicija ova tražila...".³⁵ I tako se manipulacijski "ukazanja" premještaju u crkvu 1. srpnja 1981. Takvo "obve-

²¹ Kaseta 15 - razgovor o. Jozo Zovko - Vicka Ivanković, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

²² Kaseta 16 - razgovor o. Jozo Zovko - petero "vidjelaca", utorak navečer, 30. VI. 1981.

²³ Kaseta 2 - razgovor: o. Zrinko Čuvalo - Ivan Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981.

²⁴ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

²⁵ Kaseta 5 - razgovor o. Jozo Zovko - Jakov Čolo, subota popodne, 27. VI. 1981.

²⁶ Kaseta 6 - razgovor o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, subota popodne, 27. VI. 1981. Također

kaseta 8 - razgovor o. Jozo Zovko - Jakov Čolo, nedjelja prije podne, 28. VI. 1981.

²⁷ Kaseta 11 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, nedjelja navečer, 28. VI. 1981.

²⁸ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

²⁹ Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović, subota prije podne, 27. VI. 1981.

³⁰ Kaseta 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16.

³¹ Kaseta 7 - razgovor o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, nedjelja prije podne, 28. VI. 1981.

³² Kaseta 1 - razgovor o. Zrinko Čuvalo - Ivanka i Vicka Ivanković i Marija Pavlović subota prije podne, 27. VI. 1981.

³³ Kaseta 11 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, nedjelja večer, 28. VI. 1981.

³⁴ Kaseta 13 - razgovor o. Jozo Zovko - Ivanka Ivanković, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

³⁵ Kaseta 14 - razgovor o. Jozo Zovko - Mirjana Dragičević, utorak prije podne, 30. VI. 1981.

zivanje" navodne Gospe da siđe i "ukazuje se" u crkvi jest magična igra, a ne Kristovo Evanđelje!

Zaključak. Nakon komisijskih radova o "međugorskom fenomenu" u Mostaru slijedila je izjava biskupa Pavla Žanića u Međugorju, 25. srpnja 1987. Smisao biskupove izjave jest da je posve jasno da se u Međugorju ne radi o nadnaravnim pojavama i objavama. A nakon komisijskoga rada u Zagrebu, izjavu je dala i tadašnja Biskupska konferencija, u Zadru, 10. travnja 1991. Ona kaže: na temelju dotadašnjega istraživanja ne

može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima i objavama.

Imajući u vidu sve što je ovaj Biskupski ordinarijat do sada istraživao i proučavao, uključujući prouku prvih sedam dana navodnih ukazanja, može se mirno ustvrditi: Gospa se u Međugorju nije ukazala! To je istina koje se držimo, i vjerujemo Isusovoj riječi da će nas "istina osloboditi" (Iv 8,32).

† Ratko Perić, biskup

IN MEMORIAM

17. OBLJETNICA SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

U srijedu, 11. siječnja 2017., biskup Ratko Perić predvodio je slavlje sv. Mise u povodu obljetnice smrti svoga prethodnika biskupa Pavla Žanića (1918.-2000.). U koncelebraciji su sudjelovali svojedobni biskupovi prvi suradnici: generalni vikari msgr. Ante Brajko i msgr. Luka Pavlović, tajnik i kancelar don Ante Luburić, sadašnji generalni vikar don Željko Majić, katedralni vikar don Davor Berezovski i biskupov tajnik don Marin Skender.

Biskup je Ratko u homiliji, oslanjajući se na odlomak dnevnoga Markova Evanđelja (1,35-39) govorio o Isusu koji je uvijek imao vremena za molitvu Ocu nebeskomu i u molitvi se pripremao što će reći ljudima. Apostoli na čelu sa Šimunom Petrom znali su ga prekinuti u molitvi javljajući mu: "Svi te traže". Očito su bili željni ne samo njegovih riječi, koje su bile potresne i plamene, nego kudikamo više njegovih čudesa tjelesnoga ozdravljenja! A on bi znao odgovoriti apostolima: "Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i ondje propovijedam! Ta zato sam došao." I prođe svom Galilejom: "propovijedao je u njihovim sinagogama i zloduhe izgonio" (Mk 1,35-39). Isusu je na prvom mjestu bilo propovijedanje, pa onda tjelesno liječenje i izgonjenje zloduha. Propovijedanje o milosrdnom Ocu nebeskomu, o Kraljevstvu Božjemu, koje je oslikavao s mnoštvom živopisnih prispodoba uzetih iz svakidašnjega života.

U trostrukoj službi biskupa i prezbitera na prvom je mjestu propovijedanje, poučavanje, katehiziranje; na drugom posvećivanje i na trećem upravljanje.

Msgr. Žanić propovijedao je 30 godina kao svećenik u Splitskoj biskupiji i 22 godine kao biskup u Hercegovini: 10 godina kao koadjutor (1971.-1980.) i 13 godina kao ordinarij (1980.-1993.). Ne samo u Hercegovini, nego i izvan nje, kamo je god bio pozvan.

Don Pavao Žanić kao katedralni župnik u Splitu, poznat kao izvrstan propovjednik, bio je po-

zvan održati predavanje "Uvjeti uspjeha propovijedi", koje je izdano u *Zborniku liturgijskog tečaja II.*, Zagreb, 1963., str. 81-94, a ponovo objavljeno u njegovu zborniku *Istina oslobađa*, Mostar, 1992., str. 317-333.

Tu je istaknuo da se propovjednik mora pripremati i molitvom i studijem za svoje homilije. Mora svoju nedjeljnu propovijed, barem s početka, svu napisati, a tijekom vremena barem glavne točke. On je naveo, ako propovijed želi biti učinkovita, mora biti:

jednostavna - naravna, nenamještena, s jednostavnim temama, s jednostavnim rječnikom jer se ponajviše govori jednostavnim ljudima;

jasna - razumljivim rečenicama izgovorena, shvatljivim primjerima i zaključcima izložena;

konkretna - bez apstraktnih, nevjerojatnih i nedokazanih tvrđenja;

kratka - "Odveć duge propovijedi posljedica su toga što nisu spremljene. Kad kockar, kartaš gubi, neće da napusti igru nadajući se uvijek da će svoj slabi položaj popraviti i gubitak nadoknaditi; kad sve proigra, onda još čini posljednji pokušaj, da zaigra i kabanicu. Bolje bi mu bilo da je prestao čim je počeo gubiti. Kad propovjednik nije spremio propovijed, on se od početka gubi, i umjesto da prestane, on se uvijek nada da će popraviti gubitak, te nastavlja da se topi i dalje gubi mjesto da što prije prekine" (*Zbornik*, 1992., str. 326).

Biskup je Ratko zahvalio Bogu na daru biskupa Žanića koji je više od dva desetljeća ulagao svoj biskupski talent u Crkvu u Hercegovini ne samo svojim kvalitetnim propovijedima, nego i tolikim drugim djelima: osnivanjem Biskupijskoga caritasa, 1982.; Teološkoga instituta, 1987., rješavanjem "hercegovačkoga slučaja" od početka i "međugorskoga fenomena" od 1981. nadalje. Bog mu dao vječni mir u nebu!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

DIJECEZANSKI BISKUP RATKO PERIĆ

PROSINAC 2016.

Od 30. studenoga, kroz Došašće, najčešće slavio sv. Misu zornicu u župnoj crkvi sv. Mateja, apostola i evanđelista u Mostaru, s kratkom propovijedi na temu misnih čitanja.

4. prosinca, Nedjelja caritasa, slavio poldanju sv. Misu u katedrali. Bili su na sv. Misi svi vrtićani "Svetoga Josipa", mnogi koji su prošli kroz Biskupijski vrtić s njihovim roditeljima. Proslavljena je 20. obljetnica Caritasova vrtića.

5. prosinca, na poziv rektorice dr. Ljerke Ostojić, prisustvovao svečanoj sjednici Sveučilišta u povodu 39. obljetnice osnutka Sveučilišta u Mostaru: 5 profesora proglašeno profesorima emeritusima, 24 studenta primila Rektorske nagrade.

6. prosinca čestitao sv. Nikolu dvojici Nikola u Perića u Čeljevu.

7. prosinca, na poziv Kluba studenata povijesti "Filip Lastrić", održao večernje predavanje u auli Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru o odnosima između nadbiskupa Stepinca i poglavnika Pavelića. S diskusijom.

- Delegirao don Željka Majića, generalnoga vikara, da nazoči u ime Ordinarijata na svečanoj akademiji Biskupijskoga vrtića "Sv. Josip" u Mostaru.

8. prosinca, svetkovina Bezgrješnoga Začeca Marijina, pohodio sjemenište "Zmajević" u Zadru, gdje se nalaze sedmorica hercegovačkih sjemeništara. Pozdravio v.d. rektora don Antu Dražinu i druge poglavare. U 11.00 sati slavio sv. Misu u sjemenišnoj kapelici i propovijedao o značenju dogme Bezgrješnoga začeca. U konceleciji sudjelovali poglavari i neki profesori i drugi svećenici. Ručak u sjemeništu gdje je bio i zadarski nadbiskup msgr. Želimir Puljić, koji se bio upravo vratio iz Dubrovnika. Nakon večere, koja je bila kod Nadbiskupa, u sjemenišnoj dvorani održao predavanje na temu Stepinac - Pavelić.

11. prosinca, nedjelja, predvodio Euharistijsko slavlje u mostarskoj katedrali i propovijedao o Isusovu preteći Ivanu Krstitelju.

14. prosinca, na poziv biskupa Ivice Petanjka i postulatora kauze Sluge Božjega biskupa Antuna Mahnića, don Saše Ilijića, slavio sv. Misu u katedrali Velike Gospe u Krku i propovijedao o kardinalnim krjepostima biskupa Mahnića na primjeru glagoljice početkom prošloga stoljeća u Krčkoj biskupiji.

17. prosinca pod sv. Misom u kripti sv. Josipa podijelio sv. krizmu peterim osobama iz Gruda.

18. prosinca, nedjelja, slavio večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao o osobama koje se spominju u otajstvu utjelovljenja: Otac, Sin, Duh Sveti; Gospa, anđeo, sv. Josip.

22. prosinca razmijenio Božićne čestitke sa svećenicima, redovnicima i redovnicama u dvorani na Ordinarijatu.

24./25. prosinca koncelebrirana Misa polnoćka u katedrali. Propovijedao na temu Božićne čestitke sv. Augustina. Prisustvovao također o. Danilo Pavlović, arhimandrit i žitomislčki iguman, izaslanik vladike Grigorija.

25. prosinca, nedjelja - Božić, koncelebrirana poldanja sv. Misa u katedrali. Propovijedao Isus kao svjetlu, slavi, spasu i miru.

26. prosinca, blagdan sv. Stjepana prvomučenika, za vrijeme koncelebrirane večernje sv. Mise podijelio sv. sakrament đakonata fra Augustinu Čordašu u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

29. prosinca, četvrtak, razmijenio čestitke sa sjemeništarcima (11) i bogoslovima (16) hercegovačkih biskupija. Nakon radnoga sata o temi Božić, predvodio Misno slavlje pod kojim je pri-pustio među kandidate Mostarsko-duvanjske biskupije Josipa Radoša iz župe Kongora, bogoslova koji je diplomirao na Teološkom institutu u Mostaru i prijavio se u bogosloviju. U Zagrebu kod isusovaca na Jordanovcu pohađa 5. godinu i polaže razlike u predmetima. Isto tako pripustio

među kandidate iste biskupije bogoslove trećega tečaja na Jordanovcu: Antu Jukića iz Posušja i Matu Pehara iz katedrale, te za Trebinjsko-mrkansku biskupiju Antonija Krešića iz Hrasna.

30. prosinca, blagdan Svete Obitelji, na poziv s. Zdenke Kozine, provincijalke sestara franjevačka Mostarske provincije, predvodio sv. Misu u samostanskoj crkvi u Mostaru i čestitao sestrama naslov Provincije.

SIJEČANJ 2017.

1. siječnja, nedjelja - Nova godina, svetkovina Marije Bogorodice, slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru. Propovijedao tajnik don Marin Skender.

6. siječnja primio Željenu Zovko, europarlamentarku iz BiH u Bruxellesu.

- Uvečer slavio sv. Misu u katedrali i propovijedao o Trima Kraljevima.

7. siječnja, pravoslavni Božić, poslao don Davora Berezovskoga i don Marina Skendera da prisustvuju Službi Božjoj polnoćki koju je slavio zahumsko-hercegovački episkop Grigorije Durić u Staroj crkvi u Mostaru.

8. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Prisoju i krstio blizance Frana i Anicu, šesto i sedmo dijete, Ivice i Kristine Sučić. Čestitao ujedno i drugim dvjema obiteljima koje imaju također po sedmero djece.

Od 9. do 13. siječnja bio na raspolaganju župnicima koji su po svome dekanatskom redu dolazili na Ordinarijat radi svidanja računa i statistika za prošlu godinu.

11. siječnja, srijeda, predvodio sv. Misu u katedrali u povodu 17. obljetnice blagopokojnoga biskupa Pavla Žanića i govorio o biskupu kao propovjedniku.

13. siječnja primio Salema Dedića, gradonačelnika općine Jablanica, zatim predsjednika Skupštine Matu Mijića i župnika don Milu Vidića.

15. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u katedrali i propovijedao o Isusovu krštenju i njegovu krštavanju drugih.

16. siječnja predsjedao sastanku Vijeća za ka-tehezu i novu evangelizaciju u Sarajevu.

- Pozdravio kardinala Vinka Puljića, vrhbosanskoga nadbiskupa.

21. siječnja, subota, u katedralnoj kripti sv. Josipa podijelio sakrament sv. krizme devetorici kandidata iz Gruda i iz Čapljine.

22. siječnja, nedjelja, u dogovoru s nadbiskupom Želimirom Puljićem, zajedno sa župnikom

don Josipom Radoicom Pinčićem i don Antom Luburićem slavio sv. Misu u zadarskoj katedrali sv. Stošije. Propovijedao o pozivu apostola.

- Popodne s nadbiskupom Želimirom dovezao se u Zagreb i odsjeo u zgradi HBK.

23. siječnja sudjelovao na 19. zajedničkoj Biskupskoj konferenciji Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

- Uvečer našao se kod školskoga kolege dr. Mije Bergovca sa skupinom kolega sa Šalate (Josip Mrzljak, Andrija Lukinović, Matija Berljak).

24. siječnja posjetio dr. Gorana Marića, ministra državne imovine u Vladi Republike Hrvatske.

- Dao intervju Tanji Popec za Hrvatski katolički radio.

- Za objed našao se kod dr. Matije Berljaka sa skupinom Šalaćana (Josip Beljan, Josip Gonan, Josip Jakovčić, Josip Mrzljak, Nikola Škalabrin, Andrija Vrane...).

- Sudjelovao u Nadbiskupskom dvoru u hrvatskom dijelu Komisije o ulozi blaženoga Stepinca pred susret u Novom Sadu.

- Uvečer došao na Jordanovac u Kolegij Družbe Isusove.

25. i 26. siječnja kod dr. Mate Škegre, liječnika, radi godišnjih pretraga. Sve uredno nađeno, Bogu hvala, hvala i liječniku.

- Pozdravio rektora Kolegija p. Niku Bilića, D.I. i ostale poglavare, profesore i bogoslove, među kojima je i skupina iz Hercegovine.

26. siječnja poslije podne povratak u Hercegovinu.

- Čuo da je iz Sarajeva napustio bogoslov 2. godine Mato Samardžić. Neka ga Bog prati u životu!

27. siječnja susreo se na Ordinarijatu s msgr. Pavom Banićem, župnikom u Makarskoj, i njegovim kapelanom don Antom Kelavom, rodom iz Roška Polja.

29. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao o Isusovim Blaženstvima.

VELJAČA 2017.

2. veljače delegirao don Željka Majića, generalnoga vikara, da sudjeluje u katedrali u proslavi blagdana Svijećnice, Dana posvećenoga života. Sv. Misu predvodio provincijal fra Miljenko Šteko, a don Željko pročitao biskupovu propovijed.

3. veljače poslao kao delegata u Dubrovnik don Željka Majića da sudjeluje u svečanostima sv. Vlaha, zaštitnika grada i biskupije.

4. veljače podijelio pod sv. Misom u katedralnoj kripti sv. Josipa sakrament sv. potvrde kandidatima iz raznih župa. Bilo ih desetero.

5. veljače poslao don Antu Luburića, kancelara, kao delegata na svečanosti sv. Tripuna u Kotoru.

5. veljače, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Damjanom Ragužom, najprije slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Rotimlju u 11.00 sati s propovijedu parabol soli, a potom u župnoj crkvi na Stjepan Krstu u 13.00 s propovijedu o parabol svjetla.

6. veljače, na poziv župnika i dekana fra Mladena Vukšića, održao predavanje zaručnicima u Posušju, u okviru bioloških i psiholoških zakona ljudske naravi.

8. veljače primio Božu Petrova, predsjednika Hrvatskoga sabora, s pratinjom.

- Uvečer slavio sv. Misu, u okviru trodnevnice, na čast blaženoga mučenika Alojzija Stepinca u župnoj crkvi na Buni, a nakon toga sudjelovao u predstavljanju knjige "Kristove poruke Sedmerim Crkvama" u Pastoralnom centru "Alojzije Stepinac". Predstavljajući: mr. don Nikola Menalo, župnik, i mr. don Davor Berezovski, župni vikar iz mostarske katedrale.

10. veljače izrazio dobrodošlicu msgr. Luigi-ju Pezzutu, apostolskomu nunciju, koji je došao službeno u Mostar.

11. veljače, Gospa Lurdska, na poziv župnika don Ante Đereka u crkvenom groblju na Gabeli blagoslovio obnovljenu kapelicu na čast Gospe od zdravlja.

12. veljače, nakon sv. Mise pro populo u kapelici, s generalnim vikarom don Željkom uputio se iz Mostara u Petrovaradin. Pozdravio srijemskoga biskupa msgr. Đuru Gašparovića.

13.-14. veljače sudjelovao u radu Mješovite katoličko-pravoslavne komisije o ulozi blaženoga mučenika Alojzija Stepinca u vladličanskom dvoru dr. Irineja Bulovića, bačkoga episkopa, u Novom Sadu.

14. veljače, na poziv biskupa Antuna Škvorčevića, zajedno s njime došao u Veliku, župu i svetište sv. Augustina, radi duhovnih vježbi svećenicima.

14.-17. veljače održao svećenicima požeške biskupije duhovne vježbe o duhovnom liku blaženoga Alojzija Stepinca, mučenika.

18. veljače slavio sv. Misu za majku don Bože Goluže, urednika Crkve na kamenu.

19. veljače, nedjelja, slavio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga.

20. veljače, predvodio u katedrali koncelebraciju u kojoj su sudjelovali ravnatelji Papinskih misijskih djela u Republici Hrvatskoj don Antun Štefan i u Bosni i Hercegovini msgr. Luka Tunjić

te dijecezanski ravnatelji u BiH: msgr. Vlado Lukenda za Banju Luku, don Pavo Šekerija za Sarajevo, don Josip Tadić za Vojni ordinarijat i don Marin Skender za Mostar-Duvno i Trebinje.

21.-22. veljače ugostio spomenute nacionalne direktore i dijecezanske ravnatelje Papinskih misijskih djela, koji su imali godišnju skupštinu.

26. veljače, nedjelja, slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao o Očevoj providnosti.

28. veljače vodio sjednicu Vijeća za kler u Sarajevu. Pozdravio kardinala nadbiskupa Vinka Puljića.

OŽUJAK 2017.

1. ožujka sudjelovao u Svećeničkoj duhovnoj rekolekciji Čiste srijede u katedralnoj kripti sv. Josipa: u moljenju Srednjega časa, u predavanju "Korizma i milosrđe" koje je održao don Đuro Bender, župnik gradinski i dekan broćanski, te u Križnom putu u katedrali i ujedno predvodio koncelebraciju s kratkom homilijom o "postu od suđenja drugih, od ogovaranja i klevetanja".

3.-4. ožujka, na poziv duhovnika don Jakova Kajinića u Vrhbosanskoj bogosloviji vodio duhovnu obnovu bogoslovima: u petak predavanje u 16.00; sv. Misa s homilijom u 18.00; susret s bogoslovima u 20.15; subota: jutarnja u 7.30; predavanje u 9.00, sv. Misa s homilijom u 11.00. Tema: duhovno zvanje i svećeništvo blaženoga mučenika Alojzija Stepinca.

5. ožujka, na poziv don Rajka Markovića slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Stocu. Održao predavanje o Krjepostima obiteljskoga morala prema Kol 3,12-17. Podijelio knjigu "Abrahame, Abrahame".

12. ožujka, na poziv don Ivana Turudića slavio sv. Misu u župi Ploče-Tepčići i susreo se s članovima župnoga vijeća.

14. ožujka slavio sprovednu Misu za pokojnoga Jozu Maslaća u Dračevu na groblju sv. Nikole. Izrazio sućut Mari Maslać, rođ. Perić, i njezinoj obitelji.

17. ožujka ugostio kolegu biskupa varaždinskoga msgr. Josipa Mrzljaka i njegove pratitelje koji su došli u znak solidarnosti s Crkvom u BiH.

18. ožujka podijelio sakrament sv. krizme u katedralnoj kripti. Bilo dvadeset i dvoje krizmanika iz raznih župa.

19. ožujka, nedjelja, koncelebrirao s biskupom Josipom Mrzljakom u crkvi Dobroga Pastira, Treća nedjelja korizmena, Nedjelja solidarnosti Crkve u BiH. Propovijedao biskup Josip.

20. ožujka, liturgijska proslava svetkovine sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Sv. Misu uvečer predvodio kardinal Vinko Puljić, u kojoj su sudjelovali i drugi biskupi BK BiH, i brojni svećenici, a propovijedao msgr. Marko Semeren, pomoćni banjolučki biskup.

21.-22. ožujka sudjelovao u radovima 69. zasjedanja BK BiH u Mostaru.

24. ožujka, na poziv župnika don Tomislava Ljubana, održao predavanje zaručničkim parovima u župnoj crkvi u Čeljevu. Bilo ih četrdeset i četvero. Podijelio im neke knjige.

26. ožujka, nedjelja, slavio sv. Misu u katedrali i propovijedao o svjedočanstvu bivšega slijepca od rođenja, ozdravljenika snagom Isusove riječi.

28. ožujka sudjelovao s drugim biskupima i gostima u Sarajevu na objedu koji je u čast msgr. Henryka Hosera, varšavsko-praškoga biskupa, Papina posebnog izaslanika za Međugorje, priredio apostolski nuncij msgr. Luigi Pezzuto.

29. ožujka primio na Ordinarijatu msgr. Henryka Hosera, nadbiskupa ad personam, biskupa Varšave-Prage, specijalnoga izaslanika Svete Stolicе za Međugorje.

